
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
2 R
47

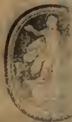
SEBASTIANI MEDICIS.

Florentini I.C. Equitis S. Stephani & Protonot. Apostol.

TRACTATVS.

De Sepulturis, & Opuscula Septem.

CVM LICENTIA SVPERIORVM.

FLORENTIAE,

Apud Bartholomæum Sermartellium.

MDLXXX.

Frater Dionisius Conflacciarius Heretice prauitatis Inquisitor Generalis Flor. Dominij assensum imprimendi prestat Florentiæ Die X. Iulij 1579.

Ego Cosmus Philiarcus Canonicus, & Theologus Florentinus librum hunc vidi, & Catholicum, & vtilem inueni. Die XVI. Octobris 1579.

ILLVSTRI, AC
REVERENDISS. D.
GVIDONI SERGVI-
DIO EPISCOPO
VOLATERRANO.

SEB. MED. S. P. D.

VM ſuperioribus annis Opuſculum quoddam de morte in lucem ediderim, atque illud Epiſcopo Volaterrano dicandum cenſuerim: de Sepulturis nunc demum præſens opus imprimendum curaturus, cur tibi Volaterrano itidem Antiſtiti Ampliſſimo non dicarem, nulla cau-

ſa viſa eſt. Præſertim cum nulla ex parte minus tibi deuinctus ſim quàm illi tunc fuerim; quin etiã ita multæ mihi tecum neceßitudinis cauſæ ſunt, vt nihil poßit eſſe coniunctius. Accedit ad hoc, ꝙ eiuſmodi opus quale id cunq. ſit, licet in eo de Seputluris agatur, non ad Sepulturam tamen, ſed ad aperturam potius (vt ita dixerim) dare, eiq. inſepultam efficere cupiebam. Quo circa tu mihi primus omnium ſtatim occurriſti, celeberrimo nomini cuius, Optime ſanè iure illud conſacrarem, teq. illius tanquam patronũ & tutorem conſtituerem: ratus futurum vt ſeculis omnibus, vel inuita vetuſtate perpetuò vigeat.

Quippe

Quippe qui non ſim neſcius, immortalitati iam tuæ famæ gloriã adeò commendatam eſſe, vt omnis te poſteritas ſit cognitura. Accipe igitur Reuerendiß. Præſul, fructum laboris, & beneuolentiæ erga te meæ, qui ſi deguſtabitur abſte ſatis mihi vberrimus videbitur. Vale. Florentiæ 12. Cal. Nouembris MDLXXIX.

REPERTORIVM QVAESTIONVM, ET Opusculorum, quę in isto volumine continentur.

Quæstiones primæ partis.

Sepeliri

Quęstiones secundæ partis.

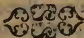
Clerici

OPVSCVLA SEPTEM.

F I N I S.

SEBASTIANI MEDICIS

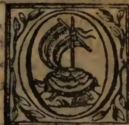
Tractatus de Sepulturis.

Summaria in Prefactionem huius operis.

1 *ACTVS hominum prodesse debent, aut viuis, aut defunctis.*
2 *Sepulture officium Christianum obsequium est*
3 *Sepultura prodest viuis atq; defunctis.*
4 *Defunctis quomodo prosit sepultura.*
5 *Vtilitas triplex sepulturæ*
6 *Requies defunctorum est in sepulchris Christianorū.*
7 *Sepeliri vtilius est, vbi plura suffragia fiunt*
8 *Inuocatio diuini nominis quid operetur*
9 *Diuisio quælibet debet esse bi membris.*

Præfactio totius tractatus.

1 MNIS actio nostra prodesse debet aut viuis, aut defunctis,
2 officiū sepulturæ Christianū obsequium est, & fidei bonæ testimoniū c. nō æstimem. 13. q. 2. quod quidē prodest tum viuis, cū etiā defunctis, viuis quidem, & quan-
3 tū ad corpora, & quātū ad animas; Quantum ad

corpora, ne cadauerum aspectu offendantur, & fætoribus afficiantur. Quantum vero ad Animas, quia per hoc officium fidem resurrectionis profitemur deponẽtes corpora, vnde postea cum dotibus gloriæ resurgant, & propterea sepultura vnum ex operibus misericordiæ est, quo Charos nostros, & necessarios, etiam à nobis decedentes affectũ ostendimus. Defunctis quo
4 que sepultura beneficium est; Nam sepulcra inspicientes eorum memoriam retinemus, & pro eis oramus, & alia offerimus suffragia Dom. Soto in 4. sent. dist. 45. q. 2. artic. 3. Tab. verb. sepultura num. 1. c. cum grauia 13. q. 2. S. Ant. p. 3. tit. 10. c. 1. §. 3. de vtilit. sepult. dicens tripli cem esse vtilitatem sepulturæ in loco sacro: Pri
5 ma est intercessio illorum sanctorum ad quorũ honorem fabricata est ecclesia propter honorẽ & deuotionem eligentis, ibi sepulturam ad eos c. non extimemus 13. q. 2. alia vtilitas posita est supra num. 4. Tertia est, quia in sepulcris Chri
6 stianorũ requies est defunctorum c. Aurum 12. q. 2. Nam ibi minus versantur à spiritibus in mũdis cadauera eorum, vnde vnicuiq; melius, & vtilius est seppelliri vbi fiunt plura suffragia missarum, & orationum, & à deuotioribus ministris, ita S. Ant. d. loco. Cum igitur officium sepultu
7 ræ vtile dicatur esse corpori, & animæ, tam viuo quam defuncto; vtilissimum esse duxi, non nulla quæ à Doctoribus sparsim pluribus in locis tradita sunt de Sepulturis, in isto bræui volumine congerere, & inuocato (more solito) diuino tri
nitatis

8 nitatis præsidio, quod nobis præstet bonum initium, melius medium, & optimum finem, vt dixi in tract. de leg. & stat. in proem. p. 1. num. 2.
9 quia omnis bona diuisio esse debet bimembris, quemadmodum dixi in proem. de fort. cas. n. 3. Totum hoc opus diuidam in duas partes, in quarũ prima dicam de quiditate sepulturæ, de differentijs eius, de loco vbi sit ponenda, & vbi seppelliri debeat non eligens sepulturam quis illam eligere possit, quibus interdicatur sepultura, quomodo, & quando transferatur tam inter viuos, quam in vltimis voluntatibus siue tam ex testamento quam ab intestato, in secunda autem dicemus de sumptibus faciendis occasione sepulturæ, ad quem pertineant, & contra quem detur actio ipsorum, nec non de Canonica portione, quæ quarta nuncupatur, quibus expletis finis erit huius tract. de sepulturis.

Summaria in 1. Quæst.

1 *Sepultura quid sit.*
2 *Sepulcrum quid sit.*
3 *Definitio qualis esse debeat.*
4 *Sepultura in Ecclesiastico Cemiterio ponitur.*
5 *Catholicus, qui non est non seppellitur in sacris.*
6 *Corpora in sepulturis Ecclesiasticis non vexantur à spiritibus in mundis.*
7 *Catholicus quilibet seppelliri debet in Ecclesiastica sepultura.*
8 *Locus sepulturæ vbi debeat esse.*

QVAEST. I.

1 Rimo quęro, quid ſit ſepultura? Reſp. Sepultura eſt locus con cauus, quo in eccleſiaſtico cę meterio corpus catholici con quieſcit S.Ant. 3. p. tit. 10. c. 1. §. 3. Tab. verb.ſepultura n. 2. dixi ego in tract. de defin. p. 2. defin. 32. n. 1. Card. Clem. dudum §. huiuſmodi n. 2. de ſepult. Hoſt. tit. de ſepult. num. 1. Angel. Sylu. Piſan. & Roſ. ver. ſepultura num. 1. Abb. rub. de ſe- pult. num. 1. & hoc intelligas de ſepultura Ec-
2 cleſiaſtica, nam aliàs dicitur ſepulcrum, vbi cor pus oſſaue hominis condita ſunt l. 2. §. ſepulcrũ ff. de Relig. & ſumpt. funer. definitio primo lo co poſita eſt bona, quia conuertitur cum ſuo de
3 finitio, & conſtat ex genere, & differentijs, vt la te dixi in tract. de difin. p. 1. q. 4. per totam. quod autem ſit locus concauus probatur c. pæn.
4 ver. effudit de ſepulturis. Secundo quod ſit in Eccleſiaſtico cæmiterio probatur c. aurum 12. q. 2. Tertio ſcilicet quod corpus catholici &c. c. ſacris de ſepult. qui .n. non eſt catholicus, nõ
5 eſt ſepeliendus in loco ſacro, omnibus tamen catholicis, licita eſt ſepultura Eccleſiaſtica, niſi nominatim reperiantur prohibiti cap. in Eccle- ſiaſtico, c. conqueſtu 12. q. 2. Quarto quatenus
6 dicitur ibi requieſcit. quia ibi defunctorum cor- pora ibi requieſcunt, ná ratione conſecrationis loci, nõ poſſunt ita corpora vexari ſpiritibus im

mundis,

mundis, quemadmodum alijs in locis, & hæc fuit ratio quare corpora catholici sepelirentur in cæmiterijs Ecclesiarum gl. c. cum grauia 13. q. 2. ex hac definitione duæ eliciuntur conclu-
7 siones, quarum prima est. Quod omnibus catholicis regulariter concedenda est Ecclesiastica sepultura, nisi specifice reperiantur prohibiti si quis tamen in pænitens decederet in peccato mortali, vt publicus, vsurarius, non sepeliretur in Ecclesiastica sepultura not. c. pro obeuntibus
8 13. q. 2. gl. c. fin. 88. distinct. Secunda sit conclusio quod locus sepulturæ catholici esse debet in ecclesiarum cæmeterijs Abb. rub. de sepult. num. 3, vt dicam de his latius infer. suo loco.

Summaria in 2. Quæst.

1 *Sepultura quot modis accipiatur.*
2 *Sepultura accipitur pro terra, vbi aliquis sepeliendus esset.*
3 *Sepultura quid sit.*
4 *Sepultura accipitur pro obsequio quod impenditur.*

QVAEST. II.

1 Secundo quæro, quot modis accipiatur Ecclesiastica sepultura? Resp. Pluribus modis, & pri-
2 mo dicitur possessio, siue terra vbi aliquis sepeliendus est. Secundo modo accipitur pro vt dictum est in
3 1. q. Tertio modo accipitur sepultura pro officio
4 quod impenditur sepeliendis Angel. ver. sepultura n.

1. Tab. d. loco num. 2. Host. tit. de sepult. nu. 1. Astens. tit. de sepult. lib. 6. tit. 31. art. 1. Pisan. ver. sepul. il 1. §. 1. de primo habetur c. aurum 12. q. 2. c. secundum 24. q. 8. de secundo habetur 13. q. 2. c. 1. & seq. de tertio dicitur c. praecipiendum 13. q. 2.

Summaria in 3. Quaest.

1 *Differentia, sepulturae, sepulcri, monumenti, caemetirii, sarcophagi, & similium.*
2 *Sepultura quid differat à sepulcro*
3 *Sepulcrum quid sit*
4 *Monumentum quid sit*
5 *Caemiterium quid sit*
6 *Sarcophagus quid sit*
7 *Cenotaphium quid sit*
8 *Depositum quid sit*
9 *Nomen diuersum, producit, diuersum effectum*
10 *Dantes Poeta laudatur*
11 *Tumulus quid sit.*
12 *Arca vocatur etiam sepultura.*

QVAEST. III.

1 Tertio quaero, an differant inter se, Sepultura Sepulcrum, Monumētum, Caemiterium, Sarcophagum, Cenotaphium, & depositum? Resp. Quod sic, nam sepultura proprie sumpta, est
2 locus cōcauus in ecclesiastico caemiterio factus, in quo corpus catholici conquiescit, sepulcrum autem

3 autem est, vbi corpus ossauè hominis condita sunt l. 2. §. sepulcrum ff. de relig. & sumpt. fu-
4 ner. Monumentum verò est quod memoriæ seruandæ gratia existit d.l.2.§. monumentum, vnde monumentum sepulcri id esse diuus Adrianus rescripsit, quod monumenti causa muniendi eius loci factum sit, in quo corpus positum sit l. funeris §. monumenti ff. de relig. & sumpt. fun. & in l. monumentum ff. eod. dicitur monumentum generaliter res est, memoriæ causa in posterum prodita, in quam si corpus, vel reliquæ inferantur, fiat sepulcrum, si vero nihil eorum erit monumentum, memoriæ causa factum & sic proprie monumentum, est cum in eo ad hoc cadauera condita non sunt, & dicitur monumẽtum à monendo, quæ sunt in sepulcris dicta, vnde monumentum dici potest, quicquid ob memoriam alicuius factum est quasi moneat mentem. Asinius l.2.§. monumentum num. 6. ff. de
5 relig. & sumpt. fun. cæmiterium autem dicitur locus, qui deputatur sepulturis Cardin. Clem. 1. q.4. de sepult. & dicitur deputatum per benedictionem, non ante cuius appellatione non continetur ecclesia c. 1. de consecr. eccl. nam eo polluto non polluitur ea nec sat est quod ibi aliquis sit sepultus, sed requiritur quod sit benedictũ ab
6 Episcopo Card. d. loco q.7. Sarcophagus quoq; pro sepulcro poni consueuit l. funeris ff. de relig. & sumpt. funer. Est .n. sarcophagus lapidis genus fissili vena, qui corpora defunctorum condita in eo absumit intra quadragesimum diem

exceptis dentibus, ideo nomen habet à carne edenda, vnde conuenienter pro sepulcro poni consueuit l. funeris vbi Asin. num. 4. ff. de relig. & sumpt. funer. Cenotaphium præterea est vacuum sepulcrum, & differt à puro sepulcro, quia purum sepulcrum est, in quo nemo sepultus sit,
7 Cænotaphium autem, in quo, & si ossa non condantur, alicui tamen positum est, at cùm non sit Religiosum vti & monumentum, meritò eadem ratione vendi potest l. familiaria §. si adhuc ff. de relig. & sumpt. funer. num. 7. depositum verum
8 est capsa in alto posita, in qua corpora defunctorum conduntur, quæ deposita tolluntur à Pio Quinto in Bulla, quæ incipit cum primum de anno 1566. Cal. April. per illa verba ibi (& vt in ecclesijs nihil indecens relinquatur, ijdem prouideant, vt capsæ omnes & deposita seù alia cadauerum conditoria super terra existentia omnino amoueantur, pro vt alias statutum fuit, & defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocentur &c. quæ omnia licet pro-
9 priè differant nomine, & per consequens diuersum effectum significent, l. si idem C de codicillis, nihilominus pro synonimis quádoq; capiuntur, vnumq; pro alio accipitur, est etiam rogus strues lignorum ad cremanda cadauera, inqua simul atq; imposita sunt corpora & ignis adhibitus comprendit piram quæ dicitur congeries lignorũ ad comburendum; exequię sunt celebratio funeris dum corpus effertur funus dum vritur cadauer seu pompa ipsa exequiarum bustum

eſt poſtquam cadauer crematum eſt, quaſi bene vſtum, libitina eſt ſepultura infantium quæ dicitur ſandapila, feretrum eſt plebeiorum Boer. Deci. 287. num. 4. quod eleganter poſuit Dan-
10 tes noſter in ſuo magno poemate in cap. 9. inferni in fine, per illa verba videlicet.

Fanno e ſepolcri tutti el loco varo
Coſi faceuan quiui d'ogni parte
Saluo che'l modo v'era piu amaro
Che tra gli auegli fiamme erano ſparte
Perche quali eron ſi del tutto acceſi,
Che ferro piu non chiede verun'arte
Tutti i lor coperchi eron ſoſpeſi
Et fuor nuſciuon ſi duri lamenti
Che ben pareuan di miſeri, & di offeſi
Et io Maeſtro quai ſon quelle genti
Che ſeppellite dentro da quelle arche
Si fan ſentir con li ſoſpir dolenti?
Et egli à me qui ſon gli hereſi arche
Color ſe quaſi & d'ogni ſetta, & molto
Piu che non credi ſon le tombe carche
Simile qui con ſimile è ſepolto
E monumenti ſon piu. & men caldi
Et poi alla man deſtra ſi fu volto.
Paſsiamo tra martiri, & tra gli ſpaldi.

Et in cap. ſeq. per illa verba.

Suo Cimiterio da queſta parte hanno,
Con Epicoro tutti ſuoi ſeguaci
Che l'Anima col Corpo morta fanno.

I Eſt etiam Tumulus, qui pro ſepulcro ponitur quia coaceruatur terra Virg. 3. Æneid. Hoſti-

lem

lem ad Tumulum Troiæ sub menib. Iussa mori, & Cic. 3. Tusc. quo magis est æquo Tumulis mã dare per emptos & Iob 10. de vtero translatus
12 ad tumulum. Dicitur etiam Arca sepultura l. qui intulit §. aduersos ff. de Rel. & sumpt. fun.

Summaria in 4. Quæst.

1 *Sepultura quotuplex sit*
2 *Communis sepultura quę sit*
3 *Propria sepultura quę sit.*
4 *Familiaria sepulcra quę sint.*
5 *Hęreditaria sepulcra quæ sint*
6 *Differentia sepulcrorum familiarũ, & hęreditariorũ.*
7 *Familiare sepulcrum, & hęreditarium quomodo cognoscatur ex inscriptione.*

QVAEST. IIII.

1 QVarto quæro, quotuplex sit sepultura? Res. Quod est in duplici differentia, nam alia est communis, alia autem propria, communis
2 autem alia competit omnibus eam eligentibus, seu omnibus infra parochia decedentibus absq; electione facta, alia autẽ alicui vniuersitati pro vt sunt sepulturæ alicuius societatis, in quibus aliquo speciali priuilegio sepeliuntur omnes de
3 dicta societate, nisi aliter elegerint; Propria autem alia est familiaris, alia vero hæreditaria; Fa
4 miliaria autem sepulcra dicuntur quæ quis sibi familiæq; suæ constituit. Hæreditaria autẽ quæ

quis

5 quis ſibi hæredibuſq; ſuis conſtituit l. familiaria ff. de relig. & ſumpt. funer. poteſt etiã dici particularis ſepultura, quam quis ſibi tantum ſpecialiter elexit, & not. quod inter hæreditaria, & fa-
6 miliaria ſepulcra ea differentia eſt, quia in familiari ſepulcro præter eiuſdem familiæ, & agnationis mortuos, extranei quoq; ſi hæredes eſſent, ſeppelliri poterant, in hæreditario verò, quod quis ſibi hæredibuſq; ſuis feciſſet, nulla gentilium, aut agnatorum habita prærogatiua, illi tãtum, qui hæredes eſſent, humarentur, exceptis tamen liberis, & deſcendentibus, quibus, & ſi hæredes non ſint, niſi mala mente exhæredentur, ius ſepeliendi debetur Paul. l. ſi ſepulcrum C. de relig. & ſumpt. funerum Aſinius d. l. familiaria & l. ſequen. §. ſed in vtroq; ff. de relig. & ſumpt.
7 funer. An autem hæreditarium, an vero familiare ſit ſepulcrum ex inſcriptionibus intelligitur not. c. cum cauſam de probat. Aſinius d. l. familiaria numero tertio.

Summaria in 5. Quæſt.

1 *Sepultura quo in loco ſit collocanda*
2 *Sepultura antiquitus vbi ſita erat*
3 *Sepeliri in Eccleſia quilibet poteſt qui non ſit prohibitus.*
4 *Depoſita ſuper terram collocata amouentur.*

Quæſt.

QVAEST. V.

1 QVinto quæro, quo in loco sit collocanda sepultura? Resp. Quod à principio extra vrbem sepulturę habitę sunt c. vbicunq; 13. q. 2.
2 Augescente indies Christiana Religione, animarum causa locus quidam sacer in maiori ecclesia quadraginta passum, in minori verò, aut cappella triginta à sanctis Patribus constitutus est, quē locum cæmiterium appellarunt c. sicut antiquitus 17. q. 4. deinde dignitatis causa in atrio porticuue ecclesiarum humari cadauera ceptum est c. præcipiendum 13. q. 2. postea eisdem concessum fuit sepelliri in ecclesijs c. nullus 13. q. 2. vl
3 timo loco ita relaxatum est, vt omnibus pariter hodie liceat in ecclesijs habere sepulcra, quæ cōsuetudo temerè non inoleuit, nam vt inquit Gregorius c. cum grauia 13. q. 2. cum grauia peccata non deprimunt, prodesse mortuis, si in Ecclesia sint sepulti, ob id quod, qui ad Ecclesias sacrificij causa accedunt, cum maiorum suorum sepulcra intuentur, facile accidit, vt pro eis praeces effundant: præter quam quod eorum quibus Ecclesia dicata est diuorum patrocinio releuantur c. non æstimemus 13. q. 2. minusq; eo in loco à spiritibus vexantur in mundis. Et ideo in cęmiterijs dicitur requies defunctorum c. aurum 12. q. 2. Lapus alleg. 83. Asinius l. 2. §. in locum num. 68. & seq. ff. de Relig. & sumpt. funer. in tantum tamen inoleuit abusus, vt non solum in ecclesijs, verum etiam quodamodo super altaria

ria ponerentur, quo factum fuit, vt Pius Quintus prohibuerit istud per bullam, quæ incipit cū primum pag. 10. de anno 1566. Cal. April. per illa verba, & vt in ecclesijs nihil indecens relinquatur, ijdem prouideant, vt capsæ omnes, & deposita, seu alia cadauerum conditoria super terram existentia omnino amoueantur, prout aliàs statutum fuit, & defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocentur.

Summaria in 6. Quæst.

1 *IVs sepulturæ quid sit, & cui competat.*
2 *Ius funerandi competit Ecclesiæ parrochiali*
3 *Layci ius sepelliendi non habent,*
4 *Inuitis patronis non potest, quis in eis sepultura sepeliri.*
5 *Prælatus quando inuito domino poßit in eius sepultura aliquem sepelire.*
6 *Ius funerandi extenditur tantum, quantum ab Episcopo fuerit limitatum.*

QVAEST. VI.

1 SExto quæro, quid sit ius sepulturæ, & cui competat? Resp. Quod ius sepulturæ est ius competens Ecclesiæ ad sepeliendum in cæmiterio suo proueniens, ex Episcopi assignatione c. ec-
2 clesias 13. q. 2. quod competit parochiali ecclesiæ, vel ei, cui iure, vel priuilegio concessum est,
3 non autem alijs S. Anton. 3. p. tit. 10. cap. 5. §. 2.
vnde

vnde layci non possunt habere ius sepeliendi respectu proprietatis, nam loca religiosa non sunt in domino alicuius, sed habere possunt, quantũ ad vsum, vt ipsi, & sui ibi sepeliantur, nec eis in
4 uitis potest ibi extraneus sepeliri l.3.§.si vsufructu ff. de relig. & sumpt. funer. potest tamẽ prælatus ex iuxta causa in sepulcro particulari, quẽ
5 immittere, vt dicam inferius suo loco Sylu. ver. sepultura num. 3. Pisan. d. loco il 1. §. 1. Ros.il 1.num.3. non tamen est necesse, quod Ecclesia sit consecrata, vt supponit Angel. & Arm. ver. sepultura num. 3. & tantum extenditur hoc ius
6 funerandi, & immunitas, quantum cæmiterium est per Episcopum limitatum, nec hoc ius habet aliquis, nisi sibi ab Episcopo fuerit concessum Host. in summa de sepult. num. 2. Card. Clem. dudum num. 1. de sepult. §. huiusmodi vbi Bonifac. de vitalinis num. 11. dicã inferius quæst. 10.

Summaria in 7. Quæst.

1 *Sepeliri vbi quis debeat nulla sibi sepultura electa*
2 *Papa vbi sepelietur.*
3 *Cardinales vbi sepeliantur*
4 *Legatus vbi sepeliatur.*
5 *Nuncii vbi sepeliantur.*
6 *Prelati vbi sepeliantur.*
7 *Præpositi, & Rectores Eccl. colleg. vbi sepeliantur.*
8 *Canonici vbi sepeliantur.*
9 *Rector Ecclesiæ vbi sepeliatur.*
10 *Vicarius perpetuus vbi sepeliatur.*

Cappellani,

11 *Cappellani, vbi sepeliantur, & vbi sacerdotes conductitii.*
12 *Renuncians Ecclesiæ vbi sepeliatur.*
13 *Abbates vbi sepeliantur*
14 *Monaci vbi sepeliantur*
15 *Professus vbi sepeliatur*
16 *Regularis nouitius vbi sepeliatur*
17 *Fratres tertii ordinis vbi sepeliantur*
18 *Hæremitæ vbi sepeliantur*
19 *Mulieres, quæ vocantur incarceratæ vbi sepeliãtur.*
20 *Fratricelli vbi sepeliantur.*
21 *Imperator, Reges, & Principes vbi sepeliantur*
22 *Filius vbi sepeliri debeat.*
23 *Filius quando sepeliatur in sepultura matris*
24 *Descendentes sequuntur sepulturam ascendentium non é contra.*
25 *Infantes vbi sepeliantur.*
26 *Vxor vbi sepeliatur*
27 *Adoptiuus vbi sepeliatur*
28 *Relegati, confinati, & deportati vbi sepeliantur*
29 *Dannati ad mortem vbi sepeliantur*
30 *Peregrini, & aduenæ vbi sepeliantur*
31 *Parochianus vbi sepeliatur.*
32 *Serui, & famuli vbi sepeliantur*
33 *Interdicta cum est Ecclesia quomodo detur sepult.*
34 *Ruri commorans vbi sepeliatur*
35 *Scholaris vbi sepeliatur*
36 *Leprosi vbi sepeliantur*
37 *Matre mortua pregnante vbi sepeliatur*
38 *Viator vbi sepeliatur*
39 *Casu moriens vbi sepeliatur*

QVAEST. VII.

1 SEptimo quæro, vbi debeat quis sepeliri nulla ubi sepultura electa? Resp. Per plures conclusiones, quarum prima sit quod.

2 Papa quando decedit in loco, in quo cum sua curia residebat, sepelietur in Ecclesia cathedrali loci, vbi residebat curia, est .n. proprie tamquam Episcopus Ecclesiæ cathedralis. Et ideo sepelitur, quemadmodum sepeliuntur Episcopi in eorum Ecclesia cathedrali, si vero residente curia romana in aliqua ciuitate Papa recedit de illo loco ob aliquam causam, curia tamen remanente in primo loco, eius corpus defertur ad locum vbi residebat curia, & sepelietur in Ecclesia cathedrali c. is qui de sepulturis 6. 3. si sede vacãte Cardinales, qui erant in Italia elegerunt in Papam quendam vltramontanum, qui decessit in itinere sepelietur in Ecclesia cathedrali illius loci, vbi moritur, nam per electionem consecutus est ius Apostolicæ dignitatis, c. licet de electione Doct. in procm. 6. reputatur .n. ordinarius ordinariorum. Quarto not. quod si Papa renunciauit Papatui, vt fecit Celestinus c. 1. de renunc. 6. sepelietur Romę si ibi moritur propter reliquias præcedentis dignitatis, si autem recedat de curia, & eligat vitam hæremiticam siue

ſiue peregrinetur per mundũ tunc ſepelietur in Eccleſia, in cuius territorio moritur Petrus de Vbal.tract.de canonica &c.c.9.n.28. Secũda ſit
3 concl. Cardinalis ſi decedat in curia Romana, ſepelietur in Eccleſia cathedrali, cũ ibi dicatur domiciliũ habere, vbi Papa reſidet aſsiſtunt .n. cõtinuè Papæ in cõſilijs c. fundamenta §. decet de, elect. 6. ſecundo hoc idẽ dicendũ eſt, ſi decedit extra Romanã curiã, quando recedit è curia ob in tẽperiem aeris arg. c. is qui de ſepult. 6. hoc idem ſi decedat in curia ſede vacante. Tertio ſi decedit in loco, vbi erat olim curia ſepelietur in Eccleſia cathedrali d. loci. Quarto ſi depoſitus fuerit, vel renunciauerit ſepelietur in ſepultura parochiæ. Quinto ſi promotus Cardinalis decedat ante quam ad curiam veniat ſepelietur in Ec-
4 cleſia cathedrali vbi decedit. Tertia ſit concluſio. Legatus exiſtens in curia Romana conſtitutus recedens de curia decedit in itinere, antequam intret prouinciam, ſuę legationis, ſepelietur in Eccleſia cathedrali loci vbi moritur, quod ſi decedit in prouincia legationis ſuæ, ſepelietur in Eccleſia cathedrali ciuitatis, in qua moritur, quaſi cenſeatur Epiſcopus illius Eccleſiæ cathedralis, ſi vero ſit legatus in duabus prouincijs, ſepelietur in ea prouincia, in qua moritur, ſcilicet in Eccleſia cathedrali illius loci, hoc idẽ ſi reuocetur ad curiam, & decedit in itinere cenſetur .n. durare officium legationis donec ad curiam redeat l. fin. ff. de offic. Proconſ. Quarta
5 ſit concluſio. Nuncij Sedis Apoſtolicę ſepe-

liuntur in illis locis, vbi ſepeliuntur Cardinales fungentes officio legationis cum moriuntur in itinere ſeu in prouincia ſibi decreta, not. c. accedens de præſcr. c. præſertim de offic. ord. 6.

6 Quinta ſit concluſio. Prælati vt ſunt Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi decedentes nõ electa ſepultura ſepelientur in eorum Eccleſijs cathedralibus, quia ibi cenſentur habere domicilium, cũ teneantur ibi continuè reſidere Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 1. Secundo ſi decedant extra ciuitatem, in qua eorum Sedes Epiſcopalis eſt, tunc eorum corpora reducuntur ad eorum Eccleſiam cathedralem arg. c. is qui de ſepult. 6. Tertio ſi decedunt in locis remotis ab eorum Eccleſijs cathedralibus, ſepeliuntur in Eccleſia cathedrali loci, vbi moriuntur. Quarto ſi diſpenſatiuè habuerit duos Epiſcopatus, ſepelietur in Eccleſia cathedrali, in qua maiori parte Epiſcopus conſueuit reſidere arg. l. 2. ff. de fundo intr. Quinto ſi habuerit duos Epiſcopatus, quorum vnus eſt vnitus alteri, ſepelietur in Eccleſia cathedrali, cui eſt vnita alia cathedralis Eccleſia, quia ipſa conſideratur tanquam principalis not. c. 1. ne ſede vacante. Sexto ſi aliquis Epiſcopus detur tanquam coadiutor alteri Epiſcopo, & moriatur iſte coadiutor, ſepelietur in Eccleſia Epiſcopi, cui datus eſt coadiutor, quia ſi ſuſtinuit honera habebit, & commoda, & quia ſi Epiſcopus decedẽs in alterius ciuitate, in qua nullum officium habet ſepelitur in Eccleſia cathedrali Epiſcopi illius ciuitatis, cur non ſepelietur

tur eius coadiutor, vnde in hoc non ſequar opinionē Petri de Vbaldis ſuperius citati num. 32.

Sexta ſit concluſio.

7 Prælati inferiores Epiſcopis, vt ſunt Præpoſiti, & Priores Eccleſiæ collegiatæ, ſepelientur, in Eccleſis, in quibus reputatum eſt domiciliũ habere, & vbi tenentur reſidere. Nam ibi audiunt diuina, & percipiunt ſacramenta c. cum quis de ſepult. 6.

Septima ſit concluſio.

8 Canonicus ſepelitur in Eccleſia, in qua habet canonicatum, & præbendam Innoc. c. 1. de ſepult. quod ſi habuerit duas præbendas in diuerſis Eccleſijs eiuſdem diœceſis, erit locus præuentioni, quod ſi ambæ Eccleſiæ concurrant recurrendum eſt ad ordinarium not. l. ſi ſepulcrũ ff. de Relig. & ſumpt. funer. ſi vero habuerit duas præbendas diuerſæ diœceſis, ſepelietur in Eccleſia, vbi moritur, dubitari etiam poſſet ſi diœceſani, eſſent diſcordes, quod quilibet velit eum ſepeliri in ſua diœceſi recurrēdum eſſet ad arbitros c. cum contingat de reſcr.

Octaua ſit concluſio.

9 Rector Eccleſiæ curatæ ſepelietur in Eccleſia, cuius curam geſsit; quia ibi cenſetur habere domicilium, vbi continue reſidere tenetur vt in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 1. quod ſi diſpenſatus fuerit ad retinēdas duas parochiales Eccleſias, ſeu vnum Canonicatum maioris Eccleſiæ, & vnam curatam, ſepelietur in Eccleſia, vbi reſidebat; ſi vero habuerit parochialem

annexam canonicatui,& præbendæ Ecclesiæ ca thedralis, sepelietur in Ecclesia cathedrali, cũ in ea videatur continue residere,& quia præbẽda reputatur vt principalis, parochialis autem, quæ annectitur vt accessoria.

Nona sit conclusio.

01 Vicarius perpetuus sepelietur in illa Ecclesia cui deputatus est Vicarius, nam in hoc idem iudicamus de Vicario perpetuo,quod de Rectore principali illius Ecclesiæ Clem. vnica de offic. Vicarij,quod secus est de Vicario temporali,de quo c. cum ex eo de elect.6.quia ibi non censetur plenè translatus, nec presumitur antiquum domicilium mutasse, hoc idem arbitror de habente Ecclesiam in commendam,nam ipse non dicitur Prælatus c. nemo de elect. 6.

Decima sit conclusio.

11 Capellani sepelientur in Ecclesijs, in quibus habent perpetuas capellanias. Sacerdotes autẽ conductitij quibus datur certum salarium,vt seruiant Ecclesijs in diuinis, qui dicuntur capellani amouibiles sepelientur sicuti dictum est, de Vicarijs temporalibus, & sic ibidem nõ debent sepeliri, sed in proprijs parochijs vbi orti sunt, seu domicilium habent, nisi habeant sepulcra familiaria vel hæreditaria.

Vndecima sit conclusio.

12 Renuncians Ecclesiæ,si est clericus secularis non sepelietur in ea, quia desinit esse Prelatus illius c. admonet de renunciatione, si autem fuerit Prælatus regularis tunc ratione professionis sepe-

ſepelietur in monaſterio c. vlt.de ſepult.6.vt dicetur in ſeq. concluſione.

Duodecima ſit concluſio.

13 Abbates ſepelliuntur in eorum Monaſterio, quia ibi cenſentur habere domicilium doct. c. ſtatutum de reſcr. 6. non .n. poteſt eſſe Abbas alicuius religionis, niſi ſit expreſſe profeſſus illius c. nullus de elect. 6. profeſſus autem ſepellitur in ſuo Monaſt. c.religioſos de ſepult.6.

Decima tertia ſit concluſio.

14 Monacus profeſſus, ſi præficiatur, alicui Prioratui, qui ſit demembris Monaſterij ſepellietur in loco Monaſterij, vel illius Prioratus, & pendebit hoc ex voluntate Abbatis not. c. quanto de offic. ord.

Decima quarta ſit concluſio.

15 Profeſſus, qui non præeſt Regimini alicuius Eccleſiæ ſepelietur in Monaſterio vbi fuit profeſſus c. fin. de ſepult. 6.

Decima quinta ſit concluſio.

16 Regularis, qui decedit intra probationis annum, non ſepelietur in Monaſterio, quia nō cenſetur plenè tranſlatus ad Monaſterium cum poſſit redire ad ſeculum c. ſtatuimus de Regularibus, & ſic ſepelietur in eccleſia, in qua ſepelliri debuiſſet, ſi ad Monaſterium non fuiſſet tranſlatus Archid.c.cum quis de ſepult. 6. & hoc intelligas, niſi aliter ſe habeat conſuetudo, Sylu. ver. ſepultura.

Decima ſexta ſit concluſio.

17 Fratres tertij ordinis B. Franc. qui appellan-

tur continentes, seu fratres de pænitentia, sepe lientur in Ecclesia eorum parochiali, seu suorũ maiorum, quia non sunt professi, neque translati, possunt habere propria non .n. desinunt esse parochiani eorum parochialis Ecclesiæ licet assummant habitum illorum fratrum c. vt priuilegia §. de confratribus de priuileg.

Decima septima conclusio.

18 Hæremitæ, qui non profitentur aliquam religionem, sed simpliciter se conferunt ad loca solitaria sepeliuntur in parochiali Ecclesia, intra cuius parochiam sunt loca, in quibus resident, si vero sint professi certam regulam datam sibi à diocesano, non tamen transeunt ad aliquod Monasterium, tunc sepelientur in vicinori Monasterij cuius ordinem, & regulam professi sunt not. c. fin. de sepult. 6. similiter hoc idem si aliquis professus assumit vitam heremiticam de licentia superioris, tunc quia remanet professus, sepelietur, in illa religione, cuius regulam professus est d. c. fin.

Decima octaua sit conclusio.

19 Mulieres, quæ vocantur in carceratæ, quæ faciunt se recludi in certa domo, & per quandam fenestram recipiunt elemosinas à transeuntibus sepelientur in parochia, intra quam est illa domus, quasi velint ibi domicilium habere, ex quo ibi continuè resident c. cum quis de sepult. 6.

Decima nona sit conclusio.

20 Fratricelli, qui certum habitum assumunt, & vadunt mendicando pro elemosinis, & stant quandoq;

quandoq; ſoli, quandoq; in congregatione, nullam tamen profitentur regulam ſepelientur in parochiali Eccleſia, vt dixi ſupra num. 18. idem de his qui vulgariter dicuntur Apoſtoli.

Vigeſimo ſit concluſio.

21 Imperator, Reges, & Principes ſepeliuntur in ſepulcro ſuorum maiorum c. 1. c. cum quis de ſepult. 6. Quod ſi non habeant in Eccleſia cathedrali ſepelietur, nam Epiſcopus loci eſt ipſorum paroch. Hoſt. in ſumma de pænitentia num. 36.

Vigeſima prima ſit concluſio.

22 Filius ſepeliri debet in ſepultura ſuorum parentum c. 1. de ſepult. declaratur hoc dictum, vt ſepeliatur in ſepulcro patris, quamuis auus, & pro auus aliam ſibi elegerint ſepulturam Iohan. And. c. is qui de ſepult. 6. & ſepulcrum paternum conſideramus reſpectu Eccleſiæ, in qua ſepulturam elegit, non autem in Eccleſia parochiali plus .n. influit proximum immediatum, quàm mediatum c. cum Eccleſia de cauſa poſſ. & propriet, vnde procedit hoc etiam ſi auus ſit ſepultus in Eccleſia. Parochiali, pater autem apud religioſos, & hoc niſi aliter conſtaret de mente illius Ampl. vt procedat etiam filio naturali, niſi eſſet ſpurius, & hoc niſi viuente patre ad eius contemplationem per Principem legitimetur, tunc enim ſepelietur in ſepulcro patris, ſecus ſi legitimetur poſt mortem patris, & pater in vita non petijt legitimari, quo caſu ſepelientur in ſepulcro matris, qui filij ſpurij, &

vulgo quæsiti succedunt eorum matri, nisi forte mater esset illustris l. si qua illustris C. ad orfician. not. l. 1.ff.ad Municip. Ampliat. hoc primum dictum huius conclusionis, etiam si filius esset exhęredatus l. siquis hæres ff. de relig. & sumpt. funer. Tertio Ampl.etiam si repudiasset hæreditatem, & hoc verum, nisi esset sepulcrũ hæreditarium,fallit tamen si pater damnetur de crimine læsæ maiestatis, quia isto casu iura sepulcrorum non transeunt ad filios not.l.1.§.interdum ff.de suis, & legit. gl. l. siquis hæres ff. de relig. & sumpt.funer.

Vigesima secunda sit conclusio.

33 Filius habens patrem, & matrem,& ambo habent sepulturam sepelietur in sepulcro patris, non matris,quia filius sequitur conditionem patris, non matris not. c.fin. de filij. Præsbit. c. licet de coniung.lepros. l.partim ff.de rei vend. nisi exconsuetudine, vel priuilegio sequi deberet conditionem matris, nam tunc sepelietur in sepulcro matris not. l. 1.ff. ad Muncip. Et not. quod licet filius haberet sepulturam, pater autē non, pater non sequetur sepulcrum filij nisi sit eius hæres, & sepulcrum fuerit hæreditarium.

Vigesima tertia sit conclusio.

34 Descendentes sequuntur sepulcrũ ascendentium, Ascendentes autem non sequuntur sepulcrum descendentium, nec transuersales sequuntur sepulcrum suorum transuersalium, nisi sint hęredes, & sepulcrum hæreditarium sit, & tales non elegerint.

Vi-

Vigeſima quarta ſit concluſio.

5 Infantes, & expoſiti, quia incertum eſt quis ſit pater, & mater, & ideò in ſepultura hoſpitalium ſepelientur not.c.1.de infant.& lang.l.fin. C.de infant.expoſ.

Vigeſima quinta ſit concluſio.

5 Vxor nupta, & ad domum mariti ducta non electa ſepultura, ſepelietur in ſepultura mariti, quam ſi non habet in eius parochia, quia per copulam carnalem ſunt effecti vna caro, & quos Deus coniunxit homo nō ſeparet, alia ratio eſt quia ipſa ſequitur domicilium, & dignitatē mariti c.2.§.mulier.de ſepult.6. Ampl. Primo etiā ſi eſſet vidua, quia ipſa retinet omnia priuilegia, quæ habebat viuente marito, & hoc etiam ſi reuerſa foret ad domum patris, eiuſq; domiciliū ſequitur, & dicitur coniugium prioris mariti Doct.c.is qui §.mulieres de ſepult.6. vbi Arch. & Iohan.Andr. Secundo Ampl. etiam ſi ad domum non ſit ducta, dummodo carnaliter fuerit cognita. Tertio Ampl.etiam ſi non ſit cognita, dummodo ſit ducta ad domum viri; quia iam ſequuta eſt domicilium mariti.Quarto Ampl.etiā ſi maritus ſepeliatur in ſepulcro peregrinorum, ſeu vagabundorum, dummodò corpus commodè ad talem ſepulturam de ferri poſsit. Quinto Ampl. vt vxor ſepeliatur, in ſepulcro vbi ſepultus eſt maritus, non autem vbi ſepulti ſunt eius mariti maiores, c.Ebron 13. q.2. Sexto Ampl. etiam ſi vxor accuſata fuerit de adulterio, & pēdente lite moriatur; Nam eo caſu in ſepulcro

mariti

mariti ſepelietur, & dato quod ea mortua ſententia feratur contra ipſam, non per hoc exhumatur, quia fuit ſepulta à principio legitimè, quo caſu non trahitur retro, etiam ſi Matrimonium nullum fuiſſet declaratum ſicuti non retraheretur etiam in præiudicium prolis ſuſceptæ c.cum inhibitio de cland.deſponſ.Septimo Ampl. etiam ſi ea viuente ſententia lata fuerit ad ſeparationem thori ex cauſa adulterij, & maritus reconciliauit ſibi vxorem,tunc ſepelietur in ſepulcro mariti. Quia maritus poteſt ſibi reconciliare vxorem nedum ante ſententiam c.quemadmodum de iure iur. ſed etiam poſt c. de illa de diuortijs, fallit. Primo, quando matrimonium eſt contractum, & non eſt ſecuta copula carnalis, nec ducta ad domum viri,quo caſu non ſunt effecta vna caro, neq; mulier ſequitur forum viri, hoc idem multo magis eſt in ſponſa de futuro not. c. de vxore de ſepulturis. Secundo fallit quando fuit lata ſententia ſuper ſeparationem thori ex cauſa adulterij,& maritus non fuerit reconciliatus propter quod expuit illam è domo tunc enim effecta eſt in digna ſepultura mariti, & deſinit eſſe de domicilio eius c. item 13.q. 2. Tertio fallit quando maritus fuerit ſepultus de facto,non autem de iure,nam quod dicitur vxorem debere ſepeliri in ſepultura mariti, intelligitur quando maritus legittimè ſepultus eſt. Quarto fallit in concubina,quæ non ſepelietur in ſepulcro Amaſij. Quinto declaratur, vt ſi mulier nubat ſecundo ſepelietur in ſepulcro

pulcro secundi mariti, non autem primi, etiam si secundo remanserit vidua, quia attenditur causa proximior, & immediata non autem remota, & mediata. Sexto declaratur quod si maritus non habuerit sepulturam, vxor autem sic non sepelietur ibi, quia maritus non sequitur domicilium, nec dignitatem vxoris, sed è contra Petr. de Vbald. d. loco num. 26.

Vigesima sexta sit conclusio.

27 Adoptiuus, seu arrogatus, si decedit viuente patre adoptante, tunc in eius sepulcro sepelietur, quia decedit eo tempore, quo durabat adoptio, secus si decedat post mortem adeptantis; Quia tunc erat adoptio finita, quo casu sepelietur in sepulcro patris naturalis not. c. vnico de cognatione legali.

Vigesima septima sit conclusio.

28 Relegati, & confinati sepeliendi sunt in ea ciuitate, in qua sepeliri debuissent, nisi fuissent relegati l. filij §. relegatus ff. ad municip. l. exiliũ l. relegatorum §. fin. ff. de interd. & releg. & hoc quando relegantur ad tempus, secus est in relegatis perpetuò, qui sepeliri debent in loco, in quo erant deportati, nec corpora eorũ absq; permissu principis transferri possunt l. fin. ff. de cadau. damn.

Vigesima octaua sit conclusio.

29 Damnati ad mortem de consuetudine sepeliuntur in sepulturis suorum maiorum, seu in Ecclesia Parochiali, vbi moriuntur sin minus in loco vbi sepeliuntur vagabundi, seu in

loco

loco proprio ad hunc effectum destinato, de iure tamen non debent sepelliri nisi expermissione Principis l.1.ff.de cadu. damn. remanent tamen corpora damnatorum in patibulo ad terrorem aliorum ob aliquod crimen atrocissimum Ant. c. ex parte num. 12.de sepult.

Vigesima nona sit conclusio.

30 Peregrini, aduenæ, vagabundi, & alij huiusmodi, quorum domicilium ignoratur sepeliuntur, in Ecclesia, intra cuius parochiam moriuntur c. Ecclesia 13.q 1.c.fin.17.q.1.Arch.c. 1. de sepult. 6. not.c. vbicunq; 13.q. 2.

Trigesima sit conclusio.

31 Parochianus alicuius Ecclesiæ si habet in alia Ecclesia sepulturam suorum maiorum, sepelietur in Ecclesia suorum, maiorum non autem in Ecclesia parochiali c.2.de sepul.6. c.1. eod.tit. si vero non habet sepulturam suorum maiorum sepelietur in sua Ecclesia parochiali, vbi percepit sacramenta Doct. Com. c.1.de sepult.quod si dubitatur, quis sit parochianus duarum Ecclesiarum, recurrendum erit ad diocesanum, qui super hoc interponat partes suas, ne corpus remaneat in sepultum not. l. siquis sepulcrum ff. de relig. & sump. funer.

Trigesima prima sit conclusio.

32 Serui, famuli, si pro ipsis domini non elegerunt sepulturam sepelientur in sepulcro parochie, in qua domini domicilium habent, nisi sint famuli, qui proprium sepulcrum habeant, vel sibi aliquod sepulcrum elegerint vt dicã in seq.q.

Tri-

Trigeſima ſecunda ſit concluſio.

33 Interdicta cum eſt Eccleſia, ſeù cæmiterium vbi quis ſepeliendus eſſet, tunc ſi eſt interdicta ſepultura electa, ſepelietur in ſepulcro maiorū, quod ſi ibi non poterit in ſepulcro parochiæ, ſi verò eſt interdicta parochia, in Eccleſia cathedrali, quod ſi omnes erunt interdictæ ſepelietur in monaſterio propinquiori, dūmodo ſit talis qui carere nō mereatur Eccleſiaſtica ſepultura not. c. vt priuilegia de priuileg. Clem. eos de ſepult. c. fin. de ſepult. 6.

Trigeſima tertia ſit concluſio.

34 Ruri commorans recreationis cauſa, non ſepelietur in Eccleſia rurali ſed in ſepulcro maiorum ſuorum ſi commodè id poteſt portari, aliàs ſecus Angel. ver. ſepultura num. 8. Arm. nu. 20.

Trigeſima quarta ſit concluſio.

35 Scholaris, & doctor legens in ſtudio, & quilibet alius, qui moram traxit in ſtudio, ſeu alio loco ibi ſepelietur vbi venit animo trahendi moram, nam ibi dicitur eius Eccleſia parochialis, ſi verò non venit animo trahendi moram ſepelietur in Eccleſia cathedrali, niſi ei Eccleſia parochialis adminiſtraſſet ſacramenta Sylu. ver. ſepultura num. 8. ver. ſi verò.

Trigeſima quinta ſit concluſio.

36 Leproſi, & alij qui morbo contagioſo laborarunt, vt illi qui morbo epidimiæ deceſſerunt ſepelietur in loco nō periculoſo, vt poſſit nocere viuis, non per hoc carent Eccleſiaſtica ſepultura Arm. verb. ſepultura num. 26. Tab. num. 24.

Roſ.

Rof.il 1.num. 20.Abb.c.facris num.6.de fepul.

Trigefima fexta fit conclufio.

37 Matre mortua prægnante fetus fepelietur cū ea, fi vero puer, extrahatur mortuus non debet cum matre fepeliri, fed extra cæmiterium, quia nō eft baptizatus primo.n. cafu dicitur pars ventris c. fiqua de confecr. dift. 4. Ant. de Butr. c. ex parte num. 5. de fepult.

Trigefima feptima fit conclufio.

38 Viator qui mortuus eft in itinere fepelietur in parochia vbi moritur Ant. de Butr. c. in noftra num.13. de fepult.Ampl.etiam fi effet Religiofus, vel clericus nifi effet religiofus profeffus, nam tunc fi poffet deberet fepeliri in Ecclefia cathedrali fin minus in parochiali, vel hofpitali loci,vbi moritur Boer.deci.175.interminis.

Trigefima octaua fit conclufio.

39 Cafu moriens in mari, vel in terra non caret Ecclefiaftica fepultura, ficuti neq; milites, nifi moriantur in fingulari certamine, vt dicam inferius fuo loco not.Doct.Cō. c.ex parte de fepul.

Trigefima nona fit conclufio.

40 Dubium cum fit an cadauer fit fepeliendum in meliorem partem interpretandum eft,quod fint fepeliendi in loco facro c. non æftimemus 23.q.2. S.Ant.3.p.tit. 10.c. 5.§.9. in fine.

Quadragefima fit conclufio.

41 Priuilegium conceffum alicui loco pio, vt ibi fepeliri pofsit (vt puta) alicui vniuerfitati confratrum, qui dicuntur battentium, non per hoc ibi fepelientur fi alibi fepulturam habeant,

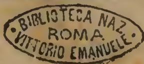
Sed

Sed tantum quãdo ibi ſepeliri elegerint, & hoc abſq; præiudicio iurium parochialium, quod ſi nullam habuerint ſepulturam vt in ſepultura cõfraternitatis, ſepeliri non elegerint, ſepelientur in ſepultura parochiæ; Nam priuilegium ſatis hoc operatur, vt ibi ſepeliatur, vbi aliàs minimè poſſet,& priuilegia non ſunt multiplicanda præſertim in preiudicium parochiæ, vt dicetur in ſequenti quæſtione.

Summaria in 8. Quæſt.

1 *Sepulturam quis poßit ſibi eligere*
2 *Electio ſepulturæ eſt pars vltimæ voluntatis*
3 *Pater eligit ſepulturam pro filio impubere*
4 *Mater pro filio ſpurio eligere poteſt ſepulturam*
5 *Pater eligere poteſt ſepulturam pro filio legitimato impuberi.*
6 *Curator non preſtat conſenſum adulto, in electione ſepulturę.*
7 *Emancipato filio impuberi pater eligere poteſt ſepulturam.*
8 *Adoptiuo filio impuberi pater eligere poteſt ſepult.*
9 *Dominus pro ſeruo eligere poteſt ſepult.*
10 *Vxor eligere ſibi poteſt ſepulturam.*
11 *Epiſcopus eligere ſibi poteſt ſepulturam.*
12 *Abbas quando eligere ſibi poteſt ſepult.*
13 *Profeßi quando ſibi eligant ſepulturam.*
14 *Nouitii ſibi eligere poſſunt ſepulturam.*
15 *Conuerſi ſibi poſſunt eligere ſepulturam.*
16 *Monachus quando ſibi eligat ſepulturam.*

17 Reli-

17 *Religioſi quando inducere poßint ad eligendam ſepulturam.*
18 *Inducere poteſt laycus aliquem ad eligendam ſepult.*
19 *Filii familias etiam ſi ſint emancipati poſſunt eligere ſepulturam.*
20 *Alienam ſepulturam quomodo quis poßit eligere*
21 *Impuberes non poſſunt ſibi eligere ſepult.*
22 *Auus non poteſt eligere, ſepulturam pro nepote*
23 *Mater non poteſt eligere ſepulturam pro filio*
24 *Frater pro fratre ſepulturam non eligit*
25 *Filius pro patre ſepulturam non eligit*
26 *Tutor pro pupillo ſepulturam non eligit*
27 *Abbas pro monaco non eligit ſepulturam*
28 *Hęres grauari non poteſt vt ſepeliatur in certo loco.*
29 *Monaci non ſibi eligunt ſepulturam*
30 *Religioſi quando ſibi eligant ſepulturam*
31 *Inducentes clerici tam ſeculares, quam regulares ad elig. ſepult. qua pœna plectantur*
32 *Damnatus ad mortem non ſibi eligit ſepulturam*
33 *Eligens & mandans corpus ſuum non ſepeliri non auditur*
34 *Probatio electionis ſepulturæ quomodo fiat.*

QVAEST. VIII.

1 OCtauo quæro, qui ſibi poſsit eligere ſepulturam? Reſp. Tradendo regulam generalē quod omnis perſona poſsit eligere ſepulturam, quæ non prohibetur à iure c. è contra 13. q. 2.
2 Eſt .n. ipſa electio ſepulturæ pars vltimę voluntatis Iohan. And. c. animarū num. 3. de ſepult. 6.

cuius

cuius libertas tolli non poteſt l. 1. C. de ſacro ſanct. Eccl. c.2.13.q.2.quæ reg.Ampl.& limit. Pluribus modis Ampl. autem primo pater eli-
3 git ſepulturam pro filio eius impubere c. licet de ſepult.6. ſi verò impubes eſſet in quo malitia ſuppleret ætatem, poſſet ſibi ipſi eligere ſepulturam, ſimiliter ſi eſſet impubes & eligeret, deinde factus pubes illam ratam haberet, ſicuti dicimus in ſpirituali matrimonio c. 1. de regular. 6. declaratur hæc primo Ampl. vt ſi pater eligit ſepulturam pro filio impubere, & deceſsit filius factus pubes, non ſepelietur in d. ſepultura electa niſi filius factus pubes, ratam electionem habuiſſet. Secundo Ampl.
4 Mater poteſt eligere ſepulturam pro filio ſpurio impubere quia cum ſit in eius poteſtate, & ipſe careat voluntate ex identitate rationis mater eligere poterit not. d. c. licet de ſepult. 6. ſi
5 tamen fuerit legitimatus poterit per patrem fieri talis electio, quia efficiuntur ſui inſt. quibus
6 modis nat. efficiantur ſui per totũ. Tertio Ampl. Curatorem adultus habens ſine authoritate curatoris eligere poteſt ſepulturam, quia etiam teſtamentum condere poteſt l. Aurelio §. grauis ff. de lib, leg. Quarto Ampl.
7 Emancipato filio impubere pater eligere poteſt ſepulturam Doct. d. c. licet. Quinto Ampl.
8 Adoptiuo filio impuberi pater eligere poteſt ſepulturã quo vſq; durat adoptio ipſa, nam per adoptionem filius tranſit in poteſtatem patris adoptiui not. l. 1. ff. de adoption.& hoc ve-

rum quando filius impubes decessit patre adoptiuo adhuc viuente, nam eo mortuo secus est not. c. vno de cogn. leg. Sexto Ampl.

9 Dominus eligere potest sepulturam pro seruo impubere, si autem factus fuerit pubes sibi ipsi eligere poterit sepulturam Iohan. c. de vxore de sepult. Septimo Ampl.

10 Vxor eligere sibi potest sepulturam etiam viuente viro cum electio ista ad eum potius statũ pertineat, in quo mulier soluitur à lege viri c. de vxore de sepulturis. Octauo Ampl.

11 Episcopus sibi eligere potest sepulturam in alia Ecclesia, quam in cathedrali c. bonę 12. q. 2. c. Apostolicæ de donat. gl. c. vbicunq; 13. q. 2. Nono Ampl.

12 Abbas eligere potest sepulturam extra locũ Monasterij, quia habet velle, & nolle c. si religiosus de elect. intellige dę Abbate non recognoscente superiorem, nisi Papam Arm. ver. sepult. num. 6. quod si deponitur, vel renunciauit Abbatię non sepelietur in sepultura electa, quia inspicitur tempus mortis. Decimo Ampl.

13 Professi, qui præficiuntur beneficijs manualibus, quæ sunt de membris Monasterij sibi eligere possunt sepulturam, quia tales habent velle, & nolle not. c. 2. de stat. Monach. Clem. 1. de rescr. c. cum deputati de iudicijs. Vndecimo Ampl.

14 Nouitij sibi eligere possunt sepulturam, quia possunt ad seculum redire c. consuluisti de regularibus & c. statuimus. Duodecimo Ampl.

Con-

15 Conuersi non professi sibi eligere possunt sepulturã; nam etiam isti redire possunt ad seculũ c. vt lex. 27. q. c. 1. vt priuilegia de priuileg. Decimo tertio Ampl,

16 Professus potest sepulturam eligere, quando ad Monasterium, est tam remotus, quod ad illud, cum moritur deportari non potest c. fin. de sepult. 6. quod idem intelligitur si sepeliri non potest absq; periculo, seu violatione interdicti, vt Clem. 1. de sepult. Decimo quarto Ampl,

17 Religiosi sancti Franc. possunt inducere aliquem ad eligendam sepulturam in Ecclesia ordinis S. Dominici not. c. 1. de sepul. 6. quia tunc cessat fraus, & ratio finalis d. cap. Decimo quinto Ampl.

18 Inducere potest laycus aliquem ad eligendã sepulturam in certo loco, & electio valebit Petrus de Vbald. tract. de Can. Episc. c. 11. num. 15. Decimo sexto Ampl,

19 Filij familias, etiam si sint emancipati sibi possunt eligere sepulturam Cuman. l. tam is §. filius num. 5. ff. de donat. Causa mort. Asinius l. familiaria num. 43. ff. de relig. & sumpt. funer. & hoc post decimum quartum annum, siue sit masculus, siue fæmina S. Ant. 3. p. tit. 10. c. 5. in princ. Decimo septimo Ampl,

20 Alienam sepulturam quilibet eligere potest c. 1. de sepult. quod intelligas non respectu sepulcri familiæ, seu hæreditarij, seu alterius proprij particularis, sed respectu rectoris Ecclesiæ, quo in vito quilibet etiam non suus parochia-

nus in eius Ecclesia, etiam si esset diuersæ diocesis, dummodo commodè deportari & sepeliri posit, eligere potest Doct. d. c. 1. vt dicam in sequenti quæstione; limitatur hæc reg. pluribus modis & primo.

21 Impubes non potest sibi eligere sepulturam cap. licet. de sepult. 6. nisi malitia suppleret ætatem, & hæc prima limit. vt nec etiã authoritate tutoris hoc facere posit, quia effectus electionis confertur post mortem pupilli, quo tempore est extincta authoritas tutoris not. c. Apostolica 8. q. 2. Secundo limit.

22 Auus non potest eligere sepulturam pro nepote, nam appellatione patris in materia odiosa non continetur auus, agitur .n. de præiudicio Ecclesiæ, in qua sepeliri deberet not. d. cap. licet. Tertio fallit.

23 Mater non potest eligere sepulturam pro filio impubere, nisi esset consuetudo in contrariũ Gemin. c. licet n. 4. de elect. 6. vel nisi esset filius spurius in eius potestàte cõstitutus. Quarto fall.

24 Frater maior non potest eligere sepulturam pro minori, nam c. licet loquitur de linea ascendentium. Quinto fallit.

25 Filius non potest eligere sepulturam pro patre furioso, vel mente capto, quia ius eligendi sepulturam, est datum patri erga filium non autem è contra, & cõstitutio loquens de linea ascẽdentium non extenditur ad lineam descendentium. Sexto limit.

26 Tutor non potest eligere sepulturam pro infante,

stante, quia vt dixi supra num. 21. effectus sepulturæ confertur post mortem, quo tempore authoritas tutoris est extincta not.l. eum qui ff.de iurisd. omn. iud. Septimo limit.

27 Abbas non potest eligere sepulturã pro Monaco professo, quia licet reputetur tanquam pater, nihilominus non est verus, sed fictus pater, & potestas datur eligendi patri naturali d. c. licet. Octauo fallit.

28 Hæredem institens impuberẽ non potest ei eligere sepulturam, nullam .n. potestatem habet in eius p̄sonã, licet eũ grauare posit onere fidei commissi not.l.1.ff.ad trebel. Nono fallit.

29 Monaci professi non possunt sibi eligere sepulturam, not. c. fin. de sepult. 6. quia non habent velle, & nolle Ampl. etiam, si de inde fuisset factus Abbas, nisi Abbas nullum recognosceret superiorem, excepto Romano Pontifice, & illam electionem ratam habuisset, dicitur .n. in d. c.fin.ibi.

30 Religiosi, nisi à proprijs Monasterijs adeò forsitã sint remoti ꝙ ad ea cum moriuntur cõmodè portari nõ posint nequieunt (cum velle, vel nolle nõ habeant) sibi eligere sepulturam, sed sunt apud sua Monast. tumulãdi. Decimo fallit.

31 Religiosis, & secularibus clericis cuiuscunq; status, vel conditionis existant in virtute sanctæ obedientię, ac sub interminatione maledictionis ęternæ districtisime prohibetur, ne aliquos ad vouendum, iurandũ, vel fide interpositâ, seu alias promittendum inducant, vt apud

eorum Ecclesias sepulturam eligant,vel iam ele ctam vlterius non immutent, quod si secus factum fuerit, electio talis nullius est firmitatis, statutum .n. est,vt hi qui sic elegerint,nec apud sic electas Ecclesias vllatenus sepelıri nec alibi (nec contra votum, iuramentum, aut promissum huiusmodi à se factum materiam habeat veniendı)posint eligere sepult. Sed contradictione quacunq; cessante sepeliantur omnino apud illas Ecclesias, apud quas sepeliendi de iure fuissent, si alias sepultura non electa forsitam decessissent: si verò ijdem religiosi, vel clerici prædicti, in suis Ecclesijs, vel cæmeterijs, præsumpserint sepellire,ad restitutionem tam sepultorum corporum, si petantur, tam etiam omnium quę occasione sepulturæ illorum peruenerint, quomodo libet ad eosdem intra decendium integraliter faciendam ipsi obligati sunt, quam nisi fecerint Ecclesiæ ipsæ, apud quas sepulti fuerint, nec non & cæmiteria eorumdem, ex tunc eo ipso sint,& tam diù maneant Ecclesiastico interdicto, donec ab eis facta fuerit restitutio plenaria omnium prædictorum c. 1. de sepult. 6. hoc tamen non procederet, quando inductus esset ad eligendam sepulturam suorum maiorum Petr. de Vbald. tract. de Canon.Episcopi num.13.c. 11. ibidem sepelietur, similiter siquis spontè eligeret sepulturam, de inde inductus esset ad aliā eligendam sepelietur in prima electa, secunda enim electio in valida non tollit primam validam Petr.d.loco num.14. Vndecimo fallit.

Damna-

32 Damnatus ad mortem, si decedit post latam sententiam, non suspensam per appellationem, non potest sibi eligere sepulturam, quia iam ef fectus est seruus pœnæ, nullam .n. ponere potest vltimam voluntatē l. eius qui ff. de testam. secus si decederet lite pendente, seu post sententiam, sed suspensam per appellationem Petr. d. loco num. 16. Duodecimo fallit.

33 Eligens, & mandans corpus suum non sepeliri non est obediendus, neq; hæres incidit in aliquam pœnam, si eum congrue sepeliri faciat Angel. ver. sepultura num. 44. vbi Sylu. num. 22. Pisan. il 2. in fine Arm. num. 25. not. l. quidam in suo ff. de condit. inst. Ant. de Butr. rubr. de sepulturis num. 1.

34 Sed quæro, quomodo probabitur electio sepulturę? Resp. Quod cum electio sepulturæ sit species vltimæ voluntatis, & agatur in ea de prę iudicio Ecclesiæ in qua sepeliretur, si non elegisset, debet probari, vel in testamento, vel in codicillis, quod si testamentum fuerit nullum & codicillus, vel quia minus solemne, seu ex causa ex hæredationis, seu præteritionis, nihilominus talis electio substinebitur auth. ex causa & ibi not. C. de liber. Præter si verò non elegerit in testamento neq; in codicillo, probari debebit, vel per scripturam manu propria recognitam, per testes, nam fauore animæ sequimur. Ius diuinum quo disponitur, vt in ore duorum, vel trium stet omne verbum Deut. c. 17. non tamen est satis, quod defunctus habuerit propo

situm eligendi, nisi eliget, quia propositum in mente retentum nihil operatur l. si repetēdi C. de cond. ob causam, probabitur igitur electio sepulturæ eodem modo, quo probatur quælibet dispositio ad pias causas, de quibus latè dixi in opusculo 4. per totum.

Summaria in 9. Quæst.

1 *Electio sepulturæ in qua Ecclesia fieri debeat.*
2 *Electio sepult. fieri potest in loco minus religioso.*
3 *Electio sepulturæ fieri non potest in loco profano, neque in sepulturis infidelium.*
4 *Aliena sepultura quando eligi possit.*
5 *Rector Ecclesiæ, quando in alterius sepulcro possit aliquem sepellire.*
6 *Patrono inuito nō potest aliquē in eius sepultura sepeliri.*
7 *Concessa capella cum sepultura domui alicui nobilium non potest ea progenie durante ea priuari.*
8 *Religiosi non possunt sepeliri, in sepulcro quod alteri concesserunt.*
9 *Vsus soluitur morte.*
10 *Electio sepulturæ super terram non potest fieri, neque penès aram.*
11 *Electio sepulturę fieri potest in Ecclesia monalium.*

QVAEST. VIIII.

1 Nono quæro, in qua Ecclesia fieri posit electio sepulturæ? Resp. Per infra scriptas conclusiones quarum prima sit in c. 2. §. siquis de sepult. 6. ibi.

Siquis

2 Siquis antiqua dimissa; nouam (etiam in loco minus religioso) elegerit sepulturã, electionem huiusmodi (licet iura super hoc videantur esse diuersa) nequaquã voluimus impugnari, qui textus corrigit ius antiquum, quo cauebatur electionẽ fieri nõ posse, de sepultura in loco minus religioso c. fraternitatẽ de sepul. Sec. sit concl.

3 Electio sepulturæ debet fieri in loco religioso ponderando textum in d c. 2. ver. minus religioso, comparatiuum .n. supponit positiuum ff. de ver. oblig. l. vbi autẽ vt dixi supra 5. q. immo esset signum, quod malè sentiret de catholica fide, si eligeret sibi sepulturam in loco profano, nisi mãdaret ibi cõstrui Ecclesiã, seu capellã, esset .n. cõtra laudabilem consuetudinem vniuersalẽ Ecclesiæ quæ in tali casu seruanda est, c. licet de sepult. 6. quod patet in die omnium defunctorũ pro quibus in Ecclesijs oratur, & cęmiteria benedicuntur, & incensantur vnde christianus nõ deaet eligere sepulturam in fidelium, hæreticorum & excommunicatorum, quia sicuti viuentibus non debemus comunicare cum eis, ita nec etiam mortuis c. iudeis de iud. c. sacris de sepult. Tertia sit conclusio.

4 Eligi potest sepultura aliena c. 1. de sepult. quod intellige secundum Abbatem, ibi consentientibus patronis illius, aliàs secus, quia quod nostrum est absq; facto, nostro auferri non potest leg. id quod nostrum ff. de reg. iur.

5 in casu tamen necessitatis posset rector Ecclesiæ sepelire mortuum in alterius sepultura, Abb.

Abb. c. pen. num. 5. de sepulturis Roman. Sing. 692. Mathes. 75. sing. num. 10. Bart. l. 1. ff. de oper. public. seu intelligas quod aliena sepultu
6 ra eligi possit, quod non sit propria alicuius patroni, sed sit alterius Ecclesiæ, quam eius parochiæ, quæ cum sit communis, potest eligi vt dictum est, quo casu cum detur à iure non potest à rectore impediri. Quarta sit conclusio.
7 Concessa capella ad vsum sepulturę alicui domui nobilium, & descendentium eius, ille qui non est de progenie illius domus, non poterit eligere sepulturam in d. capella non obst. c. 1. de sepult. ver. alienam, quia exemplum ibi positum declarat illud dictum; quia locus, in quo sepultus fuit Christus non pertinebat ad vsum adhuc alterius personæ, cum fuerit sepultus in loco, in quo nunquam aliquis sepultus fuerat Petrus de Vbald. tract. de Canon. cap. 12. num. 5.
8 Ampl. vt nec etiam dicti clerici, qui talem capellam concesserunt, possint ibi alios sepelire, etiam si essent clerici siue regulares, siue seculares d. Ecclesiæ, quia in fundo, in quo quis habet vsum non potest Dominus in habitare in vito vsuario l. si habitatio §. fin. ff. de vsu, & habit,
9 & hoc nisi progenies d. domus fuerit extincta, quia vsus post mortem soluitur not. l. penult. C. de vsufructu, dixi ego in tract. mors omnia soluit p. 2. conclusio 13. num. 307. Petrus de Vbald. d. loco num. 6. Quinta sit conclusio.
10 Electio fieri non potest sepulturæ super terram in Ecclesijs, sed corpora in tumbis profundis

dis infra terram collocentur dixi supra q. 5. n. 4. Quod optime animauertit Angelus Ferrariensis in opusculo de non sepeliendis mortuis penès aram, & vide quæ dicam in sequenti quæstione. Sexta conclusio.

11 Electio sepulturæ fieri potest in Ecclesia monialium dummodo hodie non fieret intra septa Monasterij Nacta in termin. consl. 432. vol. 2. vbi tamen iam esset sepulcrum familiare, & hæreditarum intra septa Monasterij prout contingunt in Ecclesia S. Petri maioris, & S. Felicitatis de Flor. ibi poterunt sepeliri.

Summaria in 10. Quæst.

1 *Priuilegium sepulturę quis dare poßit?*
2 *Cęmiterium debet benedici ab Episcopo*
3 *Cæmiterium poteſt aßignari cum reſeruatione*
4 *Cæmiterium quas habeat immunitates*
5 *Episcopus poteſt concedere priuilegium sepeliendi.*
6 *Priuilegio conceſſo à Papa sepultura, debet intelligi saluo iure parochię.*

QVAEST. X.

1 Decimo quæro, quis possit dare priuilegium sepulturæ? Resp. Eo ipso, quod erigitur Ecclesia parochialis censetur à iure communi habere ius sepulturæ not. c. fraternitatem de sepult. Oportet tamen quod prius consignetur cę-
2 miterium per Episcopum, & Benedicatur c. nemo

mo de consecr.dist. 2. quo casu quādo cæmiterium assignatur liberum quisquis ibi eligere potest sepulturam etiam si non sit parochianus se-
3 cus si non assignetur liberum, vt quando reseruatur, certis tantum personis, quæ reseruatio fieri potest Ant. de Butr. c. certificari num. 13. de sepult. quæ Ecclesiæ parochiales potius ha-
4 bent ius cæmiterij ex iure, quam ex priuilegio, quæ cæmiteria habent immunitates, vt ibi negocia secularia tractari non debeant c. inter de immunitate Ecclesiæ, si autem Ecclesia non fuerit
5 parochialis, neq; habuerit populum, Episcopus poterit ei concedere hoc priuilegium in sua diocesi, etiam intra limites alterius Ecclesiæ parochialis, nec obst. Clem. dudum de sepult. vbi per solum Papā videtur posse concedi. Nam. Resp: quod ibi conceditur mendicantibus per vniuersum, quod per solum Papam fieri potest, secus si in vno loco tantum, nec obst. etiam quod præiudicetur parochiali Ecclesiæ, in cuius limitibus est sita ꝙ fieri potest nō potest nisi Papá. Nam. Resp. ꝙ nō preiudicat per hoc, quia poterant parochiani alibi eligere sepulturā vnde parochiani remanent liberi Episcopus tamen hoc ex causa concedere deberet, si tamen per Papam esset
6 concessum priuilegium liberè sepulturę, nec est adiectum salua iustitia, poterit tamen Ecclesia parochialis consequi suam portionem Ant. de Butr. d. c. certificari num. 14. hoc dixi superius quæst. 6.

Sum-

Summaria in 11. Quæst.

1 Sepultura Ecclesiastica quibus interdicatur.
2 Infidelis, & hæreticus non sepeliuntur in sacro
3 Torneamenta exercens prohibita, si moritur in eis non sepelitur in sacro.
4 Taurorũ agitatione mortui carẽt Ecclesiastica sepul.
5 Duello mortui non sepeliuntur in sacro.
6 Occidens se ipsum priuatur sepultura.
7 Confeßionem omittens singulis annis carebit Ecclesiastica sepultura.
8 Monacus proprietarius non sepelitur in sacro.
9 Blasphemans Deum quando non sepeliatur in sacro
10 Peccator notorius non sepeliatur in sacro.
11 Vsurarius quando careat Ecclesiastica sepultura.
12 Publici peccatores quando sepeliantur in sacro
13 Interdicti non sepeliuntur.
14 Excommunicati quando careant sepultura
15 Nati mortui quando non sepeliantur in sacro
16 Rapientes quando careant Ecclesiastica sepultura
17 Suspensus patibulo quando non sepeliatur.
18 Fures, & latrones quando non sepeliantur
19 Tutorẽ relinquẽs clericũ an careat Ecclesiastica sepul.
20 Multa introducuntur ad terrorem:
21 Interdicto alicui ingressa Ecclesiæ sepelietur.
22 Ex enterari mandans non sepelitur in sacro.
23 Regulę quibus cognoscitur, quãdo quis sit sepeliẽdus
24 Cui communicamus viuo, cõmunicabimur, & mortuo
25 Cui non comunicamus viuo, non communicamus, nec etiam mortuo.
26 Exhumari quando debeat corpus sepultum.
27 Cæmiterium quando sit reconciliandum.

28 Occulti

QVAEST. XI.

1 VNdecimo quæro, quibus interdicatur Ecclesiastica sepultura? Resp. Multis interdicitur, & primo.

2 Infidelis, & hæreticus, etiam si post mortem appareat non sepelietur in sacro c.Ecclesiam de consecrat. dist. 1. cap. sanè 24. q. 2. Secundo.

3 Moriens in torneamentis carebit ecclesiastica sepultura c. 1, de torneamentis, quod intelligas de illo, qui venit causa exercendi se in torneamentis, secus de astantibus causa curiositatis, quod procedit in illis, in quibus mortes hominum, & animarum pericula sepè proueniunt secus dicendum videtur in currentibus ad brauiū, vt Florentiæ contingit quo casu raro mors hominum interuenit, & ideo si contingeret sepeliri posset Rosella ver. sepultura il 4. c. 2. de torneamentis. Tertio.

4 Morientes in agitatione taurorum carent ecclesiastica sepultura Pius V. in extr.de salute de anno 1567. pag. 72. Quarto.

5 Morientes in singuli certamine cap, 19. de re form,

form. Concil. Trid. ibi, & si in ipso consilio decesserint perpetuo careant Ecclesiastica sepultura. Quinto.

6 Occidentes se ipsos carent ecclesiastica sepultura c. quibus 13. q. 2. c. placuit 23. q. 5. quod intellige si interfecerunt se ex desperatione, vel iracundia, secus si ex fatuitate, & huiusmodi, vel ex casu. Sexto.

7 Moriens non confessus, neq; communicatus semel in anno priuabitur ecclesiastica sepultura c. omnis de pænit. & remiss. Quod intellige nisi se super hoc emendasset in articulo mortis confitendo, & communicando, vel saltim signa contritionis, & huiusmodi emendationis ostendisset in fine, vel nisi ex aliqua rationabili causa abstineret se à communione S. Ant. 3. p. tit. 10. c. 5. §. 9. seu confessus esset mendicantibus, & sic procedit quando clarum est quod sit confessus quia tunc non negatur sepultura Doct. d. cap. omnis. Septimo.

8 Monacus monitus à superiore, eo quod esset proprietarius, si decessit absq; emendatione carebit ecclesiastica sepultura, & si contingerit in sacris sepeliri si absq; scãdalo fieri poterit proijciatur ab ea, cap. super quodam de statu Monach. Octauo.

9 Blasfemus Dei priuabitur ecclesiastica sepultura, si pœnitentiam ei iniunctam non egerit, & hoc intelligas de blasphemo publico cap. 2. in fine de maledic. Nono.

10 Peccator quilibet notorius decedens in ipso notorio

notorio mortali est priuandus sepultura Ecclesiastica, vt Meretrices, Concubinarij, Vsurarij,
11 & similes c. quibus c. non æstimemus 13. q. 2. quod procedit, quando non sunt Ecclesiæ re-
12 conciliati per pęnitentiam, vel si non apparent saltim signa contritionis in eis, ad quod probandum sufficit vnus testis, quia tunc sepeliendi essent c. qui recedunt 26. q. 6. Decimo.

13 Interdicti non sepeliuntur vt dicam in seq. quæst. Vndecimo.

14 Excommunicati excommunicatione maiori notoria cap. sanè 24. q. 2. ibi quibus viuis non communicamus nec mortuis communicare debemus de qua dixi late in summa peccatorum 2. p. tit. nono per totum S. Ant. 3. tit. 10. c. 5. §. 8. Clem. 1. de sepult. Duodecimo.

15 Nati mortui & euentre egressi non sepeliuntur in sacris hoc idem si viui nascuntur, & decedunt absq; baptismo Conc. quæ dixi supra num. 2. S. Ant. 3. p. tit. 10. c. 5. §. 5. in fine. Decimo tertio.

16 Raptori rerum per violentiam, si habet, vnde possit reddere ablata restituat, vel securitatem plenam de reddendo faciat de negabuntur ei sacramenta, & sepultura si vero cum haberet vnde redderet distulit vsq; ad mortem penitere, & tunc est impotens ad restituendum, si alias est contritus, & dispositus ad restituendum, si posset dabuntur ei sacramenta, sed priuabitur sepultura Ecclesiastica ad terrorem aliorum, nisi aliquis vellet pro ipso restituere, not. c. ex literis c. super

ſuper eodem raptor, quod intelligitur de raptoribus manifeſtis non autem de occultis S. Ant. 3. p. tit. 10. c. 5. § 9. Decimo quarto.

17 Suſpenſus, vel alio modo mortuus propter ſcelera ſua, ſi moriatur impenitens denegantur ei ſacramenta, & eccleſiaſtica ſepultura, ſed ſi ſunt contriti ſicuti nec pænitentia, neq; viaticũ, ita nec ſepultura deneganda eſt c. fin. 13. q. 2. S. Ant. d. loco in fine quomodo autem ſibi eligant ſepulturam dixi ſuperius q. 9. præced. Decimo quinto.

18 Fures, & latrones ſi infurando, vel deprædando occiduntur viſum eſt pro eis non eſſe orandum c. fures de furt. vbi not. Doct. ibi quod tales carere debent eccleſiaſtica ſepultura. Decimo ſexto.

19 Tutorem relinquens teſtator clericum in teſtamento careat teſtator eccleſiaſtica ſepultura c. neq; apud 88. diſt. ibi Doct. notant ſuper verb. ob dormitionem eius apud vos non fiat oblatio, neq; aliqua deprecatio pro nomine eius frequentetur in Eccleſia gl. tamen vbi dicit

20 hoc introductum eſſe ad terrorem, ſed hodie non habet locum. Decimo ſeptimo.

21 Interdictus cui eſt ingreſſus Eccleſiæ non ſepellitur in ſacris not. c. is qui de ſent. exc. 6. Decimo octauo.

22 Exenterantes corpora defunctorum, & ea immaniter decoquentes, vt oſſa à carnibus ſeparata ferant ſepelienda in terram ſuam ipſo facto ſunt excommunicati, & nihilominus ille cuius

corpus, sic in humanè tractatum fuerit ex eius ordinatione Ecclesiastica careat sepultura c. 1. in extrau. com. de sepult. In summa circa hanc
23 q. notandæ sunt duæ regulæ, quarum prima dicitur cui communicamus viuo, & mortuo comunicare debemus c. sanè 24. q. 2. c. ex parte
24 de sepult. quod semper hæc vera est nisi post mortem appareat, quare in vita non fuisset comunicandum, vt quia posit conuinci de hæresi. c. sanè il 2. 24. q. 2. secunda regula est cui non
25 communicamus viuo, nec mortuo communicare debemus c. sacris de sepult. c. 1. 24. q. 2. hæc similiter vera est, nisi & post mortem appareat quare viuo communicandum fuisset c. à nobis de sent. exc. Host. in summa de sepult. num. 4. in fine, de sepultura autem talium. Nota quod
26 si aliquis prædictorum, quibus de iure prohibetur Ecclesiastica sepultura, fuerit sepultus in loco sacro, si corpus eius discerni posit ab osibus alijs, ex humandus est, & prohiciendus est extra locum sacrum, alias non c. sacris de sepul.
27 & Ecclesia, siuè cæmiteriũ reconciliandũ est c. consuluisti de consecr. eccl. & si fuerit sepultus in fedelis debent etiã tigna, & parietes, radi c. ecclesiam de consecr. dist. 1. occulti tamen pec-
28 catores sunt sepeliendi, quia manifestari non debet peccatum alterius occultum, per viam istã, latentia .n. peccata vindictam huiusmodi non habent, sepelientes autem tales scienter pec-
29 cant mortaliter, ipsisq; defunctis nocet, si hoc proccurarunt quia de sua pręsumptione grauius
in

in inferno puniuntur cap.cum grauia 13. q. 2.
30 Quid autem dicemus de meretrice publica, quæ exponit in lupanari corpus suum, si ipsa decessit in d. loco ostendens signum contritionis an erit sepelienda in sacris? Resp. quod licet talis mereatur beneficium absolutionis obtinere, nihilominus in odium d. criminis adeò notorij, non habebit ecclesiasticã sepulturam, sicut si quis decederet in agitatione taurorum in torneamentis prohibitis, & in singulari certamine esse potest quod decedat contritus, & in eo articulo mortis mereatur beneficium absolutionis obtinere, nihilominus quia decedit in eo conflictu sibi omni iure prohibito carebit ecclesiastica sepultura, crederem tamen, quod si constaret parocho quod dicta meretrix in animum induxisset suum se velle ad Deum conuerti, licet permansisset in d. loco publico, si ipsa castè viueret posset morte præuenta in loco sacro sepelliri ad probandam autem contritionem huiusmodi vnius tantum testis sufficiet, c. qui recedunt 26. q. 6. Tab. ver. sepultura num. 14. in
32 fine, similiter non restituentes decimas Ecclesiæ priuatur ecclesiastica sepultura cap. prohibemus de decimus Petr. de Vbald. tit. de Can. Episcopali c. 14. num. 3. in fine. Item paricida priua
33 tur Ecclesiastica sepultura Afin. l. quod si nulla num. 10. ff. de relig. & sumpt. funer. Iac. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. Cent. 4. cas. 387. per totum.

Summaria in 12. Quæst.

1 *Interdicti tempore qui sepeliri possint.*
2 *Interdicti tempore non sepelitur.*
3 *Interdictus debet esse nominatus.*
4 *Interdictum generale comprendit omnes.*
5 *Interdicti tempore, etiam mandante prælato non sepelitur.*
6 *Interdicti tempore non interdicitur sepultura extra locum sacrum.*
7 *Interdicti tempore an exempti sepeliantur*
8 *Interdictum quod libet an impediat sepulturam.*
9 *Interdicti tempore an possint sepeliri in quinq; festiuitatibus.*
10 *Interdictos sepeliens an mortuaria recipiat.*
11 *Interdictus audire diuina, an priuetur Ecclesiastica sepultura.*
12 *Clerici sepeliuntur tempore interdicti.*
13 *Interdicto relaxato remanet sepultus in eodem loco.*
14 *Interdictum quomodo intelligatur circa personas, & locum clara distinctio.*
15 *Interdicta Ecclesia interdicitur cęmiterium, sed non è contra.*

QVAEST. XII.

1 DVodecimo quęro, qui sepeliri possint tépore interdicti? Resp. Ex Clem. 1. de sepult. ibi eos qui proprię temeritatis audacia defun-

ctorum

ctorũ corpora nõ ſine contemptu clauiũ Eccleſiæ in cæmiterijs interdicti tẽpore in calibus nõ conceſsis à iure, vel excommunicatos publice, aũt nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos ſcienter ſepelire præſumunt decernimus ipſo, facto excommunicationis ſententiæ ſubiacere, à qua nullatenus abſoluantur, niſi prius ad arbitriũ diœceſani Epiſcopi, eis quibus per præmiſſa fuerit iniuria irrogata ſatiſfationem exhibuerint competentem. Nullo eis circa præmiſſa exemptionis, quo vis alio priuilegio ſub quacunque forma verborũ cõceſſo aliqualiter ſuffragante, ex iſto textu colliguntur à Doctoribus infraſcriptæ concluſiones, quarum prima eſt.

2 Interdicti tempore interdicta eſt Eccleſiaſtica ſepultura, Innoc. c.fi. de exc. præl. Secunda.

3 Interdicto non nominato non interdicitur Eccleſiaſtica ſepultura, ſecus ſi nominatim Zabar. d. Clem. num. 4. Tertia.

4 Interdictum generale comprehendit quoſcumq;, tam maſculos, quã fęminas, cuiuſcunq; conditionis ſint arg. c. ſiquis 17. q. 4. Quarta.

5 Mandante prælato ſiquis ſepelierit interdictum incidit in pænam d. Clem. 1. quia cum ſit prohibitum non tenetur obedire prælato, ſed tenetur ei contra dicere c. ſi dominus 9. q. 3. cap. 2. de maior. & obed. Quinto.

6 Sepeliens in campis, ſeu in alijs locis priuatis tempore interdicti non incidit in pęnã d. Clem. 1. intereſt .n. Reipub. ne corpora remaneant in

ſepulta,& hoc etiam ſi eſſent loca pænes eccleſiam, dummodo non eſſent benedicta, & ad vſũ ſepulturæ deputata. Sexto.

7 Exempti, vel non exempti cæmiterij comprehenduntur, ſub hac diſpoſitione. Septimo.

8 Interdictum quodlibet impedit ſepulturam, ſiuè ſit generale, ſiue ſpeciale, dummodo proueniat à iuriſdictione Eccleſiaſtica ita quod ſit cenſura Eccleſiaſtica c. cum inter de conſuet. c. tanta de exc. præl. Octauo.

9 Interdicti tempore poteſt celebrari in quatuor feſtiuitatibus videlicet Natalis Domini, Reſurrectionis, Dominicæ Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. Mariæ de ſent. exc. 6. cap. Alma mater, an tunc tẽporis poterit ſepeliri? Reſ. quod non Zabar. d. Clem. 1. num. 14. Didacus vero d. §. Alma mater, §. 5. num. 6. dicit contrarium, & extendit ad feſtiuitatem Corporis Chriſti, cuius opinionem ſequor, quia appellatione diuinorum officiorum venit officium ſepulturæ. Sed tunc temporis diuina officia celebrantur, ergo & ſepultura conceditur, ita Didacus d. loco. Nono.

10 Interdictos ſepelientes mortuaria licitè non recipiuntur, nec de eius debetur quarta, alioquin participaſſent in crimine Zabar d. Clem. 1. num. 33. Ant. de Butrio c. fin. in fine de exc. 6. præl. dicit contrarium quod arbitror verum. Decimo.

11 Interdictus dumtaxat audire diuina non priuatur ſepultura, ſecus ſi ei interdicatur ingreſſus

Eccleſię

Ecclesiæ Bonifacius de vita linis Clem. 1. num. 63. de sepulturis. Vndecimo.
12 Clerici, qui seruauerunt interdictum non priuantur sepultura Ecclesiastica, licet sepeliantur cum silentio absq; sono campanæ gl. d. Clem. 1. ver. à iure de sepult. Duodecimo.
13 Sepultus non interdictus in loco interdicto, relaxato interdicto, ibi remanebit, nec exumabitur, Ant. de Butrio c. fin. num. 25. de exces.
14 prælat. Decimo tertio distinguendo dicas, quod aut locus est interdictus ob delictum totius populi, aut vero domini tantum; primo casu nõ debet aliquis de illo populo sepeliri, si vero in pænam domini secus est, præterea aut loquimur de interdictis nominatim nominatione specialium, & propriorum nominum, & hominum, & tunc habet locum pæna d. Clem. 1. vbicumq; sepeliantur ab his, qui sciunt tales interdictos, si verò loquimur de nominatione hominũ, sed sub intellecta, propter expresionem ciuitatis loci, vel Castri, & tunc, aut interdictum est, emanatum ob culpam domini tantum, seu rectoris, aut vero de culpa domini, & populi simul, vna cum domino notorie, tunc idem dicendum est, quod sepeliri non possunt, si vero non fuerint culpabiles vnà cum domino, tunc si fuerint interdicti cum domino non sepelientur in loco interdicto tempore interdicti licet sepeliri possint extra, quo casu bene sepeliri possunt absq; pæna aliqua, ita Bonifacius d. Clem. 1. num. 89. tu vero aliter distinguas, aut interdictum respi

cit perſonas aut reſpicit locum, Primo caſu non cõprehendit, niſi perſonas culpabiles, quas concomitatur, & ſequitur interdictum, quocunque ierint, ſicuti lepra leproſum, adeo, vt vbicumq; carent eccleſiaſtica ſepultura, ſi vero nõ fuerint perſonæ culpabiles, vt quando interdicitur populus ob culpam aliquorum tantũ, tunc illi qui non fuerunt in culpabiles ſi interdictum referatur ad perſonas tantum nulla habita ratione loci, tunc ipſi tales non priuantur Eccleſiaſtica ſepultura, ſed ſepelientur in Eccleſiá, vbi poterunt audire diuina extra parochiam populi interdicti Petrus de Vbald. tit. de Canonica &c. num.3. ſi verò interdicatur locus, tunc eodem modo procedit diſtinctio an fuerit ob culpam alicuius an non, ſi vero eſt interdictus locus, vt quia Eccleſia ſit polluta non debet quiſq; ſibi ſepeliri antequam eccleſia reconcilietur, ſed benè poterit alibi Doct. ſupra citat. dictis in lo-
15 cis, & not. quod interdicta eccleſia eſt interdictum cæmiterium, ſed non è contra; quia acceſſorium ſequitur naturam principalis c. acceſſorium de reg. iur. 6. vnde ſi cæmiterium fuerit interdictum poterit quis ſepeliri in eccleſia, nota circa hoc quæ ſcripſi in ſumma peccat. p. 2. tit. 9. q. 3. & ſeq.

Sum-

Summaria in 13. Quæst.

1 *POEna magna est priuare aliquẽ Ecclesiastica sepul.*
2 *Pœna quæ sit impedientis sepulturam.*
3 *Debiti prętextu non impeditur sepultura*
4 *Compelli an posßit aliquis vt subeat officium sepeliẽdi*
5 *Reipublicę interest corpora sepelliri.*

QVAEST. XIII.

1 DEcimo tertio quæro, quia magna pœna est priuare aliquẽ Ecclesiastica sepul ura Bal. cons.426. n. 5. vol. 1. Afin. l. si quis sepulcrum § prætor ait. num. 5. ff. de relig. & sumpt. fu-
2 ner. Quęro qua pœna afficiantur illi qui impediunt aliquẽ sepeliri? Resp. Quod si quis per vim funus rapuerit, aut impediuit, quo minus sepeliatur incidit in pœna l. Iuliæ de vi. publ. l. cætu ff. eod. tit. cuius pęna hodie est deportatio l. qui dolo § fin. eod. & teneretur pœna sepulcri violati, vt dicam in seq. quęst. Ripa tract. de remed. contra pestem num. 114. Pisan. ver. sepultura il 1. in fine dicit quod qui ad domum moribundi accedit & ipsum, vel alios molestat cadit ab actione, & in tantumdem condemnabitur hęredibus defuncti publicabitur tertia pars bonorũ eius, & est infamis, & eisdem pœnis subiaceat, qui eo moriente circa funus peccat, & exequias prohibet conc. Ros. d. loco. nu. 21. sed an impe-
3 diri posit sepultura prętextu debiti, vel alterius obliga-

obligationis? Resp. Quod non nisi occasione debiti præcessisset sententia, qua prohiberetur Ecclesiastica sepultura, nam eo casu nisi satisfactum esset per se, vel per alios non sepeliretur Pisan.ver.sepultura il 1. in fine vbi Angel. num. 34. Sylu. num. 12. Tabiena num.20.Arm.num. 23. Ant. de Butrio c. ex parte num.4.de sepult. sedan aliquis posset compelli à superiore, vt su
4 beat officium sepeliendi, dato quod nemo inueniretur, qui hoc officium vellet exercere. Resp. Quod sic interest .n. reipubl. ne corpora remaneant in sepulta, dummodo eligatur ad hoc persona vilis, & abiecta, secus in valde honesta, cui aliàs ignominiosum esset, Ampl. vt ad hoc compelli posit etiam tempore pestis Ripa dicto loco num. 120. & seq.

Summaria in 14. Quæst.

1 *POEna violati sepulcri quę sit.*
2 *Armata manu extrahens mortuum de sepulcro pœna capitis punitur.*
3 *Violans sepulcrum efficitur infamis*
4 *Actione ciuili cum agitur de violatione sepulcri quid agendum.*
5 *Extraneus agere potest de sepulcro violato.*
6 *Spoliantes cadauera sepulcrorum qua pęna plectãtur*
7 *Corpora extraens è sepulcro quomodo puniatur.*
8 *Sepulcra de molientes qua pęna puniantur.*
9 *Creditor impediens sepulturam debitori suo amittit debitum.*

10 *Hęres*

10 *Hæres non ſepeliens cadauer ſui anteceſſoris priuatur hæreditate.*

11 *Sepulcra quando demoliantur abſq; pæna.*

QVAEST. XIIII.

1 Decimo quarto quæro, quæ pæna ſit violantis ſepulcrum? Reſp. Violator ſepulcrorũ ex illis extrahens armata manu cadauera, vel oſ-
2 ſa mortuorum punitur pæna capitali l. 3. ff. de ſepulcro violato, & efficitur infamis cap. infamis
3 6. q. 1. ſed hoc crimen propter multa cæmiteria conſtructa apud Eccleſias iam in deſuetudinem abijt Iulius Clarus in pract. crim. q. 68. n.
4 45. iſto tamen in caſu ita diſtinguendo dicas, aut agitur ciuiliter, aut vero criminaliter, primo caſu punietur pro iudicis arbitrio condemnabitur l. 3. ff. de ſepulcro violato, quæ actio poteſt in-
5 tentari à pluribus, nec non tam ab extraneo, quã ab hærede not. l. 3. §. vltimo ff. eod. tit. ſi vero agitur criminaliter, & tunc conſtituo plures cõcluſiones, quarum prima ſit.

6 Spoliantes cadauera puniuntur pęna mortis, ſi armata manu ſpoliant, ſi verò ſine armis vſq; ad metallum l 3 §. ad verſus ff. de ſepulcro viol. Secunda ſit concluſio.

7 Corpora extrahentes, vel oſſa ex ſepulcris, humiliores vltimo ſuplicio afficiuntur, honeſtiores verò relegantur, vel deportantur l. fin. ff. de ſep. viol. & indecen. pond. auri l. 4. C. eod. Tertia ſit concluſio.

Sepulcra

8 Sepulcra de molientes si serui sunt, & in scio domino id faciunt in metallū damnantur, si verò domino iubente relegantur l. 2. C. de sepulcro viol. si vero liberi homines sunt humiliores morte multantur l. fin. ff. eod. tit. si vero honestiores, relegantur, vel in metallum damnantur d. l. fin. quo casu est etiam pœna pecuniaria l. 4. C. eod. & pæna sacrilegij l. 1. C. eod. tit. Quarta sit conclusio.

9 Sepulturam impedientes, si sunt creditores proprium creditum amittunt, de inde libras quinquaginta auri Fisco applicantur l. fin. C. de sepulcro viol. quæ pæna extenditur etiam contra hæredes non sepelientes sui antecessoris cadauera. Boer. q. 287. num. 3. hæc 4. conclusio. etiam procedit, si esset debitor guarentigiatus, cuius parata est exequtio, nam adhuc sepultura eius impediri non potest Abb. c. ex parte il 1. de sepult. Gulielm. Bened. c. Raynutius ver. mortuo num. 56. de testam. Grammat. decis. 82. quod idem procedit, si adiret domum moribundi, & illum vel suos vexat, qui ius suum amittit, & tantumdem vexatis restituit l. item C. de sepulcro viol. similiter si creditor dum intra certum tempus exequię celebrantur, hæredes ipsius debitoris defuncti vexat, tunc est pæna annullationis actus, auth. sed neq; C. de sepulcro violato, Ripa tract. de remed. præseru. contra pestem num. 104.

10

11 Quæ pænæ cessant cum quis contra sepulcrum aliquid sine dolo agit l. 3. §. prima ff. de sepul.

ſepult. violat. Secundo quando ſepulturæ perpetuę non ſunt l.3.§.non ff.eod. Tertio quando corpus defuncti per vicos, aut oppida in itinere tranſuexerunt l.3.§.Diuus ff. eod. Quarto non procedit in ſepulcro oſtium, quod impunè dirui, & violari poteſt l. ſepulcra hoſtium ff. eodem titulo Marſ. l.fin. num. 53. ff. de quæſt. Quinto non procedit, cum ſepulcrum reficitur l. ſepulcri ff. de ſepul. viol. Iac. Menoch.de arb. iud. lib. 2.cent.4.caſ.387. per totum.

Summaria in 15. Quæſt.

1 *Sepulcra qualiter transferantur.*
2 *Familiaria ſepulcra quæ ſint, & an transferri poßint.*
3 *Hæreditaria ſepulcra quomodo transferantur*
4 *Hæres an ſepeliri poßit in ſepulcro familiari*
5 *Filii etiam ſi non ſint hæredes conceditur ſepultura paterna.*
6 *Exhęredati an ſepeliantur in ſepultura parentum.*
7 *Liberti quando ſepeliantur in ſepultura patroni.*
8 *Tranſferri quomodo poſſit ius ſepulcri*
9 *Titulo ſingulari transferri non poteſt ius ſepulturę.*
10 *Titulo vniuerſali transfertur ius ſepult.*
11 *Pręſcribi, quomodo poßit ius ſepult.*
12 *Fidei commiſſarius excluditur, à ſepulcro teſtatoris.*
13 *Tranſmittuntur iura ſepulcrorum ad omnes deſcendentes.*
14 *Exhęredati an ſuccedant in ius ſepulcr.*

15 *Li-*

15 *Liberti heredis sepeliuntur in sepulcro testatoris.*
16 *Substitutus directò succedit in ius sepulcri*
17 *Vendi potest monumentum, si purum sit.*
18 *Donari quando possit monumentum.*
19 *Vendito fundo quando transferatur sepulcrum*
20 *Venditio facta loci religiosi pro puro quę actio detur.*
21 *Vsu capi non potest ius sepulcri*
22 *Vendita vniuersitate transfertur sepultura.*
23 *Vsufructuarius non fruitur iure sepeliendi*
24 *Vsufructuarius non succedit in ius sepeliendi*
25 *Bonorum possessor succedit in ius sepeliendi*
26 *Feminæ succedunt in ius sepul.*
27 *Heres si non sit missus in possessionem bonorum succedit in ius sepul.*
28 *Diuisione hereditatis facta non potest vni ad iudicari ius sepulturę.*
29 *Permutari quomodo possit ius sepulc.*
30 *Donatio omnium bonorum an comprehendat ius sep.*
31 *Locatio vniuersitatis an comprehendat ius sep.*
32 *Pignori data vniuersitas an veniat ius sep.*
33 *Dos data cum vniuersitate an cõprehendat ius sep.*
34 *Fiscus qualiter succedat in ius patron.*
35 *In solutum dari non potest sepultura*
36 *Renunciari an possit iuri sepulcrorum.*
37 *Præscribi potest ius funerandi.*
38 *Ius patronatus simile iuri sepulcrorum.*
39 *Arg. de patronatu ad sepulturam quando sit validũ.*
40 *Statutum excludens feminas non excludit à sepul.*
41 *Transferre quis non possit ius sep.*
42 *Legari quomodo possit ius sep.*
43 *Donato fundo quando transferatur ius sep.*

44 *Feudo*

QVAEST. XV.

1 Decimo quinto quæro, qualiter acquirantur iura sepulcrorum? Resp. Ex l. familiaria & l. seq. ff. de relig. & sumpt. funer. ibi.

2 Familiaria sepulcra dicuntur, quæ quis sibi familæq; constituit.

3 Hæreditaria autem, quæ quis sibi, hæredibusq; suis constituit l. vel quæ pater (ibi) quæ pater familias iure hæreditaria acquisiuit.

4 Sed in vtroq; hæredibus quidem cæteris successoribus qualescunq; fuerint, licet sepelire, & mortuum inferre.

5 Liberis etiam cuiuscunq; sessus, vel gradus, & filijs familias, & emancipatis idem ius concessum est; siuè extiterint hæredes, siuè sese abstineant.

6 Ex hæredatis autem, nisi specialiter testator, iusto odio commotus, eos vetuerit: humanitatis gratia tantum sepeliri, non etiam alios præter

ter suam posterioritatem inferre liceat.

7 Liberti autem, nec sepeliri nec alios inferre poterunt, nisi hæredes extiterint patrono; quã vis quidam inscripserint, monumentum sibi, libertisq; suis fecisse, & ita Papinianus respondit & sæpissime idem constitutum est.

8 Si adhuc monumentum purũ est poterit quis hoc, & vendere, & donare, si cenotaphiũ sit posse hoc venire dicendum est, nec .n. hoc esse religiosum, diui fratres rescripserunt, ita dicit d. l. vel quæ pater familias, ex qua colligo plura notabilia & primo quod.

9 Particulari, seu singulari titulo sepulcra transferri non possunt, vt delegato ex textus l. apud Iulianum §. fin. ff. de leg. 1. comprehenditur tamen in legato ius inferendorum cadauerum, vnde si testator velit externæ familiæ mortuos inferri in eius sepulcrum, non sepulcrum, sed ius, vt leget inferendorum cadauerum necesse est not. l. monumenti C. de relig. & sumpt. funer. vendicari .n. sepulcrum iure dominij non solet Sal. l. sepulcrorum C. de relig. & sumpt. funer. si tamen monumentum purum fuerit legari poterit Bertach. tract. de Episc. lib. 4. q. 13. Lambert tract. de iure patr. lib. 1. p. 2. q. 6. Secundo infertur.

10 Sepulcra & si non transeant tit. particulari, vniuersali tamen, vt est hæreditarius transferuntur, quem ad modum, & cum vniuersitate bonorum infundi venditione comprehendi intelligitur l. si mercedem §. si eum ff. de action. empti,

empti, dummodo cohereat vniuersitati, quæ per se vendi possit l. in modicis ff. eod. quia cũ loca sacra vendi non possint, vt dicam inferius not. l.4.ff. de contr. empt. dicendum est, quod transeat cum vniuersitate, quia multa quæ alias non transirent, cum ipsa transeunt vniuersitate l. ea quæ ff. de acq. rerum dom. sicuti ius patronatus Ecclesiæ, vnde cum hæreditario iure in vniuersitate succedatur merito ad hæredes transit hoc ius funerandi Asin. d. l. familiaria §. 1. num. 13. Tertio.

11 Præscribi non potest dominium sepulcrorũ, sed ius tantum inferendorum cadauerum l. monumenta C. delegatis Asin. l. familiaria §.1.nu. 3. textus est l. pæn. ff. de mortuo inferendo, ibi longa possessio ius sepulcri non tribuit ei, cui iure non competit. Quarto.

12 Fidei Commissarius excluditur à iure sepulcrorum, sed remanent apud hęredem, l. quia per inde ff. ad Trebel. Imola l. si patroni eod. tit. quod & in iure patronatus quoq; procedit Bal. l. cum virum num.21. C. de fidei c. Roch. tract. de iure patr. ver. ipse num. 21. Asin. d. l. familiaria §. sed in vtroq; num.7. ff. de relig. & sumpt. funer. dicit hanc esse com. opinionem, quia in fidei commissarium ea tantum transeunt, quæ pæcuniç commodum amplectuntur, seu corpus & res ipsas hæreditarias, at hæc cum sint iura, ita primis hærent, vt veris hęredibus, vt ab eis euelli non possint quemadmodum de directis iuribus dici solet §. restituta inst. de fidei com-

miss. act. not. l cum filio ff. deleg. 1. Ampl. pro cedere etiam si quis in minima parte esset hæres, vnde isto in casu non attenditur pro quota parte, sit hęres, quia agitur de iure sepeliendi quod est indiuiduum, ideo in partes distingui nõ potest. Ideo alijs hæredibus, non consentienti bus sibi concessum erit sepelire, nam ad eum vsum, ad quem res est destinata, quin ea socius vtatur, socius impedire non potest gl. l. arbori bus §. nauis ff. de vsufructu, conc. cum hac opi nione Cagnol. l. præcibus num. 252. C. de im puber. dicens quod restituta hæreditate iura se pulcrorum non transeunt in fidei commissariũ, & hanc dicit esse Com. Didac. c. Raynutius §. 9. num. 11. de testamentis, dicens quod quam uis, ad fidei commissarium nõ pertineant iura se pulcrorum pertinent tamen ad directum milita re substitutum gl. com. recepta l. præcibus C. de impuber, & alijs subst. vbi dec. nu. 21. Alex. l. Centurio num. 45. de vulg. Corn. cons. 252. num. 7. vol. 3. Quinto.

13 Iura sepulcrorum, quæ quis familiæ vę suæ cõstituit spectant ad filios, nepotes, pronepotes, & deinceps ad omnes natos, tam masculos, quam fæminas, etiam si essent emancipati, siue extiterint hęredes, siue abstineant Asin. l. fami liaria §. liberis num. 2. ff. de relig. & sumpt. funer. quod non procedit quando sepulcra acqui sita essent pro se, & suis hæredibus, & non alijs Didacus d. loco proxime superius cit. Sexto.

14 Ex hæredati succedunt in ius sepulcrorum, nisi

nisi specialiter testator iusto odio commotus eos vetuerit, hoc tamen eis conceditur tantum humanitatis gratia, non etiam alios pręter suam posteritatem, inferre licet d. §. ex hæredatis, ex hęredatio .n. est plus quam emancipatio, & hoc prohibere potuit testator l. 3. §. siquis in hæreditarium ff. de sep. viol. Septimo.

15 Liberti si extiterint hæredes patrono sepeliri poterunt, & alios inferre quam uis quidam, inscripserint monumentum sibi, libertisq; suis fecisse, quod intelligitur tam de sepulcro hæreditario, quàm de familiari Asin. d. §. liberti num. 30. Octauo.

16 Substitutus directo succedit in ius sepulcrorum, quod non transiret in fidei commissarium Alex. l. Centurio num. 44. ff. de vulg. & pupilli. Nono.

17 Vendi, & donari potest monumentum si adhuc purum est, si cænothaphium sit, posse hoc venire dicendum est, nec .n. hoc religiosum di ui fratres rescripserunt d. §. adhuc ex quo sequit̃ quod si adhuc esset religiosum vtiq; vendi non posset c. abolendæ de sepult. ibi abolendæ con-
18 suetudinis peruersitas apud montem possulanũ (vt dicitur) inoleuit vt decedentibus non prius permittatur effodi sepultura, quam pro terra, in qua sepeliendi sunt certum prætium Ecclesiæ persoluatur, & infra. Mandamus quatenus cũ loci diocesanus existas, inhibeas clericis ne quicquam omnino præsumant exigere hac de causa vbi gl. not. quod licet clerici exigere non

E 2 possint,

posſint, layci tamen compelli poſſunt pias, & laudabiles conſuetudines obſeruare, ſi quæ ſuper hoc fuerunt c. ad Apoſtolicam de ſimon. multa .n. in honeſtæ petuntur quæ honeſtæ recipi poſſunt, c. de elegijs 18. diſt. c. placuit 1. q. 2. cap. Quæſta.13. q. 2. c. non ſanè 14. q. 5. Angel. ver. ſepultura num. 1. vbi Sylu. num. 2. dicens quod ſepultura, hoc eſt officium ſepulturæ vendi non poteſt, vel pro ea aliquid exigere non poſſunt clerici, nam ad hoc deputantur ratione beneficij c.dictum 1. q. 1. c. præcipiendū 13.q.2.c.in Eccleſiaſtico de ſimon.alij vero clerici ad tale officium non obligati ratione beneficij poterunt vendere non quidem illud officiū, ſed laborem ſuum,accipiendo aliquid nō vt prætium,ſed vt ſubſtentationem c.charitatem 12.q. 2.c.cum ex officij de præſcr. ſimiliter vas lapideum, aut lingneum factum pro aliquo ſepeliendo vendi poteſt, niſi ſit factum per Pontificem, vel ad hoc ſpecialiter deputatum, Eccleſia tamen ex neceſsitate poteſt alteri vendere ſicuti vendit alia vaſa, dummodo tantum vendat illam materiam, nulla habita ratione precij occaſione religioſitatis, ſimiliter quicquid temporale datur, vel promittitur, vt electio ſepulturæ fiat, ſimonia eſt c. quam Pio 1. q. 1. ſimiliter ſi ſepultura fiat, vt non ponantur,niſi confratres ſi pactum faciunt, aut eſt taxa, pro quanto extraneus debeat ibi ſepelliri ſimonia eſt c. audiuimus de ſimonia & c. ſicut eodem tit. S. Thom. 2.2.q.86.1. ad tert. & q. 100. 2. ad.
quartum

quartum dicit quod terra non consecrata in sepulturam potest æmi in sepulturam, & sepultura iam consecrata potest vendi ratione materiæ, in necessitate Ecclesiæ sicut, & Calix consecratus ratione materiæ, non autem potest vendi ratione consecrationis, vel officij, vel processionis in funere alicuius, vt scilicet aliquis pro pæcunia ibi sepeliatur, tamen non dantes oblationes debitas, pro substentione, possunt compelli dare secundum consuetudinem, & possunt puniri, per sacramentorum subtrationem, non per sacerdotem, cui sunt oblationes faciendæ, ne videantur pro sacramentorum, vel sacramentalium exhibitione aliquid exigere, sed per aliquem superiorem, & not. quod sepultura non dum consecrata, neque authoritate Pontificis destinata potest vendi à Domino qui sumptus fecit in eam, cum vero fuerit consecrata, & authoritate Pontificis destinata, non potest vendi, nisi à rectore Ecclesiæ, quando alicui reseruata non fuisset, & hoc in casu tantum necessitatis, posset tamen ius sepulcri familiaris, seù hæreditarij donari pro vt donatur ius patronatus, interueniente authoritate superioris de his quæ accipi possunt ratione sepulturæ dicam in sequenti parte huius tractatus. Decimo.

19 Adde quod sepulcrū cedit fundo vendito, nisi sit exceptum, vel nisi habeat aditū ex publico l.si mercedem §.si eum vbi Bart.ff.de action.em pt.Bald. l. fin. C. de ed. diu. adr. toll. Mathes.

 sing.

sing. 75. num. 12. Alber. l. si mercedem num. 2. ff. de act, empt. Vndecimo.

20 Venditio facta loci religiosi pro puro, prætor in factum actionem dat in eum, ad quem ea res pertinet, quæ actio in hæredem competit, cum quasi excempto actionem contineat l. ossa §. locus ff. de relig. & sumpt. funer. Duodecimo.

21 Vsu capi, nec possideri dicitur ius sepulcri, quia illud in nullius bonis dicitur esse, §. nullius inst. de rerum diuis §. sed aliquando inst. de vsu capion. Iohan. Longauallius l. imperium num. 250. ff. de iurisd. omn. Iudic. dixi supra num. 11. huius quęst. Decimo tertio.

22 Vendita vniuersitate venit in ea ius sepulcrorum sicuti transit ius patronatus dixi superius num. 9. huius q. & hoc in sepulcris hęreditarijs secus in his, quæ cōpetunt familiæ tantū Roch. dicto loco num. 40. Decimo quarto.

23 Vsufructuarius non succedit in ius humandi cadauera, & proprietarius hac in re vsu alteri cōstituto minus dominus dici non debet, vnde fructuarius inferendo tenebitur domino proprietatis Asin. l. 2. §. sed fructuarius ff. de relig. & sumpt. funer. sed & si alius proprietatem, alius vsum fructum habeat, non faciet locum religiosum, nec proprietarius, nisi fortè ipsum, qui vsū fructum legauit intulerit, cum in alium locum inferri tam oportune non posset, & ita Iulianus scribit alias autem inuito fructuario locus religiosus non fiet, sed si consentiat fructuarius ma-

gis

gis eſt, vt locus religioſus fiat d. l. 2. §. ſed ſi alius, ſimiliter ſi in locũ publicis vſibus deſtinatũ intulerit, quis mortuum prætor in eum iudiciũ dat. ſi dolo fecerit erit extra ordinem plectendus, modica tamen coertione, ſed ſi ſine dolo malo abſoluendus eſt, in hac autem actione loci puri appellato, & ad ędificium perducenda eſt, & non ſolum domino hæc actio competit, verum ei quoq;, qui eiuſdem loci habet vſum fructum, vel aliquam ſeruitutem, quia ius prohibendi etiam hi habent l. oſſa §. ſi in locum & §. ſeq. ff. de relig. & ſumpt. funer. ſimiliter ſi plura prædia quis habuerit, & omnium vſum fructũ ſeparatim legauerit, poterit in vnum inferri, & electio erit hæredis, & gratificationi locus, ſed fructuario vtilis actio in hęredem dandam ad id recipiendum, quod propter eam electionem in minutus eſt vſus fructus l. ſi plura ff. de relig. & ſumpt. funerum. Decimo quinto.

24 Vſufructuarius omnium bonorum non ſuccedit in ius ſepulcrorum ſicuti ſucedit in ius patronatus Lambert. de iure patr. lib. 1. p. 2. 3. art. 10. q. 2. quia vſufructus morte finitur, & ius inferendi confertur poſt mortem. Decimo ſexto.

25 Bonorum poſſeſſor ſuccedit in ius ſepulcrorum, quia talis in effectu eſt hæres, & ſucceſſor vniuerſalis not. §. quos autem inſt. de bon. poſſ. Fed. de ſen. Conſ. 257. Roch. tract. de iure patr. ver. ipſæ vel is à quo num. 23. Decimo ſeptimo.

26 Filiæ fęminæ ſuccedunt in ius ſepulcrorum ſi cuti maſculi, quando ſunt in domo patris, vel ſi eſſent extra, & hęredes eſſent, quo caſu poſſent etiam ſi eſſent nuptæ eligere ſibi ſepulturam parentum de ſucceſsione fæminarum dicit Roch. d. loco num. 14. Decimo octauo.

27 Hęres etiam ſi non fuerint miſſus in poſſeſsionem bonorum defuncti ſepelietur in eius ſepultura, quia in puris, incorporibus ſufficit habere ius Innoc. c. cum noſtris de conceſ. præb. Cyn. l. monumenta C. delegatis c. ſi tibi de præb. 6. Roch. d. loco num. 24. ſecus ſi non adiuiſſet hęreditatem, Lamb. de iure patr. lib. 1. art. 34. q. 2. p. 2. Decimo nono.

28 Diuiſione hęreditatis facta non poteſt vni tãtum hæredi ad iudicari ius ſepulcri, nam mutatio ordinis Eccleſię fieri non poteſt per mutationem patroni, Roch. d. l. num. 26. Albert. tract. ſtat. q. 156. num. 5. l. ſi ſepulcrum C. de relig. & ſumpt. funer. Vigeſimo.

29 Permutari non poteſt ius ſepulcrorum cum re temporali, alioquin ſimonia eſſet, ſed bene cum re ſpirituali nempe cum alia ſepultura, accedente tamen conſenſu Epiſcopi Roch. d. loco num. 28. & ſeq. Vigeſimo primo.

30 Donatis omnibus bonis vniuerſaliter transfertur etiam ius ſepulcri, quod ſi donatum fuerit ſpecialiter valebit donatio accedente conſenſu ordinarij Roch. d. loco num. 30. vbi num. 38. dicit quod ſiquis donauerit eccleſiam ſuam cenſebitur donatum eius ius patronatus, ita ſiquis

quis donauerit sepulturam suam censebitur donatum ius sepeliendi. Vigesimo secundo.

31 Locatio vniuersitatis perpetua comprehendit ius sepulcri sicuti comprehendit ius patronatus secundum magis com. opin. de qua per Roch. d. loco num. 57. Vigesimo tertio.

32 Pignori data vniuersitas bonorum, non tamen poterit creditor vti iure sepulcrum, sicuti non potest præsentare ad Ecclesiam, quia creditor pignoris non facit fructus suos, nec eo vti potest Roch. d. loco num. 61. Vigesimo quarto.

33 Dos data cum vniuersitate bonorum facit trãsferri ius sepulcrorum, sicuti transfertur ius patronatus Roch. d. loco num. 63. vnde si maritus non habebit sepulturam, sepelietur in sepultura vxoris. Vigesimo quinto.

34 Fiscus succedit in ius sepulcri in casu, quo fiat publicatio omnium bonorum, sicuti transit ius patronatus Ecclesiæ in ipsum Roch. d. loco nu. 68. Vigesimo sexto.

35 Insolutum dari potest ius patronatus Ecclesiæ quando insolutum datur vniuersitas, secus de per se, quia non recipit æstimationem, ita dicendum est de iure sepulcrorum Roch. d. loco num. 70. Vigesimo septimo.

36 Renunciari non potest iuri sepulcrorum in præiudicium eorum de parentela, quando competit illis de parentela tantum sicuti in simili de iure patronatus dicit Roch. d. loco num. 72. Vigesimo octauo.

37 Præscribi potest ius funerandi sicuti,

præ-

præſcribitur ius præſentandi ſpacio temporis, cuius initij memoriam hominum non eſt in contrarium, ſimiliter ſicuti præſcripta vniuerſitate præſcribitur ius patronatus, ita & præſcribitur ius ſepulcrorum Roch. d. loco num 89. & hęc, quæ dicta ſunt de iure patronatus Eccleſiæ dixi mus procedere in iure ſepulcrorum, propter ſi-
38 militudinem quam habet Lambert.tract. de iure patron. lib.1.p.2.art. 3 2.q. princ. 2.q. lib.1. ideo dicendum eſt, quod eodem modo quo trãſfertur ius patronatus, transfertur etiã ius ſepulcrorũ, & quem ad modum ius patronatus nõ poteſt haberi ſine conſenſu Epiſcopi,ita nec etiam ius ſepulcrorum Rochus de curte in tract. de iure patr. ver. in Eccleſia num. 13. non tamen à pari procedunt, vbi contrarium diſponitur in
39 iure,vel militat diuerſa ratio in vtroq;, vnde ſtãte ſtatuto quod primo genitus ſuccedat, ſuccedet ſolus in ius patronatus, non autem ſolus in ius ſepulcrorũ niſi aliter reſeruatum fuerit Lam
40 bert. de iure patr. lib.1. 1. p. 19. art. 29. princip. ſimiliter ſtatutum excludens fæminas non excludit à tali ſucceſsione dixi ſupra q. 8. Vigeſimo nono.
41 Transferre non poteſt in alium ius ſepulturæ illæ, qui priuatur Eccleſiaſtica ſepultura, vt hæreticus Lambert. de iure patr. lib. 1. q. 2. p. 2. art. 39. Trigeſimo.
42 Legari poteſt ſepulcrum Bertach. tract. de Epiſcopo lib.4.3.p.q.13.Lambert.de iure patr. lib.1.p.2. art. 1. q. 6. num.3. & ſi legatur Eccle
ſiæ

siæ non requiritur consensus Episcopi, secus si legetur layco, non tamen legatur sepulcrum, sed ius sepeliendi Doct. Com. l. monumenta C. de legatis l. si monumento C. quæ res pign. oblig. poss. si tamen locus esset purus legari posset monumentum ipsum Iohan. dilectus tract. de arte testandi tit. de sepult. tit. 9. caut. 1. si tamen testator legauerit monumentum, & sit religiosum vt actus potius valeat quam pereat valebit legatum quo ad ius inferendi mortuum Salic. l. monumentum C. delegatis. Trigesimo primo.

43 Donato fundo donatum censetur & sepulcrũ in eo, quando aliunde ad illud accedi non potest Roch. tract. de iure patr. ver. ipse vel is q. 23. Lambert. de iure patr. lib. 2. 2. p. q. 6. art. 6. Trigesimo secundo.

44 Feudo data vniuersitate transfertur cũ ea ius sepulcri accessorie sicuti transfertur ius patronatus Lambert. tract. de iure patr. 2. p. lib. 1. art. 1. & seq. 7. q. Trigesimo tertio.

45 Emphyteusi concessa vniuersitas transfertur ius sepulcri, sicuti transfertur ius patronatus Ecclesiæ Lambert. lib. 2. p. 2. q. 8. art. 4. Trigesimo quarto.

46 Sequester ius sepulcri non transit in eum, penes quem fuit factum sequestrum, quia licet possit præsentare, hoc tamen facit nomine patroni, quæ ratio cessat in præsenti casu Lambert. de iure patr. lib. 1. 2. art. 3. q. 9. Trigesimo quinto.

47 Depositarius bonorum vniuersitatis non habet ius inferendi mortuos Lamber. d. loco superius

rius proxime citato art. 4. Trigesimo sexto.

48 Priuilegio transferri potest ius sepulcri, sicuti transfertur ius patronatus, quod dictum procedit quo ad sepulcrum liberum Ecclesiæ, secus si esset familiare, vel hæreditarium, quia per priuilegium non potest inferri præiudiciũ tertio Lambert. de iure patr. lib. 1. part. 2. art. 8. q. 11. num. 3. Trigesimo septimo.

49 Sententia transfertur ius sepulcrorum, sicuti transfertur ius patronatus, Lambert. tract. de iure patr. lib. 1. p. 2. q. 11. art. 8. num. 1. Trigesimo octauo.

50 Iuramento transfertur ius sepulcrorum, sicuti transfertur ius patronatus Ecclesiæ Lambert. d. loco, proxime citato, art. 10. vnde siquis motu proprio, non autem suasione aliquorum fecit votum, vel iuramentum de sepultura ele-
51 cta non mutanda, sine causa mutare non poterit, nemo enim sine causa potest venire contra votum, vel iuramentum, dummodo de causa orta post iuramentum non cogitauerit, Angel.
52 ver. sepultura num. 40. Sylu. d. loco num. 5. noua autem causa dicetur si factus fuerit Episcopus, vel religiosus.

Summaria in 16. Quæst.

1 *ARgumentum de iure patronatus ad ius sepulcrum in quibus procedat, & non.*

2 *Consensus cuius requiratur in iure sep. construendo.*

3 *Reseruatur quando dicatur ius sepeliendi.*

Plures

4 *Plures construentes, an omnes acquirant*
5 *Testator mandans construi sepult. si hæres non potuerit an incidat in pœnam.*
6 *Patroni Ecclesiæ an requiratur consensus in constructione sepulturæ.*
7 *Pecunia alterius construens sepulturam, an efficiatur dominus.*
8 *Fidei commisso bono subiecta an posśint alienari pro conseruenda sepultura.*
9 *Pactum valet, vt non liceat emptori construere sepulturam.*
10 *Testator mandans construi sepult. sub certa forma quid agendum, si non posśit exequi*
11 *Locum non exprimens testator, vbi fiet sep.*
12 *Incipiens construere sepult. & non perficiens an efficiatur dominus.*
13 *Promittens sepulturam construere potest compelli.*
14 *Cogi quando quis posśit ad const. sep.*
15 *Acquiri quando dicatur ius sepulcri*
16 *Construens sepult. acquirit ius probis, quæ nominauit*
17 *Testator mandans construi infra certum tempus quid agendum si infra illud non potest.*
18 *Restaurans sepult. an acquirat ius sep.*
19 *Edictum iuris sep. est prohibitorium*
20 *Prælatus construens sepulturam ad quos transmittat illud ius &c.*
21 *Vasallus construens sep. ad quos transmittat illud ius*
22 *Filius familias, monachus, & seruus si construant sep. qui acquirant illud ius.*
23 *Sepultura constructa de bonis subiectis restitutioni, cui acquiratur.*

24 Se-

48 *Ius sepulcrum annexum est spiritualitati.* —
49 *Vsum tantum quis dicitur habere in ius sep.*
50 *Iudex Ecclesiasticus est cognitor iuris funerandi, secularis vero pro expensis.*
51 *Promißio donationis iuris sepul. à iudice layco ad impleri fiet.*

QVAEST. XVI.

1 Decimo sexto quæro, quia dictum est in proxima procedenti q. num.38. esse simile ius sepulcrorum atq; ius patronatus Ecclesiæ non tamen ius patronatus habet locum in sepulcris Lambert. lib.1.q 11. 1. p. art. 14. num.4. nihilominus videamus in quibus conueniant, & differant. Resp. In multis, & primo.

2 Consensus diocesani requiritur, quando datur facultas sepeliendi in aliquo loco, ita & ad acquirendum ius patronatus Lambert. de iuræ patr. lib.1. q. 2. princ. art. 3. quando vero est concessum priuilegium alicui loco sepeliendi, tunc in constructione alicuius sepult. familiaris siuè hæreditariẹ satis erit consensus rectoris Ecclesiæ, & ita seruatur in pratica, quod si aliquis sibi ipsi soli elegerit sepulturam poterit absq; consensu etiam rectoris Ecclesiæ, quia hoc à iure conceditur, vt ad libitum quisq; sibi eligat sepulturam, vt dixi supra in q. 9. in casu tamen quod requiretur consensus, si illum præstare noluerit recurrendum erit ad superiorem. Secundo.

Con-

3 Construens sepulturam nulla sibi facta reser uatione iuris censebitur tacitè ius sepeliendi re seruatum, sicuti contingit de construente Ecclesiam Lambert. dicto loco. Tertio.

4 Plures construentes sepulturam æqualiter omnes ius sepeliendi habebunt, cum hoc sit pęnitus indiuisibile, Lambert. tract. de iure patr. lib. 1. q. 3. p. 2. art. 3. si quis tamen sepulcrum cõstruere velit, non poterit alter admitti eo nolẽte idem d. loco art. 6. Quarto.

5 Testator si mandauerit construi sepulturam per hæredem in certo loco, sub certa pæna, & hæres non potuerit, quia ei à superiore negatũ fuit an construendo alibi satisfaciat menti testatoris? Resp. Quod sic not. c. nemo de consecr. dist. 1. Roch. de curte in tract. de iure patr. ver. pro eo col. 1. Lambert. d. loco lib. 1. q. 2. p. 2. art. 13. Quinto.

6 Patroni consensus non requiritur in constru tione sepulturę in Ecclesia patronata, quia in ea fundari etiam potest capellania etiam inuito pa trono Lambert. d. loco lib. 1. q. 3. p. 1. art. 17. Sexto.

7 Pecunia alterius construens sepulturam, si dominus pæcuniæ id ratum habuerit efficietur dominus sepulturæ, sin minus construens efficietur patronus, & tenebitur ad restitutionem pæcuniæ Paul. de Citad. tract. de iure patr. 3. p. q. 35. 1. causæ. Septimo.

8 Fidei commisso bona subiecta non possunt alienari pro constructione sepulturæ Roch. de

iure

iure patr. ver.Ecclesiam q.fin.possent bene alie nari bona pro exequijs faciendis testatoris iuxta sui ordinis statum. Octauo.

9 Pactũ valet vt nõ liceat emptori ædificare, in re empta, ecclesiã, cappellã, vel monumẽtũ Lambert. de iure patr. lib. 1. q. 3. p. 1. art. 23. Nono.

10 Testator mandans construi sepulturam in certo loco, sub certa pæna, si ibi construi non poterit tenebitur construere alibi, Roch. tract. de iure patr. ver. construxit q. 12. Vndecimo.

11 Locum non exprimens testator vbi velit construi sepulturam, si hæredes fuerint discordes electio loci spectabit ad Episcopum sicuti ad ipsum spectat electio atrij Ecclesiæ c. nemo de consecr. dist. 1. Lambert. tract. de iure patr. lib. 1. q. 3. p. 1. art. 25. crederem tamen quod in parochiali ecclesia esset construenda, nisi mens testatoris ex aliqua coniectura aliter colligi posset. Decimo secundo.

12 Incipiens construere sepulturam & aliter perficiens ambo erunt dñi poterit tamen incipiens compelli ab ordinario loci ad opus inceptũ perficiendum cogi Paul. de Cittad. in tract. de iure patr. 3. p. q. 14. causæ 1. & q. 18. d. causę, & poterit arbitrio ordinarij infra tempus ab eo præfigendum ad id compelli Lambert. de iure patr. lib. 1. art. 3. q. 4. p. 1. Decimo tertio.

13 Promittens sepulturã construere potest compelli ad eã perficiendã, pollicitatio .n. de iure canonico producit actionẽ, vt quis cogatur ad aliquid faciendã, etiã antequã inceperit c. qualiter

F de

de pactis Paul. de Cittad. tract. de iure patr. 3. p. q. 20. & seq. causa 1. vbi dicit quod compellitur actione infactum erit nihilominus patronus compulsus ad not. per Lambertin.d loco artic. 6. num.7. etiam si ei de mandatum esset à testatore & noluisset construere, nisi esset iussus, & compulsus à superiore idem art. 7. num. 3. Decimo quarto.

14 Cogi, & compelli posset aliquis particularis, seu vniuersitas, ad fundandam sepulturam, in casu necessitatis, vt quando Ecclesia esset adeò parua nec haberet cæmiterium sufficiens, ad recipienda cadauera suæ parochiæ, nam ei authoritate ordinaria debebit concedi tot spatium terræ, vt ibi sepelliri commode possit, Paul. de Cittad tract. de iure patr. 3. p. q. 29. causa prima. Decimo quinto.

15 Acquiri non dicitur ius sepulcri ex eo solo, quod aliquis incępit construere illud, sed quando perficit Paul. de Cittad. tract. de iure patr. 8.p. q. 3. Lambert. d. loco art. 9. Decimo sexto.

16 Construens sepulturam de consensu rectoris Ecclesiæ pro se, & pro tertia persona, quæ nihil expendit acquirit ius sep. omnibus quia ille alterius nomine construxisse videtur Cald. tit. de iure patr. cons. fin. Roch. d. tract. ver. pro eo q. 16. Paul. de Cittad. 3. p. q 22. causę. 1. Decimo sept.

17 Testator mandans construi sepulcrum per hæredem infra certum tempus, si hæres infra illud tempus moriatur, tenebitur hæres hæredis Lambert. d. loco art. 11. si tamen testator legauerit

uerit cētum pro conſtruenda ſepultura ſub certa forma, ſi illa centū non ſufficient poterint cōuerti illā centū in aliū piū vſum arbitrio ordinarij, ſeu in aliā ſepulturā Lambertinus d. loco art. 12. ſimiliter, ſi teſtator mandauerit conſtrui ſepulturam inteſtamento imperfecto, eius voluntas erit ſeruanda Lambert. d. loco art. 13. not. Doct. l. hac conſultiſsima §. ex perfecto C. de teſtam. Decimo octauo.

18 Reedificans ſepulturam funditus collapſam, acquirit ius ſepult. Lambert. tract. de iure patr. lib. 1. q. 6. art. 7. 1. p. num. Decimo nono.

19 Edictum de iure ſepulcr. eſt prohibitorum, omnis .n. poteſt illud acquirere, qui non reperitur prohibitur ſpecifice à iure Doct. Com. c. nobis de iure patr. ſicuti edictum de teſtamentis eſſe prohibitorium dicimus omnis .n. teſtari poteſt qui nō prohibetur expreſſe gl. Bart. & Doctor. l. ſi quæramus ff. de teſtam. prohibetur tamen primo paganus, & alius infidelis Lambert. p. 1. q. 7. art. 3. lib. 1. Secundo prohibetur hęreticus, & fautor illius, ibidem art. 4. & ſeq. Tertio prohibetur ſciſmaticus ibidem art. 6. Quarto apoſtata, & præſertim à fide ibidem art. 7. Quinto excommunicatus ibidem art. 10. Sexto meretrix de bonis turpiter acquiſitis Lambert. lib. 1. p. 1. q. 8. art. 10. Septimo ſimoniacus ibidē art. 12. poterit tamen acquirere ius ſepul. fæmina Lambert. d. loco art. 2. ſimiliter & pupillus ibidem art. 15. Vigeſimo.

20 Prælatus conſtruens ſepulturam in eius Ec-

clesia transmittet illud ius ad successores ecclesiæ, non autem ad eius consanguineos, vel hęre des, nisi constiterit illum construxisse de bonis patrimonialibus animo transmittendi ad consanguineos, vel hæredés Lambert. tract. de iure patr. p. 1. lib. 1. q. 8. art. 7. num. 1. not. cap. Apostolicos 12. q. 2. Vigesimo primo.

21 Vasallus si construxerit sepulturam de facultatibus feudi de domini consensu, tunc transmittetur ad eum, ad quem transmittitur feudum, non ad consanguineos, nec ad alios hæredes, si vero absq; consensu domini, tunc dismembratio erit in valida, si vero construxerit de fructibus illius, tunc quia vasallus facit fructus suos transmittet ad consanguineos, vel hæredes, non autem ad successores feudi Lambert. tract. de iure patr. lib. 1. q. 8. art. 8. p. 2. num. 7. Vigesimo secundo.

22 Filius familias, Monachus, & seruus construẽtes sepulturam transmittunt eam ad patrem, Monasteriorum, & dominum, nisi filius familias construct de bonis quasi castrensibus Lamber. d. loco artic. 9. Vigesimo tertio.

23 Sepultura constructa de bonis, quorum restitutio fieri debet, non transmittitur ad hæredes, quia de eis nec etiam elemosina fieri potest Lambert. d. loco art. 11. vbi art. seq. Ampliat. procedere in sepultura constructa de fructibus bonorum male acquisitorum. Vigesimo quatto.

24 Sepultura constructa de bonis donatis ab eo, qui

qui construere non potuit volebit, quia hoc id donatarius facere potuit, quia vitium personale non afficit personam, sed bona Lambert. d. loco art. 13. Vigesimo quinto.

25 Sepultura constructa de bonis restitutioni subiectis, si verus dominus habuerit ratum, ei acquiretur ius sepeliendi, si vero sibi satisfiet acquiretur ei, qui satisfecerit, quod si nemo satisfecerit sepultura erit libera Ecclesiæ Lambert. d. loco art. 15. Vigesimo sexto.

26 Si quasi possidenti ius sepulcr. moueatur lis, non retardabit nihilominus, quo minus vtatur eodem iure, quia in eo casu retardari non potest ad not. per Lambert. tract. de iure patr. lib. 2. q. 3. part. 1. art. 4. quæ quasi possessio acquiritur ex vnico actu, dummodo non sit clandestinus, & dominus subito non reclamauerit habita notitia Lambert. d. loco artic. 11. & transmittitur talis possessio ad hæredes, ibidem art. 23. Vigesimo septimo.

27 Dispensare non potest Episcopus in qualitatibus requisitis, & appositis à construente sepulturã, vt si voluerit, quod deseruiat pro doctoribus, seu æquitibus, vel similibus non poterit deseruire pro aliјs Lambert. tract. de iure patr. lib. 2. part. 1. q. 10. art. 7. Vigesimo octauo.

28 Inscriptiones monumentorum, neq; sepulcrorũ iura, neq; dominium loci puri ad libertos transferrent, præscriptio autẽ longi temporis si iustam causam initio habuit vobis proficiet l. monumentorum C. de relig. & sumpt. funer.

F 3 hæc

hæc tamen lex intelligitur de inſcriptionibus nouiter factis, ſeu ab extraneo appoſitis, ſecus in antiquis, ex quibus probatur etiam ius patronatus gl.c.cum cauſam de probat.c.ad audientiã de preſcr.c.cum olim il 2.de cenſibus c.ſane 24. q.2. Lamber.de iure patr.lib.2.p. 2.q.10. art.9. Aſin. l.vel quæ pater §. ſi ad huc num. 37. ff. de relig.& ſumpt. Cagnol.l.1. num. 174. ff. ſi cert. pet.& ex inſcriptione colligitur an ſit familiare ſeu hæreditarium, prout colligi poteſt ex inſcriptione ſepulcri meorũ parentum poſiti in Eccleſia magna Sanctæ Crucis de Florentia ibi.

D. O. M.

Philippus Medices, & Roſſus fratres Aram Chriſto reſurgenti dicarunt, ſepulcrum autem ſibi poſteriſq; ſuis dormientibus ponere curarunt Anno Domini M.D.LXXIIII. Vigeſimo nono.

29 Inſignia, & arma in antiquis probant ius ſepul.l. ſtigmata C. de fabricem ſibus lib.11. Cagnolus l.1. num. 177. ff. ſi cert. pet. vbi eodem
30 modo probatur ius patronatus. Trigeſimo.

Antiquiſsima quaſi poſſeſsione probatur ius patronatus, & ius ſepulcrorum, Lambert.de iure patr. lib.2.p. 2. q.10. art. 4. probatur etiam ex conſtructione ſepulturæ, etiam ſi nulla fuerit facta reſeruatio iuris ſepel. ibid. art. 5. Trigeſimo primo.

31 Teſtis poteſt eſſe patronus in cauſa iuris patronatus, ſeu qua ſi poſſeſsionis ipſius, quia potius eſt ſibi damnoſum, quam vtile habere com

patro-

patronũ, cum expluritate ipſorum minuatur ius illorum, & hoc niſi probando augeret ius ſuum ſeu ageretur de præiudicio tertij, idem eſt in probatione iuris ſepulcrorum Lambert. d. loco art. 12. num.6. Trigeſimo ſecundo.

32 Cauſa iuris patronatus eſt ſummaria, & concluſio illius non dicitur de neceſsitate, requiritur tamen ſententia not. Clem. ſæpe de verb. ſignific. citatis partibus inſcriptis, quod idem videtur dicendum in iure ſepulc. Lambert. de iure patr. lib.2. p.2. q.11. art.3. vbi dicitur art.5. ab ea poſſe appellari, alioquin tranſiret in iudicatum ibidem art 6.& ſententia lata contra vnũ ex patronis alio patrono obtinente ius totum accreſcit, quia iſtud ius, quaſi ſpirituale non poteſt diuidi, vnde non poteſt quis eſſe ſemi patronus not l. quædam ff. familiæ hærc. Lamber. d. loco art. 8. idem eſt in iure ſepulcro. Trigeſimo tertio.

33 Sepulcrum ſi fuerit intra fines duarum parochialium, erit commune, quo ad iura parochialia, idem ſi fuerit intra fines duarum dioceſ. quo caſu ſi diſputandum erit ius ſepulcri, erit locus præuentioni quo ad iudicem, ſi erunt pares, vel ęquales, alioquin ad ſuperiorem recurrendum not. gl. & Doct. c. licet 16. q. 3. Lambert. de iure patr. lib. 2. p.2. q.4. art.6.num.4. Trigeſimo quarto.

34 Concurrentibus pluribus patronis ad eligendum aliquẽ mortuum in ſua ſepultura, quia eis talis competcrit electio, ſi fuerint pares electio

ſpectabit ad ractorem Eccleſiæ, ſi vero diſpares ad maiorem numerum, rector tamen Eccleſiæ in caſu quo electio ad eum ſpectabit eliget meliorem inſpecta qualitate perſonę Lambert. de iure patr. lib. 2. p. 3. q. 5. art. 1. & ſeq. Trigeſimo quinto.

35 Papa poteſt diſponere ad libitum de iure ſepulcrorum, etiam inuitis dominis, ſicuti poteſt diſponere de iure patronatu in vitis patronis, Lambert. de iure patron.lib.2.p. 3. q. 9. art. 2. num. 2. Ampl. hoc idem procedere in legato delatere Lambert. d. loco q. 8. art. 1. quod.n. quis ſepeliatur in Eccleſia, ſeu cæmiterio eſt ex priuilegio, quo vti non poteſt priuilegiatus contra priuilegiantē, & poteſt ſupprimere omnia iura patronatus totius mundi Lamber.d.tract. lib. 3. q. 7. art. 6. Trigeſimo ſexto.

36 Renunciare poteſt patronatus Eccleſiæ patronatę, etiam inuita Eccleſia, ita patronus iuris ſepulcrorum poteſt renunciare iuri quod habet in vito rectore Eccleſiæ Cald. conſ. 4. de iure patr. Lambert. lib. 3. q. 2. art. 6. Trigeſimo ſeptimo.

37 Rector Eccleſiæ aget in iudicio pro intereſſe Eccleſiæ in cauſa litis vertentis iuris ſepulcr. Lamb. lib. 3. q. 2. art. 10. Trigeſimo octauo.

38 Arma, & inſignia primi fundatoris à Cappella, Eccleſia, ſeu ſepulcro nullo modo ſunt amouenda, ſed ibidem ſemper permanere debent in memoriam primi fundatoris, & hæc eſt com. opin. Anch. conſ. 356. ſecunda ſit concluſio, quod

quod nouus hæres non solum non poteſt mutare huiuſmodi arma, ſed nec etiam ſi eſt alterius familię ſua inſignia, ſeu arma ſculpiri facere poteſt etiam remanentibus antiquis, tertia ſit concluſio, quod vbi fieret ſepultura non pro habendo ius ſepel. in ea, ſed pro remedio animæ fundatoris, vt quia benefaceret Eccleſiæ, & fieret ſcriptura in marmore oſtendens arma primi fundatoris, poterunt tamen ſculpiri arma ipſius hæredis Anch. conſ. 114. Quando nullus eſſet de agnatione, & familia illius primi conſtruentis, non remotis tamen armis primi fundatoris, Quarta ſit concluſio in ſepulcris cadauerum non poſſunt ſepelliri, niſi hæredes ſanguinis. Qui ſi eſſent nati ex filiabus fæminis, & reſtaurauerint ſepulturam, poterunt apponere ipſorum arma, non remotis his, quæ ſunt fundatoris, dummodo faciant ſcripturam de primo fundatore Anch. conſ. 113. Quinta ſit concluſio, quod nec etiam rector Eccleſiæ mutare poteſt inſignia, & arma ſepulcrorum & contra faciens punietur non enim poteſt præiudicare, iuri fundantis. Sexta ſit concluſio, quod ſepulcrum conceſſum vni pro ſe, & ſuis de eius domo, eis auferri non poteſt & alijs concedi, niſi quando omnes extincti eſſent, nam mortuo vſuario vſus redit ad proprietarium libere l. pæn. C. de vſufruct. & hoc niſi aliter infundatione conuentum fuerit, & dummodo cadauera ipſorum non exhumentur, neq; inſignia vllo pacto remoueantur, & concederentur

rentur personis æqualis status, & conditionis indignum .n. esset vt sepulcrum, quod fuit pro familia nobili concederetur ignobili,& plebeio ita colligitur ex mente Lambert. de iure patr. lib. 3. q. 5. art.4. per totum.
Trigesimo nono.
39 Episcopus non potest concedere ius sep.alteri in vito domino etiam si concederet pio loco sicuti nec etiam concedet ius patronatus inuito patrono secus est de consensu illius Lambert.d. loco q. 6. art. 3. d. lib. 3. & art. seq. vbi non potest immutare conditiones, quæ interuenerunt in prima fundatione. Quadragesimo.
40 Destructa ecclesia an quis ius sep. amittatur. Resp. Quod per empta causa, ex qua quis erat patronus non restabit eius ius, & non erit alterius patronus Lambert. de iure patr. lib.3. q. 7. art. 1. Quadragesimo primo.
41 Amitti non dicitur ius sepulc. per non vsum eius simpliciter, sed bene per contrarium vsum contra dominum prescriberetur,seu ecclesia acquireret sibi liberè illud ius Lambert.tract.de iure patr. lib. 3. q. 7. art..8. vt quando venit casus eo vtendi & eo vsus non est, amittit tamen si illud cedit ecclesiæ in casu, quo potest præiudicare successoribus, secus not. c. 1. de iure patr. 6. Lamber.d.loco art.7. Quadragesimo secundo.
42 Vendi non potest ius sepulcri cum sit spirituale, quod si vendatur sepultura erit libera ecclesiæ etiam si rector ipsius Ecclesiæ illud emerit Lambert. tract. de iure patr. lib. 3. q. 8. art. 2.
Qua-

Quadragesimo tertio.

43 Amittitur ius sepulc. multis modis. Primo per simoniam, vt si vendatur in casu prohibito vendendi. Secundo si dominus sepulcri occideret rectorē Ecclesiæ, in qua esset sepultura, nisi hoc ageret ad sui debitam defensionem. Tertio si viuum in ea sepeliret, vel aliquod aliud delictum in ea committere, vt in eo puniatur in quo deliquit. Quarto quando labitur in hæresim, & in fautore, & receptatore hæreticorum, scismatico, apostata, & excommunicato per annum in casibus, in quibus prædicti iudicantur, vt hæretici. Quinto etiam in crimine lęsæ maiestatis humanæ. Sexto etiam si de prædictis fiat publicatio bonorum per iudicem seculare. Quibus in casibus Ecclesiæ efficietur libera sepultura, quā do vnus erat tantum dominus sepulcri, secus si plures nam in casu amissionis vnius accrescit ius alteri, si erit sepulcrum familiare, si vero erit hæreditarium accrescet rectori Ecclesiæ, qui poterit ad libitum vnà cum compatrono, ibi sepeliri facere Lambert. tract. de iure patr. lib. 3. q. 8. art. 2. & seq. Quadragesimo quarto.

44 Causa iuris sepulcr. est causa fori ecclesiastici, non secularis Host. tit. de iure patr. §. fin. adeo, vt neq; compromitti possit in laycum Lābert. de iure patr. lib. 3. q. 9. art. 4. in casu tamē quo cognoscetur super aliqua vniuersitate nulla habita ratione ad ius patronatus transibit cum eo iudicio accessoriè ius patronatus Lamber. d. art. 5. Quadragesimo quinto.

Transigi

45 Transigi non potest super iure sepulcr. not. c. præterea il 1. de transact. Lambert. d. loco art. 6. Quadragesimo sexto.

46 Iudex secularis cognoscet de expulsione violenta à sepultura, quando erit inter meros laycos omnis .n. violentia dicitur personalis iniuria, not. l. itaq; fullo ff. de furt. Lambert. d. loco art. 7. Quadragesimo septimo.

47 Remedium, quod intentetur pro iure patronatu declarando, vel euincendo, & quomodo formetur libellus not. Lambert. vbi inferre poteris ad ius sepulcri d. loco art. 8. & art. 11.

48 Has conclusiones posui propter similitudinē quam habet ius patr. cum iure sepulcr. est .n. ius annexum spiritualibus, & quis dicitur habere
49 vsum tantum in sepulcro, non autem dominiū, neq; possessionem, nisi abusiuè Lambert. tract. de iure patr. lib. 3. q. 9. art. 9. vbi in art. seq. dicit quod cognitio iuris funerandi spectat ad iudicem Ecclesiasticum, pro expensis vero fune-
50 rum ad iudicem laycum l. hæreditas §. fin. ff. de pet. hæred. si quis tamen promitteret alicui ius suum sepulcri, poterit compelli ad hoc implendum à iudice layco, si illum adire voluerit; Quia compellere laycum ad tradendum ius sepulcri
51 actione personali non est diffinire causam iuris sepulcri, sed definire causam promissionis factę ita Lambert. d. art. 10. in fine.

Sum-

Summaria in 17. Quæst.

1 *Actio quę competat aduersus eum mortuum cum infert in locum alterius.*
2 *Corpora eruere, neq; effodere quis non potest absq; authoritate Episcopi.*
3 *Religiosus locus pro puro venditus, quam actionem tribuat.*
4 *Via ad sepulcrum quando sit concedenda.*
5 *Libellus qualiter concipiatur quando infertur mortuus in locum alterius.*

QVAEST. XVII.

1 Decimo septimo quęro, quæ actio competat aduersus eum, qui corpus mortuum in locum alterius infert. Resp. Ex mente l. qui intulit ff. de relig. & sumpt. funer. ibi.

Is qui intulit mortuum in alienum locum, aut id tollere, quod intulit, aut loci precium præstare, cogitur per in factum actionem, quæ tam hæredi quam in hæredem competit, & perpetua est.

Aduersus eum, qui in alterius arcam lapideã, inqua ad huc mortuus non erat conditus mortuum intulerit, vtilem actionem in factum proconsul dat, quia non proprię, vel in sepulcrum, vel in locum alterius intulisse dici potest.

2 Ossa vero quę ab alio illata sunt, vel corpus, an liceat dño loci effodere, vel eruere, sine decre

to

to Pontificũ, seù iussu Principis, quæstionis est, & ait labeo expectandum esse permissum Pontificalem, seu iussionem Principis, alioquin iniuriarum fore actionem, aduersus eum qui eiecit l. ossa ff. de relig & sumpt. funer.

3 Si locus religiosus pro puro venisse dicatur, prętor in factum actionem in eum dat ei, ad quē ea res pertinet, quæ actio in hęredem competit, cum quasi excmpto actionem contineat.

Si in locum publicis vsibus destinatum intulerit quis mortuum prætor in eum iudicium dat, si dolo fecerit erit extraordinem plectendus, modica tamen coertione, sed sine dolo malo absoluendus est.

In hac autem actione loci puri appellatio, & ad ædificium perducenda est.

Non solum domino hæc actio competit, verũ ei quoq; qui eiusdem loci habet vsum fructũ, vel aliquā seruitutē quia ius prohibendi habent.

Ei qui prohibitus est inferre in eum locum, quo ei ius inferendi esset, in factum actio competit, & interdictum, etiam si non ipse prohibitus sit sed procurator eius, quia intellectu aliquo prohibitus, & ipse videtur d. l. ossa per totam.

Liberum est ei, qui prohibetur mortuum, ossa vè mortui inferre, aut statim interdicto vti, quo prohibetur ei vis fieri, aut alio inferre, & postea in factum agere, per quam consequatur, actor quanti eius interfuit prohibitum non esse l. liberum ff. de relig. & sumpt. funer.

In quam computationē cadit loci empti precium,

cium, aut si conduxerit, conducti merces. Item sui loci precium, quem quis nisi coactus religiosum facturus non esset.

Vnde miror, quare constare videatur, neque hæredi, neq; in hæredem dandam hanc actioné, Nam cum vt apparet pęcuniariæ quantitatis ratio in ea deducitur certè perpetuo ea inter ipsos competit d.l. liberum per totam.

Si venditor fundi, exceperit locum sepulcri ad hoc, vt ipse, posteriq; eius illo inferantur, si via vti prohibeatur, vt mortuum suum inferret agere potest; videtur .n. etiam hoc exceptum inter ementem, & vendentem, vt ei per fundum sepulturæ causa ire liceat l. si venditor ff. de relig. & sumpt. funer.

Quod si locus monumenti hac lege venierit, ne in eum inferatur, quo sibi ius est inferendi. Pactum quidem ad hoc non sufficit, sed stipulatione id caueri oportet l. quod si ff. eod. tit.

4 Siquis sepulcrum habeat, viam autem ad sepulcrum non habeat, & à vicino ire prohibeatur Imperator Antonius cum patre rescripsit, iter ad sepulcrum peti præcario, & concedi solere, vt quoties non debetur, impetretur ab eo, qui fundum coniunctum habeat l. siquis ff. de relig. & sumpt. funer.

Non tamen hoc rescriptum, quod impetrandi dat facultatem etiam actionem ciuilem inducit sed extra ordinem interpellatur.

Præses etiam compellere debet iusto prætio iter ei præstari, ita tamen, vt iudex etiam de opor-

oportunitate loci prospiciat, ne vicinis magnũ patiatur detrimentum.

Senatus consulto cauetur, ne vsus sepulcrorum permutationibus polluatur 1. ne sepulcrũ alterius conuersationis vsum accipiat dicta lege
5 quod si; libellus autem quomodo concipiatur quando quis intulit mortuum in locum alienum not. odofr. tract. de forma lib. c.18.

Qui mortuum in locum alienum intulit, vel inferri curabitur tenebit in factum actione l.2. §. 1. ff. de relig. & sumpt. funer.

Sed hic sermo domino dat actionem vt bonæ fidei possessori.

Sed & fructuarius inferendo tenebitur domino proprietatis.

An, & socius teneatur, si ignorante socio intulerit tractari potest, est tamen verius familiæ hærciscundę, vel communi diuidundo conueniri eum posse.

Prætor ait, si homo mortuus, ossaue hominis mortui in locum purum alterius, aut in id sepulcrum, in quo ius non fuit illata esse dicentur, qui hoc facit in factum actione tenebitur, & pęnæ pecuniariæ subicietur. De ea autem illatione prætor sensit, quæ sepulturæ causa fit d. l. 2. in principio.

Summaria in 18. Quæst.

1 *SEpelliri an quis possit in sep. alieno inuito domino*
2 *Cappella dicitur hospitium sepulturæ.*

3 *Domi-*

3 *Dominus non potest in habitare inuito vsufructuario*
4 *Vsusfructus morte finitur.*
5 *Plures domini consentire debent.*
6 *Prelatus quando possit extraneum sepelire in alterius sepulcro.*

QVAEST. XVIII.

1 Decimo octauo quero, vtrum illi qui habent Cappellam à religiosis, seu Prælatis concessam sibi, in quibus fecerunt sepulcrum pro se, & suis de domo posint eis inuitis priuari, seu alij in ipsis sepeliri contra eorũ voluntatem. Resp.
2 Quod non quia talis cappella ad sepulcrum reputatur tanquam hospitium c. Ebron. 13. q. 1. sed de iure est, quod in fundo in quo quis habet vsum nõ potest dominus in habitare inuito vsu
3 fructuario l. si hæres §. fin. ff. de vsu. & hab. si tamen essent extincti, & eorum domus per mortem, bene posint alijs concedi, quia mortuo
4 vsuario, ille vsus redit ad proprietarium liberè l. pæn. C. de vsufruct. Tab. ver. sepultura num. 21. si vero plures sint domini eius loci, vbi mortuus
5 infertur, omnes consentire debent, cum extranei inferantur, nam ex ipsis dominis quemlibet rectè ibi sepeliri constat, etiam sine ceterorum consensu maximè cum aliàs non sit locus in quo sepeliretur l. si plures ff. de relig. & sumpt. funer. Prælatus tamen posset ex causa sepelire aliquẽ
6 extraneum in alterius sepultura Alin. d. lege si plures num. 3.

Summaria in 19. Quæst.

1 *Religiosus locus quando fiat per sepult.*
2 *Caput dignissimum omnium membrorum.*
3 *Caput diuisum, si sepeliatur in duobus locis quis locus religiosus fiat.*
4 *Translato cadauere desinit locus esse religiosus.*
5 *Loca ab hostibus capta desinunt esse religiosa.*
6 *Locus legatus sub conditione, si interim ibi mortuus inferatur an efficiatur religiosus.*
7 *Religiosus locus, quomodo & quando fiat latè discutitur, & num. seq.*

QVAEST. XIX.

1 Decimo nono quæro, quando fiat locus religiosus per sepulturã mortui? Resp. Per l. cũ in indiuersis ff. de rel. & sumpt. fun. ibi cũ indiuersis locis sepultũ est, vterq; quidem locus religiosus nõ fit, quia vnius sepultura, sepulcra pluraefficere nõ potest, mihi autẽ videtur illum esse religiosum locũ, vbi ꝙ principale est conditum est 1. caput cuius imago sit vnde cognoscimur dũmodo non sit infidelis, vel excommunicati c. sacris vbi Ant. de Butr. nu. 11. de sepult. ratio est quia caput est in homine præcipuũ ceterorũ mẽ
2 brorum dignissimum, habet .n. arcem quodam modo in humanis corporibus, vnde quandoq; ponitur caput pro toto homine, vnde capitis pœna atrocissima dicitur, si tamen caput in duas partes

partes diuisum sit, & in duobus locis sepeliatur,
3 neuter locus sit religiosus, sed si altera pars, sit maior ibi efficietur religiosus, vbi maior sepelie tur pars, ex qua caput dici potest Asin. d. loco
4 num. 6. cum autem impetretur, vt reliquiæ trã sferantur, desinit locus religiosus esse d. l. cum indiuersis §. cum autem, similiter cũ loca capta
5 sunt ab hostibus omnia desinunt religiosa, vel sa cra esse sicut homines liberi, qui inseruitutem perueniunt, quę si ad hæc calamitate fuerint liberata.

6 Quasi quodam post liminio reuersa pristino statui restituuntur l.cũ loca ff. de relig. & sumpt. funer. Pręterea si locus sub conditione legatus sit interim hæres inferendo mortuum non facit religiosum locum l. si locus ff. de relig. & sumpt. funer.

7 Si vsum fructum quis habeat locum religiosum non faciet l. 2. §. si vsum fructum ff. de relig. & sumpt. funer.

Sed & si alius proprietatem, alius vsum fructum habeat, non faciet locum religiosum, nec proprietarius, nisi fortè ipsum, qui vsum fructũ legauit intulerit, cum in alium locum inferri tam oportunè non posset, & Iulianus scribit, aliàs autem inuito fructuario locus religiosus non fiet, sed si consentiat fructuarius magis est, vt locus religiosus fiat.

Locum qui seruit nemo religiosum facit, nisi consentiat is, cui seruitus debetur.

Sed non minus commodè, per alium locum

seruitute vti potest non videtur seruitutis impediendæ causa id fieri, & ideo religiosus fit, & sane habet hanc rationem.

Is qui pignori dedit agrum, si in eum suum mortuum intulerit religiosum eum facit, sed et si ipse inferatur idem est, cæterum alij concedere non potest d. l. 2. in fine ex consensu tamen omnium vtilius est dicere religiosum posse fieri, idque Pomponius scribit l. ex consensu ff. eod. titulo.

Scriptus heres antequam hæreditatem adeat patrem familias mortuum inferendo, locum facit religiosum l. scriptus ff. eod.

Ne quis putet hoc ipso pro hærede eum gerere, finge enim ad hoc eum deliberare de adeunda hæreditate.

Ego etiam puto si non hæres eum intulerit, sed quiuis alius hærede, vel cessante, vel absente vel ignorante, vel vetante, ne pro hærede gerere videatur, tamen locum religiosum facere, plerumq; .n. defuncti ante sepeliantur quamquis hæres eis existat; sed tunc locus fit religiosus, cum defuncti fuit, naturaliter .n. videtur ad mortuum pertinere locus, in quem infertur præsertim, si in eum locum inferatur, quem ipse destinauit, vsque adeo, vt etiam si in legatum locum sit illatus ab hærede, illatione tamen testatoris religiosus fiat: Si modo in alium locum tam oportunè inferri non potuit d. l. scriptus in fine.

Siquis eo animo corpus intulerit, quod cogitaret

gitaret inde alio postea transferre, magisq; temporis gratia deponere, quam quod ibi sepeliret mortuum, & quasi ęternam sedem daret, destinauerit manebit locus profanus l. siquis eo ff. de relig. & sumpt. funer.

Summaria in 20. Quæst.

1 *Sepulturam differens fraudem committit in obtinendo beneficio.*

2 *Fraus & dolus patrocinari non debent.*

3 *Impediens humationem defuncti amittit creditum.*

4 *Heres non sepeliens defunctum priuatur hæreditate.*

5 *Mandans corpus suum non sepeliri non est mandatum custodiendum.*

6 *Differri potest humatio corporis, sed non impediri.*

7 *Insolita sepultura suspicionem inducit.*

QVAEST. XX.

1 Vigesimo quæro, an differens sepelire mortuum, vt præueniat in impetratione beneficij eius, quod posidebat priuetur tali beneficio? Resp. Quod sic Boer. in terminis De-
2 cis. 287. fraus enim & dolus alicui patrocinari non debet l. nec ex dolo ff. de dolo; vnde impediens humationem defuncti amittit creditũ
3 prætensum auth. vt defuncti, seu funera eorum Coll. 5. in princ. Ang. l. 1. §. quoties ff. de iniur.
4 & hęres custodiens non sepelliens defunctũ pri

uatur hæreditate Alber. l. ſiquis ſepulcrum §. funus ff. de relig. & ſumpt. funer. Boer. dicto lo-
5 co num. 3. Quin immo ſi teſtator mandauerit corpus ſuum comburi & non ſepeliri hæres nõ debet eius mandatum cuſtodire, ſed in memoriam conditionis humanæ debet eum ſepulturę tradere not. l. quidã ff. de cond. inſtit. vbi Doct. com. not. l. prætor §. ſi quis ff. de ſepulcro viol.
6 benè poſſunt differri aromatibus cõdita, donec deferantur ad loca, in quibus viuentes elegerint ſepeliri Boer. d. loco num. 5. ſimiliter ſepultu-
7 ra clandeſtina, & in ſolita inducit ſuſpitionem foller. in praxi crim. p. 2. §. fiſcus num. 39.

Summaria in 21. Quæſt.

1 *SEpeliens defunctum quando videatur ſe gerere pro hærede.*
2 *Sepelire defunctum eſt actus pietatis.*
3 *Aditio hæreditatis quibus actibus inducatur.*
4 *Proteſtatio quando non ſit neceſſaria.*
5 *Iuramento probatur quod pendet ab animo.*

QVAEST. XXI.

1 VIgeſimo primo quæro, vtrum ſepeliendo defunctum videatur ſe gerere pro hęrede? Reſp. Quod non l. ſcriptus ff. de relig. & ſumpt. funer. vbi Bart. num. 1. dat cautelam quod vt cautius tibi ſit facias fieri inſtrumentum proteſtationis coram duobus teſtibus not. l. at ſiquis §. ple-

2 §. plerunq; ff. de relig. & sumpt. funer. Paul. l. pro hærede num. 3. ff. de acq. hæred. dicens quod quędam tendunt ad actum pietatis, vt sepelire defunctum, quędam ad actum custodię, vt pascere iumenta hæreditaria, vel claudere domum], & in istis indubio non inducunt aditio
3 nem, quia possunt videri gesta alio animo; ideo protestatio est, ex abundanti. quædam sunt quæ non possunt fieri, nisi ab hærede, vt alienare res
4 hæreditarias, vel conuenire debitores hæreditatis, & in istis in dubio præsumitur aditio, quia hæc non possunt geri citra ius, & nomen hæredis. Quidam vero sunt actus indifferentes, vt locare res hæreditarias, vel fulcire, nam potest hoc facere tanquam hæres, vel tanquam custos nec magis ordinantur ad vnum actum, quam ad alterum, sicuti ordinantur primi actus, & tunc standum est declarationi suæ cum iuramento,
5 Quo animo fecerit; quia quæ pendent ab animo iuramento probantur l. gerit ff. de acq. hæred. Paulus d. l. pro hęrede num. 5.

Summaria in 22. Quæst.

1 *Mandans corpus suum non sepelliri honorifice, prout decet non est obediendus.*
2 *Voluntas inepta circa sepulturam reicitur.*
3 *Conditio turpis in omni actu reicitur.*
4 *Hæres non sepeliens corpus defuncti, vbi mandauit sepeliri, non priuabitur hęreditate.*

QVAEST. XXII.

1 VIgesimo secundo quæro, quidam mandauit corpus suum poni in vna storia siue pannis, & ipsum sepelliri solum cum vna candela, & si contrafieret priuauit hæredem hæreditate, hæres autem eum sepeliuit honorifice iuxta suę cõditionis statutum, an sit priuandus hæreditate? Resp. Quod non, quia tales voluntates ineptæ
2 circa sepulturam non sunt seruandæ l. seruo §. fin. ff. de leg. 1. Paul. l. quidam in suo ff. de cond. inst. num. 3. vbi dicit de illo Doctore Padouano, qui fecit repertorium, quod corpus suum portaretur cum tubis, & corneis ad Ecclesiam, & quod fierent nuptiæ, & vxor induceretur pannis rubeis, alias priuauit hæreditate, talis ordinatio non fuit seruanda, quia contra mo
3 res, & omnis turpis cõditio reicitur ita elicitur ex mente Pauli d. l. quidam nu. 5. ff. de cond. inst.
4 Item quæro, an hęres priuetur hæreditate, si testator nõ fuit sepultus in illa Ecclesia in qua mãdauerat se esse sepeliendum? Resp. Quod non ita in puncto alba cons. 48. Actus enim iste non vertitur in contra ventione, sed in omissione.

Summaria in 23. Quæst.

1 *INterdicto de mortuo inferendo quis vtatur.*
2 *Interest reip. ne in sepulta maneant cadauera.*
3 *Ratio summa est, quæ pro religione facit.*

Quæst.

QVAEST. XXIII.

1 Vigesimo tertio quæro, qui vti posſint inter dicto de mortuo inferendo vtiliter? Reſp. Ex mente l. ſunt perſonæ ff. de relig. & ſumpt. funer. ibi ſunt perſonæ quæ quamquam religio ſum locum facere non poſsint interdicto tamen de mortuo inferendo, vtiliter agunt, vt puta dominus proprietatis, ſi in fundum, cuius fructus alienus eſt mortuum inferat, aut inferre velit, nam ſi intulerit, non facit iuſtum ſepulcrum, ſed ſi prohibeatur vtiliter interdicto, quo de iure dominij quæritur, aget. Eedemq; ſunt in ſocio, qui in fundũ communẽ in vito ſo-
2 cio mortuũ inferre vult. Nam propter publicã vtilitatem, ne in ſepulta cadauera iacerent: ſtrictam rationẽ in ſuper habemus, qua nunquã in ambiguis religionũ quæſtionibus omitti ſolet,
3 nã ſummã eſſe rationẽ, quæ pro religione facit.

Summaria in 24. Quæſt.

1 *HÆres quando retineat iura ſepulcrorum, licet priuetur hæreditate.*
2 *Semel hæres non deſinit eſſe hæres.*
3 *Lugendi qui non ſint.*
4 *Familiare ſepulcrum quis retineat.*
5 *Hæres ſuccedit etiam in ius ſep. famil.*
6 *Sepulcrum pro heredibus quis habeat.*
7 *Sepultura conſtructa pro ſe, & ſuis ad quos tranſmittatur*

mittatur & an præsumatur elegisse sepulcrum familiare an vero hereditarium.

8 *Liberti quando succedant in ius sep.*

QVAEST. XXIIII.

1 Vigesimo quarto quæro, quidam fuit hæres, de inde tanquam indignus fuit priuatus hæreditate an retineat iura sepulcrorum? Resp. Quod sic l. siquis fuerit ff. de relig. & sumpt. funer. ibi, siquis fuerit hæres, cui de inde hæreditas ablata sit quasi indigno magis est, vt pęnes eum iura sepulcrorum remaneant Conc. l. quia

2 ff. ad trebell. ratio est, quia non desinit esse hæres l. ex facto §. Iulianus ff. de vulg. §. restituta inst. de fideic. hæred. fallit quando filius per duellionis crimine esset damnatus not. l. 1. §. interdum ff. de suis & leg. & hoc propter enormitatem delicti Alin. d. l. siquis fuerit num. 4. hoc idem habetur l. minimè maiores lugendum pu-

3 tauerunt, cum qui ad patriam delendam, & parentes, & liberos interficiendos venit, quod si filius patrem, aut pater filium occidisset sine scelere, etiam premio afficiendum omnes constituerunt, & not. quod in sepulcro familiari om-

4 nes de familia l. de agnitione habent ius sepeliendi licet non sint hæredes. Item etiam hæredes licet non sint originaliter de familia l. de

5 agnatione; sed extranei l. si sepulcrum C. de relig. & sumpt. funer. sed in sepulcro hæreditario, quod quis facit pro se, & hæredibus suis nō habent

6 habent ius sepeliendi, nisi illi qui sunt hæredes, licet sint de familia 1. de agnatione, præterquã liberi & descendentes, quia habent ius sepeligẽdi, & si non sint hæredes, dummodo non sint ex hęredati mala mente l. vel quod §. 1. ff. de relig. & sumpt. funer. Paul. l. si sepulcrum num. 3.
7 C. eod. tit. sed ponè quod sepultura fiat pro se, & suis nulla alia adiecta qualitate familię, seu hęredis, dicendum erit quod comprehendat, tam eos de agnatione, quam etiam hæredes, si essent extranei per ea, quæ dicit Paul. l. si sepulcrum num. 4. C. de relig. & sumpt. funer. si tamen hęres dixerit se velle sepeliri in sepultura suorum maiorum, non erit sepeliendus in sepultura eius cuius est hæres, sed in sepultura patris, & sic in sepultura familiari, non autem hæreditaria Ros. ver. sep. il 1. nu. 9. Similiter liberti nec sepeliri,
8 nec alios inferre poterunt, nisi hæredes extiterint patrono, quam vis quidam inscripserint monumentum sibi libertisq; suis fecisse, & ita Papi: Respondit, & sępissimè idem constitutum est, l. vel quæ pater §. liberti ff. de relig. & sumpt. funer.

Summaria in 25. Quæst.

1 *Legatum factum vni Ecclesię, si testator em recẽperit in sep. si non fuerit sepultus an debeatur.*
2 *Conditio impoßibilis reiicitur.*
3 *Quarta debetur parochię, etiam si corpus non sepeliatur.*

4 *Dolus*

4 *Dolus fraus & culpa patrocinari non debent.*
5 *Legatum pium non reuacatur nisi expreßè.*
6 *Voluntas testatoris quando alterari poßit.*

QVAEST. XXV.

1 Vigesimo quinto quæro, fuit factum legatũ fratribus vnius Ecclesiæ, sub conditione, si ipsi testatorem in sua Ecclesia reciperent ad sepulturam, alias quod relictum est non valeret, An à dictis fratribus poßit petiet debeatur, si in ea testator non fuerit sepultus, prohibentibus constitutionibus, vt quod ipse tempore mortis reperiretur excommunicatus, vel interdictus. Resp. Legatum deberi, quia cum non poßit de
2 iure in d. Ecclesia sepelliri d. conditio vt de iure impoßibilis reijcitur, & habetur pro non ap posita, not. l. 1. ff. de cond. inst. sicuti debetur.
3 Quarta de non sepultis, quando eorum culpa nõ fuerunt sepulti, & licet testator dixerit, quod non valeat non recipiendo ipsum ad sepult. cũ talis pæna apposita super impoßibili de iure effectum non habeat non vitiatur legatum l. 1. C. de his quæ pæn. nom. Capra Conf. 166. quod est Conf. vlt. in termini quod intellige quando testator non sepelietur eius culpa, secus si id cõ tigisset culpa dictorum fratrum, vt quia locus esset interdictus, nam tunc non deberetur, quia
4 culpa, fraus, & dolus non debent patrocinari alicui Ampl. d. conf. etiam si alibi moreretur, vt puta in mari, vel in loco quo ad d. Eccl. transferri

ri non posset, si tamen alibi de inde elegisset sepulturam, nulla habita mentione huius legati de
5 beretur nihilominus, nam legatum Pium, nisi expresse reuocetur dicitur ad huc durare, & de beri ad not. per Tiraquell. in tract. de priuil. Piæ causæ per totum. Similiter vbi sepultura non po
6 test ædificari à testatore in loco determinato potest arbitrio Episcopi ad alium locum transferri Ant. de Butr. c. nos quidē num. 4. de testam.

Summaria in 26. Quæst.

1 *Pactum de recipiendo, vel non ad sepulturam an sit seruandum.*

QVAEST. XXVI.

1 Vigesimo sexto quæro, vtrum valeat pactum de recipiendo, vel non aliquem ad sepulturam? Resp. Quod sic c. 1. de pact. 6. ibi, pactū cum rectore parochialis Ecclesiæ, factum à vobis, ne aliquos, vel certos ipsius Ecclesiæ parrochianos recipiatis ad ecclesiastica sepulturam, omnino seruare debetis. Quamquam sepultura libera sit Monasterio vestro ab Apostolica Sede indulta, & illi apud vos elegerint sepeliri, cū per dictum pactum indulto huiusmodi derogetur.

Sum-

Summaria in 27. Quæst.

1 *PRocessionaliter an proficisci possit per alterius parochiam dumducitur funus.*

2 *Fine concesso conceduntur, & omnia præparatoria ad finem.*

3 *Via ad sepulcrum, cũ prohibetur qua actione agatur.*

QVAEST. XXVII.

1 VIgesimo septimo quæro, vtrum habentes ius funerandi intrare posßint processionaliter aliam parochiam, & per se accipere funus, & alia consueta facere? Resp. Quia concessa facultate sepeliendi conceditur, & iter ad capien-
2 dum funus, sicuti concesso haustu aquæ concessũ est iter ad illud l.3.§.fin.ff.de seru. rust. præd. & concesso fine, concessa sunt omnia præparatoria, & necessaria ad finem c.Prudentiam de offic. deleg. Sylu.ver.sepult. num.4. vbi Rosel. il 1. num.18. si tamen venditor fundi, exceperit locum sepulcri ad hoc, vt ipse posteriq; eius illo inferantur, si via vti prohibeatur, vt mortuum suum inferret agere potest videtur.n.etiam hoc exceptum, inter ementem, & vendentem, vt ei per fundum sepulturæ causa ire liceat l. si venditor ff.de relig.& sumpt. funer.similiter siquis sepulcrum habeat, & à vicino ire, prohibeatur Imperator Anton.cum patre rescripsit, iter ad sepulcrum peti precario, & concedi solere, vt quo

ties non debetur, impetretur ab eo, qui fundum coniunctum habeat l. siquis sepulcrũ ff. eod. tit.

Summaria in 28. Quæst.

1 *VEstibus indutus non est mortuus sepeliendus.*
2 *Vestimentis altaris non est sepeliendus.*
3 *Vestibus ornatis non est sepeliendus mortuus.*
4 *Prælati quomodo sepeliantur.*
5 *Testator si mandat corpus suum sepeliri cum vestibus ornatis, non est obediendus.*

QVAEST. XXVIII.

1 VIgesimo octauo quæro, an sit licitum mortuum cum vestibus sepeliri? Resp. Quod mortuus non debet ob volui vestimentis altaris
2 c. nemo il 2. de consecr. dist. 1. similiter & secundo non oportet ornamenta cũ corporibus condi, nec quid aliud huiusmodi, quod homines simplices faciunt l. si quis §. funeris ff. de relig. &
3 sumpt. fun. fallit tamen in prelatis, qui vestibus sacerdotalibus sepeliuntur not. Ant. de Butr. c.
4 ad hæc num. 4. de auth. & vsu pallij, Ampl. dictum primum, & secundum etiam si testator id iuisisset, quia voluntas testatoris contra l. ex-
5 pressam non seruanda est, Angel. l. 2. C. de his quæ pęnæ nomine Asin. d. §. funeris num. 10. ff. de relig. & sumpt. funer.

Summaria in 29. Quæſt.

1 *Plures domini quando conſentire debeant.*

QVAEST. XXIX.

1 VIgeſimo nono quęro, ſi plures ſint domini eius loci, vbi infertur extraneus an omnes cõſentire debeant? Reſp. Quod ſic l.ſi plures ff. de relig.& ſumpt,funer.ibi ſi plures ſint domini eius loci,vbi mortuus infertur, omnes conſentire debent,cum extranei inferantur, nam ex ipſis dominis quemlibet recte ibi ſepeliri conſtat etiam ſine ceterorum conſenſu, maxime cum alias non ſit locus, in quo ſepeliretur.

Summaria in 30. Quæſt.

1 *STatutum laycorum, quod in ſepultura non expendatur niſi tantum an valeat.*

QVAEST. XXX.

1 TRigeſimo quæro, an valeat ſtatutum laycorũ, quid in ſepultura non poſsit niſi tantũ expendi? Reſp. Quod non,quia licet non ſit factũ in ſpiritualibus, eſt tamen in ſuper connexis eiuſdẽ arg.l. ꝙ ſi nolit ff. de ædil.ed. c.cũ laycis de rebus Eccl.non alien.Sylu.ver.ſepult.nu.15. vbi Angel.num.46.fallit hoc in his quę non concernunt ea, quæ applicantur Eccl. Angel. ver. immunitas num. 47.

Finis Primae Partis.

SEBASTIANI MEDICIS

Tractatus de Sepulturis.

PARS SECVNDA.

Summaria in 1. Quæst. 2. Par.

1 *ACcipere an sit licitum aliquid ratione funeris.*
2 *Fauorabilis dicitur causa sepulturæ.*
3 *Expensæ funeris deducuntur in primis.*
4 *Expensę funeris preferuntur doti.*
5 *Expensę necessariæ pręferuntur cæteris, secus quo ad pompam.*
6 *Funeris sumptus qui contineantur.*

QVAEST. I. PAR. II.

DICTVM est supra de sepulturis sequitur modo (seruato ordine iam præmisso) videre de expensis, quæ fiunt circa ipsas.

1 Primo igitur quæro, an aliquo modo si consuetudine per sepultura aliquid detur compelli layci posśint ad hoc seruandum? Respondetur. Quod licet compelli non posśint & clerici specialiter talia exigere non queant,

H tamen

tamen per superiorem compelli possunt ad iustas, ac laudabiles consuetudines circa hoc seruandas, siqua super hoc fuerit c. ad Apostolicā de simon. multa .n. in honestè petuntur, quę honestè recipi possunt, succumbet tamen si petierit pro terra seu pro officio nec valet in hoc aliqua consuetudo c. non satis de simon. obtinebit autem si dicat quod à quolibet mortuo consueuit tantum donari præsbitero; vel Ecclesiæ Anton. de Butr. c. abolendæ num. 4. de sepult. Ros. ver. sepult. il 2. num. 1. Felin. c. ad audientiam num. 9. de rescrip. Alex. de Ales. 2. p. q. 169. memb. 4. art. 1. dixi ego in summa peccatorū capit. p. 1. tit. 6. vbi de simonia q. 118. & seq.
2 & not. quod cum causa sepulturæ dicatur priuilegiata Ripa tract. de peste num. 131. interest .n. Reip. ne corpora in sepulta maneant; ideò expensæ quæ fiunt occasione sepult. in primis,
3 & ante omnia deducuntur ex hæreditate, & præferuntur cæteris creditoribus, etiam anterioribus l. impensæ ff. de relig. & sumpt. funer. ibi impensæ funeris æs alienum dotis est, vbi not.
4 quod præferuntur etiam doti vxoris quando hæreditas soluendo non est Asin. d. lege impensæ. quod intellige de expensis necessarijs, secus si
5 fuerint ad pompam Tabien. ver. funus; funeris tamen sumptus accipitur quicquid corporis causa erogatum est, veluti vnguentorum, & precium loci, in quo defunctus humatus est, & siqua ve-
6 stiaria sunt, vel sarchophagi, & vectura, quicquid corporis causa antequam sepeliatur con-

sumptum

sumptum est; funeris impensam esse existimo l. funeris.ff. de relig. & sumpt. funer.

Summaria in 2. Quæst. 2. Par.

1 *Expensę funeris quales dicantur esse.*
2 *Expensę funeris pro qualitatibus, & dignitate defuncti arbitrantur.*
3 *Expensæ funeris potius moderandę, quam ampliãdę.*
4 *Testatoris voluntas, qualiter seruanda in moderandis expensis.*
5 *Sumptus funeris faciens absq; mandato quomodo repetere possit.*

QVAEST. II. PAR. II.

1 Secundo quæro, quot & quales debeant esse expensæ funeris? Resp. Per l. siquis sepulcrum §. sumptus ff. de relig. & sumpt. funer. ibi sumptus funeris arbitratur pro facultatibus, vel
2 dignitate defuncti, sunt tamen potius moderandæ quam vltra vires extendæ Alber. l. nec amplius num. 1. ff. ad l. falcid. alioquin, qui fune-
3 ris curam gessit, non potest illos sumptus repetere, qui immoderati sunt l. & siquis §. hæc actio ff. de relig. & sumpt. funer. nisi hoc iussu testatoris egisset l. hæreditas §. 1. ff. de pet. hęred. dũmodo iussus testatoris nimium non excedat, si tamen absq; mandato testatoris, vel hęredis sumptus fecerit cautela est, vt protestetur quo animo fecerit, nempè id facere pietatis causa, ita ta

men vt sumptus possint seruare Iohan. dilect. tract. de arte testat. tit. de sepult. Caut. 5.

Summaria in 3. Quæst. 2. Par.

1 *Expensæ funeris de quibus, & à quibus fieri possint, & debeant.*
2 *Vxoris funeris expensæ à quo fiant.*
3 *Heredes tenentur ad expensas funeris defuncti.*
4 *Pater tenetur pro filio expensas funeris facere*
5 *Dominus pro seruo tenetur funeris facere expensas.*
6 *Pauper cuius expensis sepeliri debeat.*

QVAEST. III. PAR. II.

1 Tertio quæro, à quibus personis, & de quibus bonis sumptus funeris fieri debeant? Resp. Si est vxor quæ habet dotẽ, & alia omnia si hæc omnia remanent apud maritum ipse tenetur fa-
2 cere expensas omnes; si vero solum dos apud ipsum remaneret, & alia bona ad alios irent, quilibet teneretur pro rata sua, si vero etiam dos restituta fuerit tenentur hæredes vxoris l. Celsus & l. seq. ff. de relig. & sumpt. fun. si verò non habet nec dotem, nec bona, tenebitur nihilominus maritus sumptus facere l. 1. & l. siquis ff. de re-
3 lig. & sumpt funer. si alij sunt ab vxore sic tenẽtur hæredes, aut pater respectu filij, aut dominus respectu serui Tab. ver. sepultura num. 23.
4 vbi Angel. num. 45. Pisan. & Rosel. il 1. num. 21. Armilla num. 27. Tab. ver. funus, de his latius

5 tius dicemus inferius quod si decedeat adeo pauper, vt nullus alius eum sepelire velit, & valeat Ecclesia de suo sumptus debitos faciet quod si Ecclesia est adeo tenuis tenentur parochiani, ne in sepulta corpora iaceant.

Summaria in 4. Quæst. 2. Par.

1 *Clerici cuius expensis sepeliantur.*
1 *Romanus Pontifex cuius expensis sepeliatur*
2 *Cardinales legati quibus expensis tumulentur.*
3 *Nuncii Apostolici funus quibus expensis fiat.*
4 *Visitator Apostolicus quibus expensis sepeliatur.*
5 *Episcopus factus Cardin. quibus expensis tumuletur.*
6 *Episcopus sepeliri debet de bonis Eccl. cathed.*
7 *Collectores Apostolici quibus expensis sepeliantur.*
8 *Prælati exequiæ de quibus bonis fiant.*
9 *Prælatus moriens in domo consanguinei quibus ex-*
10 *pensis tumuletur.*
Vicarius perpetuus cuius expensis sepeliatur.
11 *Vicarius temporalis cuius expensis sepeliatur.*
12 *Canonicus de fructibus Ecclesiæ sepelitur.*
13 *Curator Ecclesiæ quibus expensis sepeliantur.*
14 *Cappellani quibus expensis sepeliatur.*
15 *Commendatarius quibus expensæ sepeliatur.*
16 *Coadiutor quibus expensis sepeliantur.*
17 *Abbas sepelitur de bonis monasterii.*
18 *Monachus, qui præest Manuali Ecclesiæ quibus expensis sepeliatur.*
19 *Regularis professus sepelitur expensis monasterii.*
20 *Nouitii quibus expensis sepeliantur.*

QVAEST. IIII. PAR. II.

1 QVarto quæro, cuius expensis sepeliantur clerici? Resp. Per multas conclusiones quarum prima sit.

1 Romanus Pontifex sepelitur expensis cameræ Apostolicæ not. Clem. ne Romani de elect. immo omnes Ecclesiæ totius orbis deberent contribuere cum Papa sit caput omnium not. in procem. 6.

2 Cardinales, qui deputantur à Papa legati in aliquo regno, vel prouinciæ, sepelientur expensis Prelatorum Prouinciæ, vel Regni in quo sunt constituti, nisi habuerint redditus, quos recipiunt ratione sui officij, seu suorum beneficiorum assignatur Petrus de Vbald. tract. de Canonica Episcopali cap. 13. num. 7. si vero non sit legatus sepelietur de bonis Ecclesiæ, quam possidet not. c. quærelam de maior. & obed. c. cũ secundum de præb.

3 Nuncij Apostolici sepelientur expensis clericorum, & Prelatorum loci, vbi mittuntur not. c. Accedentes de præscr.

4 Visitator Apostolicus sepelietur expensis prouinciæ, vbi constituitur not. c. dilectus il 1. de rescript. & not. quod visitator quandoq; datur à capitulo prouinciali Monachorũ c. ea quæ c. in singulis de stat. Monach. quandoq; à iure c. cum Apostolus de censibus c. Romana eod. tit. c. si Episcopus de offic. ord. 6. & iste sepelitur expensis

expensis Eccl. cum debeat habere cōgruam sub stentationem, quandoq; datur à Papa d. cap. di lectus, & hæc nisi sibi ratione d.officij aliquid assignatum fuerit.

5 Episcopus promotus ad Cardinalatum, si de putetur legatus in aliqua prouincia,& ibi moriatur sepelietur de bonis Episcopatus, & de his, quæ percipit ratione officij, sin minus de bonis clericorum prouinciæ Petrus de Vbald. d. loco num. 7. ver. 21.

6 Episcopus debet sepeliri de bonis Ecclesiæ suę cathedralis, immo pro magnificandis sepulturis suis possunt elargiri centesimam suæ ecclesiæ, vel de possessionibus eius, absq; consensu capituli c. bonæ 12. q. 2. c. Apostolicæ de donat. quod intellige vt hoc posint in vita actualiter elargiendo,non autem legando,vt fiat post mortem eius Innoc. d. c. Apostolicæ, quod tamen facere non possunt inferiores Episcopis, si tamen mensa Episcopi non sufficeret ad expensas funeris, sepeliri deberet expensis mensæ capituli arg. l.quod si nulla ff. de relig. & sumpt. funer.

7 Collectores Apostolici, qui deputantur ad exigendas decimas, vel collectas Papales sepelientur de salario eius deputato per Sedem Apostolicam pro huiusmodi executione, vt sicut sentiunt ex inde commodum, ita & onus sentiunt not. c. 1. de sepult.

8 Prędatus, vel rector alicuius Ecclesiæ qui habet beneficium, & bona patrimonialia sepelie-

tur de bonis Ecclesiæ, potest .n. bona patrimonialia seruare hæredibus suis Doct. c. Episcopus de preb. c. 1. 12. p. 4. c. cleros 21. q. 2.

9 Prelatus Ecclesiæ si fuerit à cõsanguineis edu ctus ad domum, vt facilius curaretur, si mortuus fuerit, & consanguinei multas expensas fecerint in funere, si eas fecerint animo repetendi, tunc possunt eas repetere à successore beneficij, & hoc protestentur quod faciunt expensas in funere causa repetendi eas, alioquin non consequentur eas not. l. at siquis §. interdum ff. de relig. & sumpt. funer. quod intelligas quando Prælatus non erat soluendo, nam alioquin de fructibus Ecclesiæ spectantibus ad ipsum sepelietur, vel de bonis patrimonialibus.

10 Vicarius perpetuus debet sepeliri expensis Ecclesiæ, cuius est Vicarius c. extirpande §. quod vero de preb. Clem. quæ de Eccles. de offic. Vicarij.

11 Vicarius temporalis sepelietur de redditibus Ecclesiæ, cuius est Vicarius cap. peruenit de appell. c. cum ex eo de elect.

12 Canonicus de fructibus præbendæ funerabitur quando fecit suos, alioquin de bonis hæredit. quod si hæc non habuerit de fructibus d. præbendæ etiam non dum perceptis not. c. si canonici de offic. ord. 6. quod si habuerit duas præbendas de fructibus vtriusque sepelietur, pro ipsorum ratha. Petrus de Vbaldus d. loco num. 5.

13 Curatam Ecclesiam habens sepelietur de fru ctibus

ctibus eius, quod si fructus non sufficiant de bonis hæreditarijs, quod si hęc non habuerit supeditabunt parochiani, sicuti dicimus de elemosinis, quas tenentur parochiani dare clericis pauperibus c. vt dominicis de parochijs, si habuerit duas parochiales, si vero habuerit duas Ecclesias curatas ex dispensatione, sepelietur de bonis vtriusq; pro rata fructuum.

14 Capellani, & alij Rectores Ecclesiarum, quæ curam animarum non habent sepelientur de bonis illarum, si vero habuerint vnam curatam, & vnam sine cura, sepelietur de bonis Ecclesiæ curatæ, in qua residentiam fecit, & hæc procedunt in casu, quo rector distinctos retinuerit fructus ipsarum, per rationes superius adductas.

15 Sacerdos habens Ecclesiam in commendam, sepelietur in dicta Ecclesia de redditibus eius cap. nemo de inceps de elect. 6. quod si habuerit vnam intitulum, alteram in commendam, sepelietur de redditibus vtriusq;.

16 Coadiutor sepelietur de redditibus Ecclesiæ cui præest c. grandi de suplen. negl. prael. 6. c. vnico de clerico ægroto.

17 Abbas debet sepeliri expensis monasterij quãdo mensa Abbatis non est diuisa à mensa capituli, sed si fuerit diuisa mensa sepeliendus erit expensis mensæ illius, vt dixi supra de Episcopo.

18 Monachus, qui præest beneficio manuali, ꝙ est de membris monasterij sepelietur de fructibus Ecclesię, cui præest Petrus de Vbaldis d. loco num. 4.

Regu-

19 Regularis professus, siue medicans, siue Monachus, siue Canonicus Regularis sit, sepelietur expensis Monasteri quod si in partibus mori cõtingerit, tenetur Prælatus eius mittere pecuniã ad locum vbi decessit pro funerãdo ipsum not. c. Religiosus de sepult. 6.

20 Nouitij qui decedunt infra annum probationis sepelientur de bonis patrimonialibus, quia non sunt plenè translati, quod si nouitius nihil habuerit in bonis tunc Monasterium eum sepeliet suis expensis, & hoc facit pro monialibus, quæ decedunt ante tempus professionis, quod si contingant Monasterium restituere quod aliquo modo accepit restituet, retentis expensis pro victu, & funere per rationes superioris adductas.

Summaria in 5. Quæst. 2. Par.

1 *Actio funeraria de quibus à quibus quomodo quãdo, & contra quos detur.*

2 *Expensę funeris quæ dicantur.*

3 *Expensarum funeris ratio qualiter sit habenda.*

4 *Actio funeraria datur ei, qui expendit.*

5 *Pia causa dicitur expensa funeris.*

6 *Expensas funeris quis teneatur facere.*

7 *Heredes compelluntur expensas funeris facere.*

8 *Sumptus funeris qualiter arbitrantur.*

9 *Expensę funeris ex quibus bonis deducantur.*

10 *Pecunia destinata ad negociandum reputatur inter immobilia bona.*

11 *Colo-*

11 *Colonus vel inquilinus à quo funeretur.*
12 *Legata adimuntur ex causa funeris impensæ.*
13 *Hæreditate adita res ab emptore auferenda non est.*
14 *Fauorabilior est, qui damnum euitat, quam qui lucrum consequi contendit.*
15 *Curam funeris accipiens tenetur de dolo, si non exequitur.*
16 *Commodum suscipiens à testatore funus proccurare debet.*
17 *Compelli qui posśint ad sepelienda cadauera.*
18 *Funeris causa sumptus qui dicantur.*
19 *Vestes viduales an pertineant ad sumptus funeris.*
20 *Actio funeraria ex bono, & ęquo procedit.*
21 *Pręfertur cæteris creditoribus creditum funeris.*
22 *Expensæ excesśiuè funeris, nec etiam, ex voluntate testatoris admittuntur.*
23 *Voluntas testatoris est altera lex.*
24 *Moderator, & arbitor est quilibet de rebus suis.*
25 *Sumptus funeris quando non repetantur.*
26 *Sumptus funeris indubio præsumuntur facti animo repetendi.*
27 *Hæres nõ efficitur per hoc quod sũptus funeris facit.*
28 *Protestatio an sit necessaria quando quis facit sumptus funeris, ne efficiatur hęres.*
29 *Sumptus funeris modice factus quando non admittatur à iudice.*
30 *Iniuria quę fit defuncto transmittitur ad hęredem.*
31 *Pàtrem familias funerans, funeraria actione an vti poterunt.*
32 *Errantis nulla voluntas.*
33 *Actio vna quando competit funeraria non vtimur.*

34 *Actio*

55 Ma-

55 *Mulier ex eius dote funeranda est.*
56 *Funeris sumptus pro rata facultatum fiunt.*
57 *Funeris impensa libertati prefertur.*
58 *Prefertur æri alieno funeris impensa.*
59 *Maritus quando funeraria non conueniatur.*
60 *Maritus tenetur in quantum facere potest.*
61 *Dos vbi nulla est tunc omnem impensam pater præsta re tenetur.*
62 *Funeris impensa spectat ad secundum maritum.*
63 *Funeris impensa semper sequitur dotem.*
64 *Patri mulieris quando testamento fiat.*
65 *Pater impendens in funere à marito, exiget actione de dote.*
66 *Filius familias habens castrense peculium, à quo sepeliatur.*
67 *Seruum alienum, vel ancillam sepeliens contra quem actionem habeat.*
68 *Actio non est annua, sed perpetua.*
69 *Possessor hereditatis si funus fecerit qualiter eos repetierit.*
70 *Mulier prius presumitur mortua quam vir.*
71 *Funeris sumptus, quid comprehendat.*
72 *Impensa funeris semper ex hereditate elicitur.*
73 *Impense funeris, quibus creditoribus preferantur.*
74 *Vestimēta legata si in funus erogata sint quid agēdū.*
75 *Vsufructus minuitur pro rata prædii, in quo mortuus illatus fuerit.*

Quæst.

QVAEST. V. PAR. II.

1 QVinto quæro, quibus contra quos, & quomodo, quando, & de quibus competat. Actio funerario? Pro solutione huius quæstionis, duo primo præmittenda sunt, de inde procedam per non vllas conclusiones, Primo igitur
2 præmitto, quod expensę funeris dicuntur, sine quibus funus duci non potest, vt sepeliatur, vt si impensum fuerit ex delatione mortui, maxime quando mortuus est peregrinus, vel siquid in locum fuerit impensum, in quem mortuus infertur, quia necessario locus paratur, in quo mortuus conditur, similiter impensa quæ fit ad custodiendum corpus, Item siquis commendat memoriam defuncti post sepulturam. Item si fiat sepulcrum marmoreum. Item si fiat pro veste, in qua inuoluitur corpus, dummodo non fiat cum ornamentis, quæ simplices homines facere solent l. at siquis §. funeris, & l. funeris ff. de relig. & sumpt. funer. Item impensa funeris dicitur quicquid corporis causa impensum erit, puta vnguentorum, similiter impensa funeris dicitur quicquid pro cera consumitur, & quicquid Ecclesiæ datur, & clericis ad sociandum funus iuxta laudabilem consuetudinem, non tamen dicuntur impensæ funeris factæ in infirmitate defuncti, nec etiam si mortuo Prælato eius familia induatur de nigro, vel fiant elemosinæ pauperibus, nam ad istas expensas non tenebitur ecclesia,

sia, quia istæ non respiciunt causam funeris Petrus de Vbald. tract. de Can.Episcopali cap.13. in fine. Secundo ego pręmitto, quod ratio ista rum expensarum habetur consideratis quatuor,
3 Primo dignitatis & facultas personæ sepultæ.Secundo consideratur causa, vt siquis decesserit in peregrinatione, vel alio loco remoto. Tertio consideratur tempus;nam aliæ expensę fiunt in vno tempore aliæ in altero. Quarto consideratur bona fides, vt plus ne computetur sumptuum nomine, quam factum sit dixi supra q. 2. huius 2. p. quibus ita suppositis, prima sit conclusio.
4 Prætor ait, qui funeris causa sumptus factus erit, eius recuperandi nomine, in eum ad quem ea res pertinet iudicium dabo. Hoc edictum iuxta ex causa propositum est, vt qui funerauit, persequatur id quod impendit, sic .n. fiet ne insepulta iaceant corpora, ne ve quis de alieno funeretur l. si quis sepulcrum §. prætor ait ff. de relig. & sumpt. fun. vbi notatur quod causa fune-
5 ris dicitur causa pia, illiusq; habet priuilegia. Vnde executores testam. qui bona testatoris in vsus pios conuertere debent satisfacient eius menti si in funere pauperis erogent Bald. Nou. tract. de dote P. Quinta numero decimo. Secunda sit conclusio.
6 Funus autem eum facere oportet, quem decedens elegit, sed si ille non fecerit, nullam esse huius rei pænam constat;nisi aliquid pro hoc emolumenti ei relictum est. Tunc .n. si non par-
uerit

uerit voluntati defuncti ab hoc repellitur, sin autem de hac re defunctus non cauit nec illi de legatum id munus est; scriptos heredes ea res cō tingit, si nemo scriptus est legitimus, vel cognatos quosq; suo ordine, quo succedunt d. l. siquis sepulcrum §. funus, vbi not. quod in tantum verum est, vt heredes teneantur, vt compellantur officio iudicis, etiam nō adita hæreditate Bart. l. qui hæres ff. fam. hærc. neq; ob id hæreditatem adire intelliguntur Bertach. tract. de Episc. 3. p. lib. 4. q. 17. num. 31. Tertia sit conclusio.

8 Sumptus funeris arbitratur pro facultatibus vel dignitate defuncti d. l. siquis sepulcrum §. sumptus, dixi supra num. 3. & q. 2. huius 2. p. num. 1. Quarta sit conclusio.

9 Prætor, vel magistratus municipalis, ad funus sumptum decernere debet, si quidem est pecunia in hæreditate, ex pecunia, si non est distrahere debet ea, quæ tempore peritura sunt, quorum retentio onerat hereditatem, si minus est; si quid auri, argentiq; fuerit, distrahi, aut pignorari iubetur, vel à debitoribus, si facile, exigi possit l. siquis sepulcrum in fine & l. seq. ff. de relig. & sumpt. funer. at si quis impediat eum qui emit quo minus ei res tradantur. Prætorē interuenire oportet, tueriq; huiusmodi factum, si quis impediat quo minus ei res venditæ tradan-

10 tur l. at siquis ff. eod. & nota quod quatenus dicitur d. l. si quis sepulcrum in fine prius pecuniā expendendam esse intellige de ea, quæ est otiosa in hæreditate, secus vero si inegociationibus

sæ

ſit aut ademptionem prędiorum, aliarum ve rerum immobilium deſtinata, nam de hac pęcunia vt de bonis immobilibus iudicatur. Vnde ſine prætore expendi non poſſet Roman. l. ſi ex legati ff. de verb. oblig. Aſin. d. l. ſiquis ſepulcrū num. 3. in fine ff. de relig. & ſumpt. funer. Quinta ſit concluſio.

11 Si colonus, vel inquilinus ſit is, qui mortuus eſt, nec ſit vnde funeretur ex in vectis, & in latis eum funerandum Pomponius ſcribit, & ſiquid ſuperfluum remanſerit hoc pro debita penſione teneri d. l. at ſiquis §. ſi Colonus. Sexta ſit concluſio.

12 Sed ſi res legata ſit à teſtatore, de cuius funere agitur nec ſit vnde funeretur, ad eas quoq; manumittere oportet. Satius eſt .n. de ſuo teſtatorē funerari, quam alios legata cōſequi d. l. at ſi quis §. ſed ſi res. Septima ſit concluſio.

13 Sed ſi adita poſtea fuerit hęreditas res emptori auferenda non eſt, quia bonæ fidei poſſeſſor eſt, & dominium habet, qui auctore, iudice comparauerit, legatarium tamen legato carere non oportet, ſi poteſt indemnis ab hærede præſtari quod ſi non poteſt melius eſt legatarium non lucrari, quam emptorē damno affici d. l. at ſiquis §. ſed ſi adita vbi not. quod fauorabilio-
14 res ſunt leges ijs, qui damnū euitant, quàm quærentibus lucrum, ſpecul. tit. de reſt. in integr. §. 2. legatarius .n. hic lucraretur cum damno alterius Bart. l. Mæuius §. duobus num. 15. ff. de leg. 2. quod eſt contra textum c. locupletari de reg.

iur. 6. Octaua ſit concluſio.
15 Si cui funeris ſui curam teſtator mandauerit
& ille accepta pęcunia funus non duxerit, de do
lo actionem in eum dandam Mela ſcribit, cre-
do tamen & extra ordinem eum à prętore com-
pellendum funus ducere d. l. at ſi quis §. ſi cui fu
neris, vbi not. quod quilibet qui commodum à
16 teſtatore habuerit, illud vè ſuſceperit funus du-
cere à prętore compelletur, ſed ſi nullum com-
modum à teſtatore, quis reportauerit poterit
fauore Reip. ne in ſepulta corpora iaceant cō-
pelli, dummodo non ſit contagioſa peſtis, quo
caſu non poſſunt ad id deputari niſi, qui vltimo
ſuplicio damnantur, cum hæc dici poſsit permu
tatio pænę Ripa tract. de peſte vlt. p. num. 116.
alio vero tempore inuitus quis non cogitur obi
re officium ſepeliendi mortuos niſi cauſa neceſ
ſitatis, & is qùi cogitur ſit vilis, atq; humilis per
ſona Aſin. d. §. ſi cui num. 6. & ſeq. Nona ſit
concluſio.
18 Funeris cauſa ſumptus factus videtur is de-
mum, qui ideo fuerit, vt funus ducatur, & ſi-
ne quo funus duci non poſsit, vt puta ſiquid im
penſum eſt in elationem mortui; Sed & ſi quid
in locum fuerit erogatum, in quem mortuus in-
ferretur, funeris cauſa videri impenſum labeo
ſcribit, quia neceſſariò locus paratur, in quo
corpus conditur, Impenſa peregre mortui, quæ
facta eſt, vt corpus perferretur funeris eſt, licet
nō dum homo funeretur, Idem & ſiquid ad cor
pus cuſtodiendum, vel etiam commendandum
factum

factum sit, vel siquid in marmor, vel vestem collocandam; Non autem oportet ornamenta cũ corporibus condi, nec quid aliud huiusmodi, quod homines simplices faciunt d. l. at siquis se
19 pulcrum §. funeris ff. de relig. & sumpt. fun. vbi Asin. num. 8. dicit quod vestes viduales pertinent etiam ad sumptus funeris, & hoc quando vsus ita se habet, alias secus, quod idem intelligo de vestitu cuiuslibet de familia, & seruorum & de alijs huiusmodi allegans Bert. Cons. 309. num. 4. vol. 2. Decima sit conclusio.

20 Hæc actio, quæ funeraria dicitur ex bono, & æquo oritur continet autem funeris causa, tantum impensa, non etiam cæterorum sumptuum æquum autem accipitur ex dignitate eius, qui funeratus est, ex causa, ex tempore, ex bona fide, vt neq; plus imputetur sumptus nomine, quã factum est, neq; tantum, quantum factum est, si immodicè factum est, debet .n. haberi ratio facultatum eius, in quem factum est, & ipsius rei quæ vltra modum sine causa consumitur d. l. at
21 siquis §. hæc actio ff. de relig. & sumpt. funer. vbi not. quod adeo est priuilegiata huiusmodi actio vt cæteris, etiam anterioribus actionibus præferatur Ripa l. quæsitum num. 7. ff. de priuil. credit. l. pæn. ff. de Relig. & sumpt. fun. Asin. d. §. hæc actio num. 6. dicit hanc actionẽ prȩferri etiam doti, in omnibus .n. versatur fauor publicus, sed funus continet religionem, ac etiam pietatem not. l. sunt personȩ ff. de relig. & sumpt. funer. est tamen attendendum in sum-

ptibus funeris ad rationem facultatis, & dignitatis defuncti: Vndecima sit conclusio.

22 Quid ergo si ex voluntate quidem testatoris quid impensum est, sciendum est, nec voluntatem testatoris sequendam, si res egrediatur iuxta sumptus rationem. Pro modo .n. facultatum debet sumptus fieri l. at siquis sepulcrum §. quid ergo ff. de relig. & sumpt. fun. vbi notatur

23 quod licet voluntas testatoris sit altera lex §. disponat auth. de triente, & semisse, hoc tamen dictum est intelligendum, quando ipsa rationabilis esset, alias secus l. sed Iulianus ff. ad Maced. l. 1. fin. ad l. falcid. vnde si testator mandauerit purpura indutus sepeliri sub certa pena, poterit hæres reicere eius voluntatem not. l. seruo alieno §. fin. ff. de leg. 1. vnde licet quili-

24 bet sit moderator, & arbiter de re sua l. in re mandata c. mandati, hęc tamen regula fallit quando aliquis disponit, aliquid quod à lege prohibitum est c. eleuterius 18. q. 2. Cardin. Clem. 2. not. 11. de relig. Dom. Asin. d. §. quid ergo num. 7. in fine. Duodecima sit conclusio.

25 Sed interdum is qui sumptum in funus facit, sumptum non recipit veluti si pietatis causa fecit, non hoc animo quasi recepturus sumptum, quem fecerat. Hoc & Imperator noster rescripsit, igitur æstimandum erit arbitrio, & perpendendum quo animo sumptus factus sit, vtrum negotium, quis vel defuncti, vel hæredis gesserit, vel ipsius humanitatis, an vero misericor-

diæ,

diç, vel pietati tribuens, vel affectioni, poteſt tamen diſtingui, & miſericordiæ motus, vt ſi in hoc fuerit miſericors, vel pius, qui funerauit, vt eum ſepeliret, ne in ſepultus iaceret, non etiã vt de ſuo ſumptũ feceret, quod ſi iudici liqueat non debet eum, qui conuenitur abſoluere. Quis enim ſiue pietatis intentione alienum Cadauer. funeratur? oportebit igitur teſtatori quemquam, quo animo funerat, ne poſtea patiatur quæſtionem l. at ſiquis ſepulcrum. §. ſed interdum ff. de Relig. & ſumpt. funer. vbi not.
26 quod in dubio ſumptus funeris præſumuntur facti animo repetendi cum l. gerit num. 9. ff. de acq. hæred. Bald. Nou. tract. de dote p. 5. num. 9. Aſinius d. §. ſed interdum num. 3. Decima tertia ſit concluſio.

27 Pleriq; filij cum parentes ſuos funerant, vel alij qui, & hæredes fieri poſſunt, licet ex hoc ipſo neq; pro hęrede geſtio, neq; aditio præſumatur, tamen ne vel immiſcuiſſe ſe neceſſarij, vel cęteri pro hærede geſsiſſe videantur, ſolent teſtari pietatis gratia ſe facere ſepulturam, quod ſi ſuperuacuo fuerit factum, ad illud ſe munire videntur, ne in miſcuiſſe ſe credantur, non ad illud, vt ſumptum conſequantur, quippe proteſtantur pietatis gratia id facere. Plenius igitur eos teſtari oportet, vt & ſumptus poſsint ſeruare. Fortaſsis poſsit quis dicere interdum partem facti ſumptus poſſe recuperari, vt ſiquis pro parte quaſi negocium gerens, pro parte pietatis gratia id facit, quod eſt verius. Partem igitur

fructus consequetur, quem non donandi animo, fecit l. at siquis sepulcrum §. pleriq; ff. de relig. & sumpt. fun. vbi not. quod Vlpianus dat consilium de ipsa protestatione, vt non solum dicat quisquiam se pietatis gratia facere, licet tunc ab ad ministratione, aut immistione releuetur, sed sumptus repetendi animo facere fatetur l. obseruare l. ne quicquam ff. de offic. proc. & leg. Paul. l. pacto ff. de transf. Caius l. is qui ff. de transf. Decima quarta sit conclusio.

29 Iudex qui de ea æquitate cognoscit interdũ sumptum omnino non debet ad mittere modicum factum; si forte in contumeliam defuncti hominis locupletis, modicus factus sit. Nam non debet huius habere rationem, cum contumeliam defuncti fecisse videatur, ita cum funerando d. l. at siquis §. Iudex vbi gl. dicit hoc

30 statutum esse in damnum hæredis. Nam iniuria, quæ fit defuncto in hæredem conferri intelligitur l. 1. §. quoties ff. de iniur. cum igitur ab eius facto, qui talem sumptum fecit id pendeat, merito consequi, quod impendit non debet not. l. siue hæreditaria ff. de neg. gestis. Decima quinta sit conclusio.

31 Siquis dum se hæredem putat patrem familias funerauit funeraria actione vti non poterit, quia non hoc animo fecit, quasi alienum negocium gerens, & ita Trebatius, & proculus putant. Puto tamen, & ei ex causa dandam actionem funerariam d. l. at siquis sepulcrum §. siquis dum ff. de relig. & sumpt. fun. vbi not. funeraram

riam actionem his competere, qui tamquam negotium exequantur alienum, vnde qui se hæredem putans patrem familias funerauit concedenda non fuit, quia suum negocium gesſit, & attenditur id quod actum eſt, & quo animo geſtum eſt l. ſi ſuſpecta §. fin. ff. de Inofic.teſtamẽto, ſi verò errauit in hoc, quia errantis nulla eſt
32 voluntas l. ſed hoc ita ff. de aqua plu. arc. merito dici non poteſt, eum voluiſſe ex bonis ſuis funerare, & animus in hac re, ſufficit, ideò qui hoc animo funerat dabitur ei vtilis funeraria actio l. ſi poſſeſſor ff. de relig. & ſumpt. funer. Decima ſit concluſio.
33 Labeo ait quoties quis aliam actionem habet de funeris impenſa conſequenda, funeraria eum agere non poſſe, & ideo ſi familiæ hærciſcundæ agere poſſit funeraria nõ acturum. Planè ſi iam familiæ herciſcundæ iudicium actum ſit, poſſe
34 agi d. l. at ſiquis ſepulcrum §. labeo vbi not. ꝙ cum funeraria actio, ex bono & æquo, in ſubſidium inducta eſt, vnde eam competere nõ oportet vbi aliundè nobis prouiſum eſt Aſin. d.l.labeo in fine. Decima ſeptima ſit concluſio.
35 Idem labeo ait ſi prohibente hærede funeraberis teſtatorem ex cauſa competere tibi funerariam quid .n. ſi filiũ teſtatoris hæres eius prohibuerit? huic contradici poteſt. Ergo pietatis cauſa, funeraſti ſed pone me teſtatum, habiturum me funerariam actionem, de ſuo .n. expedit mortuos funerari. Et quid ſi teſtator quidem funus mihi mandauit hæres prohibet, ego

tamen nihilominus funerari, non ne æquum est, mihi funerariam, vel negociorum gestorũ actionem immitari; Sed solicitius æquitatem sequi cum hoc ei, & actiones natura indulgeat, Diuus autem Marcus rescripsit eum hæredem, qui prohibet funerari ab eo, quem testator eligit non rectè facere, pænam tamen in eum statutam nõ esse d. l. at siquis sepulcrum §. Idem labeo ff. de
36 relig. & sumpt. funer. vbi not. quod prohibitio facta absq; causa non nocet l. 1. §. magistrum ff. de exerc. act. Decima octaua sit conclusio.
37 Qui mandato alterius funerauit non habet funerariam actionem, sed is scilicet, qui mandauit funerandum, siue soluit ei, cui mandauit, siue debet, quo si pupillus mandauit sine tutore auctore, vtilem funerariam actionem dandam ad versus hæredem ei, qui impedit lucrari .n. hęredem iniquum est, si autem pupillus funus ad se pertinens, sine tutoris authoritate mandauit dandam in eum actionem arbitror, si & hæres existit ei, qui funerauit, soluendoq; hęreditas est. Contra siquis mandato hęredis funerauit, non posse eũ funeraria actione agere labeo scribit, quia habet mandati actionem. Si tamen quasi negotium hæredis gerens funerauit, licet ratum nõ habeat, tamen funeraria eum agere posse labeo scribit l. at siquis sepulcrum §. qui mandato ff. de relig. & sumpt. funer. vbi not. quod alicui competit actio cum eo, cui mandauit alie-
38 na negocia gerenda, etiam antequam ipse quicquam domino præstetur: Quia id ei ab esse videtur,

tur, in quo obligatus est not. l. siquis mandato ff. de neg. gest. quamuis in fideiussore aliter se habeat, qui nisi soluerit, agere non potest Asin. d. §. qui mandato num. 3. Decima nona sit conclusio.

39 Datur autem hæc actio aduersus eas, ad quos funus pertinet, vt puta aduersus hæredem, bonorum vè possessorem, cæterosq; successores d. l. at siquis sepulcrum §. fin. Vigesima sit conclusio.

40 Funeris impensam, & patronus, qui bonorũ possesionem petit contra tabulas, præstet l. funeris ff. de relig. & sumpt. funer. & hoc intellige, vt teneatur pro rata not. l. sorori §. sumptus
41 ff. si pars. hæred. pet. Vigesima prima sit conclusio.

42 In eum, ad quem dotis nomine quid peruenit, & dat prætor funerariam actionem ęquissimum .n. visum est veteribus mulieres, quasi de patrimonijs suis, ita de dotibus funerari, & eum qui morte mulieris dotem lucraretur, in funus conferre debere, siue pater mulieris sit, siue maritus l. in eum ff. de relig. & sumpt. funer. vbi si
43 tota, vel aliqua pars dotis, marito acquiratur, pro ea portione, quam acquirit, sumptus funeris substinere debet Beltr. Cons. 125. num. 6. vol. 2. quod intellige in his, quæ circa exequias versantur, secus si de diuinis officijs loquantur, aut legatis, alijs ve huiusmodi, quæ pro salute
44 animæ, ac redemptione erogantur, cum ad id non teneatur not. l. 1. C. si cert. pet. ol. l. 1. ff.

de

de ed. Vigesima secunda sit conclusio.

45 Sed si non dum pater dotem recuperauit, vir solum conuenietur reputaturus patri quod eo nomine præstiterit l. sed si ff. de relig. & sumpt. fun. vbi not. quod si maritus sumptus funeris non fecerit, ille cui restituenda est dos eos face re potest & non expectata dilatione legali ad re
46 stituendá dotem, nempe spacio vnius anni l. 1. §. ex actio C. de rei vxor. Actione l. cum in fundo §. si fundus ff. de iure dot. illico ab eo impensam repetere potest & de inde in dotem computare not. l. si cum dotem §. sin autem ff. sol. matr. l. qui in vxore ff. de neg. gestis.

47 Impensa .n. funeris æs alienum dotis est l. im pensa ff. de relig. & sumpt. funer. Ideoq; etiam sentire dos æs alienum debet l. ideoq; ff. eod. Vnde cum hereditas soluendo non est etiam do ti vxoris præferatur Bart. l. 1. ff. sol. matr. vnde
48 licet in libris scholarium fieri non possit executio, quando habent alia bona, id tamen intelligendum est, nisi aliquis in funere alicuius scholaris mortui impensam fecisset, quoniam ea de causa libros retinere poterit Ias. l. si non sortem §. si centum ff. de cond. indeb. Vigesima tertia sit conclusio.

49 Neratius querit, si is qui cum doté desiderat pro muliere, stipulatus est duas partes dotis red di, tertiam apud maritum remanere, pactus sit, ne quid maritus in funus conferret, an funeraria maritus teneatur, & ait si quidem ipse stipulator mulierem funerauit, locum esse pacto, & in vti
lem

lem ei funerariam fore. Si vero alius funerauit
poſſe eum maritum conuenire, quia pacto hoc
publicum ius in fringi non poſsit l. Neratius ff.
de relig. & ſumpt. fun. vbi not. quod ita dotis
æs alienum eſt funeris impenſa, vt in alterius pręjudicium,
50 iudicium, ne maritus pro rata in ſumptibus funerum
nerum concurrat paciſci non poſsit. Nam de
his omnibus paciſci licet, quæ non ad publicam
læſionem, ſed ad rem familiarem reſpiciunt l. iu
ris gentium §. ſi paciſcar ff. de pact. Vigeſima
quarta ſit concluſio.

51 Quid tamen ſi quis dotem hac lege dederit
pro muliere, vt ad ipſum rediret, ſi in matrimo-
nio mortua eſſet, aut quoq; ve modo ſoluto ma
trimonio, nunquid hic funus non conferat, ſed
cum dos morte mulieris ad eum peruenerit, po
teſt dici conferre eum l. Neratius §. quid tamen
ff. de relig. & ſumpt. funer. Vigeſima quinta
ſit concluſio.

52 Si maritus lucretur dotem conuenietur fune-
raria, ſed in hunc caſum puto; ſi dos, quia per
modica fuit, in funus non ſufficit in ſuperfluum
in partem debere actionem dari l. Neratius §. ſi
maritus ff. de relig. & ſumpt. fun. Vigeſima ſe
xta ſit concluſio.

35 Cum mater familias decedit, nec eius eſt ſol-
uendo hæreditas, funerari eam ex dote tum
oportet, & ita Celſus ſcribit l. Neratius §. fin. ff.
de relig. & ſumpt. funer. Vigeſima ſeptima ſit
concluſio.

54 In patrem, cuius in poteſtate fueritis, cuius

funus factum erit. Competit funeraria actio pro
dignitate, & facultatibus l. in patrem ff. de relig.
55 & sumpt. funer. conc. l. si filius ff. eod. Celsus
scribit, quoties mulier decedit ex dote, quæ pæ
nes virum remaneat, & cæteris eius bonis pro
portione funeranda est l. Celsus ff. de relig. &
sumpt. fun. veluti si in dote sint centum, in hę-
56 reditate ducenta, duas partes hæres vnam vir
confert. l. veluti ff. eod. & hoc non deductis le
gatis l. Iulianus ff. eod. funer. .n. impensa prius
præstanda est, quam legata soluantur, nec pre-
57 cia manu missorum seruorum l. nec precijs ff. de
relig. & sumpt. funer. nam funeris impensa li-
bertati præfertur, similiter nec æs alienum dedu
citur l. nec ære alieno ff. eod. Nam funeris im
58 pensa præfertur æri alieno d. l. nec ære. Vige-
sima octaua sit conclusio.
59 Si pro rata. & maritum, & hæredem confer-
re in funus oportet, maritus funeraria non con-
uenietur, si mulieri non matrimonio dotem sol
uerit, & Marcellus scribit quę sententia vera est
in his tantum casibus, in quibus hæc ei facere, le
gibus permissum est l. si pro rata ff. de relig. &
60 sumpt. funer. Pręterea maritum puto funeraria
in id demum teneri, quod facere potest id .n. lu
crari videtur, quod pręstaret mulieri, si conue-
niretur d. l. si pro rata §. propterea. Vigesima
nona sit conclusio.
61 Quod si nulla dos esset, tunc omnem impen-
sam patrem præstare debere, attillicinius ait, aut
hæredes eius mulieris, puta emancipatæ, quod
si

si neq; hæredes habeat, neq; pater soluendo sit, maritum,in quantum facere potest pro hoc con ueniri; ne iniuria eius videatur, quondam vxorem eius in sepultam relinqui l. quod si nulla ff. de relig.& sumpt.funer. Trigesima sit conclusio.

62 Si mulier post diuortium alij nupta decesserit non putat Fulcinius à priore marito : licet lucri dotem faciat funeris impensam præstari l. si mulier ff. eod. tit. Trigesima prima sit conclusio.

63 Is qui filiam familias funerauit,antequam dos patri reddatur, cum marito rectè agit, reddita dote patrem obligatum habet, l. si mulier §. is qui ff. de relig. & sumpt. fun. vbi funeris impensa semper sequitur dotem apud quem libet sit. Trigesima secunda sit conclusio.

64 Vtiq; autem si cum marito actum fuerit,is eo minus patri mulieris restiturus est l. si mulier §. fin. ff. eod. tit. Trigesima tertia sit conclusio.

65 Contra quoq; quod pater in funus filiæ impendit, aut alio secum agente,funeraria iam pręstitit. Ipse actione de dote,à marito recipit,sed si emancipata in matrimonio decedat, collaturos hæredes,bonorum vè possessores & patrem pro portione dotis, quam lucratus est l. contra ff. de relig. & sumpt. fun. Trigesima quarta sit conclusio.

66 Si filius familias miles sit, & habeat castrense peculium, puto successores eius ante teneri, sic de inde ad patrem veniri l. si filius ff. de relig.& sumpt.fun. Trigesima quinta sit conclusio.

67 Qui seruum alienũ,vel ancillam sepeliuit, habet

bet aduerſus dominum funerariam actionem l. ſi filius §. qui ſeruum, ff. de relig. & ſumpt. fun. Trigeſima ſexta ſit concluſio.

68 Hæc actio non eſt annua, ſed perpetua, & hæredi cæteriſq; ſucceſſoribus, & in ſucceſſores datur l. ſi filius §. hæc actio ff. de relig. & ſumpt. fun. Trigeſima ſeptima ſit concluſio.

69 Si poſſeſſor hæreditatis funus fecerit, deinde victus in reſtitutione non deduxerit, quod impendit, vtilem ei eſſe funerariam, ſi eodem momento temporis vir, & vxor deceſſerint, labeo ait in hæredem viri proportione dotis dandam hanc actionem, quoniam id ipſum dotis nomi-
70 ne ad eum peruenit l. ſi poſſeſſor ff. de relig. & ſumpt. funer. vbi not. Aſinius num. 5. quod mulier prius præſumitur mortua quàm vir. Trigeſima octaua ſit concluſio.

71 Funeris ſumptus accipitur quicquid corporis cauſa erogatum eſt, veluti vnguentorum, & precium loci, in quo defunctus humatus eſt; & ſiqua veſtiaria ſunt, vel ſarchophagi, & vectura, quicquid corporis cauſa antequam ſepeliatur cõſumptum eſt, funeris impenſam eſſe exiſtimo l. funeris ff. eod. Trigeſima nona ſit concluſio.

72 Impenſa funeris ſemper ex hæreditate deducitur, quæ etiam omne creditum ſolet procedere, cum bona ſoluenda non ſunt l. impenſa ff. de relig. & ſumpt. fun. Ampl. 1. vt præfertur etiã ſiquis habuerit tacitum pignus, ampliatur, etiã vt præferatur habentibus tacitam hypothecam, etiam in cauſa dotis gl. l. priuilegia C. de priuileg.

leg. cred. gl. l. aſsiduis C. qui pot. in pign. hab. Quadrageſima ſit concluſio.

73 Si hęres mulieris inferat mortuam hæreditarium fundum à marito, qui deberet in funus conferre pro æſtimatione loci conſequetur l. ſi plura §. ſi hęres ff. de relig. & ſumpt. fun. Quadrageſima prima ſit concluſio.

74 Et cui veſtimenta legantur, ſi in funus erogata ſint vtilem actionem in hæredem dandam placuit, & priuilegium funerarium l. fin. in fine ff. de relig. & ſumpt. fun. Quadrageſima ſecunda ſit concluſio.

75 Si plura prædia quis habuerit, & omnium vſufructum ſeparatim legauerit, poterit in vnum inferri, & electio erit hęredis, & gratificationi locus, ſed fructuario vtilis actio in hæredem dãdam ad id recipiendum, quod propter eam electionẽ imminutus eſt vſufructus l. fin. in princ. ff. de relig. & ſumpt. fun.

Summaria in 6. Quæſt. 2. Par.

1 *Canonica portio, quo iure ſit introducta.*
2 *Canonica portio eſt de iure canonico.*
3 *Canonica portio debetur ratione ſacramentorum.*

QVAEST. VI. PAR. II.

DIctum eſt de expenſis funerum ſequitur videre ſeruato ordine iam præpoſito de quata, ſeu Canonica portione, quæ debetur ratio

ne

ne funeris Ecclesiæ parochiali, verum quia quarta, & canonica portio, est duplex, altera, quę debetur Episcopo, altera parochiæ. Ideo?

1 Sexto quæro, quo iure sit introducta canonica parochialis? Resp. Illam inductam esse iure canonum c. 1. c. relatum c. de his c. cum libe-
2 rum de sepult. Clem. dudum §. verum eod. tit. Quæ portio canonica inducta est propter sacramenta quæ ministrat Rector suis Parochianis, hoc est propter honus, quod in eorum admini-
3 stratione subit c. 1. de sepult. d. Clem. dudum §. verum dignus est .n. operarius mercede sua, & nõ alligabitur os boui trituranti c. quicumq; 12. q. 2. & sint consolationum socij, sicut fuerunt passionum.

Summaria in 7. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica portio quota sit.*
2 *Mendicantes qualiter soluant portionem.*
3 *Consuetudo in soluenda portione est inspicienda.*
4 *Consuetudo in totum tollere potest canonicã portionẽ*
5 *Consuetudines diuersę si extiterint quæ sit attẽdenda*
6 *Canonica portio, quomodo soluatur vbi sunt diuersę consuetudines.*
7 *Ius commune consuetudo, & pręscriptio attenditur in quota canonica.*
8 *Differentia consuetudinis, & pręscriptionis.*
9 *Mendicantes contra clericos, quando pręscribant.*

Quæst.

QVAEST. VII. PAR. II.

1 SEptimo quæro, quota sit ista Canonica parochialis? Resp. Quod de iure est quarta c. cũ super c. in nostra de sepult. quod procedit etiã
2 in mendicantibus Clem. dudum §.verum de sepult. potest tamen induci per consuetudinem quod sit medietas, vel tertia gl. c. 1. & seq. c. in
3 nostra c. certificari de sepult. & nota quod quatenus dicitur in hoc inspiciendam esse consuetudinem, dicas dummodo sit consuetudo rationabilis, & legittimè præscripta quo casu etiam eam in totum tollere potest Petrus de Vbald.
4 tract. de Can. Episcopali p.2.c.5. num.4. & nota quod quædam sunt quartæ, à iure cõmuni expressè, sicuti est quarta, tertia, vel medietas, & tunc sufficit consuetudo etiam si non sit præscripta spacio quadraginta annorum. Quædam verò sunt quartæ non expressè à iure, puta si parochialis Ecclesia velit petere tres partes, ex quatuor partibus legati, idem si Ecclesia legataria vellet petere decimam partem legati, Nam ius has quotas nõ exprimit, & tunc huiusmodi quotas consequitur Ecclesia quando prescriptę sunt spacio quadraginta annorum, Doct. Com. c. certificari de sepult. ratio differentiæ est, quia quando limitatur à iure est duplex vinculum, scilicet Canonis, & consuetudinis, Ideo non requiritur præscriptio quadragenaria, sed in quotiés non limitatis à iure nullum est vinculum cano-

niſquia canon illas quotas non exprimit, ſed eſt ſolùm vinculum conſuetudinis, ergò oportet, quod conſuetudo ſit præſcripta ſpacio 40. annorum Iohan. de lign. d. c. certificari ſi au-
5 tem fuerint diuerſe conſuetudines in eodem loco, erit attendenda magis rationabilis, magiſq; conſona iuri communi, not. c. cum dilectus de conſuet. & not. quod quando in Eccleſia paro-
6 chiali eſt certa cõſuetudo quantum exigat, tunc ea ſeruabitur, ſi vero erit in Eccleſia, cui legatur, tunc ſeruabitur conſuetudo vigens in Eccleſia, cui legatur, quando verò in parochiali Eccleſia eſt vna conſuetudo, & in Eccleſia, cui legatur eſt alia, tunc inſpicietur conſuetudo Eccleſię parochialis, quæ prætendit titulum oneroſum propter ad miniſtrationem curæ not. c. 1. de ſepult. Eccleſia vero cui legatur prætendit titulum lucratiuum, quia legatum eſt donatio, vnde duobus titulis concurrentibus potior eſt conditio prætendentis titulum oneroſum, quã lucratiuum; ſi vero nulla eſt conſuetudo in Eccleſia parochiali, & nulla in Eccleſia legataria, ſed in alijs Eccleſijs eiuſdem diœceſis, eſt aliqua conſuetudo, tunc ſi eſt vniformis debet ſeruari, ſi verò erit difformis, tunc ſeruabitur, quæ magis eſt conſona iuri communi, not. c. cum dilectus de conſuet. & nota quod quota Canonica dicitur, aut conſideramus ius commune, aut conſuetudinem, aut pręſcriptionem, ſi ius commune eſt quarta c. in noſtra c. certificari de ſepult. d. Clem. dudum §. verum eod. tit. ſi con-

ſideramus conſuetudinem inſpicitur forma con ſuetudinis c. 1. c. relatum c. 1. de ſepult. ſimili ter ſi conſideramus præſcriptionem inſpicie-
8 mus præſcriptionis formam c. veniens c. audia tis de præſcr. & nota differentiam conſuetudinis, & prȩſcriptionis nã de ſingulis ad ſingulos eſt præſcriptio, ſed de vniuerſis ad vniuerſos, vel de vniuerſis ad ſingulos eſt conſuetudo l. vẽ ditor §.fin.ff.com. præd.Petrus de Vbald.tract. de Can.p.2.c. 5.§. quoniam num. 29. vbi num.
9 33. dicit mendicantes poſſe præſcribere contra Eccleſiam parochialem & Eccleſia parochialis contra mendicantes, hoc idem poteſt Epiſcopus contra ipſos & ipſi contra Epiſcopum.

Summaria in 8. Quæſt. 2. Par.

1 *Canonica parochialis de quibus debeat ſolui.*
2 *Canonicus Eccleſiæ collegiatę ſi ſepeliatur alibi, quam in parochia debetur canonica portio.*
3 *Donatio cauſa mortis facit, vt detrahatur quarta.*
4 *Quarta debetur de mobilibus, & immobilibus.*
5 *Differentia funeris, & mortuarii.*
6 *Quarta debetur de relictis fratribus pro victu & veſtitu.*

QVAEST. VIII. PAR. II.

1 OCtauo quæro, de quibus debeat ſolui canonica parochialis? Reſp. Per multas concluſiones, quarum prima ſit, quod ſiquis habue

rit canonicatum in Ecclesia collegiata, in qua si
3 bi elegit sepulturam, cum habitaret, in alia parochia, à qua sacramenta suscepit, dictæ parochiæ debetur quarta portio, Petrus de Vbald. tract. de Can. Episcop. p. 2. c.4. num.8. Secundo debetur Ecclesiæ parochiali canonica portio de donatis causa mortis not. Clem. dudum §. verum de sepult. Tertio de relictis iure institutionis, Petrus de Vbald. d. loco p. 1. c. 6.
4 Quarto debetur de rebus, tam mobilibus, quam immobilibus not.c.1.de sepult. Quinto delegatis, quæ relinquuntur etiam pro missis dicendis Petrus d. l. p.1. c.7. ver. quid si testator. Sexto de his, quæ legantur Ecclesiæ, in qua quis sepelitur pro funeralibus, & mortuarijs debetur canonica parochiali Ecclesiæ, & nota differentiã
5 inter funeraria & mortuaria. Nam funeraria dicuntur quæ cum funere deferuntur gl. Clem. dudum ver. de funeralibus de sepult. mortuaria autem dicuntur illa, quæ offeruntur pro mortuis, Petrus de Vbald. d.tract.p.2. c.4.num.10. Septimo etiam de his, quæ absq; dispositione testatoris, alij aliquid offerant pro ipso mortuo tempore sepulturæ, sicuti in cereis accensis quę portantur iuxta corpus defuncti, & alia huiusmodi Gulielmus de Monte Clem. dudum §. verum de sepult. Octauo debetur etiam delegato relicto pro succursu ratione Ecclesiæ. Nono de his, quæ constitutus in articulo mortis dat
6 Ecclesiæ, apud quam elegit sepulturam. Decimo debetur quarta curato, etiam de his quę re-

linquntur fratribus pro eorũ victu, & vestitu, hoc idem quando mendicantibus relinquitur, pro construenda capella Doct. d. Clem. dudum §. verum Petrus de Vbald. de Can. Episcopali c. 4. num. 23.

Summaria in 9. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica portio quibus clericis debeatur.*

QVAEST. VIIII. PAR. II.

1 NOno quæro, quibus debeatur Canonica portio? Resp. Constituendo plures casus, Primus est quando quis est Rector Ecclesiæ habens illam in titulum, & tunc est indubitatum, quod sibi datur quarta. Secundus casus quando est Vicarius perpetuus, & idem est dicendũ. Tertius est quando quis habet Ecclesiam curatam in commendam not. c. nemo de elect. 6. Quartus casus est quando quis est Vicarius temporalis, & idẽ quia tunc etiã habet curã animarum c. cum ex eodem de elect. 6. Quintus est casus, quãdo esset sacerdos conductiuus, & idẽ quãdo isti curam habent animarum parochianorum not. c. requisisti de testam. & hoc quando nullus ad esset rector, nam si ibi rector fuisset ipse excluderet clericum. Sextus sit casus, quod si fuerit Ecclesia parochialis collegiata, & cura animarum non resederit pænes certam personam quarta diuidetur inter clericos Eccle

siæ, ita quod singuli habebunt portionem de huiusmodi funeralibus, & hoc nisi statutum, vel consuetudo contrarium disposuerit Iohan. de ling. c. fraternitatem de sepulturis.

Summaria in 10. Quæst. 2. Par.

1 *Ecclesię quę teneantur ad canonicam portionem.*

QVAEST. X. PAR. II.

1 DEcimo quæro, quæ Ecclesię teneantur ad Canonica parochialem? Resp. Dicendum per plures conclusiones, quarum prima sit si parochianus vnius Ecclesiæ legat alteri Ecclesiæ exemptæ, à potestate diocesani, & ibi eligat sepulturam de isto legato debetur canonica portio c. in nostra, & ibi not. de sepult. similiter hoc idem. Secundo loco si parochianus vnius diocesis legat alteri alterius diocesis. Tertio parochianus vnius Ecclesiæ legauit alteri Ecclesiæ, sed non elegit sepulturam in Ecclesia, cui legauit, sed sepultus est in sepulcro suorum maiorum debebitur de isto legato canonica portio parochiali Ecclesię, not. c. 1. de sepult. Quarto debetur etiam Ecclesiæ parochiali de legato relicto ob aliam causam, quam sepulturæ. Quinto Ampl. etiam si per Papam concessum fuerit priuilegium liberè sepulturę, licet in priuilegio nō fuerit clausula salua iustitia Ecclesiarum à quibus corpora assummuntur, quia talis clausula intelli-

intelligitur semper in esse, Petrus de Vbald. tract. de Can. Episcopali c. 6. per totum p. 2.

Summaria in 11. Quæst. 2. Par.

1 *CVi Ecclesię Canonica portio sit soluenda*
2 *Princeps moriens, cui Ecclesię soluatur canonica portio.*
3 *Domicilium habens ęqualiter in duabus parrochiis, vbi soluetur quarta.*
4 *Domum habens in duabus par. vbi soluetur quarta.*
5 *Tempus testi an tempus mortis sit attendendum.*
6 *Transferens se de vna parochia in aliam vbi debeatur quarta.*
7 *Moram trahens in villa, an ibi soluetur quarta.*
8 *Vacanti Ecclesiæ an debeatur ei quarta parochialis.*
9 *Impeditus audire diuina, an soluet quartam.*
10 *Peregrini quarta, cui soluetur.*
11 *Legatum bonorum alterius diocesis cui debeatur quarta.*
12 *Relegatus si moritur cui debeatur quarta.*
13 *Vidua si sepeliatur cui debeatur quarta.*
14 *Filius si moriatur cui soluetur canonica portio.*

QVAEST. XI. PAR. II.

1 VNdecimo quero, cui Ecclesiæ debeatur Canonica portio? Resp. Dicendum per plures conclusiones, quarum prima sit quod si moriatur Rex, vel alius Princeps, & sepeliatur alibi, quam in propria parochia, debebitur quarta parochiæ, vbi commoratus fuerit maiori par

te anni, Petrus de Vbald. tract. de canonica Episcopali p. 2. cap. 7. num. 3. Secundo si quis habuerit domicilium æqualiter in duabus parochijs, vt quia sit in confinio duarum parochia-
5 lium, vel duas domos coniunctas in duabus parochijs vnica tantum debetur quarta, quæ æqualiter diuidetur interdictas Ecclesias parochiales gl. c. cum quis de sepult. si tamen elegit sepult. in vna ex istis alteri non debebitur quarta, quia parochianus id facere potuit absq; iniuria alterius not. l. cum quidam ff. de legat. 2. Tertio si quis habet vnum casamentum, in quo habet introitum per vnam partem, quæ est in parochia vnius Ecclesiæ, & habitationem habet in eodē casamento, quod est in parochia alterius Ecclesiæ, debebitur quarta parochiæ, in qua est casamentum, in quo habitat, nam introitus per illā portam est solum propter habitationem gl. 4. c. cum quis de sepult. 6. cum quid .n. est propter aliud, consideratur id propter quod est, quarto
5 si testator tempore testamenti erat parochianus vnius Ecclesię, & tempore mortis erat parochianus alterius Ecclesiæ, debebitur quarta Ecclesiæ, cuius erat parochianus tempore mortis, nam iura loquentia de quarta considerant quando de parochia extrahitur corpus, & datur in recompensationem Ecclesiæ, vbi debebat sepeliri, not. c. cum quis de sepult. 6. & hoc quando recessit animo mutandi domicilium, alias secus
6 vt dicā in seq. concl. Quinto parochianus vnius Ecclesiæ existens in infirmitate legauit cuidam alteri

alteri Eccleſiæ parochiali, & ibi elegit ſepultu-
ram & exiſtens in infirmitate illa, de ſua paro-
chiali ſe tranſtulit ad Eccleſiam, cui legauit, &
in qua ſepulturam elegit debebitur quarta Ec-
cleſię, à qua ſe tranſtulit, quia non cenſetur do-
micilium mutaſſe, alioquin poſſet in fraudem
7 Eccleſiæ parochialis ſe transferre Petrus d.loco
num.10. Sexto moram trahens in villa vbi au-
diuit diuina, atq; recepit ſacramenta, ſi elegerit
ſepulturam in Eccleſia minorũ, debebitur quar-
ta Eccleſiæ rurali parochiali, licet in ciuitate ha
beret Eccleſiam parochialem, Petrus d. loco
num.12. Septimo ſi Eccleſia fuerit vacans de-
8 bebitur ei nihilominus quarta parochialis, quã
vis in ea non potuerint audiri diuina nec perci-
pi Eccleſiaſtica ſacramenta Hoſt. & Iohan.c.re
latum de ſepult. Octauo ſtante impedimento
facti concernentis, tam perſonam rectoris, quã
9 parochiani, vt non poſsint audiri diuina, nec per
cipi ſacramenta debebitur nihilominus quarta
ſub venitur.n.iuxto impedimento detento not.
c.vnico de Cler.non reſid.l.1.ff.ex quibus cauſ.
maior. Ampliat. hoc dictum procedere, etiam
in impedimento iuris, tam ratione loci, vt quia
interdicti, quam ratione parochi, ſeu parochia
ni, quia excommunicati, impedimentum .n. pro
ueniens propter impoſsibilitatem iuris, non no
cet ſic impedito c.quia diuerſitatem de conceſſ.
10 præb. Petr. d. loco num. 18. Nono peregri-
nus ſi legat Eccleſiæ alicui quarta debetur Ec-
leſiæ, cuius erat parochianus ante peregrinatio
nem

nem Petrus nu.23. Decimo parochianus vnius
21 Ecclesiæ elegit sepulturā in alia Ecclesia eiusdē dioecesis,& illi Ecclesiæ, in qua elegit sepulturā legat prædiū cōstitutū in alia dioecesi debebitur quarta Ecclesiæ eius, cuius est parochianus not.
22 c.1.de sepult. Vndecimo relegatus si moriatur in loco,in quo relegat̄,si fuerit relegatus in perpetuū, vel ad arbitriū quarta debetur Ecclesiæ parochiali, vbi est relegatus si vero erit relegatus ad tēpus,debebit̄ vtriq; parochiæ Petrus de Vbal.d.l.nu.31.Primo.n.casu pdunt domiciliū: Secūdo autē non. Duodecimo vidua,quā vis sepeliatur in sepulcro mariti,nihilominus debebitur quarta parochiali eius Eccl. vbi audiuit diuina,& percepit sacramēta:iura.n.sepulturæ,& parochiæ sūt diuersa not.c.fin. de parochiis Fede. cons.248. Decimo tertio filius,qui separauit se à patre suo,licet sepeliat̄, in sepulcro patris,debebitur nihilominus quarta Ecclesiæ parochiali,vbi percepit sacramēta. Ita Petrus de Vbald. d.loco num.34. vbi not. num.1. ꝙ Ecclesia parochialis dicitur in qua celesti pabulo refici cōsueuit c. 1. de sepult. & in qua parochia quis habitat pro maiori parte, anni, & vbi quis domicilium constituit, & ibi tempore Paschali ei sacramenta ministrantur, ei quę in articulo mortis conferuntur,& à parocho benedicuntur nuptię benedicitur dom. & in eius præsentia matrimonium contrahitur, & alia huiusmodi geruntur talibus .n. debetur quarta parochialis, quia in eis regulariter datur Ecclesiastica sepultura.

Sum-

Summaria in 12. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica parochialis, in quibus cessare dicatur.*
2 *Præscriptio tollere potest canonicam portionẽ.*
3 *Priuilegium tollere potest quartam.*
4 *Remitti potest quarta parochialis.*
5 *Legatum ad vsum priuilegiatum facit cessare quartã.*
6 *Legatum factum contemplatione personæ, non minuitur quarta.*
7 *Donatio inter viuos non minuitur.*
8 *Acquisita Ecclesiæ virtute professionis non soluitur quarta de his.*
9 *Electio sepult. requiritur ad hoc, vt soluatur quarta.*
10 *Casus multi in quibus non soluitur canonica portio.*

QVAEST. XII. PAR. II.

1 DVodecimo quæro, in quibus cesset Canonica Parochialis? Resp. In multis. Primo quando per consuetudinem legittimè præscriptam inductum est contra solutionem Cano-
2 nicæ Parochialis c. de quarta de præscr. Secundo hoc idem quando procedit ex priuile-
3 gio Papali derogans expresse solutioni canonicæ portionis c. constitutus de relig. domibus c. officij de testam. c. in nostra de sepult. Tertio
4 quando per donationem est remissa c. ad audiẽtiam de Eccl. ædific. Quarto quando parochianus vnius Ecclesię legat alteri Ecclesiæ ad vsum
5 priuilegiatum, & ibi elegit sepeliri c. fin. de testam.

ſtam. hodie tamen ſi legaretur mendicantibus, etiam ad vſum priuilegiatum deberetur quarta canonica Clem. dudum §. verum de ſepult. Quinto quando parochianus vnius Eccleſiæ ele
6 git ſepulturam in alia Eccleſia, & legat Prælato illius Eccleſiæ, vel clericis illius contemplatione perſonarum non Eccleſiæ, vbi elegit ſepultu ram; nam de illo legato non debetur quarta parochiali Eccleſiæ, dummodo non in fraudem fuerit relictum c.requiſiſti de teſtam. c. ex parte de verb. ſignific. & hoc niſi legatum factum fuerit fratribus, mendicantibus d.Clem dudum
7 §. verum. Sexto non debetur de donationibus
8 inter viuos. Septimo cum Eccleſiæ acquiritur virtute profeſsionis. Octauo quando quis le-
9 gat Eccleſiæ, ſed ibi non elegit ſepulturam. Nono cum de facto ſepelitur in Eccleſia legataria.
10 Decimo cum Eccleſia parochialis eſt interdicta culpa rectoris. Vndecimo cum quis reuocat electionem ſepulturæ. Duodecimo cum deſinit eſſe parochianus. Decimo tertio cum Eccleſia parochialis deſtruitur authoritate ſuperioris. Decimo quarto cum legatum non remaneat pænes Eccleſiam legatariam. Decimo quinto nō debetur quarta, quando defunctus ſepelitur ad electionem ſepulturæ eius amicorum, vel propinquorum, maxime expenſis eorum hoc idem ſi expenſæ fierent de bonis defuncti, Clem. dudum §. huiuſmo di de ſepult. nam non debetur canonica, niſi quando quis elegit ſepulturam c. 1. de ſepult. Decimo ſexto quando parochianus

sus transit ad Monasterium, & ibi sepelitur, & decedit infra probationis annum, Petrus de Vbald. tract. de Can. Episcopali p. 2. cap. 8. num. 15. & seq. not. quæ dicam infra q. 22.

Summaria in 13. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica portio qua actione, & quo iure petatur*
2 *Canonica portio petitur conditione ex canone.*
3 *Canonica portio debetur post corpus traditum sepulturę non ante.*
4 *Quarta parochialis peti potest hęreditate non adita.*
5 *Hæres soluens integrum legatum liberatur à solutione quartæ parochialis.*
6 *Canonica portio, coram quo iudice petatur.*
7 *Quarta parochialis qualiter petatur.*
8 *Episcopus nomine Ecclesiæ inferioris negligentis potest petere quartam parochialem.*

QVAEST. XIII. PAR. II.

1 Decimo tertio, quæro qua actione, & quo iure petatur canonica parochialis? contra quem, & quo tempore, & qua forma ad ipsam
2 agatur? Resp. Quod canonica portio petitur condictione ex canone, Innoc. c. de his de sepult. & hoc quando agit parochialis Ecclesia contra Ecclesiã legatariam, si vero aget contra hæredem poterit agere, ex testamento, quando autem debetur hæc canonica portio? Resp.
3 Postquam corpus traditum est sepulturæ, si verò

rò vult capere de manu hæredis, hoc poterit facere adita hæreditate, non autem ante l. sancimus c. de iure deliber. §. hæres quoq; inst. de oblig. quæ ex quasi delicto nasc. & hoc quando legatum factum fuerit purè, potest tamen peti
4 etiam hæreditate non adita, quia est legatum Pium, sed hoc non capiet de manu hęredis, not. l. eam quam C. de fideic. si vero legatum factũ fuerit sub modo, vel sub conditione, siquidem Ecclesia legataria caueat de modo implendo, tunc statim poterit peti canonica portio, similiter si factum fuerit sub conditione, consequetur legatum ad impleta conditione not. l. cedere diem ff. de verb. sign. potest tamen parochialis Ecclesia obtinere, ne hæres soluat totum legatum Ecclesiæ legatariæ, sed sibi retineat quartam sibi debitam, eamq; capiet de manu illius, si verò hæres soluerit integrum legatum Ecclesiæ
5 legatariæ liberabitur ab Ecclesia parochiali, quia tale legatum debetur Ecclesiæ legatariæ licet, post modum deducatur canonica portio similiter si hæres soluat ecclesiæ parochiali liberabitur pro quarta ab ecclesia legataria ope exceptionis l. si opera de dol. excepti. Item talis canonica portio peti potest, & debetur co-
6 ram Iudice Ecclesiastico si petitur ab ecclesia legataria c. si diligenti de foro comp. si autem ageretur contra hæredem, tunc agendum esset coram Iudice seculari c. cum sit eod. tit. de foro compet. si vero agendum erit contra exemptos non subditos ordinario conuenientur coram ip-

sorum

ſorum Iudice conſeruatore, ſi verò agetur contra executorem teſtamenti conuenietur coram Epiſcopo in cuius dioceſi, maneat executor not. l. vnica C. vbi tutor, ſeu curator petatur.

7 Item quæro, qualiter petatur huiuſmodi Canonica? Reſp. Satis eſſe ſi petatur in genere nec eſt opus quod exprimatur quantitas, ſi tamen petierit quarta rerum immobilium, tenebitur exprimere fundum & fines, eius ſuper quo prætendit quartam Doct. Com. c. certificari de ſepult. debent etiam ſpecificari nomina, à quibus d. quarta debeatur & cuius cauſa debetur nempe nomen parochiani, defuncti, & ſepulti; & debet probari, quod bona, quorum cauſa petiątur quasta deuenerint ad Eccleſiam not. l. 2. C. quando & à quibus &c. ſi verò eccleſia parochialis ſit vacans, ſeu rector illius fuerit negli-

8 gens in conſequendo, quartam tunc Epiſcopus nomine d. eccleſiæ illam petet, poteſt. n. Epiſcopus, agere pro iuribus Eccleſiarum ſibi ſubiectarum, etiam ſi tales Eccleſię vacent c. fin. de ſucceſſ. ab inteſt. c. cum veniſſent de inſt. Petrus de Vbald. tract. de canonica p. 2. cap. 3. per totum.

Summaria in 14. Quæſt. 2. Par.

1 *Canonica Epiſcopalis quo iure ſit introducta.*

2 *Iure canonico debetur canonica portio.*

3 *Patri, & patrono ſicuti debetur legitima portio, ita patri ſpirituali.*

QVAEST. XIIII. PAR. II.

1 DEcimo quarto quęro, quo iure, qua ve causa sit introducta Canonica Episcopalis? Resp. Quod est introducta de iure Can. c. de his 11. q. 1. dicitur .n. Canonica quia à canone est definita Innoc. c. requisisti de testam. quæ inducta est à canone propter onus Episcopale c. trans-
2 missa de elect. quia quilibet de diocesi dicitur parochianus Episcopi Ioan. c. Apostolicæ de donat. vnde si patri, & patrono debetur legiti-
3 ma Auth. licet de natural. liber. multo magis & patrono spirituali.

Summaria in 15. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica Episcopalis quota sit.*
2 *Quarta parochialis augetur fructibus.*

QVAEST. XV. PAR. II.

1 DEcimo quinto quæro, quota sit hæc canonica Episcopalis? Resp. Quod de iure communi est quarta c. Vulterranæ 12. q. 2. c. de quarta de præscr. c. cum quęrente de offic. ord. quæ portio augetur fructibus à die aditæ hę-
2 reditatis, quando petitur actione ex testamento, quia tunc transit dominium in Episcopum l. à Titia ff. de furt. l. fin. C. de vsufr. legat.

Summaria in 16. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica Episcopalis an computetur cum legato facto Episcopo.*

2 *Legatum factum Episcopo, vt sit eo contentus non consequetur quartam.*

QVAEST. XVI. PAR. II.

1 Decimo sexto quęro, an in canonica Episcopali computetur, quod testator specialiter legauit Episcopo? Resp. Quod quando testator aliquid legat Episcopo sub modo, vt Episcopus pro legato esset eo solo contentus pro omni Canonica portione, & Episcopus legatum acceptat, & tunc non potest petere canonicā delegatis, nisi constiterit, quod in fraudem modicū
2 legauerit Episcopo, vt Episcopus fraudaretur canonica, si vero legatur Epō absolutè tunc cō seguitur integrū legatū sibi factum, & integram Can. ab Ecclesia, cui legatur c. officij de testam.

Summaria in 17. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica Episcopalis an possit præscribi.*

2 *Pręscriptio quando non currat circa Canonicam portionem.*

QVAEST. XVII. PAR. II.

1 Decimo septimo quæro, an canonica Episcopalis possit præscribi? Resp. Quod sic

c. de quarta de præscrip. adeo, vt possit in totũ præscribi contra Episcopum d.c. de quarta. Itẽ Episcopus contra Episcopum prescribit, & Ecclesia inferior c, cũ ex officij de presc. & hæres contra Episcopum, quia quod debetur ex canonica est in re temporali præscriptibili l. cum notissimi c. de præsc. 30. annorum & si allegetur, seu probetur titulus requiritur & sufficit spaciũ 40. annorum c. de quarta de prescr. si autem nõ probauerit titulũ requiritur tempus, cuius memoria non extat in contrarium, not. c. 1. de prescr. 6. titulus autem iustus dans causam præscriptioni est quando concessio canonicæ por-
2 tionis fit ab Episcopo solo sine capitulo impeditur tamen præscriptio in multis. Primo quando vacat Ecclesia c. de quarta de præscr. Secũdo quando erat schismatica c. cum nobis de prescr. Tertio quando Episcopus est excommunicatus c. 1. de præscr. Quarto quando caret titulo. Quinto quando est in mala fide. Sexto quãdo ignorat de legato, nisi ignoraret ex negligentia eius Petrus p. 1, cap. 2. num. 25.

Summaria in 18. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica Episcopalis à quo loco debeatur.*

2 *Legatum factum canonicis, an minuatur canonica portione.*

3 *Canonica debetur de relictis Ecclesiæ collegiatæ.*

4 *Canonica portio debetur de relictis monasterio.*

5 *Canon. portio debetur de relictis monasterio exẽpto.*

6 *Legatum hospitali minuitum canonica portione.*

Legatum

7 *Legatũ factũ cõfratribus minuitur canonica portione.*
8 *Relicta imagini alicuius sancti, an minuatur canonica portione.*

QVAEST. XVIII. PAR. II.

1 DEcimo octauo quæro, quot loca teneantur ad hoc canonicam Episcopalem? Resp. Per multas conclusiones, quarum prima sit, ꝙ quando testator legat Ecclesiæ cathedrali simpliciter, nihil exprimens de Episcopo tali casu legatũ diuiditur inter Episcopum, & Ecclesiã, etiam si testator contrariũ disponeret, nam tunc nihilominus Episcopus habebit suam portionẽ, hoc idem quando legat coniunct. Episcopo, & coniunctim Ecclesia, si verò disiunctim factũ fuerit legatum, tunc deducitur canonica de legato Ecclesię pro Episcopo proportionabiliter secundum quantitatem legati, nisi legatũ factũ fuerit Episcopo à coniuncta persona, tanquam coniunctæ personæ, non tanquã Episcopo, quia tunc ab Ecclesia nulla canonica deducitur, vel nisi factum fuerit ab eo, qui nõ est parochianus Ecclesiæ cathedralis, quo casu nihil debebitur, Ecclesiæ de legato facto Episcopo, & nota ꝙ legari potest Episcopo ita quod nihil quæratur Ecclesiæ, sed non potest legari Ecclesię, quin quæratur etiam Episcopo, quia ecclesia est persona representata. Primo ex capite, ꝙ est Prælatus. Secundo ex canonicis, quia sunt membra eius c. nouit de his, quę fiunt à Prælatis, quod si

relinqueretur ecclesia absq; eo quod Episcopo daretur aliquid videretur datum personæ, quæ caret capite, quando autem Episcopus conside ratur vt vera persona nihil habens commune cũ capitulo, tunc quod ei relinquitur nõ cõmu nicatur cum ecclesia not. c. requisisti de testam.
2 Secunda sit conclusio, quod quando legatũ factum fuerit canonicis, tunc si fuerit factum vniuersaliter, vel indefinite censetur factum cõ templatione ecclesiæ, & per consequens cano- nica portio debetur Episcopo; secus si factum
3 fuerit vni particulari, Doct. d. c. requisisti. Ter tia si conclusio, quod Episcopo debetur cano- nica portio, quando relinquitur ecclesiæ alteri ecclesiæ seculari, siue collegiatæ, siue non c. of ficij de testam. etiam si ecclesia subiciatur alte- ri, quam Episcopo dummodo ille, cui subijcitur ecclesia, subiciatur Episcopo & hæc procedunt siue ecclesia sit curata, siue non, si vero sit ec- clesia sita in confinio duarum diocesum diuide tur canonica portio æqualiter inter ipsos Præla tos, not. Clem. dudum §. verum de sepult. Quarta sit conclusio, quod de relicto monaste- rio exempto à potestate diocesani, & non habẽ tem populum, debetur nihilominus canonicá portio c. officij c. requisisti §. secus de testam. nisi specialiter sit exemptum à tali honore Pe- trus de Vbald. tract. de Can. Episc. p. 2. c. 4. q. 6. num. 12. vbi q. 8. Ampl. hoc dictum proce- dere etiam in legato facto capellæ sitę in Mona sterio exempto; quia eximendo principale, in-

telligitur eximi, & eius accessoriũ, si vero mona steriũ habuerit aliquas cappellas sitas in diocesi & monasteriũ non sit exemptũ cũ suis cappellis tunc d. capellæ delegatis ipsarũ soluent canonicã portionẽ gl. c. dilectus de offic. ord. Quinta
5 sit concl. si monasteriũ exemptũ habeat parochianos nõ exemptos, & parochianus legauerit monast. de tali legato Epũs habebit canonicam portionẽ, secus si ille qui legauit non erat parochianus, nam tunc nõ debebitur canonica portio, Petrus d. loco q. 10. vbi q. 11. dicit ꝙ si Papa vnierit ecclesiã curatam Monasterio aliquo exempto, si vnierit ipsã cũ populo, tunc de tali legato facto Monast. ab vno de dictis parochianus nõ debebitur canonica Episcopo quia talis ecclesia effecta ex exempta, quod se, & quo ad populum, etiam quo ad iurisditionem.
6 Sexta sit conclusio de his, quæ legantur hospitali cõstructo authoritate Episcopi debetur canonica Episcopo nisi fuerit relictum ad vsus priuilegiatos, quia tale hospitale subest iurisdictioni Episcopi c. 3. de relig. Dom. not. c. fin. de testam. Iohan. c. dudum de conuers. coniugat. Innoc. c. in nostra de sepult. Ampl. etiam si esset hospitale constructum absq; authoritate Episcopi, quia etiam delegatis relictis ad pias causas debetur canonica, nisi in casibus exceptuatis c. fin. de testam.
7 Septima sit conclusio quod de legato facto confraternitatibus laycorum debetur canonica portio, quia talis dicĩ locus pius & huiusmodi

legatum relinquitur ad vsum Piũ, nam ibi opera pietatis exercentur Petrus d. loco q. 14. nu. 18.
8 Octaua sit conclusio, quod de his, quæ reliquuntur imagini alicuius sancti, debet Canonica portio idem q. 15. & seq. Nona sit conclusio quod canonica portio debeatur de his, quę relinquuntur fratribus pęnitentiæ de tertio ordine ibid. q. 17. & q. 18. dicit hoc idem, esse de eo, quod relinquitur alicui oratorio nisi sit oratorium in propria domo, vbi non celebratur absq; Episcopi licentia, & tandem Canonica debetur de omni legato Pio facto contemplatione Ecclesia seu loci pij, nisi sit relictum ad vsum priui legiatum, not. c. fin. de testam.

Summaria in 19. Quæst. 2. Par.

1 *Canonicam Episcopalem, quę personę teneantur soluere.*

2 *Legatum factum nomine dignitatis, censetur factum intuitu Ecclesiæ.*

3 *Legatum quando dicatur factum intuitu dignitatis.*

4 *Legatum factum expresso nomine proprio non minuitur legatum.*

5 *Legatum factum Canonicis, quãdo minuatur quarta.*

6 *Legatum factum Monaco an minuatur canonica portione.*

7 *Legatum factum pauperibus an minuatur quarta.*

8 *Legatum factum collegio leprosorum an minuatur canonica portione.*

Quæst.

1 DEcimo nono quæro, quæ personæ teneantur ad canonicam Episcopo de his, quæ legantur eis? Resp. Primo quando legatum factũ
2 est nomine dignitatis censetur factum intuitu Ecclesiæ, c. requisisti de testam. etiam si fieret à consanguineo, præsertim de rebus pertinentibus ad Ecclesiam, idem si legetur sacerdoti cõductitio, & sacerdoti habẽti beneficium manuale, & de omnibus quæ relinquuntur clericis cõtemplatione Ecclesiæ debetur canonica portio
3 Episcopo loci Doct. d. c. requisisti. Secunda sit conclusio quando legatur alicui expresso nomine dignitatis, & nomine personę, tunc aut legatum fit ab extraneo, aut à cõsanguineo. Primo casu censetur factum contemplatione Ecclesię. Secundo autem casu secus, nam primo casu debetur canonica portio. Secundo autem non sed in hoc sunt animauertenda inditia an legatum dicatur factũ intuitu Ecclesiæ, vel psonæ Doct.
4 d. c. requisisti. Tertia sit concl. legatum factum fuit expresso tantũ nomine personę, non dignitatis, videtur relictum tantum nomine personæ & per consequens non debetur de eo canonica
5 portio Doct. d. c. requisisti. Quarta sit concl. si legetur Canonicis alicuius Ecclesiæ, tanquam collegio, vt quia dicit testator lego omnibus canonicis talis Ecclesiæ, tunc contemplatione Ecclesiæ videtur legatum, si autem exprimatur nomen certi, & determinati Canonici, tunc contemplatione personæ videtur legari. Primo ca

ſu debetur canonica portio. Secundo autem ca ſu non Doct. d.c.requiſiſti. Quinta ſit concluſio ſi legatum factum fuerit alicui profeſſo ex-
6 preſſo etiam proprio nomine debetur de eo canonica portio, quia videtur factum contemplatione eccleſiæ, non .n. poſſet legari contemplatione perſonæ, nam cum ſit profeſſus eſt incapax legati gl. Clem. dudum ver. indirectè de ſepult. Sexta ſit concl. de legato facto pauperibus
7 alicuius hoſpitalis debetur canonica portio Epiſcopo, ſecus autem ſi legetur pauperibus in genere, ita quod inter perſonas ſanas diſtribuatur & non inter loca, nam primo caſu intuitu loci pij cenſetur relictum, ſecundo autem caſu intuitu ſingularum perſonarum Doct. Com. d. c. requiſiſti. Septima ſit concl. quod de legato facto collegio leproſorum debetur canonica portio Epiſcopo, quando fieret eis vt collegio habentibus collegium, ſecus ſi non habuerint collegium approbatum; ſed manſerint tantum in quadam priuata domo; quia tunc cenſeretur legatū factum eis, vt ſingulis particularibus, inde eſt, quod de legato quod fit alicui tanquam ſingulari perſonæ, non competit Epiſcopo canonica portio; ſicuti quando legatur clerico non habenti prælationem, vel adminiſtrationem, vel cum ſpecialiter legatur alicui canonico d. c. requiſiſti §. fin. vel cum legatur alijs non commorantibus in aliquo collegio approbato, cuius gubernatio ad Epiſcopum ſpectet Petrus tract. de Can. Epiſc. c. 5. num. 13.

Sum-

Summaria in 20. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica portio de quibus prouentibus debeatur.*
2 *Donatio causa mortis minuitur quarta.*
3 *Quarta debetur delegatis.*
4 *Canonica portio debetur de his quę veniunt institutionis iure.*
5 *Canonica portio de his, quę veniunt ad ecclesiam iure hæreditario debetur.*
6 *Offerens ecclesiæ in ægritudine, in qua decessit, de eo debetur quarta.*

QVAEST. XX. PAR. II.

1 Vigesimo quæro, de quibus obuentionibus debeatur canonica portio? Resp. Primo quod debetur de donatione causa mortis, non
2 autem inter viuos, nam illa magis accedit legato quam contractui, & ideo debetur portio canonica, not. c. de his de sepult. Secundo debe-
3 tur de legatis c. requisisti de testam. Tertio de his quæ veniunt iure institutionis d.c. de his de
4 sepult. Quarto de his, in quibus ecclesia ab intestato succedit, vt Prælatus moritur nullo con-
5 sanguineo relicto, & ab intestato not.c.requisisti & c.officij de testam. Quinto quando quis in ægritudine, de qua decessit offert. se & sua alicui monast.& tamen ibi non profitetur, tunc
6 de his debetut Epo canonica portio gl.c.de his de sepul. secus est, qñ se & sua offert in sanitate nam

nam tunc siue profiteatur, siue non de his non debetur canonica portio Petrus d.l.c.7.num.9.

Summaria in 21. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica portio an debeatur de his, quæ relinquuntur ad certas, & determinatas causas.*
2 *Oblationes an minuantur canonica portione.*
3 *Relictum Ecclesiç pro male ablatis quando minuatur canonica portione.*
4 *Fructus hæreditatis relictç Ecclesiæ, quomodo minuatur canonica portione.*
5 *Hospitali relictum pro lectis pauperum an de eo colligatur canonica portio.*
6 *Relictum promissis dicendis an minuatur canonica portione.*
7 *Legatum Ecclesiç pro substentatione capellani an minuatur quarta.*
8 *Relictum Ecclesiç vltra dotem minuitur canonica portione.*
9 *Canonica de his etiam debetur quç relinquuntur pro sepultura.*
10 *Canonica elicitur etiam de pallio relicto.*
11 *Canonica detrahitur ab executore testam.*
12 *Canon. detrahitur ex legato soluto viuẽte testatore.*

QVAEST. XXI. PAR. II.

1 Vigesimo primo quçre, vtrum canonica portio debeatur de his quæ relinquuntur ad certas, atq; determinatas causas? Resp. Primo
2 de oblationibus quæ fiunt in missa pro defuncto debetur canonica portio, Doct.c.in nostra

de

de sepult. Secundo quando relinquitur pro in-
3 certis, & male ablatis Ecclesiæ, tunc de his debetur canonica portio Episcopo loci, in cuius diocesi sunt bona, nisi reperiantur personæ, cui restitutio sit facienda, Petrus de Vbald. d. loco c.7. num.18. & seq. Tertio si testator instituat
4 hæredē Ecclesiam collegiatam & iubeat ꝙ fructus hæreditatis distribuat pro tertia parte in cura infirmorum illius collegij, & pro alia in subsidium fratrum d. collegij, & tunc considerandum est, an sit relictum contemplatione personarum, & non debetur canonica portio, secus si contemplatione Ecclesiæ d.c. requisisti, si vero mixtim non debetur canonica portio, est .n. potius attendenda ratio personarum, quam loci l. si is ff. de liber. legat. Quarto si testator legat hospitali pro lectis pauperum debebitur de eo relicto canonica portio, nam licet vsus lecti
5 respiciat personam, proprietas tamen eius respicit locum Doct. d. c. requisisti. Quinto de his quę relinquit testator rectori alicuius Ecclesiæ
6 promissis dicendis, debetur canonica portio, præsertim quando constat legatum relictum nomine dignitatis, non autem personæ, Doct. d. c. requisisti. Sexto cum testator relinquit Ecclesię aliquid, quod deseruiat pro sustentatione
7 capellani debebitur canonica portio. Septimo hoc idem si relinquat Ecclesiæ aliquid, quod sit vltra dotem, hoc idem si relinquit Ecclesię pro
8 dote, & ipsa iam erat sufficienter dotata, idem si pro dote relinquit totam hęreditatem, & pars

illius

nica portione.

7 *Canonica non deducitur de relicto pro facienda imagini auri vel argenti.*

QVAEST. XXII. PAR. II.

1 VIgesimo secundo quæro, quibus in casibus cesset canonica portio? Resp. In multis. Primo quando fit pro ornamentis Ecclesiæ vt
2 cappis, casulis, picturis, calicibus, crucibus, & similibus c. fin. de testam. & hoc tam pro ornamẽtis faciendis, quã recuperandis, & reparandis. Secundo quando relinquitur pro fabrica Ecclesię.
3 Tertio pro indumentis. Quarto quãdo relinquitur pro cõstruenda sepultura. Quinto per luminaribus. Sexto pro anniuersario. Septimo quã-
4 do legatur pro tot missis celebrandis. Octauo quãdo legatur ad perpetuũ cultũ diuinũ, & hæc
5 nisi in fraudem canonicæ. Nono hoc idẽ si legatur pro equis, armis, & pro succursu terrę sanctę quia hoc legatũ respicit personã not. c. ex multa de voto. Decimo si legatur pro tunicis pauperũ Vndecimo de legato alimentorũ. Duodecimo
6 pro subsidio studij. Decimo tertio de relicto ecclesiæ pro dote, quia illa dos censetur ad perpetuũ cultũ c. fin. de test. debet esse libera ab omni onere c. 2. de censibus. Decimo quarto si le-
7 getur vt fiat imago auri, vel argenti testatoris, vt contingit de his, quæ fiunt ex voto, pertinet .n. statua ad eum, qui illã erigit. Decimo quinto cessat, cũ sit legatum loco exempto. Decimo sexto cũ subditus Epi legat Ecclesię existenti in

aliena

aliena diocesi. Decimo septimo cum legatur capellæ existenti, vel vnitæ loco excēpto, hoc idē cum sit Prælato nomine personę, non autem dignitatis. Decimo octauo cum sit canonicis, vt singulis. Decimo nono cū legatur pauperibus, in genere. Vigesimo quādo legatur leprosis degentibus in priuatis domibus. Vigesimo primo ex donatione inter viuos, vel ex alio contractu. Vigesimo secundo quādo locus, cui legatur est incapax legati, quia cum legatum sit ipso iure nullum habetur pro non scripto. Vigesimo tertio cum legatur ad vsus priuilegiatos c. fin. de testam. Vigesimo quarto quando bona acquiruntur Ecclesiæ virtute professionis. Vigesimo quinto quando Episcopus eam remittit c. fin. 12 q. 3. Vigesimo sexto quando legatur Episcopo ea conditione, vt sit cōtentus eo legato pro omni sua canonica portione. Vigesimo septimo quādo legatur priuatę personę Petrus de Vbal. tract. de Can. Episcopi. p. 1. cap. 7. in princ. & seq. not. quę dixi superius q. 12.

Summaria in 23. Quæst. 2. Par.

1 *Canonica portio Episcopalis quo iure, & qua actione competat.*

2 *Canonica portio actione ex canone.*

3 *Canonica potest peti ab hærede, & à legatario.*

4 *Rector Ecclesię non potest prę iudicare Episcopo in sua canonica portione.*

5 *Ecclesia destructa an debeatur canonica portio delegato ei relicto.*

6 *Ca-*

6 *Canonica portio an possit deduci de vna tantum re particulari, an de singulis rebus.*

QVAEST. XXIII., PAR. II.

1 Vigesimo tertio quęro, quo iure, & qua actione petatur hæc canonica portio? Resp. quod ei competit actione ex canone c. Pontifices 12. q. 3. c. requisisti de testam. potest etiam Episco-
2 pus eam petere ab hærede per actionem ex testam. nam testator legando Ecclesiæ videtur legasse Episcopo canonicam ei debitam, cum Episcopus sit in Ecclesia, quasi caput c. scire 7. q. 1. Host. c. de his de sepult. Sed an possit Episcopus canonicam portionem petere ab hærede,
3 & à legatario cõditione ex canone? Resp. Quod sic gl. Clem. dudum ver. largiri de sepulturis, ex quo sequitur, quod Ecclesia non potest transigere cum hærede testatoris, vt consequatur mi-
4 nus quam legatum sit in præiudicium Episcopi, nec potest repudiare legatum in damnum illius quin possit petere canonicam sibi debitam totius legati, posset. n. Episcopus fraudari ecclesia repudiante, & quod nostrum est, non potest a nobis auferri absq; facto nostro c. id quod nostrum de reg. iur. 6. similiter si ecclesia noluerit agere ad consequendum legatũ, nõ præiudicabit Episcopo, quo ad canonicam, nam ipse poterit agere ad eam consequendã Doct. Com. c. de his de sepult. Item quæro, si ecclesia, cui legatur de-
5 struatur authoritate superioris viuente testatore, ita quod illa ecclesia nõ sit ibi, nec alibi & sic

perean-

pereant priuilegia, quæ dantur Ecclesijs c. 1. de nou. oper. nunc. an de tali legato debeatur canonica portio? Resp. Quod non, quia tale legatū redditur caducum, l. 1. §. & cum C. de cad. toll. & quia canonica debetur respectu legati, quo sublato, & illam tolli necesse est c. accessorium de reg. iur. 6. prætera canonica portio debetur respectu administrationis, & curæ quam habet Episcopus de suis ecclesijs, quibus sublatis, tollitur & id quarum causa introductum est l. adigere §. quam vis de iure patr. c. cur cessante de appellat. Item quæro si testator instituat
6 ecclesiam hęredem vniuersalem, cum debeatur Episcopo, canonica, an erit in potestate ecclesię dare hanc quartā de singulis rebus hæreditatis, vel in vna re tantū an erit in potestate Episcopi petere canonicā in vna re tantū, vel de singulis rebus hęreditatis? Resp. Quod Episcopus potest eligere an velit illā in vna re, an vero in singulis rebus hæreditatis, quia fauorabilior est causa Episcopi, quo ad canonicā, quæ prouenit ex iure Episcopali, ꝓpter onera, quæ Episcopus sustinet, quam sit causa ecclesiæ hæredis institutę, quæ prętendit causam merè lucratiuam ratione institutionis, & in nullo onerosam, iudex tamē arbitrabitur, & mature in hoc considerabit rem quæ venit defalcandam, & secundum hoc iudicabit an possit Episcopus in vna re tantum, an in singulis detrahere suā Can. portionē ita conclu dit Petrus de Vbald. tract. de Can. p. 2. c. 3. nu. 16. & ex his sit expedit tract. de sepulturis.

LAVS DEO.

SEBASTIANI MEDICIS FLORENT. IVRECONSVLTI,

Equitis S. Stephani, & Prothonotarij Apost.

OPVSCVLA SEPTEM.

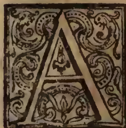

Summaria in opusculum primum.

1 *AEquitas prefertur rigori.*
2 *AEquitas quid sit, & quot modis accipiatur.*
3 *Rigor quid sit, & quot modis accipiatur.*
4 *Differentia inter ius, rigorem, & æquitatem.*
5 *Bonum præualet æquo.*
6 *AEquitas dicitur virtus.*
7 *Actorus æquum est, vt reus sciat in velit cõtendere.*
8 *Actio bonæ fidei regulatur æquitate.*
9 *Iudex æquitate vti debet.*
10 *Arbiter vti potest æquitate.*
11 *Agnationis causa proueniunt commoda, & incommoda.*
12 *AEquitas iuris Canonici magis attenditur, quam Iuris Ciuilis.*
13 *Compensatio inhibetur, vbi repetitio conceditur.*

14 *Generalis dispensatio restringitur suadente æquitate.*
15 *Indefinita æqui pellet vniuersali.*
16 *Iudex potest differre iuramentum etiam post conclusum in causa ex suo officio vbi æquitas suadet.*
17 *Mercatores vti solent æquitate.*
18 *Obligatio nascitur vbi æquitas suadet.*
19 *Obedire maioribus æquitas iurisq. est.*
20 *Relatum est in referente suadente æquitate.*
21 *Testatoris voluntas interpretatur secundũ æquitatẽ.*
22 *AEquitas, & veritas sunt duo lapides angulares.*
23 *Rigorem, & æquitatem scriptam sequi debemus.*
24 *Ius scriptum præualet æquitati non scripta*
25 *Generi per speciem derogatur.*
26 *Vltima derogant primis.*
27 *AEquitate vti non cogimur cum iudeis.*
28 *AEquitas simulata est duplex iniquitas.*
29 *Absoluere promptior esse debet iudex, quam condemnare.*
30 *Ius idem statuitur vbi eadem militat æquitas.*

OPVSCVLVM PRIMVM.

1 Eqvitas Praefertvr Rigori l. placuit C. de Iudic. ibi placuit in omnibus rebus præcipuam esse iustitiæ, æquitatisq; scriptæ, quam stricti iuris rationem, vbi gl. ridicit, quod vbi æquitas ex vna parte, atq; ius strictum ex alia, & contradicunt æquitas, præferenda est, deinde in 2. gl. dicitur ibi in omnibus rebus

bus scilicet tam ciuilibus, quàm criminalibus, & tam publicis quam priuatis exempl. l. siquis seruo C. de furt. l. 1. ff. de minor. l. 1. ff. de re lig. & sumpt. funer. l. quod si Ephesi §. in summa ff. de eo quod certo loco l. sed dicendum ff. de in rem ver. l. pen. ff. de in integr. rest. l. bona fides ff. depositi l. maiorem C. de pact. gl. l. Bar barius ver. humanius ff. de offic. præt. l. prætor §. 1. ff. de edendo l. seruum §. æqum ff. de proc curat. gl. l. 1. ff. de inst. act. gl. in summa §. itē ver. etiam ff. de aqua plu. arc. l. cum res C. si alien. res ping. detur gl. fin. l. fin. ff. de don. l. in omnibus ff. de reg. iur. ibi in omnibus quidem maxime tamen in iure æquitas spectanda est Alex. l. si seruum §. sequitur num. 4. ff. de verb. oblig. Cons. 158. num. 14. vol. 6. Angel. l. si fur. §. in certam num. 1. ff. de vsu cap. Ant. c. cum tanto num. 55. de consuet. Bald. l. Diuus num. 1. ff. de rest. in integ. l. filio num. 2. ff. de iniusto rupto & in tit. an maritus succedat vxori num. 2. Bart. l. 1. num. 4. C. de legibus l. 1. num. 1. ff. de vsu cap. l. 1. num. 19. ff. de cond. indeb. Bellam. c. ex parte num. 6. de transact. c. vigilanti num. 9. de præscr. c. in literis num. 13. de rest. spol. Ber. Cons. 87. num. 12. vol. 3. Dec. c. quoniam contra num. 6. de prob. Gem. c. Abb. §. præfatus num. 5. de sent. & re iud. 6. c. dispendia num. 1. de re ser. 6. Ias. l. si tibi num. 9. ff. si certum pet. l. cum stipulati §. sequitur

2 num 4. ff. de verb. oblig. Est. n. æquitas rerum conuenientia, quæ in partibus causis paria iura

desiderat gl. d. l. placuit ver. quam stricti iuris C. de iudic. pro declaratione huius primi opusculi non nulla prius præmittenda sunt.; Et primo quod æquitas est iustitia dulcore misericordiæ temperata Bellam. c. ius generale num. 3. dist. 1. conc. Cagn. l. in omnibus num. 3. ff. de reg. iur. alleg. Host. c. fin. de transl. prael. Ias. l. si sic num. 15. ff. de leg. 1. Zab. c. per tuas num. 1. de simon. Ias. l. placuit num. 2. C. de iud. Secundo modo æquitas dicit relaxatio iuris Ant. de Butrio c. cum illorum num. 29. de sent. excom. Tertio modo æquitas est iudiciũ, in quo circũ scriptis regulis iuris statuitur ad dictamen rationis naturalis Bald. l. 1. Col. 3. ff. de iust. & iure. Quarto æquitas dicitur naturalis ratio Bald. l. 2. C. de dot. prom. l. scire oportet §. sufficit ff. de exc. tutor. Quinto æquitas est benignitas quædam animi impellens ad aliquid iuste agendum not. l. nulla ff. de legibus. Sexto æquitas est rectitudo iudicij naturalem sequens rationem l. 1. ff. de legibus l. 2. §. item ff. de aqua plu. Arc. refert. Cagnol. d. l. in omnibus num. 3. Septimo modo dicitur æquitas prout distinguitur contra iniquitatem, & dolum. Octauo pro vt distinguitur inter rigores, & iuris regulas. Nono dicitur ipsa mens, & ratio legis. Decimo dicitur ius, & iustitia dicitur .n. ius ars boni & æqui l. 1. ff. de iust. & iure. Vndecimo dicitur temperantia seu æqualitas Bald. c. ad hæc de pac. iur. firm. l. illam c. de collat. Albert. Bologn. tract. de lege iure & æquit. c. 32. num. 10.

Duo-

Duodecimo dicitur æquum cuius contrarium est ab surdum Euer. in loco ab absurdo num.8. Decimo tertio æquitas dicitur naturalis iustitia Fulg.l.nunc videndũ num.17.ff.de cond.indeb.

3 Secundo not. quod rigor dicitur excessus iuris, & austeritas quædam facta ad terrorem c. vt constitueretur 30. dist.gl.l.fin.§. lucius ff. de seru. vrb. pręd. Ber. c. quoniam num. 2. de iure patron. Secundo modo ordo iuris appellatur rigor Ber. c.super literis num.18.de rescr. Tertio rigor dicitur ordo iudicij Ber. dicto num. 24. Quarto rigor dicitur subtilitas iuris c. si clericis de foro comp. Quinto modo rigor summitur pro iure ciuili ad differentiam iuris canonici Ber. c. in litteris num.30. de rest. spol. Quinto pro iure singulari ad differentiam iuris communis Ber.c. illud num.4.de iure patrõ.& not. quod rigor remittitur quandoq; c. sunt quædã 14. dist. c. quoniam 1. q. 7.

4 Tertio not. differentiam esse inter rigorem, ius,& ęquitatem. Nam rigor est quidam excessus iuris, & quædam austeritas ad terrorem facta, qui quidem seruandus non est, nisi vbi mali timetur exemplum æquitas vero est idem, quod iuris relaxatio, & ea non est vtendum, nisi sit necessitas, vel vtilitas. Ius autem mediastra incedit inter rigorem & dispensationem Cirillus in pract. crim. tit. de offic. præsid. §.4. nu.4.in fine, vbi dicto loco in princ.dicit, ꝙ vulneribus adhibetur vinũ,& oleũ, vt per vinũ mordeantur vulnera,& per oleũ foueantur, per vinum mun

commoda æqum est etiam prouenire incommoda Mathes. sing. 110. num. 77. not. l. 1. ff. de inst. act. c. qui sentit de reg. iur. 6. l. secundum naturam ff. eod. Rol. cons. 8. num. 4. vol.
12 2. Quinto æquitas iuris canonici præfertur æquitati iuris ciuilis, quia ipsa est magis dulcis atq; benigna, Ber. c. cũ dilecti num. 71. de emp. & vend. Gozad. cons. 62. num. 13. Faber. §. pænales num. 6. inst. de tempor. act. Gem. c. cupientes §. porrò num. 1. de elect. 6. Ias. l. cum quis num. 18. C. de iur. & fact. ign. igor. .n. iuris ciuilis in multis moderatur ab æquitate iuris Canonici Mars. sing. 463. num. 1. latè in terminis, similiter cum multiplex est æquitas, hinc inde maior ęquitas præferri debet l. proxime ff. de his quæ in test. delentur sicuti communis opinio sequi debet, quæ magis æqua iudicatur Corat. de com. opin. pag. 122. num. 100. &
13 seq. Sexto æquitas suadet, vt compensatio inhibeatur, vbi repetitio conceditur, Sal. l. cum his num. 3. ff. de cond. indeb. Septimo æquum est quod descendentes vocentur ad hereditatẽ Nacta tract. stat. q. 1. num. 18. sicuti secundũ æquitatem est quod filij succedant matribus in feudis l. vnica an maritus succedat vxori in vsibus
14 feud. Septimo æquitate suadente restringitur generalis dispositio c. fin. de transact. c. disciplina 25. dist. Soccin. reg. 284. fal. 17. dixi ego tract. de reg. iur. p. 1. reg. 1. lim. 31. Octauo vbi suadet ęquitas indefinita æqui pollet vniuersali Sal. l. dotis ff. de iure dot. l. quo .n. §. 1. ff.

rem

rem ratam haberi, dixi ego in tract. de reg. iuris
16 p. 2. reg. 2. Ampl. 37. Nono iudex potest defer
re iuramentum etiam post conclusum in causa
ex suo officio, vbi æquitas mouet ipsum vital.
tract. claus. ver. an possit renunciari probatio-
nibus nu. 12. Bald. l. 1. C. quę des. Adu. not. l. 1.
17 C. sent. resc. non posse. Decimo mercatores
sola æquitate vtuntur Alex. cons. 38. nu. 8. vol.
7. Paris. cons. 69. num. 17. vol. 4. cons. 95. num.
3. vol. 2. Grat. cons. 122. num. 12. vol. 1. ratio
est ne inter mercatores prohibeatur commer-
cium, & ne litibus implicētur inter quos rigoro
sitates iuris, & subtilitates minimè sunt attendē-
dæ l. quintus l. fideiussores ff. mand. Brun. tract.
18 de cess. bon. q. 24. num. 3. Vndecimo obligatio
nascitur vbi æquitas suadet, & in contractibus
bonæ fidei maximè consideratur Cum l. qui Ro
mæ num. 5. ff. de verb. oblig. & redditur stipu
19 tatio efficacior Cum d. loco num 3. Duodeci
mo obedire maioribus æquitas iuris gentiū est
Paul. l. Iulianus nu. 25. ff. de cond. indeb. Deci-
mo tertio principū priuilegia summā æquitatē
20 desiderant Bal. cons. 19. nu. 2. vol. 4. Decimo
quarto æquitate suadente relatū est in referēte
dixi ego in tract. de reg. iur. p. 1. reg. 10. nu. 46.
Decimo quinto statuens, aliquid in personā al-
terius, æquū est, ꝙ ipse eodē iure vtatur l. 1. ff. ꝙ
quisq; iuris. Decimo sexto testatoris voluntas
21 interpretāt secundū ęquitatē gl. l. ita si hęres ver.
agi poterit ff. ad Trebell. Bal. cons. 295. n. 1. vol.
4. Cuman. l. si quis à fil. o §. si quis ff. de leg. 1.

Ex istis colligitur regula, ꝙ ęquitas pręfertur rigori, æquitas .n. & veritas sunt duo lapides angulares curt. tract. de test. concl. 11. num. 26. addo pro regula Imol. l. cum hæreditate num. 3. ff. de acq. hæred. l. filio num. 5. ff. de iniusto rupto l. Balista nu. 3. ff. ad trebell. Paul. l. 1. num. 2. C. de legibus Butigella l. si tibi nu. 5. ff. si cert. pet. c. fin. de transf. Clem. 2. de appell. Imol. d. l. filio num. 6. Pant. de crema l. rem maioris num. 20. C. d. resc. vend. Ripa l. ad monendi num. 5. ff. de iure iurando Sal. l. dominus ff. de cond. indeb. l. quam vis C. de pignor. l. exigendi num. 2. C. de proc. Soc. l. 5. num. 6. ff. de verb. oblig. l. si tibi num. 9. ff. si cert. pet. Soc. Iun. consf. 130. num. 3. vol. 2. fulgos l. si tibi ff. si cert. pet. l. cum res num. 2. C. si res aliena pign. data fuerit. l. quam vis num. 1. C. de pig. Port. consf. 170. num. 15. Parisf. consf. 101. num. 30. vol. 2. Neui. consf. 50. num. 57. Gram. decisf. 1. num. 7. afflict. decisf. 371. num. 37. Corn. consf. 46. num. 2. vol. 1. qua in re ita distinguendum est, aut habemus ius scriptum, & æquitatem scriptam, & tunc ab eis non est di
23 scendendum l. prospexit ff. quis, & à quibus l. leges C. de legibus. Quod si ius scriptum deficit ad æquitatem recurrimus, veluti ad naturalē iustitiam Bald. c. Pastoralis de causa poss. & proprietat. si vero fuerit ius scriptum pręualebit ęquitati non scriptę Cum l. bono num. 2. ff. de vsu
24 cap. fulg. l. naturaliter num. 2. ff. de cond. indeb. Zab. rubr. de const. num. 5. Parisf. consf. 2. num.

num. 197. vol. 4. Iaſ. d. l. placuit num. 3. ſimiliter, & tertio loco declaratur, vt quando ęquitas eſſet ſcripta in genere, vt neminem locupletari debere cum alterius iactura, rigor autem ſit in ſpecie, vt in vſu capione; quia generi per ſpeciem derogatur c. generi de reg. iur. 6. Capra conſ. 165. num. 11. Corn. conſ. 191. num.
26 13. vol. 3. Quarto locó declaratur quando rigor ſcriptus eſt poſitus in l. poſteriori qui derogat æquitati quia vltima derogant primis Iaſ. d. l. placuit num. 3. Cagnol. l. in omnibus num. 15. ff. de reg. iur. c. extirpandæ de præb. Quinto limit. in arbitrarijs, in quibus iudex poteſt ſequi rigorem ſcriptum, & non ſequi pro vt libet Ant. c. 1. Col. 6. de conſt. Bald. l. 1. C. de legibus Fel. c. 2. de re iud. Cagnol. d. l. in omnibus
27 num. 14. Iaſ. d. l. placuit in fine. Sexto limit. vt ęquitatem ſequi non cogamur cum iudeis, ſicuti nec ipſi ea vtuntur in eorum actibus Ber. c. 1. num. 190. de conſt. Ber. conſ. 28. num. 41. vol. 3. conſ. 134. num. 21. vol. 3. Bart. Soc. conſ. 63. num. 17. vol. 1. Rol. conſ. 35. num. 18. vol. 2. Lambert. de iure patr. lib. 1. q. 7. p. 2. art. 3. num. 34. Iohan. Ann. l. naturaliter num. 217. ff. de vſucap. quod dictum procedere arbitror in æquitate non ſcripta; nam quo ad æquitatem ſcriptá non eſt differentia inter iudeum & Chriſtianum l. iudei C. de iudeis. Septimo vbi tractatur de lucro æquitas ceſſat, ſecus autem vbi
28 de damno euitando Paul. conſ. 12. num. 59. vol. 3. & hæc intelligas de vera æquitate, quia ſimu

lata

lata æquitas est duplex iniquitas gl.fin. c. auaritia de elect. 6.not. c. eum qui de dolo,& Cont. Iohan. And. c.vt circam de elect.6. quod si reddenda erit ratio de rigore, & ęquitate, melius est reddere de æquitate, cū melius sit nocentē absoluere, quam Innocentē condemnare, & in pænis benignior interprætatio sit facienda, sicuti iudex promptior esse debet ad absoluendum, quā condemnandum l. Arrianus ff. de act.& oblig.l.absentem ff.de pæn.c.allegant 26.q.fin. Cirillus praxi. crim. rub. 2. de offic. præs.§. 4. nu. 3. quod si eadem militauerit ęquitas, idem ius statuendum erit §. eadem inst. quod cum eo faber inst. de legit. patr. tutela num. 1. Ripa l. fin. 145. C. de reuoc. don.

Summaria in opusculum secundum.

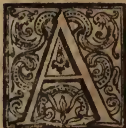
AEdificia

14 *Ædificia construi interest reipubl.*
15 *Fiscus habet causam publicam.*
16 *Gabellarum ex actio pertinet ad rem publicam.*
17 *Instrumentorum editio pertinet ad vtilitatem publicam.*
18 *Publica loca quæ dicantur.*
19 *Precia rerum pro vtilitatę publica constituenda sunt*
20 *Publicæ interest amputare lites.*
21 *Sepelliri corpora interest reipublicę.*
22 *Testamenta valida esse interest reipubl.*
23 *Lites abbreuiare interest reipubl.*
24 *Pacta seruari bonum publicum est.*
25 *Vsucapio bono publico introducta est.*
26 *Differentia inter commune & publicum.*
27 *Publica bona quæ dicantur.*
28 *Publicum dicitur quandoq; id quod est commune.*
29 *Vtilitas publica semper intelligitur excepta.*
30 *Vtilitatis publicę causa recedimus à reg. iuris.*
31 *Vtilitatis publicæ nomine quid veniat.*
32 *Interpretatio quę fiat in vtilitate publica.*
33 *Quinquaginta sex illationes in quibus vtilitas publica priuatæ prefertur.*
34 *Declaratur quomodo vtilitas publica preferatur priuatæ.*
35 *Vtilitas publica prefertur priuatæ etiam cum incommodo priuatorum.*
36 *Appellare non potest Fiscus quomodo procedat.*
37 *Fiscus existens in dolo æquiparatur priuato.*
38 *Vtilitas priuata magna prefertur publicæ paruæ.*
39 *Vtilitas publica quę est in communi & particulari quomodo consideretur.*

Vtilitas

14 *Generalis dispensatio restringitur suadente equitate.*
15 *Indefinita æqui pellet vniuersali.*
16 *Iudex potest differre iuramentum etiam post conclusum in causa ex suo officio vbi equitas suadet.*
17 *Mercatores vti solent equitate.*
18 *Obligatio nascitur vbi æquitas suadet.*
19 *Obedire maioribus æquitas iurisq. est.*
20 *Relatum est in referente suadente æquitate.*
21 *Testatoris voluntas interpretatur secundũ equitatẽ.*
22 *AEquitas, & veritas sunt duo lapides angulares.*
23 *Rigorem, & equitatem scriptam sequi debemus.*
24 *Ius scriptum preualet equitati non scripta*
25 *Generi per speciem derogatur.*
26 *Vltima derogant primis.*
27 *AEquitate vti non cogimur cum iudeis.*
28 *AEquitas simulata est duplex iniquitas.*
29 *Absoluere promptior esse debet iudex, quam condemnare.*
30 *Ius idem statuitur vbi eadem militat æquitas.*

OPVSCVLVM PRIMVM.

1 EQVITAS PRAEFERTVR RIGORI l. placuit C. de Iudic. ibi placuit in omnibus rebus præcipuam esse iustitiæ, æquitatisq; scriptæ, quam stricti iuris rationem, vbi gl. ĩ. dicit, quod vbi æquitas ex vna parte, atq; ius strictum ex alia, & contradicunt æquitas, præferenda est, deinde in 2. gl. dicitur ibi in omnibus rebus

bus ſcilicet tam ciuilibus, quàm criminalibus, & tam publicis quam priuatis exempl. l. ſiquis ſeruo C. de furt. l. 1. ff. de minor. l. 1. ff. de re lig. & ſumpt. funer. l. quod ſi Epheſi §. in ſumma ff. de eo quod certo loco l. ſed dicendum ff. de in rem ver. l. pen. ff. de in integr. reſt. l. bona fides ff. depoſiti l. maiorem C. de pact. gl. l. Bar barius ver. humanius ff. de offic. præt. l. prætor §. 1. ff. de edendo l. ſeruum §. æqum ff. de proc curat. gl. l. 1. ff. de inſt. act. gl. in ſumma §. itẽ ver. etiam ff. de aqua plu. arc. l. cum res C. ſi alien. res ping. detur gl. fin. l. fin. ff. de don. l. in omnibus ff. de reg. iur. ibi in omnibus quidem maxime tamen in iure æquitas ſpectanda eſt Alex. l. ſi ſeruum §. ſequitur num. 4. ff. de verb. oblig. Conſ. 158. num. 14. vol. 6. Angel. l. ſi fur. §. in certam num. 1. ff. de vſu cap. Ant. c. cum tanto num. 55. de conſuet. Bald. l. Diuus num. 1. ff. de reſt. in integ. l. filio num. 2. ff. de iniuſto rupto & in tit. an maritus ſuccedat vxori num. 2. Bart. l. 1. num. 4. C. de legibus l. 1. num. 1. ff. de vſu cap. l. 1. num. 19. ff. de cond. indeb. Bellam. c. ex parte num. 6. de tranſact. c. vigilanti num. 9. de præſcr. c. in literis num. 13. de reſt. ſpol. Ber. Conſ. 87. num. 12. vol. 3. Dec. c. quoniam contra num. 6. de prob. Gem. c. Abb. §. præfatus num. 5. de ſent. & re iud. 6. c. diſpendia num. 1. de re ſer. 6. Iaſ. l. ſi tibi num. 9. ff. ſi certum pet. l. cum ſtipulati §. ſequitur
2 num 4. ff. de verb. oblig. Eſt .n. æquitas rerum conuenientia, quæ in partibus cauſis paria iura

Duodecimo dicitur æquum cuius contrarium est ab surdum Euer. in loco ab absurdo num.8. Decimo tertio æquitas dicitur naturalis iustitia Fulg.l.nunc videndũ num.17.ff.de cond.indeb.
3 Secundo not. quod rigor dicitur excessus iuris, & austeritas quædam facta ad terrorem c. vt constitueretur 30. dist.gl.l.fin.§. lucius ff. de seru. vrb. pręd. Ber. c. quoniam num. 2. de iure patron. Secundo modo ordo iuris appellatur rigor Ber. c.super literis num.18.de rescr. Tertio rigor dicitur ordo iudicij Ber. dicto num. 24. Quarto rigor dicitur subtilitas iuris c. si clericis de foro comp. Quinto modo rigor summitur pro iure ciuili ad differentiam iuris canonici Ber. c. in litteris num.30. de rest. spol. Quinto pro iure singulari ad differentiam iuris communis Ber.c. illud num.4.de iure patrõ.& not. quod rigor remittitur quandoq; c. sunt quædã 14. dist. c. quoniam 1. q. 7.
4 Tertio not. differentiam esse inter rigorem, ius,& ęquitatem. Nam rigor est quidam excessus iuris, & quædam austeritas ad terrorem facta, qui quidem seruandus non est, nisi vbi mali timetur exemplum æquitas vero est idem,quod iuris relaxatio, & ea non est vtendum, nisi sit necessitas,vel vtilitas. Ius autem mediastra incedit inter rigorem & dispensationem Cirillus in pract. crim. tit. de offic. præsid. §.4. nu.4.in fine,vbi dicto loco in princ.dicit,ꝙ vulneribus adhibetur vinũ,& oleũ,vt per vinũ mordeantur vulnera,& per oleũ foueantur, per vinum mun-

dantur putrida, per oleum sananda fouentur, miscenda est ergo lęnitas cum seueritate. Faciendum est quoddam temperamẽtum ex vtroque, vt neq; multa asperitate ex vlcerentur subditi. neq; nimia benignitate soluantur. In boni igitur rectoris pectore si est virga discretionis, sit ex manna dulcedinis. hinc etiam Dauid ait virga tua, & baculus tuus ipsa me cõsolata sunt. Virga .n. percutimur, & baculo substẽtamur: Sit ergo districtio iustitiæ quæ feriat, & sit consolatio baculi qui substentet, sit itaq; Amor, sed non emolliens, sit rigor, sed non ex asperans, sit zelus, sed non imoderatè sęuiens, sit pietas, sed non plusquam expediat parcens, conc. cum hac dist. specul. lib. 1. tit. de dispens. num. 3.

5 Quarto not. quod bonũ prę ualet ęquo Bald. Cons. 464. num. 8. vol. 2. dicens hoc verum esse inhabentibus bonam fidem, secus autem est in habentibus malam fidem. Vnde licet æquitas non suadeat quem debere lucrari cum alterius iactura l. secundum naturam ff. de reg. iur. tamen bono publico introducta est vsucapio, atq; præscriptio, ne dominia diu stent in incerto l. 2. ff. de vsu capion. Vnde dicitur, quod in consuetudine consideratur æquitas in præscriptione vero rigor, & odiũ Balb. tract. de præscr. p. 1. q. 10. num. 10.

6 Quinto, & vltimo not. quod ęquitas dicitur virtus S. Thom. 2. 2. q. 120. art. 1. vbi dicit ꝙ lex instituit, quod deposita reddantur, quia hoc vt in pluribus iustum est. Contingit tamen ali-

quando esse nociuum, puta si furiosus deposuit gladium, & eum reposcat, dum est in furia; vel si aliquis reposcat depositum ad patriæ impugnationem. In his .n. & similibus casibus malum est sequi legem positam. Bonum autem est præter missis verbis legis, sequi id quod poscit iustitiæ ratio, & communis vtilitas, & ad hoc ordinatur ęquitas ita S. Thom. d. loco, quæ dicitur alio nomine epicheia, quæ est legis intentionem seruas, & non verba, Armilla & Tab. ver. æquitas S. Ant. 4. p. summa tit. 5. cap. 19. & seq. egolatè in tract. de leg. & stat. p. 3. q. 16.

7 num. 10. & seq. Existis ita suppositis infertur ad plures conclusiones, & primo quod acturus actionem ędere æquissimum est, vt reus sciat vtrum contendere an cedere debeat l. 1. ff. de edendo. Secundo actio bonæ fidei regulatur æquitate cum l. si plures num. 2. ff. rem pupilli saluam fore, similiter bona fides, quæ in contractibus exigitur summam æquitatem desiderat l. bona fides ff. depositi. Tertio non solum iudex

9 ęquitate vti debet l. placuit C. de iud. l. quod si ephesi ff. de eo quod certo loco Bald. Consi. 34. vol. 4. num. 2. spec. tit. de offic. omn. iud. §. 6.

10 num. 21. Socin. Consi. 177. vol. 1. Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 51. num. 16. & seq. Bald. d. Consi. 177. num. 4. Bald. c. 1. §. iudices num. 5. de pact. iur. firm. Mars. l. quæstionis num. 68. ff. de quęst. Gomes. c. 1. num. 225. de const. 6. Alex. Consi. 33. num. 3. vol. 1. Crau. Consi. 190.

11 nu. 5. Quarto agnationis causa vbi proueniunt

commoda æqum est etiam prouenire incommoda Mathes. sing. 110. num. 77. not. l. 1. ff. de inst. act. c. qui sentit de reg. iur. 6. l. secundum naturam ff. eod. Rol. cons. 8. num. 4. vol.
12 2. Quinto æquitas iuris canonici præfertur æquitati iuris ciuilis, quia ipsa est magis dulcis atq; benigna, Ber. c. cũ dilecti num. 71. de emp. & vend. Gozad. cons. 62. num. 13. Faber. §. pœnales num. 6. inst. de tempor. act. Gem. c. cupientes §. porrò num. 1. de elect. 6. Ias. l. cum quis num. 18. C. de iur. & fact. ign. igor. .n. iuris ciuilis in multis moderatur ab æquitate iuris Canonici Mars. sing. 463. num. 1. latè in terminis, similiter cum multiplex est æquitas, hinc inde maior ęquitas præferri debet l. proxime ff. de his quæ in test. delentur sicuti communis opinio sequi debet, quæ magis æqua iudicatur Corat. de com. opin. pag. 122. num. 100. &
13 seq. Sexto æquitas suadet, vt compensatio inhibeatur, vbi repetitio conceditur, Sal. l. cum his num. 3. ff. de cond. indeb. Septimo æquum est quod descendentes vocentur ad hereditatē Nacta tract. stat. q. 1. num. 18. sicuti secundũ æquitatem est quod filij succedant matribus in feudis l. vnica an maritus succedat vxori in vsibus
14 feud. Septimo æquitate suadente restringitur generalis dispositio c. fin. de transact. c. disciplina 25. dist. Soccin. reg. 284. fal. 17. dixi ego tract. de reg. iur. p. 1. reg. 1. lim. 31. Octauo vbi suadet ęquitas indefinita æqui pollet vniuersali Sal. l. dotis ff. de iure dot. l. quo .n. §. 1. ff.
rem

rem ratam haberi, dixi ego in tract. de reg. iuris
16 p. 2. reg. 2. Ampl. 37. Nono iudex potest defer
re iuramentum etiam post conclusum in causa
ex suo officio, vbi æquitas mouet ipsum vital.
tract. clauf. ver. an possit renunciari probatio-
nibus nu. 12. Bald. l. 1. C. quę def. Adu. not. l. 1.
17 C. sent. resc. non posse. Decimo mercatores
sola æquitate vtuntur Alex. conf. 38. nu. 8. vol.
7. Parif. conf. 69. num. 17. vol. 4. conf. 95. num.
3. vol. 2. Grat. conf. 122. num. 12. vol. 1. ratio
est ne inter mercatores prohibeatur commer-
cium, & ne litibus implicētur inter quos rigoro
sitates iuris, & subtilitates minimè sunt attendē
dæ l. quintus l. fideiussores ff. mand. Brun. tract.
18 de cess. bon. q. 24. num. 3. Vndecimo obligatio
nascitur vbi æquitas suadet, & in contractibus
bonæ fidei maximè consideratur Cum l. qui Ro
mæ num. 5. ff. de verb. oblig. & redditur stipu
19 ratio efficacior Cum d. loco num 3. Duodeci
mo obedire maioribus æquitas iuris gentiū est
Paul. l. Iulianus nu. 25. ff. de cond. indeb. Deci-
mo tertio principū priuilegia summā æquitatē
20 desiderant Bal. conf. 19. nu. 2. vol. 4. Decimo
quarto æquitate suadente relatū est in referēte
dixi ego in tract. de reg. iur. p. 1. reg. 10. nu. 46.
Decimo quinto statuens, aliquid in personā al-
terius, æquū est, ꝙ ipse eodē iure vtatur l. 1. ff. ꝙ
quisq; iuris. Decimo sexto testatoris voluntas
21 interpretaē secundū ęquitatē gl. l. ita si hęres ver.
agi poterit ff. ad Trebell. Bal. conf. 295. n. 1. vol.
4. Cuman. l. si quis à filio §. si quis ff. de leg. 1.

Ex

Ex istis colligitur regula, quod æquitas præfertur rigori, æquitas .n. & veritas sunt duo lapides angulares curt. tract. de test. concl. 11. num. 26. addo pro regula Imol. l. cum hæreditate num. 3. ff. de acq. hæred. l. filio num. 5. ff. de iniusto rupto l. Balista nu. 3. ff. ad trebell. Paul. l. 1. num. 2. C. de legibus Butigella l. si tibi nu. 5. ff. si cert. pet. c. fin. de trans. Clem. 2. de appell. Imol. d. l. filio num. 6. Pant. de crema l. rem maioris num. 20. C. d. resc. vend. Ripa l. ad monendi num. 5. ff. de iure iurando Sal. l. do minus ff. de cond. indeb. l. quam vis C. de pignor. l. exigendi num. 2. C. de proc. Soc. l. 5. num. 6. ff. de verb. oblig. l. si tibi num. 9. ff. si cert. pet. Soc. Iun. cons. 130. num. 3. vol. 2. ful gos l. si tibi ff. si cert. pet. l. cum res num. 2. C. si res aliena pign. data fuerit. l. quam vis num. 1. C. de pig. Port. cons. 170. num. 15. Paris. cons. 101. num. 30. vol. 2. Neui. cons. 50. num. 57. Gram. decis. 1. num. 7. afflict. decis. 371. num. 37. Corn. cons. 46. num. 2. vol. 1. qua in re ita distinguendum est, aut habemus ius scriptum, & æquitatem scriptam, & tunc ab eis non est di
23 scendendum l. prospexit ff. quis, & à quibus l. leges C. de legibus. Quod si ius scriptum deficit ad æquitatem recurrimus, veluti ad naturalē iustitiam Bald. c. Pastoralis de causa poss. & propriet. si vero fuerit ius scriptum præualebit æqui tati non scriptæ Cum l. bono num. 2. ff. de vsu
24 cap. fulg. l. naturaliter num. 2. ff. de cond. in deb. Zab. rubr. de const. num. 5. Paris. cons. 2. num.

num.197. vol. 4. Iaſ. d. l. placuit num. 3. ſimiliter, & tertio loco declaratur, vt quando ęquitas eſſet ſcripta in genere, vt neminem locupletari debere cum alterius iactura, rigor autem ſit in ſpecie, vt in vſu capione; quia generi per ſpeciem derogatur c. generi de reg. iur. 6. Capra conſ. 165. num. 11. Corn. conſ. 191. num.
26 13. vol. 3. Quarto loco declaratur quando rigor ſcriptus eſt poſitus in l. poſteriori qui derogat æquitati quia vltima derogant primis Iaſ. d. l. placuit num. 3. Cagnol. l. in omnibus num. 15. ff. de reg. iur. c. extirpandæ de præb. Quinto limit. in arbitrarijs, in quibus iudex poteſt ſequi rigorem ſcriptum, & non ſequi pro vt libet Ant. c. 1. Col. 6. de conſt. Bald. l. 1. C. de legibus Fel. c. 2. de re iud. Cagnol. d. l. in omnibus
27 num. 14. Iaſ. d. l. placuit in fine. Sexto limit. vt ęquitatem ſequi non cogamur cum iudeis, ſicuti nec ipſi ea vtuntur in eorum actibus Ber. c. 1. num. 190. de conſt. Ber. conſ. 28. num. 41. vol. 3. conſ. 134. num. 21. vol. 3. Bart. Soc. conſ. 63. num. 17. vol. 1. Rol. conſ. 35. num. 18. vol. 2. Lambert. de iure patr. lib. 1. q. 7. p. 2. art. 3. num. 34. Iohan. Ann. l. naturaliter num. 217. ff. de vſucap. quod dictum procedere arbitror in æquitate non ſcripta; nam quo ad æquitatem ſcriptã non eſt differentia inter iudeum & Chriſtianum l. iudei C. de iudeis. Septimo vbi tractatur de lucro æquitas ceſſat, ſecus autem vbi
28 de damno euitando Paul. conſ. 12. num. 59. vol. 3. & hæc intelligas de vera æquitate, quia ſimulata

lata æquitas est duplex iniquitas gl.fin. c. auaritia de elect. 6.not. c. eum qui de dolo,& Cont. Iohan. And. c.vt circam de elect.6. quod si reddenda erit ratio de rigore, & æquitate, melius est reddere de æquitate, cũ melius sit nocentẽ absoluere,quam Innocentẽ condemnare, & in pænis benignior interpretatio sit facienda,sicuti iudex promptior esse debet ad absoluendum, quã condemnandum l.Arrianus ff. de act.& oblig.l.absentem ff.de pæn.c.allegant 26.q.fin. Cirillus praxi. crim. rub. 2. de offic. præs.§. 4. nu. 3. quod si eadem militauerit æquitas, idem ius statuendum erit §. eadem inst.quod cum eo faber inst. de legit. patr. tutela num. 1. Ripa l. fin. 145. C. de reuoc. don.

Summaria in opusculum secundum.

1 *VTilitas publica prefertur priuatæ.*
2 *Vtilitas publica continet equitatem.*
3 *Publicum dicitur pluribus modis.*
4 *Secunda distinctio quomodo accipiatur publicum.*
5 *Tertia distinctio, de publico & priuato.*
6 *Publica munera que dicantur.*
7 *Publica vtilitas alia separabilis alia inseparabilis.*
8 *Dos continet in se vtilitatem publicam.*
9 *Pia causa dicitur publica.*
10 *Magistratus habent causam publicam.*
11 *Agnitionis fauor, dicitur publicus.*
12 *Fertilitatem esse in populo interest reipubl.*
13 *Delicta vt puniantur interest reipubl.*

AEdificia

Vtilitas

40 *Vtilitas publica dicitur singulorum priuata.*
41 *Anima cunctis rebus est preferenda.*
42 *Distinctio Bartoli de vtilitate publica & priuata.*
43 *Publica vtilitas certans de damno euitando vel lucro captando quid operetur.*
44 *Dos prefertur Fisco.*
45 *Possessione non priuatur priuatus lite pendente cum Fisco.*

OPVSCVLVM SECVNDVM.

1 VTilitas Pvblica Praefertvr Privatae Auth. res, quæ C.com. de legat. in fine ibi cũ .n. quæ cõmuniter omnibus prosunt, ijs,quę specialiter quibusdam vtilia sunt, præponimus conc. l. actione, §. labeo ff.pro socio;ibi semper .n. non id quod priuatim interest vnius ex socijs seruari solet, sed quod societati expedit, Auth. de non alien. §. quia vero in fine coll.2.l.vnica §.fin.C.de Cad. toll. ibi, sed quod communiter omnibus prodest hoc rei priuatæ nostræ vtilitati præferendum esse censemus, nostrum esse proprium subiectorum commodum imperialiter existimantes c. scias 7. q. 1. ibi, nam plurimorum vtilitas vnius vtilitati,vel voluntati præferenda est,rem publicam enim, vt pupillam extra ordinem iuuari moris est l. 3. C. de iure Fisci lib. 11. l. de pupillo §. siquis riuos ff. de oper. nou.nunc ibi, siquis

ſiquis riuos, vel cloacas velit reficere vel purgare operis noui nunciatione merito non prohibetur, cum publice ſalutis, & ſecuritatis interſit, & cloacas, & riuos purgari l. ita vulneratus ff. ad l. Aquil. ibi, multa autem iure ciuili contra rationem diſputandi pro vtilitate communi recepta eſſe, in numeralibus rebus probari poteſt c. bonæ il 1. de poſtul. præl. ibi, vnde non immerito præferentes ſpeciali vtilitati communem l. vtilitas C. de primi pilo lib. 12. ibi vtilitas publica præferenda eſt priuatorum contractibus vtilitas in. publica æquitatem in ſe conti
2 net Ber. rubr. de præſcr. num. 11. conc. cum dicto principali deciſ. Ped. 17. num. 5. gl. in extr. execrabilis ver. vniuerſalis de præb. gl. 1. l. Riparum ff. de rerum diuiſ. gl. l. 1. ver. & reip. ff. de iure dot. gl. l. de pupillo §. ſiquis riuos ver. ſecuritatis ff. de nou. oper. nunc Rebuff. in praxi. Beneſ. reg. de non toll. ius quæſit. gl. 6. nu. 29. not. l. conuentionem ff. de pact. l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. publicam, Mand. Reg. de Annali q. 79. num. 8. Ant. de Butr. c. bonæ nu. 8. de poſt. præl. vbi etiam Bald. num. 5. l. vtilitas C. de priuil. Fiſci lib. 12. Bald. auth. de hæred. & Falc. num. 4. idem l. 1. §. hæc autem nu. 2. C. de Cad. tol. Bellam. c. quod autem num. 2. 12. q. 4. dicens vtilitatem publicam præferri priuatæ in eadem ſpecie, in diuerſis autem quandoq; ſecus idem c. quoniam num. 17. de præſcr. Ber. conſ. 140. num. 26. vol. 3. conſ. 18. num. 36. vol. 3. conſ. 141. num. 5. vol. 3. dec. rubr. ff.

ſi

si cert. pet. num. 28. Ias. l. 1. num. 38. ff. Sol. Matr. Auth. res quæ num. 28. C. com. de legat. Iohan. Andr. c. vbi periculum num. 8. de elect. 6. Paul. l. de pupillo §. si quis riuos num. 4. ff. de nou. oper. nunc. Petrus Gherardus sing. 79. num. 1. Marsil. sing. 532. num. 1. Mant. sing. 573. num. 1. sing. 681. num. 1. Gherard. sing. 13. num. 1. Alber. lib. 2. stat. q. 69. num. 4. Socin. Iun. cons. 16. num. 16. vol. 1. Fulgos. l. præcipimus num. 2. C. de appellat. Barb. cons. 12. num. 2. vol. 1. Iohan. de Amic. cons. 104. num. 10. Alber. in C. de nouo C. compon. l. hæc quæ num. 8. Zabar. d. c. bonæ num. 5. Pro declaratione huius dicti not. quod publicũ dicitur plu
3 ribus modis. Primo est quædam vtilitas publica, quæ affert commodum in communi, & in quolibet particulari, & est illa, quæ consistit in sacris sacerdotibus magistratibus, & huiusmodi quia ita præcantur sacerdotes Deum pro minimis sicut pro maximis, & ita iudices defendunt vilem, sicut nobilem, & diuitem sicut inopem. Est secunda vtilitas publica, quę affert commodum in communi, non autem in particulari, vt puta illud quod habet camera Fiscalis l. vtilitas, C. de priuileg. Fisci lib. 10. Tertia est priuata principaliter, sed secundario publica, quia respectu vniuersi adfert vtilitatem, & hæc est propriè illa, quæ est principaliter priuata, & secundario publica, vt quod mulieres sint donatę l. 1. ff. sol. matr. Quarta est vtilitas principaliter priuata, secundario publica, quæ affert in particu-

lari

lari suam vtilitatem per se nec est apta afferre vtilitatem particularibus vniuersaliter, vt ciues diuites esse Socin. l. 1. nu. 46. ff. sol. matr. Bart. d. loco num. 25. & seq. Sylu. Ald. inst. de his qui sunt sui §. fin. num. 27. Alciat. d. l. 1. num. 45. Alex. ibid. num. 44. Aret. inst. de rerum diuis in princ. num. 6. Alciat. l. Pupillus §. munus num. 3. ff. de verb. signif. Socin. l. 1. num. 68. ff. sol. matr. Valascus l. Imperium ff. de iur. om. iud. num. 248. Parpal. l. 1. num. 32. ff. sol. matr.
4 Alia est distinctio videlicet quod publicum dicatur multis modis. Primo quo ad vsum, quod est in vsu publico, dicitur quodammodo esse iuris publici, vt sunt littora maris, sicut est via regia, quæ non potest mutari alluuione l. maritus ff. de acq. rerum dom. Secundo publica dicuntur quæ sunt in vsu territorij, ciuitatum Castrorum; non autem cuiuslibet de populo, vt SyluæCeduæ, & alia nemora, sic & limites sunt iuris publici palatia, publicæ dom. Choreæ, Forum, Pandochium. Tertio dicuntur publica, quæ sunt in vsu cuiuslibet de populo ciuitatis, territorij vt Pascua, & Syluæ Pascuæ, ista impertinenter dicuntur publica, quia principaliter respiciunt vtilitatem priuatam. Quarta est vtilitas publica, quæ non potest applicari alicui personæ sed communiter & publicę omnibus prodest, vt officialis communis populi & sacerdotes Zas. l. 1. §. huius studij num. 17. ff. de iust.
5 & iure. Tertia est distinctio Aretini inst. de rerum diuis in principio num. 5. quod publicum

dicitur tripliciter. Primo pro eo, quod adfert vtilitatem omnibus in publico l. 1. §. ius publ. ff. de iust. & iure. Secundo modo dicitur publicum Imperij. Tertio publicum i. ciuitatis Romę gl. l. eũ qui ff. de verb. sign Quarto modo cuiuslibet ciuitatis & municipij, l. sed hi §. 1. ff. de public. l. fin. C. de sacr. sanct. Eccl. Propriè tamen publicum dicitur vtilitate, ꝙ in suo quodlibet casu particulari vtilitatem adfert Petrus de Bella pertica l. inuitus num. 5. C. de proccurat. Quarta distinctio est eiusdem d. loco num.
6 4. Quod quædam sunt munera publica authoritate, & vtilitate, vt munus iudicandi istud .n. publicum est authoritate, & vtilitate, quia in quolibet suo casu singulari vtilitatem adfert, & talia munera compellitur quis subire, alia sunt munera publica authoritate, & priuata vtilitate vt munus tutelę quo casu quis inuitus compellitur subire inst. de excus. tutor. in princ. quædã sunt priuata authoritate, & publica vtilitate, & talia nemo inuitus suscipere compellitur, vt munus proccuratoris l. inuitus C. de proccuratoribus.
7 Quinta distinctio est, Camilli Visitarini l. 1. num. 178. ff. sol. matr. dicentis, aut publica vtilitas, quæ consideratur separabilis est ab ipsa re, super qua consideratur, isto casu consideratur semper publica vtilitas, vt est in magistratibus, & sacerdotibus, aut vero potest aliquo casu resultare publica vtilitas, potest tamẽ non esse publicè vtile, & sic est separabilis à re ipsa, & talis non iudicatur, vt vtilitas publica,
quia

quia non principaliter, in hoc ordinatur dispositio, exempl. in diuitijs, quę si considerentur in vniuerso in genere nõ respectu aliquorum particularium, tunc dicitur publica vtilitas, & statutum respicens illas dicitur fauorem publicũ concernere Bart. l. siquis pro eo ff. de fideiussoribus, si vero considerentur respectu particularium, tunc cum non possit esse nisi aliquo modo vtile publicum, non consideratur istud accidens quod euenire põt. l. rogasti. ff. si cert. pet.
8 l. 2. ff. ad mun. & secundum prædicta dos dicitur habere vtilitatem publicam. l. 1. ff. sol. matr. secundo causa pia dicitur publica vtilitas glo. &
9 Bart. l. illud C. de sacr. sanct. eccl. gl. & doct. §. finimus auth. de non alien. rebus Eccl. gl. c. auditis de in integr. rest. Euer. in loco de Fisco ad
10 piá causam. Tertio magistratus, & officiales habent causam publicá l. ex omnibus C. de decur.
11 lib. 10. Parpalia l. 1. num. 32. ff. sol. matr. Quarto agnationis causa dicit publica, vt ad eam bona deferantur Angel. cons. 88. num. 4. diuitiæ .n. dignitatem familiæ conseruant, & expedit reipublicæ vt familiarum dignitas sit Salua l. 1. §. publicæ ff. de ventre inspic. vnde cum fidei commissum fit expresse pro conseruatione bonorũ in agnatione dicit fauorabile Anch. cons. 27. Col. 3. Cum cons. 2. nu. 4. Capic. Decis. 108. num. 15. Gozad. cons. 89. num. 12. Dec. cons. 652. num. 7. sicuti statutum excludens fæminas
12 ita Marzar. tract. de fideic. p. 2. q. 1. Quinto interest reip. fertilitaté esse in populo Bald. cons.

 68.

13 68.nu.28. Sexto publice interest, vt delicta puniantur Iaf. l. cum filio num. 101. ff. de l. 2. Paul. conf. 21. num. 7. vel. 2. Paul. l. si à reo §. illud num. 2. ff. de fideiuff. Rim. conf. 28. num. 8. l. ita vulneratus ff. ad l. Aquil. l. congruit d. offic. præsid. Septimo est fauor publicus, vt ci-
14 uitas ædificijs decoretur, ideo prohibitum est in loco publico aliquid fieri l. 1. & seq. ff. ne quid in loco publico, similiter prohibitum est ędificium publicum demoliri, & hac ratione introductum fuit statutum de iure prothomiseos.
15 Octauo Fiscus habet priuilegia propter publicas necessitates, quas Fiscalem bursam supportare oportet pro bono publico Bald. l. licet nu. 1. ff. de cond. ex lege. Vnde Fiscus & resp. idẽ sunt Goffred. l. non est num. 1. ff. de bon. possess. Ripa l. 2. num. 12. ff. sol. matr. fulgos. l. labeo §. illud num. 1. ff. de ædil. ædicto Socin. l.
16 1. num. 262. ff. sol. matrim. Nono gabellas soluere, & vectigalia cum pedagijs, & alijs exactionibus publicis pertinet ad bonum publicũ, ideo priuatorum commodo pręferuntur, est. n. gabella ordinarium munus inductum pro vtilitate publica Bald. l. 2. ff. de iure immun. Fer-
17 rer. tract. de Gabell. num. 22. Decimo instrumentorum editio pertinet ad vtilitatem publi-
18 cam Bert. conf. 116. num. 3. vol. 3. Vndecimo locus publicus, via publica, flumen publicum, & similia priuilegiata sunt, & præferuntur priuatis. Vnde viam publicam populus non vtendo amittere non potest l. viam publicam ff. de via

via publica, & in his priuatus nihil facere potest l. 1. & seq. ne quid in loco publico, & l. 1. & seq. ff. de flumin. & l. 1. & seq. ff. ne quid in flumine publico Rol. cons. 91. num. 24. vol 2. Ros.
19 tit. de via num. 1. & seq. Duodecimo præcia rerum non pro vtilitate singulorum, sed communiter pro bono publico ponuntur l. præcia
20 rerum ff. ad legem Falcid. Decimo tertio tria præcipuè pertinent ad publicam vtilitatem, videlicet prolixitatem litium amputare, multitudinem constitutionum in vtilem resecare, tertio leges in vnum componere & congrue situa
21 re Bald. 1. const. C. num. 1. in notab. 5. Decimo quarto interest reip. corpora seppelliri Alin. l. sunt personæ nu. 4. ff. de relig. & sumpt.
22 funer. Decimo quinto testamenta ne reddantur inualida interest reip. Alex. l. Gallus §. quid si num. 6 ff. de lib & post. vbi etiam Paul. num. 3. est .n. voluntas testatoris altera lex §. dispo-
23 nat auth. de nupt. Decimo sexto versatur maxime publica vtilitas circa amputationem litiũ Alex. l. se ius num. 10. ff. ad l. Falcid. l. properandum C. de iudicijs, nec non, vt sententiæ debitæ executioni mandentur Doct. d. loco.
24 Decimo septimo bono publico factum est, vt conuentiones, & pacta obseruentur l. 1. l. iuris gentiũ ff. de pact. Decimo septimo probono pu
25 blico introducta est vsu capio, ne scilicet quarumdã rerũ diù & ferè semper incerta dominia essent, cũ sufficeret dominis ad requirendas res suas statuti tẽporis spatiũ l. 1. ff. de vsucapion.

26 Secundo not. differentiam esse inter commune, & publicum, nam quædam naturali iure cõmunia sunt omnium, quædam publica, quædam vniuersitatis, quædam nullius, Pleraq; singulorum §. quædam inst. de rerum diuisione, vbi naturali iure communia sunt, omniũ hæc. Aer. aqua profluens, mare, & per hoc littora maris, publica sunt, veluti flumina omnia, riparũ vsus, & similia, vniuersitatis autem sunt non singulorum, quæ in ciuitatibus sunt theatra, stadia, & his similia, sed siqua alia communia sunt ciuitatum; Nullius autem sunt res sacræ, & religiosæ & sanctæ quod .n. diuini iuris est id nullius in bonis est, singulorum autem hominum multis modis res fiunt, quarumdam enim rerum dominium nanciscimur iure naturali, ꝙ appellatur ius gentium; quarumdam verò iure ciuili habẽtur hæc §. flumina §. vniuersitatis §. nullius & §. singulorum inst. de rerum diuis. Quatenus verò pertinet ad rem nostram, ea quæ sunt communia, publica, vniuersitatis, & nullius, vt mare, flumen, theatrum, res sacræ, & similia pręferuntur rebus, quę singulorum sunt, vt dicetur inferius latius suo loco.
27 Inter publica tamen bona habemus non sacra nec religiosa, nec quæ publicis vsibus sunt destinata, sed si qua sunt ciuitatum velut bona. Sed & peculia seruorum ciuitatũ proculdubio publica habẽtur, publica vectigalia intelligere debemus, ex quibus vectigal. fiscus capit quale est vectigal. Portus vel venaliũ rerũ, itẽ Salinarũ, & Metallorũ, & Piscariarũ l. in

ter

28 ter.ff.de ver.sig.vbi Alc dicit dici publicũ, id ꝙ
est cõmune Bell.c.cũ parati nu.20. de appellat.
29 Tertio not.ꝙ in omni dispositione intelligitur excepta vtilitas publica Barb. conf. 30. nu. 9.vol.3.conf.1.nu.7.vol.1. Afflict. Decis.289. nu.29. l.fin.C.decursu publ. lib. 12.idem Barb. conf.84. nu.3. vol.4. ideo recedimus à reg.iuris ratione publicę vtilitatis Alex.l.1.num.4.ff. sol.matr.Ant.de Butr.c.fin.nu.4. Qui fil. sint legit. Ber. conf.76. nu.33. vol.1. Dec.l.siquis iniquum num.7. ff. quod cuiusq; vniuer. nom. Visitar.l.1.nu.48.ff.sol.matr.l.fin.C.de sacr.sanct. Eccl.Socin.d.l.1.nu.88.& Alciat.nu.49. ff. sol. matr.Barbat.conf.43. nu.1. vol.1. sicuti multa rigorose fiunt causa publicè vtilitatis, quę alias non fierent, multaq; permittuntur, quæ alias minimè permitterẽtur Bald.conf.491.vol.1.nu.2.
31 Quarto not. ꝙ quando sit mentio de publica vtilitate intelligitur de eo quod, ꝙ principaliter spectat ad ipsã non autẽ priuatis l.1. in fine ff.ad Municip.Fulg.1.Cõst.C.nu.3.vers.quia; Inqua
32 si quęris quę sit facienda interpretatio.Resp.Ex mẽte doctorũ, ꝙ fiet lata Mandos.Reg.de vnione q.3. nu.4. Crau.in Resp. pro genero nu.53. Mand.tract.Commis.in forma nu.10.Fallit hoc dictũ ne damnosa tertio interpretatio fiat. l.2.ff ad Municip.l.lucius ff.de adm.tutor. Socin.cõs. 275.nu.12.vol.2.vtilitas .n.publica,& necessitas æqui parantur Ber.conf.18. num.30. vol.3.
33 Paul de Oriano l.1.nu.128. ff.de offic. eius quibus ita suppositis infertur ad plura,& primo.

A

1 Actus validus vtilitatem publicã respiciens non potest per partes infringi Barb. cons. 56. num. 19. vol. 2.

2 Admittitur etiam quis ad actum, cuius non interest, vtilitatis publicæ causa Dec. l. si quis id quod ff. de iurisd. omn. iud.

3 Alienare potest totum respublica habens partem in re, etiam minimam cum priuato Iohan. d. Plat. l. 1. C. de vend. rer. Fisc. lib. 11. Fel. c. quæ in Ecclesiarum col. 19. de const. dec. cons. 235. col. 4. Bald. cons. 171. vol. 1. & cons. 339. vol. 2. Boss. tit. de priuileg. Fisci num. 39. Ampl. procedere hoc dictũ etiam inuito socio Bar. l. 1. C. de com. re cum Fisc. lib. 11. l. 2. C. de com. re alien. Bald. l. 1. C. de hæred. vel actione vend. dicam infer. ver. venditio.

4 Auferri potest res priuatorum pro vtilitate publica l. item si ff. de rei vend. l. lucius ff. de euict. gl. l. si locus §. fin. ff. quemadmodũ seru. amict. Bald. l. fin. ff. de pign. act. vbi dicitur ꝙ potest quis cogni ad vendendum tantum terræ quod erigantur furcæ Oldr. cons. 6. Iohan. And. in add. ad spec. rubr. de exec. sent. Paul. l. sciendum ff. de nou. oper. nunciat. similiter etiam liber homo capi potest pro executione iustitiæ Bald. l. iubemus C. de sacro sanct. Eccle. fallit tamẽ hoc in homine nobili, vel religioso Bald. l. fin. C. de exec. rei iud. Alex. l. 1. num. 45. ff. sol. matr.

Bellum

B

5 Bellum dicitur habere causam publicã; ideo tunc temporis multa permittuntur fieri, etiam contra priuatos, quæ aliàs minimè concederentur, vt de his latè dixi in tract. de fort. casib. p. 2. q. 1. num. 4. & seq. ad quem locum, vt breuitati studeam remitto.

C

6 Citare partem non compellitur Fiscus, quando res patet pro eo, sed potest propria authoritate finita generatione ingredi possessionẽ rei feudalis Bald. c. quæ in ecclesiarum col. 5. de const. prępos. c. 1. de feudo sine culpa nõ amit. Boss. tit. de Principe num. 331.

7 Compensatio non datur de credito publico ad priuatum Afflict. decis. 19. num. 4. Ampliatur etiam si esset debitum officialis personæ, quę vt particularis debitrix esset, vt priuata l. si velut C. de compens. vbi Bart. num. 3. l. ob negocium ff. de compens. fauor .n. publicus præfertur priuato Ias. §. in bonæ fidei ver. hoc de facto inst. de action. dixi ego in tract. de compens. p. 1. q. 38. num. 9.

8 Compromissorias pęnas peti posse vtilitas suadet publica Alber. l. Celsus num. 5. ff. de arbitr.

9 Contractus reip. causa non tantũ habet vim contractus, sed etiam vim legis l. Ciuitas ff. si cert. pet. Bossius tit. de Fisco num. 40.

10 Contumelia alicui infertur vtilitatis publicę causa, quæ alias minime inferretur Ripa tract.

de

de Peste num. 143. vt quando aliquis compelli tur ad faciendam executionem iustitiæ dixi super Ampl. 4.

11 Contumax non dicitur, qui nõ comparet publicę causa impeditus Ber.cons.18. nu. 44 vol. 3.absentia .n. e.us,qui reip.causa abest,neq; ei, neq; alij damnosa esse debet l..absentia ff. de reg. iur. l. 1. ff. ex quibus caus. maiores.

12 Creditor fiscus, etiam si fuerit secundus præfertur Primo in bonis quæsitis post contractũ cum fisco l.si his ff. de iure fisci; In bonis verò quæsitis ante, pręfertur primus, siue habuerit generalem, siue specialem Hypotecam Alex. cons.58. vol.6. Bertach.tract. de Gabellis 2. p. 2. Memb. num. 42. Boss. tit. de fisco num. 24. Iohan. Annib. l. post contractum num. 312. ff. donation. dicam inferius ver. hypoteca.

D

13 Delinquit ille, qui reprimit vtilitatem publicam Alex.l.sc ius num. 10.ff.ad l. Falcid.qui potestati .n. resistit ordinationi Dei resistit.

14 Dominium rei alterius potest Princepes auferre vtilitatis publicè causa Ber. cons.140.nu. 25. vol.3. dixi super Ampl. 4.

15 Domus dirui potest vbi expressa causa vtilitatis publicè suadet, dummodò competens precium priuato detur Roman.cons. 310. num. 4. per l. 1. C. de operibus publ. Archid. c. per principalẽ q.3. Dec.c.quæ in ecclesiarũ num. 19. de Const.Mandos.in appostillis ad d.cos. Romani Marsil.in praxi.crim.§.aggredior nu.68.de hoc dixi

dixi latè in tract.de for.caſ.p.2.q.7.n.23.& ſeq.

16 Donatio ſi fuerit facta reip. & priuato nec apparet cui primo ſit facta in dubio pręſumetur facta fiſco fauore reipublicæ Euer. in loco de fiſco ad Eccl. num. 7. doct. l. fin. C. de ſacr. ſanct. eccleſijs.

E

17 Edi debent fiſco actori inſtrumēta quę regulariter priuato non eduntur l.2.§. diuus ff. de iure fiſci Alex.conſ.132.vol.1. Boſſ. tit. de fiſco num. 11. vbi dicit hoc non eſſe verū in criminalibus, in quibus arma nō ſunt ſummenda de domo rei l. de minore §.tormenta ff. de quæſtion. Euer.in loco de fiſco ad Eccl.nu.8.l.ne quiſquā ff.de edendo, Milleus in praxi. crim.ver.vniuerſis num. 24. Secundo fallit quando fiſcus cōtra alium fiſcum, vti vellet priuilegio Natta conſ. 141.num.4.Conc. Ber. c.1. num.48.de Conſt. Dec.l. is apud num.23. C.de edendo Iaſ.d.l.ne quiſquam num.2. Ripa l. 1. num. 10.C.de edendo Cagnol.l.1. num. 66. C. de edendo.

18 Emptor tenetur ſtare colono fauore fiſci, qui aliàs nō teneretur Ber.conſ.10.nu.1.vol.1.ſimiliter vēdita hęreditate à fiſco hęrede creditores hæreditarij cōueniunt emptorē non fiſcum, niſi in ſubſidium, ꝙ ſi vendantur à priuato conueniunt ipſū venditorē, Doct.l.1.C.de hæred. vel actione vendita l.poſt venditionē C.de pact.ſimiliter in ſuo cōtractu nō tenetur vltra, ſimplū etiam ſi duplum ſit promiſſum l.ſi proccurator ff. de iure fiſci. Quarto non poteſt alienare

habita

habita notitia de precio, ſed ſolum ſoluto precio d. l. ſi proccurator §. fin. Euer. in loco de Fiſco ad eccl. nu. 4. Quinto non poteſt vẽdere niſi cũ ſubhaſtatione l. 1. C. de fide inſt. & iure haſtæ fiſcali lib. 10. Sexto ratione partis quã habet cum priuato alienatur totum Doct. l. 1. C. de vend. rerum fiſcalium lib. 10. Bald. conſ. 336. num. 36. vol. 2. Dec. conſ. 235. Boſſ. tit. de Fiſco num. 39.

F

19 Feriato die procedi poteſt in cauſis fiſcalibus, & hoc quando ſunt inductæ ob vtilitatem hominum ſecus in alijs l. publica C. de ferijs Doct. c. fin. de iudic. Euer. in loco de fiſco ad eccleſ. num. 9. & ſeq.

20 Forma per equi pollens ad impleri debet, quæ alias minimè adimpleretur, & hoc quando vtilitas publica ſuadet Bald. l. 1. C. vt quæ deſunt aduoc. Aſin. praxi. Iud. §. 3. c. 32. num. 1. dixi ego tract. de reg. iur. p. 2. reg. 7. limit. 6.

G

21 Gabellas non tenetur ſoluere fiſcus, vel. Reſp. pro rebus conductis, pro quibus alias priuatus teneretur Bart. l. licitatio §. fiſcus ff. de public. Iul. Ferrett. in tract. de Gabellis n. 292.

H

22 Hypotheca, quam habet fiſcus pręfertur alijs excepta illa, quam habet mulier in dotem, quæ in dubio cenſetur magis priuilegiata Neguſant. tract. de pign. 2. p 4. membro num. 108. Doct. Com. l. 1. ff. ſol. matr. Boſsius tit. de fiſco num. 25.

25. & seq. Angel. l. asiduis num. 4. C. qui pot. in pign. habeantur.

23 Introductum vtilitatis causa contraria constitutione non comprenditur Barb. cons. 30. num. 1. vol. 3.

24 Inuentarium non compellitur facere fiscus de bonis vacantibus, neq; tenetur vltra vires hęreditatis l. 1. §. an bona ff. de iure fisci, vital. tract. clausul. ver. nihil nouari num. 50. Euer. in loco à fisco ad ecclesiam num. 11.

25 Iudex vtilitatis publicæ causa potest officiũ suum nõ imploratum alteri impartiri Ber. cons. 23. num. 41. vol. 2. Sed quæro quis sit iudex cõpetens fisci? Resp. Quod fiscus superueniens ad defensionem emptoris trahit actorem ad suum iudicem l. si minori C. de iure fisci lib. 10. Euer. in loco à fisco ad eccl. num. 3. Bald. l. cum eorum num. 8. ff. de sent. & interl. omn. iud.

26 Iuramento non tollitur id quod vtilitate publica fuit introductum, Ias. l. 1. num. 29. ff. sol. matrim.

27 Ius priuato, etiam quæsitum tolli potest vtilitatis publicę causa secundum com. opin. de qua per Nattam cons. 11. num 4. vol. 1. not. c. quæ in ecclesiarum de const. quod dictum procedit in vtilitate principaliter publica respiciẽte omnes in communi, & particulari, l. item si ff. de rei vend. l. lucius ff. de euict. l. 2. C. quibus ex caus. ad lib. peru. Natta cons. 500 nu. 11. vol. 3.

28 Lex debet esse nullo priuato commodo, sed

pro communi ciuium vtilitate conſcripta c. erit 4. diſt. nam ſi reſpiceret commodum priuatum non lex ſed priuilegium diceretur c. priuilegia 3. diſt. quod priuilegium non ſortitur effectum, quando conceditur contra vtilitatem publicam, niſi expreſſe derogetur ei, vt dicam inferius ver. reſcrip. & dixi in tract. de leg. & ſtat. p. 3. q. 8.

M

29 Mutuans in refectione ędificij habet tacitam hypothecam in bonis illius, cui mutuatur, & etiam priuilegium prælationis inter actiones perſonales; ratio ſpecialitatis eſt fauore publicæ vtilitatis, cuius intereſt, ne ex deſtructis ædificijs de formis maneat, eadem refici cum ad hoc compelli poſsint l. prę ſes ff. de offic. præſid. vital. tract. clauſul. verſ. & ſpecialiter obligauit num. 28. & ſeq.

N

30 Notarius poteſt cōpelli edere inſtrumēta pertinentia ad aliquem cuius bona in fiſcū ſunt delata Bart. l. facultas nu. 10. C. de iure fiſci lib. 10.

O

31 Opus publicum ſi imponatur alicui, non poteſt ſe ab ipſo excuſari l. 1. ff. de oper. publ. & iudex non poteſt immunitatem concedere, ab ipſo opere publico l. 1. C. eod. tit.

P

32 Pacto priuatorum publicum bonum non tollitur l. iuriſgentium §. ſi paciſcar ff. de pact. l. ius publicum l. inter ff. eod. l. 2. §. ius ff. de adm.

rerum

rerum ad ciu. pertin.l.2.C.de conu.fisci lib.10. l. Cerdonem ff. de oper. libert. Ber. conf.156. num.13.vol.3.

33 Pollicitatio facta reip. nõ reuocatur; AEquissimum .n. est huiusmodi voluntates in ciuitates collatas pænitentia non reuocari l. pactum ff. de pollicitat.

Propter incendium verò, vel terremotum, vel aliquam ruinam quæ reip. contingerit siquis promiserit tenetur l.4.ff. de pollicitation.

34 Præscriptio longior requiritur contra fiscũ, & contra rempubl. quam contra priuatos, ita in puncto Balb. in tract. præscr. 2. p.5.q. princip. q. 1.& seq.

35 Prior præsummitur oblig. fisci, quã priuati, cũ dubitatur quæ primo processerit l.1.C.de iure fisci lib.10.Euer.in loco de fisco ad dotẽ n.4.

36 Priuilegio præfertur publica vtilitas Bald. l. iubemus nu.1.C.de sacro sanct.Eccl Ber.conf. 185.num.4.vol.3.conf.156.num. 13.vol.2. Ias. l. ex toto num.11. ff. deleg. 1.Rol.conf.5. num.29.vol.1.conf.76.num.9.vol.2.

37 Proceditur de facto in exactione fisci, ac etiã debitores detinentur Bald.l.1.C.de hæred.vel actione vendita Sal. l. fin. C.de priuil. fisci, si tamen est dubium an sint debitores non proceditur ita summarè l.hi qui C.de conu. fisci debitoribus lib.10. Boss. tit. de fisco num.20.

38 Promisio facta contra vtilitatem publicam non valet Ber. conf.47. num.13. vol.1. dixi super Ampl. 32.

Pupillo

39 Pupillo prȩualet causa publica Arct.conſ.83. num.4. ver. ſed dubium &c.

R

40 Remitti non poteſt ius publicum facto priuatorum l. quidam ff. de adm. & peric. tutor. Alciat.l. poſt humo num.58. d. bon. poſſeſſ.cō tra tabul. per c. ſi diligenti de foro compet.

41 Reſcriptum factum contra vtilitatem Publicam eſt nullius momenti l. fin. C. ſi contra Iul. Vel.vtil.public.ibi, omnes cuiuſcunque maioris, vel minoris adminiſtrationis vniuerſæ noſtræ Reipubl. Iudices monemus nullá pragmaticam ſanctionem,nullam ſacram annotationē, quæ generali iuri, vel vtilitati publicæ, aduerſa eſſe videatur, in diſceptatione,cuiuſlibet litigij patiantur proferri:ſed generales ſacras conſtitutiones modis omnibus non dubitent obſeruandas, ſimiliter quando reſcriptum emanat in fauorem Reip.quod licet ſit contra ius,non tamē requiritur in eo clauſula nō obſtante Marſil. §. agrediör num.63.di.primo dicto concor.Idem d. loco num. 71. Rom. conſ.199. Bald. l.2. C. an ſeruus ex ſuo facto.

42 Reſtitutio in integrum datur fiſco aduerſus ſententiam, & aduerſus probationes omiſſas,& aduerſus quamcunq; lȩſionē l. vnica C. de ſent. aduerſ. fiſcum lat. lib. 10. Doct. com. l. reſpubl. C. ex quibus cauſ. maiores Boſsius tit. de fiſco num.21.l.ſub ſpecie ff. de re iud.Euer.in loco de fiſco ad Eccl. num.6. Guid. in q. 302.vbi dicit ita cōmuniter ſeruari Euer.in loco de mi-

nori

nori ad fiſcum num. 2. fallit in publicis pœnis, quando iudex condemnauit in minus quam debuerit not. l. auxilium ff. de minor. Cremens ſing. 23. Bart. l. vnica num. 3. C. de ſent. aduerſ. lib. 10.

S

43 Satis dare non compellitur fiſcus Bart. l. 1. §. ſi ad fiſcum ff. vt legat. nom. caueatur.

44 Scientia creditoris abſq; contradictione fauore fiſci habetur pro conſenſu,& operatur remiſsionem pignoris l. ſi hypothecas C. de remiſſ. pignor. Euer. in loco de fiſco ad Eccleſ. num. 3.

45 Securitas data alicui à Principe non extenditur, ad debitum fiſcale, niſi id expreſſe dicatur §. publicorum Auth. de mand. princ. Martin. tract. de priuileg. concl. 13. & concl. 194. Securitas tamen quomodocunq; concedatur ob bonum publicum conceditur, ac etiam priuatũ quia verſatur in defenſione Innocentis l. ſeruũ §. publicè ff. de proccurat. Menoch. de arb. iud. lib. 1. q. 81. num. 4.

46 Sententia lata contra fiſcum in defenſum propter abſentiam ſui aduocati eſt ipſo iure nulla l. 3. §. diuus ff. de iure fiſci, hoc idem ſi feratur abſente proccuratore Euer. in loco ad Eccl. ad fiſcum num. 5. gl. d. l. 3. Bart. l. vnica num. 2. C. de ſent. aduerſ. lib. 10. Iodicus in com. opin. ver. reſpublica. Item ex duabus ſententijs latis ſequẽda eſt illa quæ facit pro fiſco Didacus var. reſol. lib. 1. c. 16. num. 4.

47 Solemnitates omitti possunt alias debitæ vtilitatis causa publicæ Ber.conf.1. num.7.vol.1. dixi super Ampl.20.Ideo causa fisci dicitur summaria Bald.l.1. C. de hæred.vend.l. misi C.de exact. trib. lib. 10.

48 Statutum seruari non debet quando publicè interest non seruari Bald. l.nauicularium C. de Nauic. lib. 11. Paul.conf.123. Marf. §. aggredior num.73.similiter statutum fieri non potest quo fiat præiudicium communitati,& omnibus priuatis,licet aliquo pacto vtilitati publicæ prouideret decis. Pedem.17. num.1. & seq. in termin.

49 Succedens fiscus priuato non vtitur iure suo, sed priuati pro tempore præterito, pro futuro autem tempore, postquam res obligatio, vel actio ad eum peruenit, vtitur iure,& priuilegio suo Euer. in loco de fisco ad Eccl. num.14. Itē not. quod morienti ab intestato nullis sibi parentibus aut liberis in infinitum nec conlateribus citra decimum gradum, nec coniuge relictis succedit fiscus in subsidium, & omniũ aliorum defectum l.1. l.vacantia C.de bon. vacant. lib.10. Vnde hæc omnia thesauro publico applicantur pro necessitatibus patriæ supportandis, & hoc quodam voto illius defuncti,qui patriam & rem illius publicam, velut ille coniunctus, fingitur, & præsumitur dilexisse quadam naturali charitate inter eos in sita, quam multi proprijs liberis prætulerunt, & parentibus cum perdita patria singulorum bona ruant in abissum.

sum, & sic post Deum, atq; parentes antiqua lex patriam in particulari dilectione statuit l. 2. ff. de iust. & iure Ampl. vt fiscus succedat personæ, & bonis adeo, vt in eũ transeunt omnes actiones l. quia §. si de fisco ff. ad Trebell. fallit tamen quando esset de collegio alicuius artis, quo casu succedit in bonis, quod habuit defunctus de d. collegio non autem in alijs l. diuus ff. de iure fisci Bald. l. 2. ff. de Const. pec. Secundo fallit in bonis peregrinorum; nam ab illis excluditur fiscus Auth. omnes C. cõmunia de succesf. Tertio non procedit in bonis filiorũ apud hospitale expositorum, quibus succedit hospitale excluso fisco, Bald. l. si qua illustris C. ad orfic. gl. l. nutritoribus C. commun. de successf. Oliuer. in tract. de succesf. ab intest. num. 120. & sequenti, similiter succedit ei, qui aliquem indignum instituit titulo ff. de his quibus, vt indignis, qui tunc non dicitur hæres nomine, sed effectu, & tenetur creditoribus, & legatarijs Iohan. de Imola l. ex facto §. fin. ff. de vulgar. l. cum fisco ff. ad Syllan. similiter fiscus si fuerit successor vniuersalis, tenebitur stare colono, alias secus Bald. l. diuortio §. 1. ff. sol. matr. per l. si fundum ff. locati l. fin. ff. de iure fisci. Tertio tenetur restituere hereditatem fideicommissario sicuti priuatus l. recusare §. si fisco ff. ad Trebell. potest tamen repudiare hæreditatem si sibi constiterit esse damnosam gl. l. 1. §. an bona ff. de iure fisci Iohan. l. si seruus §. si quis ff. de leg. 1. Quarto fiscus succedit in ius patrona-

tus, quod transit ad hæredem extraneum gl. & Bart. l. 1. C. de bon. libert.

T

50 Taciturnitas ad alium obligandum non habetur pro consensu regulariter l. filius §. inuitus ff. de proccurat. l. sicut §. non videtur ff. quibus mod. pign. vel hyp. solu. hoc tamen fallit fauore reip. l. 2. ff. ad Munic. l. honores §. fin ff. de decurion. Rom. cons. 311. Col. 1. Marsil. §. aggredior num. 62.

51 Temporis præsumptionẽ habet respubl. pro se, vndè cum dubitatur, quæ obligatio, præcesserit pro ea scilicet à pro priuato pronunciandum esset pro republica Bald. l. 1. C. de hæred. vel actione vendita.

52 Testamenta duo si fuerint confecta eadem die, vel hora licet regulariter ambo se confundant, & neutrum valeat iuxta notata per gl. l. 1. §. non autem ff. de bon. poss. secundum Tab. gl. & Doct. l. fin. C. de edicto diu. Adr. toll. gl. & Doct. c. duobus de rescript. 6. tamen fauore reip. in dubio temporis præsummitur pro fisco l. 1. C. de iure fisci lib. 10. Bald. l. 1. C. de hæred. vel act. vend. Doct. l. fin. C. de sacr. sanct. Eccl. ver. in loco de fisco ad Eccl. num. 7. Didac. ver. res. lib. 1. c. 18. num. 2. & 7.

53 Testes deponentes de instrumento subtracto probant, licet non sint adeò periti vt sciant, cognoscere defectus instrumentorum, vbi alias hoc requireretur l. 2. §. diuus ff. de iure fisci Doct. l. si de possessione C. de probat. gl. c. cũ

olim

olim de priuileg. & hoc fauore reip. Euer. in loco de fisco ad Eccl. num. 13.

54 Transactio à republ. facta contra communē iuris regulam, sub prætextu alicuius instrumenti postea reperti rescindi potest l. rempublicam C. de iure reipubl. lib. 11. not. l. Imperatores ff. de re iudic. gl. l. sub prætextu ff. de transact. Bart. l. constitit. C. de pæn. iud. qui male iudic. Emanuel in Enchiridion ver. respubl.

55 Tributa reipublicæ præferuntur cuilibet creditori, quo ad ipsum prædium tributariū Bald. l. 1. num. 3. de public. pension.

V

56 Vendere totum potest respub. habens partē in re communi cum priuato not. l. 1. C. de vend. rerum fiscalium lib. 10. Euer. in loco de fisco ad Eccl. num. 17. Abb. c. quamuis num. 13. de sent. & re iudic. l. multum interest C. cum rer. alien. Abb. c. ratio nulla nu. 2. de preb. Dec. c. cū omnes num. 38. de Const. cons. 235. num. 7. Afflict. c. si duo num. 14. de fratribus de nouo benef. in vest. Ampl. 1. etiam si fiscus in re minimam partem haberet d. l. 1. C. vend. rer. fisc. lib. 10. Secundo Ampl. hoc idem in ecclesia Andr. ab ex ea C. cum omnes num. 145. de const. Tertio Ampl. de re obligata fisco, & alteri priuato, vt etiam fiscus possit totam vendere l. res quæ §. 1. ff. de iure fisci. Quarto Ampl. vt fiscus possit totam rem cōmunem pignorare gl. l. vnica c. si communis res pign. data sit. Quinto Ampl. etiam si res diuidua esset, gl. &

Odofred. d. l. vnica C. de vend. rerum fisc. lib. 10. Sexto in tantum procedit vt emptor teneatur soluere fisco totum precium, licet fiscus teneatur partem socio contribuere Bald. l. 2. C. de com. rerum alien. l. senatus l. res quæ §. 1. ff. de iure fisci, fallit tamen primo quãdo fiscus habet tantummodo vsumfructum Bald. d. l. multum interest num. 4. Secundo non procedit quãdo fiscus nõ interpellauit primo socium, an vellet emere partem suam Bald. l. 2. C. de commun. rerum alien. Ripa l. serui electione §. labeo num. 15. ff. de leg. 1. Ias. l. fin. num. 11. C. de iure emph.

34 Ex istis ergo manifestè constat vtilitatem publicam præferri priuatæ Conc. Ruin. cons. 149. num. 8. vol. 4. Rol. cons. 86. num. 65. Port. cons. 17. num. 22. port. inst. de rerum diuis num. 25. Nacta cons. 477. num. 19. vol. 3. Grat. cons. 113. num. 19. vol. 1. Gramm. decis. 12. nu. 18. Corn. cons. 38. num. 19. vol. 1. Socin. Iun. l. 1, num. 41. & num. 259. ff. sol. matr. Cagn. l. 2. num. 95. C. de edendo, & rubr. ff. si cert. pet. num. 46. Aldobr. inst. de excusat. tutor §. item num. 14. Ampl. procedere etiam cum in commodo

35 aliquorum particularium Crau. cons. 132. nu. 23. fallit primo vt non posit appellare quando

36 iudex minorem pænam intulit, vel absoluit secundum Follerium in praxi. crim. tit. quod pænis debitis feriantur nu. 82. Gramm. decis. 14. Boer. decis. 289. Secundo fallit vbicunq; fiscus

37 esset in dolo, vel culpa; quia tunc redigitur ad instar.

instar. priuati l. qui fundum §. si tutor ff. pro emptore Milleus in praxi. crim. ver. eiusmodi nu.
38 8. Tertio fallit, quando vtilitas priuata esset magna, publica autem parua l. 2. §. sunt ff. nequid in flumine publ. gl. & Doct. c. bonæ de post. prael. Iac. l. 1. §. fin. C. de Cad. toll. Alex. l. 1. num. 46. ff. sol. matr. l. actione §. labeo ff. pro socio gl. l. operis C. de oper. publ. l. vnica §. fin. & ibi Bart. C. de Cad. toll. Dec. c. ratio nulla num. 3. de pręb. idem cons. 244. num. 6. Ias. l. 1. num. 39. ff. sol. matr. Alciat. d. loco num.
39 50. vtilitas .n. maior pręferri debet. Quarto limit. vt procedat de vtilitate publica, quæ est in cõmuni, & in quolibet particulari nõ de ea quę est in communi tantum l. 2. §. hoc interdictum ff. nequid in loco publico Alciat. c. quod sedem num. 47. de offic. ord. alias quilibet debet propriam præferre vtilitatem c. bonæ cum gl. ver. communem de post. prælat. prima .n. charitas incipit à se ipso l. præses C. de seru. & aqua c. duæ sunt 19. q. 2. c. si non licet 23. q. 5. Ant. de Butr. d. c. bonæ num. 44. vtilitas .n. publica
40 dicitur singulorum priuata Sal. l. Idonei num. 1. ff. de testibus. Quinto fallit in vtilitate animæ particularis, quæ præferri debet vtilitati publicæ Neuiz. cons. 4. num. 36. nec mirum quia
41 anima cunctis rebus est præferenda l. sancimus C. de sacr. sancta. Eccl. Ias. l. si pęcuniam ver. 4. ff. de cond. ob causam. Sexto modo declara, vt per Bart. l. 1. num. 26. ff. sol. matr. dicens, aut loquimur de publica vtilitate primi

gradus, quæ affert vtilitatem in communi, & in
42 quolibet particulari, vt in Sacerdotibus & Magistratibus, & hæc præfertur omnibus alijs, etiã dotibus l. impensa ff. de relig. & sumpt. fun. d. c. bonæ, si vero quæramus de secunda, quę adfert vtilitatem in communi, non autem in particulari, vt id ꝙ habet camera fiscalis l. vtilitas C. de primip. lib. 12. & hæc nõ præfertur, Tertię quæ principaliter habet vtilitatem priuatam, secundario verò publicam, vt causa dotis, quia pari passu ambulant, nisi in casu l. satis C. in quibus caus. pign. tacitè contr. si verò quæritur an prĕferatur Quartę nempè vtilitati priuatorum, quæ tamen dicitur publica, quia vniuersaliter vtilitatem adfert, vt quod homines sint diuites §. fin. inst. de his qui sunt sui l. seruum §. publicè de procur. §. cogitatio auth. vt iudices sine quoq; suffragio, & hæc est propriè priuata vtilitas, & tunc aut loquimur in iure iam quæsito preferendo, & publica præfertur l. pæn. ff. de priuileg. cred. aut de iure de nouo à Principe acquirendo, & tunc ipse prĕfert vtilitatem priuatorũ, ne videatur auarus l. 2. C. de sec. nupt. & hoc habito respectu ad secundam speciem; nam respectu primæ, & tertiæ secus est, hęc Bart. d. l. 1. num. 26. ff. sol. matr. per autho-
43 res quæ C. com. delegat. Septimo declaratur, aut priuatus certat de damno euitando, fiscus verò de lucro captando, & tunc fiscus non præfertur priuato l. non puto ff. de iure fisci, si verò vterq; certat de lucro captando, tunc præfer

ri

ri debet fiscus, ita Euer. in loco de fisco ad dotem num. 6. vt quando fiscus venit ex contractu suo, vel alterius, cui successit, quia tunc fiscus est magis fauorabilis Ias. l. de die ff. qui satisd. cog. Euer. in loco de fisco ad Eccl. nu. 10. & sic quando fiscus venit ex causa lucratiua in pænalibus causis dubijs, tunc quia in pænis benignior fit interpretatio contra fiscum iudicatur Cagn. l. 1. num. 66. C. de edendo ita gl. 1. c. scias in fine 7. q. 1. Didac. Variar. resol. lib. 1. cap. 16. num. 1. Boss. tit. de fisco num. 74. Octauo declara vt fiscus non dicatur priuilegiatus, nisi in casu quo in specie reperitur gl. l. 1. C. de petit. hæred. l. item §. in priuatorum ff. de pet. hæred. Ias. l. 1. Col. 3. C. de edendo. No-
44 no declaratur vt si concurrent dos, & fiscus, causa dotis præferretur fisco, secundum Mag. com. opin. de qua per Boss. tit. de fisco num. 77. ita Didac. var. resol. lib. 1. c. 16. num. 6. Decimo declaratur, vt lite pendente inter priuatum & fiscum nequaquam sit priuatus sua possessione priuandus Didac. Var. resol. lib. 1. c. 16. num. 8. ex quibus declarati sunt textus in principio huius opusculi adducti, & lex non puto ff. de iure fisci, vbi iure cons. dicit.

Non puto delinquere eum, qui in dubijs questionibus contra fiscum facile respondet.

Sum-

Summaria in opuſculum tertium.

1 *Honor preferri debet cunctis rebus.*
2 *Honor quid ſit.*
3 *Honorem nemo ſibi debet aſſummere.*
4 *Honor adipiſcitur virtutibus.*
5 *Mulier amittit dotem propter adulterium.*
6 *Honorem ſuum nemini quis dare debet.*
7 *Honores gradatim conferendi ſunt.*
8 *Honor inuito conferri non debet.*
9 *Maior in honore, maior in ſanctitate eſſe debet.*
10 *Lex eſſe debet honeſta, honeſtaq; iubere.*
11 *Preſumitur ſemper bene pro honeſta perſona.*
12 *Differentie inter honorem, gloriam, laudem, & alia huiuſmodi latè.*
13 *Honorandi qui ſint latè diſcutitur quibus modis conferatur honor latè tractatur.*
14 *Honores dum coaferuntur quę ſint inſpicienda.*
15 *Honore præditi ſunt cęteris præferendis in multis.*
16 *Honoris cauſa dicitur ardua.*
17 *Honeſtum venit ſemper quod in contractibus concipitur.*
18 *Honeſtum prefertur lucro.*
19 *Honor defendi debet ſicut vita.*
20 *Honeſtas dicitur excepta in omni diſpoſitione.*
21 *Honoris conſeruandi cauſa multa licent, quæ a lids minimè licerent.*
22 *Matrimonii cauſam maximam honeſtatem requirit.*
23 *Honeſtum quod eſt neceſſarium dicitur.*
24 *Honeſtas prefertur nobilitati.*

Honeſtas

25 *Honestas morum inducit Summum Pontificem ad concedendum id, quod alias non concederet.*
26 *Honestatis causa recedimus à proprietate verborũ.*
27 *Reip. expedit quod magis conseruetur honestas, quã multiplicentur populi.*
28 *Honor remitti non potest.*
29 *Honestum praualet vtili, & delectabili.*
30 *Bonorum tria sunt genera.*

OPVSCVLVM TERTIVM.

1 ONOR PRAEFERRI DEBET CVNCTIS REBVS l. isti quidem §. quid si ff. de eo quod met. causa ibi, quod si dederit, ne stuprum patiatur vir, siue mulier, hoc edictum locum habet; cum viris bonis iste metus maior, quam mortis esse debeat Conc. Crau. cons. 168. num. 3. Socin. Iun. cons. 38. num. 40. vol. 1. Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 377. num. 19. not. l. fin. ff. de pæn. Barb. cons. 47. vol. 1. Neu. Sylua nupt. lib. 1. num. 34. dixi ego in tract. mors omnia soluit num. 171. & in tract. de leg. & stat. p. 2. q. 4. num. 7. l. semper ff. de reg. iur. ibi, semper in contractibus non solum quod liceat, considerandum est; sed & quod honestum est, & l. non omne ff. eod. tit. ibi (non omne quod licet honestum est) gl. §. suspectus ver. ob culpam inst. de suspect. tutor l. iusta ff. de Man. vindicta ibi, iuxta causa manu.

manumissionis est, si periculo vitæ, infamiæ vel dominum seruus liberauit, vbi honor æquiparatur vitæ Grammat. Decis. 98. num. 3. Caleph. inter cons. crim. vol. 2. num. 16. Cepolla cons. 41. num. 8. Aug. Ber. rubr. de vsur. num. 62. Dec. cons. 686. num. 10. Iohan. Annibal. rubr. ff. sol. matr. num. 339. Socin. Iun. cons. 117. num. 22. vol. 3. cons. 39. num. 42. vol. 2. Grammatic. Decis. 98. num. 3. Curt. Iunior. cons. 79. num. 3. vol. 2. & in cons. 102. num. 7. vol. 2. Asin. cons. 112. num. 16. item cons. crim. num. 29. Barbat. cons. 47. vol. 1. Bald. c. 1. de vit. & hon. cleric. Cassan. de gloria mundi p. 1. consid. 2.

B Pro solutione atq; declaratione huius axiomatis. non nulla prius præmittenda sunt, & primo quod honor est prærogatiua, quædam ex vitæ, morumq; probitate, & quandoq; ex fortuna causata, qua quis à vilibus personis, simplicibusq; plebeis distinguitur Petr. Calef. in specul. nobilit. num. 22. quem retuli in tract. de defin. p. 2. defin. 32. num. 22. Præterea honor. Municipalis est ad ministratio reip. cum dignitatis gradu, siue cum sumpto, siue sine erogatione contingens, l. honor ff. de Muner. & honor. similiter honor est exibitio reuerentiæ in testimonium virtutis, Arist. 2. Ethyc. quandoq; dicitur premium seu salarium l. 1. §. pro inde ff. de uar. & extr. cogn. proprie tamen honor est quędam protestatio alicuius præeminentiæ in aliqua exibitione illi, qui honoratur Cassan. d. loco in princ. vers. proprie.

Secun-

3 Secundo not. neminem sibi debere honorẽ assumere, sed sicut Aaron debet esse vocatus c. in scripturis 8. q. 1. Bellam. c. transitus nu. 3. dist. 79. potest tamẽ peti præcedentibus meritis gl. fin. c. sicut 1. q. 6. c. miramur 61. dist.

4 Tertio ad honores peruenitur per virtutes, honor .n. est prẽmium virtutis Arist. 8. Ethyc. secundo per diuitias, vt dixi super in opusculo præced. cum de fauore agnationis tractaui; tertio homo primam inter cæteras creaturas post angelos dignitatem obtinet gl. l. iustissimè ver. dignitatem ff. de ẹdil. ædicto; natura .n. omnia eius causa produxit l. in pecudum ff. de vsufru-
5 ctu, qui quem ad modum virtute honorem consequitur ita & vitijs eo priuatur l. senatoris ff. de ritu nupt. Et mulier amittit dotem quæ patitur obsculari, vel de honestari secũdum com. opin. de qua per Doct. rub. C. de edendo l. 2. §. hoc amplius ff. de his qui not. infamia l. 1. §. ait prætor ff. de postul. l. 1. C. vbi sen. Claris. Menoch.
6 de arb. iud. lib. 1. q. 88. num. 17. Bald. l. ne quis num. 1. C. de decurion. Ideo nemo dare debet alteri honorem suum Angel. l. Iulianus §. 1. ff. si quis omiss. causa test. Vnde qui ipsum negligit dicitur crudelis Ber. cons. 161. num. 2. vol. 3. c. nolo 12. q. 1.

7 Quarto not. honores ẹqualiter distribuendos esse, l. vt gradatim ff. de mun. & hon. vt c. legimus 93. dist. gl. c. licet ver. maiorem de translat. Episcopi Bald. l. quẹ vtiliter ff. de negoc. gestis l. honor §. gerendorum ff. de muner. & honor

honor c. sicut 48. dist. l. nulli C. de numerarijs lib. 12. genus .n. hominum consistere non potest nisi quidam maiores, quidam minores exi-
8 sterent c. ad hoc 89. dist. c. de constantinopolitana 22. dist. non tamen inuitis dandi sunt honores l. inuito ff. de reg. iur. l. 2. & seq. ff. de decurion. gl. c. 1. 73. dist. & qui fuerit maior in honore, maior in sanctitate dicitur esse c. ratio
9 nis 100. dist. c. vilissimus 1. q. 1. Vnde quanto in maiori honore peccat, tanto grauius est puniendus c. quia §. presbiteri 5. q. 6. vnde dici solet honorem suscipiens onus suscipere, c. ex litteris de pignor.

10 Quinto not. quod quemadmodum lex debet esse honesta c. erit 4. dist. Anch. cons. 243. nu. 8. ita eius pręcepta sunt honestè viuere, alterũ non lædere, ius suum vnicuiq; tribuere l. 1. & seq. ff. de iust. & iure §. iuris præcepta inst. eod. Marian. Socin. sen. c. inter num. 10. de excess. præl. petuntur tamen quædam inhoneste, quæ tamen honestissimè recipiuntur l. 1. §. est .n. ff. de var. & extr. cognit. Item honestè viuere intelligitur quo ad se, sicut prębere se moribus bonis moratus est quo ad alios Bart. tract. de te-
11 stibus num. 40. vnde pręsumitur semper pro honesta persona, vt agat quicquid sibi de iure agẽdum est, nihil quę dolo faciat Alba. cons. 95. num. 7. ideo punitur mitius l. 5. ff. ad l. Iul. peculat.

12 Sexto not. quod differentia est inter honorẽ, honestatem, famam, gloriam, reuerentiam, & laudem,

laudem, & excellentiam, nam honor est exhibitio reuerentiæ in testimonium virtutis, vt dixi super num. 2. honestas vero est exhibitio ipsius virtutis not. rub. de vita, & hon. clericorũ fama, est dignitatis, illesæ status legibus, ac moribus comprobatus not. leg. pæn. ff. de var. & extra ord. cognit. gloria est autem sequens de aliquo fama cum laude. Item laus est sermo elucidans magnitudinẽ virtutis Arist. 1. & 3. Eth. Gloria est effectus honoris, & laudis quæ est in se ad alios, & honor est in se ab alijs reuerentia autem est honor, qui exibetur cum pauore, quę est inter maiores, & minores Arch. c. 2. de offic. de leg. 6. excellentia vero propriè cadit in Principe c. 1. de probat. & inter gloriam & claritatem hoc interest, quia gloria multorum indicijs. Constat claritas bonorum Seneca lib. 3. Epistol. reuerentia ex vna parte est principium motiuum ad honorandum, in quantum .s. aliquis ex reuerentia, quam habet ad aliquem eũ honorat, ex alia verò parte est finis honoris, in quantum scilicet, quis adhoc honoratur, vt in reuerentia ab alijs habeatur, item reueren. est actus timoris Arch. Flor. 4. p. summæ tit. 5. §. 1. similiter honor differt à laude, quia honor est propter se, & in se sed laus ordinatur, ad aliud, ideo honor est excellentior laude S. Tho. 2. 2. q. 103. art. 1.

13 Septimo not. plures esse honorandi, Primo quẽ Princeps honorat, l. restituendæ C. de adu. Diu. Iud. l. 1. ff. de Ab. scr. gl. c. qui autem

ver-

ver. dignus 17. q. 3. & pręſertim, quem Papa approbat nemo improbare debet c. hæc eſt 24. q. 1. c. vina 35. q. 9. Secundo honorandi ſunt Prælati, & Rect. Eccl. in medio fratrum rector eorum in honore Eccl. 10. Tertio honorandi ſunt ſacerdotes Eccl. 7. honorifica c. ſacerdotes 6. q. 1. Quarto honorandi ſunt Medici Eccl. 33. honora Medicum. Quinto honorandi ſunt ſenes Eccl. 14. honora perſonam ſenis. Sexto honorandi ſunt parentes, honora patrem tuũ, & matrem tuam Exod. c. 20. Deut. 6. Math. 15. Marc. 7. Eccl. 7. Septimo ſubditi tenentur dominis ſuis honorẽ præſtare l. 1. C. de offic. pręf. vigil. l. potiores C. de offic. reſt. prouinc. Octauo patrono Eccl. debetur honor. Roch. de iure patr. ver. honorificum.

Septimo not. quod diuerſis modis præſtatur honor hominibus. Primo loquendo reuerenter Eccl. 5. honor eſt in ſermone ſenſati. Secundo aſſurgere venienti Leuit. 29. corã Can. capite conſurgere l. fin. C. de offic. diu. iud. l. ſi non ſortem §. libertas cum gl. de cond. indeb. Tertio exibitio ſeruitiorum Eccl. 3. qui timet Deum honorat parentes. Quarto ille qui ſedet dicitur magis honorari, quam ſtans Bald. l. quoties C. vbi Senat. vel Clariſ. & inter eos qui ſedent, ille qui ſedet à ſiniſtris præferri dicitur Bald. l. decernimus C. de ſacr. ſanct. Eccl. Quinto ſignum honoris eſt deferre præcioſas veſtes gl. l. 1. C. nulli licere infrenis lib. 11. ſpecul. tit. de aduocato §. ſequitur. Sexto in hæredis

redis institutione fit honor Ben. c. Rayn. num. 31. & seq. de testam. not. l. fin. C. de his qui sibi intestamento ad scribuntur. Septimo signũ honoris est si erigitur statua alicui, quæ si rumpatur datur actio iniuriarum l. si statuas, & ibi Doct. ff. de iniurijs. Octauum signum est adeptio triumphi, cum duces Belli victoriam contra hostes reportant, vt §. 1. in proem. inst. ibi triumphator magnificus. Nono consistit honor etiam indelatione in signorum, & armorũ, nam qui maioribus insignibus vtuntur, maioribus honoribus præfulgent Doct. c. vt Apostolicæ de priuil. 6. & c. 1. 41. dist. & maximus honor est portare insignia, arma, vexilla honoratorum, & suorũ prędecessorum Iohan. de Plat. l. 1. & l. fin. C. de pręposs. sac. Cubic. lib. 12. l. 1. C. de hon. vehic. lib. 11.

8 Octauo not. quod in conferendis honoribus hæc maximè consideranda sunt. Primo vt vires eius, cui conceditur honor, metiantur c. non est 1. q. 1. ad honores .n. non peruenitur absq; labore l. 1. C. excusat. artis lib. 10. Secundo ne in conferendo honorem vni, alteri postea detrahatur c. nulli 29. dist. quando .n. aliquis aliquem excessiuè commẽdat alios, tali nimia prędicatione vituperat §. sed si in proem. ff. c. qualis 25. dist. Tertio ne praui ad honores assummantur. Quarto vt persona inducentis habeat iurisdictionẽ inducendi l. 2. C. de decurion. lib. 10. l. super creandi C. de iure fisci eod. lib. Quarto quod ille cui censertur honor sit capax

illius honoris l. honor §. de honoribus ff. de mun. ner. & honor. l. neminem C. de decurion. lib. 10. Quinto consuetudo conferendi l. non tantum ff. de decur. Sexto attenditur ordo conferendi, vt primo scilicet conferatur minor, quã maior l. honor. §. gerendornm ff. de muner. & honor l. 2. C. quemadmodum ciuilia lib. 10. l. vt gradatim ff. de muner. & honor.

15 Nono & vlt. not. est, quod illi qui sunt in aliquo honore constituti præferuntur alijs in multis, quia pro illis semper bene præsumitur gl. c. illud 40. dist. Rom. sign. 726. vnde leges de cõsilio istorum sanciuntur l. humanum C. de legibus. Secundo qui custodiam castri delegauit nobili excusatur siquid ab eo, cui delegatio facta fuit mali contingerit Oldr. cons. 92. secus si alteri l. vlt. ff. de cust. reorum. Tertio non ita de facili incarceratur Ang. l. si à bonæ fidei ff. de rei vend. Lucas l. mulieres C. de dignit. lib. 12. Quarto eius testimonio magis creditur gl. l. 3. ver. plebeio ff. de testibus; specul. tit. de teste §. postquam ver. porrò Odofr. l. fin. ff. de fi. de instr. & hoc nisi ipse deponeret pro actore plebeius autem pro reo gl. c. clerici 81. dist. Doct. c. ex litteris de probat. l. fauorabiliores ff. de reg. iur. Quinto eius vox cæteris paribus in electionibus, & nominationibus, cæteris præfertur l. maiorem ff. de pact. Bart. l. 1. C. de dign. lib. 12. l. ob carmen vbi Doct. §. fin. de testibus Doct. com. c. dudum de elect. Lambert. de iure patr. 24. articul. 1. q. 2. 9. princ. lib. 2. Sexto

ſto in obeundis dignitatibus præferuntur cæteris, Lucas de Penna l.mulieres C.de dignit. lib. 12. not. c. de mulcta de præb. Septimo ad domum illius mittitur examen eius, & in redditione rationis l.pæn.§.fin.ff.de cond.& de monſtr. l. ad egregias ff. de iure iur. Bald. l. mutus §. is qui ff.de proccur. Octauo præferuntur alijs in ſeſsionibus ſalutationibus, & huiuſmodi l.2. & ſeq. C.de offic.diu. iud. gl.l.3. §.ſedendi C.vbi ſenat.vel clariſsimi. Nono ſi poteſt fugere nõ tenetur,ſi eius fuga eſſet contra honorem Cyn. l.ſi ex plagis §. tabernarius l. ſcientiam §. qui cũ aliter ff. ad leg. Aquil. idem & Bald. l. filius ff. de cond. inſt. Doct. com. l. vt vim ff.de iuſt. & iure;non .n. fieri poteſt quod ſine de decore fieri non poteſt. Decimo non tenetur ire pedes, vt plebeius Bald. l. liberti C. de oper. libert. c. cùm adeò de reſcr. gl.l. idem quæ §.idem labeo ff.mand. Bald. l. quoniam C. de teſtibus. Vndecimo licet mater teneatur lactare filiũ l. nec filium C. de patr. poteſt ad hoc tamen non tenetur mater nobilis Doct. com. l. alimenta C. de negoc. geſtis,nec talis vxor tenetur prçſtare ſeruitia vilia marito ſuo, vt lauare pedes, & ſimilia Iohan. Andr. c. litteras de reſt.ſpol. Tiraquel. tract.de leg. Connub. l. 1. num. 26. Capra conſ.42. Duodecimo honeſta perſona cogi non poteſt ad decapitandum, ſeu ſuſpendendum aliquem quamuis vilis, & plebeius compelli poſsit Doct.l.fin.§.fin.ff.de pign.act. Alex. l. 1. Col. antep. ff. ſol. matr. Bald. l. vlt. C. de

exeċt. Flor. l. liber homo ff. ad l. Aquil. Deci mo tertio pater, quamuis non teneatur alere filium, qui proprijs manibus victum quęrere, possit hoc tamen non habet locum in filio nobili cui verecundum esset huiusmodi opera seruilia facere; Nam non possumus nos, quod honestè non possumus Bart. l. siquis §. sed & si ff. de liber. agn. l. 1. C. de mend. val. lib. 11. l. si filius ff. de cond. inst. sicuti filia illustris cuiuspiam debet dotari à patre, licet ex aliqua arte dotem sibi comparere posset Bald. l. neq; C. de iure Doct. Rom. l. 1. ff. sol. matr. Bald. Nou. tract. de dote p. 6. priuil. 16. Iohan. Lupus c. p vestras §. 23. de don. inter vir. & vxorem, quemadmodum ille, qui honestæ personæ prestare alimenta compellitur ea in domo non in hospitali præstabit Bald. l. 1. §. sed scimus C. de lat. lib. toll. Iohan. Ana. c. 1. de inst. exp. Card. c. cum haberet de eo qui duxit in matr. Decimo quarto honesta persona, & nobilis grauius punitur quã ignobilis, atq; plebeius l. sacrilegij §. 1. ff. ad l. Iul. pec. l. pedius l. vlt. ff. de inc. ruina, & naufr. l. fin. ff. de sepulcro viol. l. priorem ff. de termino moto l. pæn. ff. ad l. Corn. de Sicar. ampl. etiam si lex dicat omni misericordia remota c. 2. de maled. fallit tamen nisi in casu, quo honestas seu nobilitas auget delictum, quod plerumque facit Doct. l, quædam ff. de pæn. l. 2. l. omne §. augetur ff. de re mil. gl. c. homo 40. dist. c. quia 50. dist. nam tunc grauius peccant, & vt pæna sit correspectiua delicto grauius sunt puniendi

l. pre-

præsbiteri C. de Episcopis & cler. not. l. omnes C. de decur. lib. 10. & tunc augetur delictũ dignitate, cum in his delinquimus, quæ dignitatem nostram concarnent, atq; illius administrationem, vel in his, propter quæ honorem simus consecuti, vel cum delictum cedit in dedecus, & contumeliam ipsius dignitatis, vel quando delinquimus, prætextu, atq; colore dignitatis Cepol. cons. 40. Col. 4. Doct. super cit. quod crimen augetur ratione dignitatis quatuor ex causis. Primo propter specialem repugnantiam actus peccati ad magnitudinem, veluti si Princeps iustitiã violet, qui ponitur iustitię custos. Secundo propter exemplum, siue schandalum. Tertio propter ingratitudinem. Quarto quia facilius possunt resistere peccato maiores, vt qui excedunt scientia, & virtute S. Thom. 1. 2. q. 73. art. vlt. Similiter secundo loco intelligẽdum est, vt nobiles in pænis corporalibus mitius puniantur, at in pecuniarijs grauius puniuntur cæteris quidem paribus not. l. si properandum §. sin autem C. de iud. magis .n. affligitur nobilis ex parua qua piam pæna corporali, quã ex magna ignobilis Doct. c. 1. §. si rusticus tit. de pace ten. not. l. in seruorum ff de pæn. Tertio declaratur, vt non procedat in pænis relatiuis vnde si nobilis accuset plebeium atq; nõ probet eadem omnino pæna punietur, qua puniri deberet plebeius, si delictum probatum fuisset gl. & Doct. l. ad commentariense C. de cust. reo Ang. l. Atletas §. item ff. de his qui not. in-

fam. Doct. l. 2. C. de fide instr. Quarto non procedit cum nobilis mandauerit pauperi, vt delictum committat; nam tunc iste nobilis eadem pœna punietur not. l. vtrum ff. de Parric. Doct. l. his qui ff. de furt. Bald. l. non ideo C. de accusat. Quinto fallit nisi nobilis fuerit in nimia contumacia not. c. 2. de offic. deleg. 6. not. c. ea quæ de statu Monach. Afflict. c. 1. nu. 98. de pace iur. firmanda. Sexto intellige, in arbitrarijs, secus in pęnis vniformiter certè, & determinatè, indistinctèq; positis, tunc .n. ea pœna æqualiter omnes puniri deberent, Doct. com. l. nemo C. de sacrosanct. Eccl. Sal. l. seruos C. ad l Iul. de vi. publ. vel cum statutum aliter expresſim disponit, Sal. l. 1. C. de raptu virg. Decimo quinto nobilis habet priuilegiũ ne conueniri posſit vltra quam facere potest l. maritum l. miles ff. de re iud. & in huiusmodi deductione est habenda ratio suæ nobilitatis gl. l. seruis ff. de leg. 3. alius .n. cibus datur nobili, & honestæ personæ, qui non conuenit plebeio Ias. §. item si de dote col. 2. inst. de action. Bald. l. 2. C. quod cum eo, idem in rubr. C. qui bon. Ced. poss. Doct. l. Nesennius §. vlt. ff. de re iud. Doct. com. l. si maritus ff. sol. matr. l. Nepos. ff. de verb. sign. sicuti conueniunt ei preciosiora vestimenta Alber. l. 2. C. quę res vendi non pos. Decimo sexto in constituenda dote est habenda nobilitatis ratio, vt scilicet maior dos constituatur propter ipsius nobilitatem, gl. c. nullum 30. q. 5. not. l. quæro ff. de iure Dot.

De-

Decimo ſeptimo nobiles ſunt immunes à muneribus publicis l. præcipimus l. ſenatorum l. quoniam C. de dign. lib. 12. l. 3. §. 1. ff. de mun. & honor. Quod intellige quo ad honera perſonalia, nam quo ad realia tenentur not. l. 1. C. de offic. præf. Ang. l. vlt. §. ab huiuſmodi ff. de muner. & honor. niſi conſuetudo aliter ſe haberet Maſuer. tit. de tallijs §. item illi, Doct. l. non tantum §. Ilienſibus ff. de exc. tutor. Decimo octauo inſtrum. commune honeſtæ perſonæ, & plebeio, deponi debet magis apud honeſtam l. fin. ff de fide inſt. Luc. de Penna l. mulieres ver. 26. C. de dignit. lib. 12. Decimo nono plebeius aduerſus nobilem de dolo, aut alia famoſa agere non poteſt l. non debet ff. de dolo. Vigeſimo citatio facta nobili, fieri debet in ſcriptis not. l. quoties C. de dign. lib. 12. Guid. ſing. 82. Fel. c. Paſtoralis de offic. deleg. Rom. l. ſi verò §. de viro in 5. fol. ff. ſol. matr. vlt. in omnibus fauendum eſt magis honeſtę perſonę, quã ignobili, datis cæteris paribus; non tamen facit, vt recedamus à reg. iuris, niſi quantum à legibus ſit permiſſum l. in perfecto C. de teſtam. Tiraquel. tract. de nobil. c. 20. num. 195. Caſſan. tract. de gloria mundi p. 5. conſid. 33. & ſeq. vbi inter cętera concl. quod promiſſa nobilium pro factis habentur l. nemo ff. de integr. reſt. item in multis cauſis non licet plebeio donare, in quibus licitum eſt honeſtæ perſonæ Abb. c. 1. de donat. l. filius §. 1. ff. de donat. ex quibus apparet quantum honori ſit deferendum, ideo iſtis

16 suppositis. Ampl. primum dictum principale huius opusculi pluribus modis & primo quod causa honoris dicitur ardua, quęstio Socin. Iun. cons. 39. num. 45. vol. 2. quę quidem mitissimè tractari debet Alc. cons. 306. num. 4. Se-
17 cundo Ampl. vt in contractibus veniat semper non solum, quod est licitum, sed etiam quod honestum est l. semper ff. de reg. iur. Paris cons.
18 88. num. 39. vol. 1. Tertio Ampl. vt honestum præferatur vtili; honor .n. pręfertur lucro & diuitijs gl. c. ad conditorem ver. honori de verb. sign. l. Iulianus ff. siquis ommissa causa testam. l. vestis §. muliebria ff. de auro & arg. leg. Angel. l. miles §. socer. ff. de adulterijs Gher. sig. 82. Socin. cons. 26. num. 1. vol. 4. gl. l. Iulianus ff. ad Syl. dixi ego in tract. de leg. & stat. p. 3. q. 8. num. 3. Bald. l. reprehendenda C. de inst. & subst. Cardin. Clem. 2. de sepult. Dec. d. l. reprehendenda num. 3. vbi Ias. num. 7. & Paul. num. 3. Alber. num. 2. Paul. l. siqui num. 2. C. de postul. Socin. cons. 86. num. 22. vol. 2. cons. 30. num. 40. eod. vol. Alber. Auth. hoc amplius num 2. C. de fideic. Fulgos; l. iusiurandũ §. proccurator num. 4. ff. de iure iuran. Paris. cons. 9. num. 75. vol. 2. cons. 12. num. 199. vol. 2. cons. 58. num. 32. vol. 4. Grat. cons. 95. nu. 57. vol. 1. Corn. cons. 162. nu. 8. vol. 1. Ceph.
19 cons. 39. num. 4. Quarto Ampl. quod honor est defendendus sicut vita Iodic. in praxi. crim. c. 29. num. 4. Neuiz. in Syl. nuptial. lib. 1. num. 92. Ber. rub. de vsuris ampl. procedere, vt liceat

inter-

interficere aliquem honoris ſui cauſa defenden
di Bolenc. l. capitalium §. famoſos num. 161.
ff. de pæn. Bart. l. 1. num. 8. C. de pæn. Bart. l.
ſiquis aggreſſorem num. 2. C. de Sicar. Marſ.
conſ. 81. num. 16. dixi in tract. de fort. caſibus
p. 1. q. 8. num. 21. Ber. conſ. 173. num. 19. vol. 3.
conſ. 161. num. 4. eod. vol. & conſ. 178. num.
30 22. d. loco. Quinto Ampl. vt hoc dictum in
tantum procedat, vt dicatur honeſtas excepta
ab omni diſpoſitione generali Bald. l. ſi cui nu.
2. ff. de ſeruit. Sexto Ampl. vt impoſsibile di-
catur, quod honeſtè fieri non poteſt gl. l. vulgo
ff. de his, qui ſunt ſui ver. non licet l. filius de
cond. inſt. l. Nepos ff. de verb. ſign. l. in eadē
31 ff. ex quibus cauſis maior. Sexto Ampl. multa
licere honoris conſeruandi cauſa quæ aliàs mi-
nimè licerent Aug. Ber. rubr. de vſuris num. 61.
32 Septimo Ampl. procedere in matrimonijs, in
quibus maxime honeſtas ſpectari ſolet l. ſem-
per ff. de reg. iur. vnd. C. tertio Conc. Triden.
ſeſſ. 24. de reformatione matrim. dicitur iuſti-
tię publicæ honeſtatis impedimentum vbi ſpon
ſalia quacunq; ratione valida non erunt Sancta
Synodus prorſus tollit, vbi autem valida fue-
rint primum gradum non excedant; quoniam
in vlterioribus gradibus iam non poteſt huiuſ-
modi prohibitio abſq; diſpendio obſeruari.
33 Octauo Ampl. vt quod honeſtum eſt dicatur
neceſſarium l. in eadem l. nec non §. fin. ff. ex
quibus cauſ. maior. ita Enchir. par. ver. hone-
34 ſtum. Nono Ampl. quod honeſtas præferatur
nobi-

nobilitati l. pronunciatũ §. matrem ff de verb. sign. Bald. c. pæn. de probat. vbi dicit quod mulier quamuis nobilis si fuerit in honestę vitæ, nõ potest in causa virginitatis examinari Mant. sin
25 gu. 383. Decimo Ampl. vt morum honestas inducat Summum Pontificem ad cõcedendum, id quod alias minimè concederet Rebuffus in praxi Ben. tit. de gratia rationi congruit ver. nouæ prouisionis num. 8. Præsummitur .n. bonum de honesto viro Balb. l. Celsus num. 46.
26 ff. de vsucapion. Vndecimo Ampl. vt honestatis causa recedamus à proprietate sermonis notat. l. Nepos ff. de verb. sign. Socin. l. quiq; §.
27 prætor num. 2. ff. de in ius. voc. Duodecimo Ampl. vt expediat reip. magis conseruari honestatẽ, quàm multiplicationẽ populi Bald. Auth. cui C. de ind. vid. tol. Socin. l. hęc conditio Col. 1. ff. de cond. & dem. Curt. Iun. cons. 81. num. 9. §. mulieres Auth. de lenonibus Decis.
28 Ped. 77. num. 18. Decimo tertio Ampl. vt remitti non possit honor reuerentialis, neq; gratis, neq; per pactum Angel. l. alia §. eleganter ff. sol. matr. est .n. hoc contra naturale vinculũ l. venia C. de iniuſ. voc. c. constitutus de relig. Dom. Igneus l. necessarios §. non alias ff. ad Sylan.
29 lan. Decimo quarto & vlt. Ampl. vt honestas ęqui polleat vitæ Men. de arb. iud. lib. 2. cent. 4. cas. 396. num. 7. Alex. l. si victum num. 2. ff. de re iud. Ber. cons. 161. num. 1. vol. 3. Cagn. l. 2. num. 70. ff. de orig. iur. Gher. sing. 1. num. 10. Alc. cons. 306. num. 5. Asin. cons. 114.
num.

num.2. inter conſ. crim. Curt. conſ. 102.nu.7. Bart. conſ. 5. num. 13. inter conſ. crim. vol.1. Crau. conſ.2.num.18.conſ.168. num.2. Ceph. conſ.295. num.20. eſt .n. honor. Theſaurus in comparabilis Port. conſ. 139. num. 22. Quibus ita Ampl. dicas quod tria ſunt, circa quæ homo verſatur, honeſtum ſcilicet, vtile, & delectabile, quę omnia concurrunt in idem ſubiectum, à quibus tamen differt ratione. Dicitur .n. aliquid honeſtum in quantum habet quendã decorem ex ordinatione rationis. Hoc autem quod eſt ſecundum rationem ordinatum eſt naturaliter conueniens homini vnum quoque autem naturaliter delectatur in ſuo cõuenienti, & ideo honeſtum eſt naturaliter homini delectabile ſicut de operatione virtutis, Philoſophus probat. 1. Eth. c.8. vol.5. non tamen omne delectabile eſt honeſtum; quia poteſt etiam aliquod conueniens eſſe ſecundum ſenſum & non ſecundum rationem. Sed hoc delectabile eſt prępter hominis rationem, quæ perficit naturã ipſius. ipſa etiam virtus, quæ ſecundum ſe honeſta eſt refertur ad aliud ſicut ad finem ſcilicet ad felicitatem, & ſecundum hoc idem ſubiecto & honeſtum, & vtile & delectabile, ſed ratione differunt. Nam honeſtum dicitur ſecundum quod aliquid habet quandam excellentiam dignam honore propter ſpiritualem pulcritudinem, delectabilę autem in quantũ quietat appetitũ, vtile autem in quantũ refertur ad aliud. In pluribus tamen eſt delectabile, quàm vtile

& honestum; quia omne vtile & honestum est aliqualiter delectabile, sed non conuertitur vt dicit Phil. 2. Eth. c. 3. vol. 5. S. Thomas 2. 2. q. 145. art. 8. quo ita stante honor præfertur vti li Aldobr. §. cum autem num. 12. inst. de adopt. Anch. cons. 197. num. 2. sicuti bonum spirituale præfertur temporali, & anima præfertur corpori, not. c. solitæ de maior. & obed. vt dicam in seq. opusculo; est .n. honestas quædam spiritualis pulcritudo S. Thom. 2. 2. q. 145. art. 2.
29 & art. 4. similiter honestas præfertur delectabili, sicuti ratio præualet sensui. Quia honestum dicitur quod propriè appetitur propter se appetitu rationis, qui tendit in id quod est conueniens tationi delectabile autem propter se appetitur appetitu sensitiuo S. Thom. 2. 2. q. 145. art. 3. Resp. ad primum preterea secundũ Doct.
30 nostros, tria sunt genera bonorum animæ scilicet, corporis, & fortunæ Roncheg. rub. inst. de bon. poss. num. 5. si conferamus honestum vtile, & delectabile, & hæc tria dubio procul. reperiemus, honestum magis ad animi bonum delectabile, ad corpus vtile ad fortunam esse referendum, verum quia quę circa animam versantur tanquam ea quæ secundum virtutem geruntur; ideo procedit dictũ honor pręferri debet cunctis rebus S. Thom. 2. 2. q. 145. art. 1.

Sum-

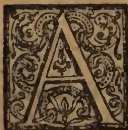
Summaria in quartum opusculum.

1 *Anima cunctis rebus est praeferenda.*
2 *Anima praefertur corpori.*
3 *Anima praefertur diuitiis.*
4 *Damnum illatum animae est inestimabile.*
5 *Animarum cura dicitur ars artium.*
6 *Constitutio fauens animae ligat omnes.*
7 *Animae fauore multa fiunt, quae alias minime permitterentur.*
8 *Immemor salutis aeternae nullus praesummitur.*
9 *Interpretatio fieri debet quae fauet animae.*
10 *Renunciari non potest fauori animae.*
11 *Recedimus à regulis iuris, vbi imminent periculum animae.*
12 *Terminus non currit vbi vertitur periculum animae.*
13 *Veritas tantum, non autem praesumptio attenditur vbi vertitur periculum animae:*
14 *Verba generalia fauore animae vim habent dispositionis.*
15 *Priuilegia quot habeat quod introductum est fauore animae.*
16 *Relictum factum ad construtionem monumenti dicitur factum fauore animae.*
17 *Meretrici quod relinquitur, vt redeat ad frugem melioris vitae dicitur pium.*
18 *Quod relinquitur pro incertis, & male Ablatis dicitur pium.*
19 *Imago dei, vel sancti pingenda, cum relinquitur dicitur fauore animae relictum.*

Studii

20 *Studii causa relictum dicitur fauore animæ.*
21 *Libertas dicitur causa pia.*
22 *Relictum pro redemptione captiuorum dicitur pium.*
23 *Legatum alimentorum dicitur pium.*
24 *Dos dicitur causa pia.*
25 *Confraternitati relictum dicitur fauore animę.*
26 *Puperi relictum dicitur causa pia.*
27 *Relictum loco pio dicitur fauore animę relinqui.*
28 *Declaratio opusculi.*
29 *Ecclesia est cultrix iustitiæ.*
30 *Ecclesia non debet ditari cum iactura alterius.*
31 *Pia causa non præfertur filiis.*
32 *Charitatis ordo incipit à se ipso.*
33 *Cautius agitur cum de periculo animæ tractatur.*

OPVSCVLVM QVARTVM.

1 NIMA CVNCTIS REBVS EST PRAEFERENDA l. ſancimus C. de ſacr. ſanct. Eccl. ibi quoniam non abſurdũ eſt, animas hominũ quibuſcunq; vaſis vel veſtimentis præferri &c. c.cum infirmitas de pęnit. & remiſ. ibi cæterum cum anima ſit multo prætioſior corpore ſub interminatione Anathematis prohibemus, nequis medicorum pro corporali ſalute aliquid ægroto ſuadeat, quod in periculum animæ conuertatur c. pręcipimus 12. q. 1. ibi præcipimus vt in poteſtate ſua res Eccleſiæ Epiſcopus habeat, ſi .n. animæ hominum præ-

prætiosiores illi creditę sunt, multo magis oportet eum curam de pæcunijs agere; ita vt potestate eius indigentibus omnia dispensetur per Præsbiteros & Diaconos &c. l. sunt personæ in fine ff. de relig. & sumpt. funer. ibi; nam summam esse rationem, quæ pro religione facit c. solitæ de maior. & obed. ibi, sed Pontifex in spiritualibus antecellit, quæ tanto sunt temporalibus digniora, quanto anima præfertur corpori c. suscepisti 10. dist. ibi, at nunquid iustum vobis videtur, si cedat spiritus carni. si à terrenis cælestia superentur: Et si diuinis pręferantur humana c. sedulo 38. dist. ibi his maximè vti le esse nosse ita esse pręponendas verbis sententias, vt pręponitur animus corpori Socin. Iun. cons. 29. num. 30. vol. 2. & cons. 85. num. 23. vol. 2. cons. 90. num. 12. eod. vol. Ber. cõs. 36. num. 2. vol. 3. Bart. Socin. cons. 191. num. 7. vol. 2. Alber. d. l. sancimus num. 4. C. de sacr. sanct. Eccl. Zabar. c. qui cum fure num. 1. de furt. Tiraquell. l. si vnquam ver. donatione largitus num. 202. Redoan. tract. de rebus Eccl. non alien. rubr. de rerum sacrarum mobiliũ alien. num. 5. Rol. cons. 5. num. 14. vol. 3. cons. 69. num. 19. cons. 98. num. 33. vol. 1. cons. 70. num. 35. vol. 1. Paris cons. 51. num. 59. vol. 4. c. cum contingat, de iure iur. c. licet eod. tit. 6. c. quamuis de pact. 6. Port. cons. 4. num. 22. cons. 21. nu. 35. c. inter de translat. pręlat. Port. cons. 21. num. 35. & cons. 22. num. 34. cons. 120 num. 7. Port. §. vniuersitatis num. 5. inst. de re

rum

rum diuiſ. Neuiz. conſ. 18. num.27. Socin. ſenior. c.relatum num.7. de ſent. exc.6. Plot.cõſ. 132. num.21. Ant. de Prat. conſ.72. num. 53. Corn. conſ. 246. num.6. vol.1. conſ.320. num. 11. vol.4. Cephal. conſ.216. num.19. conſ.62. num.54. Anchar. conſ.46. num.2. Ant. de Butr. d. c. cum infirmitas num. 8. de pæn. & remiſſ. Bellam. c. conſideret num.4 de pæn. diſt. 5. c. qua fronte num.12. de appellat. Dec. conſ.426. num.4. conſ. 639. num. 2. Iaſ. Auth. ſiqua mulier num.5. C. de ſacro ſanct. Eccl. l. licet num. 3. C. de pact. Paul. d. l. ſancimus num.5. C. de ſacro ſanct. Eccl. Hoſt. in ſumma de reſt. ſpol.
2 §. quando num.2. Ampl. vt præferatur corpori c. ſedulo 38. diſt. ibi, his maximè vtile eſt noſſe præponendas verbis ſententias, vt præponitur
3 animus corpori. Secundo Ampl. vt præferatur cunctis alijs rebus in animatis Caſſan. in Cathalogo de gloria mundi p.11. conſid.3. Iaſ. l. licet C. de pactis Auth. ſacramenta puber. C. ſi aduvend. quid .n. proderit homini ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur c. Matheus in fine de ſimon. Euãg. Math. c.16. & Luc. cap.9. pro declaratione huius opuſculi not. Primo quod ſiquis dixerit animam meam in manibus tuis dimitto hæc verba dicta vni ex amicis, ab eo qui erat in articulo mortis conſtitutus, qui neq; voluit aliter diſponere, dubitatur, quod importent hæc verba, & credo quod videtur ille reſtituere bona illius piæ cauſæ Innoc. & Abb. c. cum tibi de teſtam.

Bald. Marg. ver. testator 1. not. Ber. ver. anima num. 12. Secundo not. quod damnum quod infertur animæ dicitur in æstimabile, specul. tit. de deposito §. nono ver. item not. vndè amissio vnius animę est maius damnum, quam innumerabilium corporum c. si habes 24. q. 3. Cass.
5 de gloria mūdi p. 12. cons. 3. Tertio not. quod animarum cura dicitur ars, artium c. cum sit, de
6 de ætate, & qualit. Quarto not. quod constitutio, quæ fauet animę omnes ligat Mandos. in reg. de impetr. ben. q. 6. num. 2. Ber. cons. 56. num. 11. vol. 3. in concernentibus .n. animam non est habenda acceptio personarum, idem c.
7 cum venissent num. 18. de iudic. Quinto causa criminalis vertitur maximè circa periculum ani-
8 mæ iodic. in praxi. crim. c. 54. num. 11. Sexto multa fieri permittuntur fauore animæ, quę minimæ permitterentur c. later c. consanguinei de sent. & re iud. nam fęminæ quæ alias ab officio postulandi remouentur, & ab officio proccuratoris l. 1. §. sexum ff. de postulando l. neq; feminę ff. de proc. poterint in casu, quo de fauore agitur animæ, quo casu de apicibus iuris non disputatur, sed proceditur tantum de æquitate Mant. sig. 27. num. 3. exceptus .n. dicitur fauor animę ab omni dispositione Laur. de Pal. cons. 83. num. 3. Bald. l. generali C. de sacr. sanct. Eccl. Sexto not. quod nemo præsumitur immemor salutis æternæ Port. cons. 27. num. 23. Socin. sen. c. petistis num. 10. de sent. exc. 6.
9 Corsettus cons. 25. num. 18. Septimo not. ꝙ

Q inter-

interpretatio fieri debet, quę fauet animæ Port. cons. 101. num. 7. Ber. cons. 181. num. 3. vol. 1. in his .n. quæ fauorem animæ respiciunt tutior via est eligenda, Clem. exiui §. item quia de verb. sign. not. gl. 1. c. iuuenis de sponsal. not. c. fin. de sent. & re iud. Cepolla de simul. contr. num. 118. cuius fauore verba accipiuntut in latiori significatu Bart. Auth. sacramenta puber. C. si adu. vend. Ideò concessio facta fauore animæ censetur facta pleno iure, non autem in feudum Ber. cons. 82. num. 10. vol. 1.

10 Octauo not. quod fauori animę non potest renunciari Bald. l. 1. C. de vsu, & vsufructu legato Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 12. consid. 3. num. 4. Nono recedimus à regulis iuris, vbi vertitur periculum animę, dixi ego in tract.
11 de reg. iur. p. 2. reg. 1. Ampl. 11. Socin. Iun. cons. 30. num. 33. vol. 2. Decimo terminus pręfixus ad faciendum aliquid non currit vbi peri-
12 culum vertitur animę Abb. & Felin. c. exceptio
13 nem in 2. not. de except. Vndecimo veritas sola non autem præsumptio in foro conscientiæ attendi debet, secus autem in foro contentioso Ber. cons. 30. num. 39. vol. 2. Duodecimo & vltimo verba generalia fauore animæ habent vim dispositionis, quæ alias nihil disponerent, not. c. cumvenissent de instit. gl. l. 1. C. in quibus causis Angel. l. si cui ff. de seruit. not. l. Paulus §. Paulus ff. de fideic. lib. Tiraquel. tract. de priuil. piæ causę priuil. 51. similiter verba enunciatiua per modum ceusæ prolata, & non principaliter

cipaliter, tam in vltima voluntate, quam in contractu inter viuos fauore piæ cauſæ probant, atq; diſponunt l. ex hac ſcriptura ff. de donat. Doct. Com. c. fin. de ſucceſſ. ab int. Card. c.
15 indicante de teſtam. Bald. l. tale §. fin. ff. de pact. quibus ita ſuppoſitis, quia relictum pro anima dicitur cauſa pia, quæ cum fauore animæ conuertitur, Ideo dicemus quomodo & quando procedat dictum animæ cunctis rebus eſſe præferendam de cuius relicto ponunt Doct. l. ſiquis titio ff. de leg. 2. Bart. l. 1. C. de ſacr. ſanct. Eccleſ. l. Lucius ff. de alim. & cib. legat. gaudet etiã huiuſmodi cauſa priuilegio Eccleſię Doct. Com. c. 1. de in integr. reſt. 6. Innoc. c. relatũ de teſtam. habent .n. priuilegia tam pia cauſa, quam Eccleſia propter animam, & contemplationem Dei Abb. c. nulli de rebus Eccleſ. non alien. Tiraquel. d. l. priuil. 140.

1

Actio regulariter non oritur ex ſimplici, & nudo pacto, nihilominus fauore animæ ſecus eſt Bald. l. ſiquis argentum §. fin. C. de donat. l. ſi tibi ff. eod. Rom. Auth. ſimiliter in 4. ſpeciali C. ad l. Falc. l. ad exactionem C. de dot. promiſſ. Socin. reg. 310. Calcan. conſ. 13. col. 2. Fel. c. 1. col. 6. de pact.

2

Alienatio rei fieri poteſt fauore animæ, quæ alias prohibita fuiſſet Bald. auth. res quæ C. com. delegat. Rom. conſ. 297. Angel. l. quidã §. fin. ff. ad Trebellian. & hoc quo ad rem ſu-

biectam restitutioni ecclesiæ alteri piæ causæ Bald. d. auth. res quæ. Rom. cons. 297.

3

Arbitratore non arbitrante recurritur ad arbitrium boni viri, fauore animæ l. 3. C. de dot. promiss. l. cum post. §. gener. ff. de iure dot. gl. fin. l. 3. C. de contr. empt. Bart. l. 1. col. 3. ff. sol. matr.

4

Caduca quamuis sint legata ad pias causas, non tamen deficiunt Bart. l. Pater seuerinam. ff. de cond. & dem. Bald. l. siquis ad declinandam C. de Episcopis & Cler. Anch. Clem. 2. de relig. Dom. l. cum verò §. pro non scripto ff. de fideic. libert.

5

Canonica portio non habet locum in relictis pro anima gl. com. recepta c. 2. de sepultur. Aret. l. 1. col. 16. C. de sacro sanct. Eccl. not. c. si pater de testam. 6. l. siquis ad declinandam C. de Episcopis & cleric. & hoc quando indeterminatè relinquitur, secus autem quando relinquitur pauperibus certi loci.

6

Cautio Mutiana non requiritur io relictis ad pias causas, nisi constet de contraria mente testatoris, nec extinguitur legatum si legatarius contra veniat l. libertas §. 1. ff. de man. test. gl. l. titio ff. de cond. & dem. Rom. auth. similiter 24. speciali C. ad l. Falcid. quãdo autem testator cõtrarium senserit secus est l. fin. ff. de man. test.

Con-

8

Conditio matrimonium impediens reijcitur siue etiam viduitatem inducens l. quoties l. cũ tale §. rescriptum ff. de cond & dem. auth. cui relictum C. de ind. vid. toll. fallit tamen nisi in defectum huiusmodi conditionis vocetur causa pia Doct. com. l. titio §. vlt. ff. de cond. & dem. Rom. auth. similiter 2. speciali C. ad l. Falc. Socin. reg. 210. in priuil. 25. Secundo deficiente conditione cum ad certam ætatem peruenerit legatum relictum pro anima, nihilo minus debetur, quod alias non deberetur non adimpleta conditione l. meuius ff. de cond. & demonstr. l. qui habeat ff. de vulg. Angel. l. si ita ff. de Man. testam. Rom. Auth. similiter in 6. speciali C. ad l. Salc. l. si serui ff. de stat. lib. Tertio dispositio fauore animæ non vitiatur ob conditionem impossibilem, quam testator putabat possibilem, quæ alias vitiaretur leg. seruo ff. de cond. indeb. vbi Ias. col. 2. ver. 5. gl. & Doct. l. cum talem §. falsam ff. de cond. & dem. Aret. l. impossibilis ff. de verb. obligat. Quarto licet regulariter conditio sit adimplenda in forma specifica l. Meuius ff. de cond. & dem. fallit tamen fauore animæ cuius gratia debetur legatum conditione impleta, licet non in forma specifica Rom. l. si ita ff. de verb. oblig. l. Paul. §. Caius ff. de liber. causa, Socin. reg. 310. in fine; sufficit .n. aliquo modo adimpleri conditio. Quinto conditio indebiti non competit ob indebitum solutum piæ causæ l. cum his §. si in ea

ff. de cond. indeb. §. fin. inst. de oblig. quæ ex quasi contr. nasc. Bald. l ea quę C. de cond. in deb. Rom. cons. 428. Bald. l. quamuis C. de fideic. libert.

9

Cognitio causa in iudicijs non requiritur, sed proceditur in eis summarię & de plano Bal. l. 1. C. de sacro sanct. Eccl. l. hæreditas §. si defuncto ff. de pet. hæred. Flor. l. qui erat ff familier. ercisc. specul. tit. de instr. edit. §. nunc verò vers. quæritur autem.

10

Confesſio extra iudicialis fauore animæ, licet omnino non probet, vehementer tamen adminiculatur, & plus habet virium, quam si esset in fauorem priuati Bald. l. 1. C. de falsa causa adiecta legat. not. c. quoties 1. q. 7. Bald. cons. 331. lib. 2. not. c. cum dilectus de success. ab intest. quæ alias non valeret l. quoniam ff. de his, qui not. infamia l. vnica C. de confess. Secundo confesſio facta licet non valeat absente parte gl. & doct. l. fin. ff. de interrog. action. gl. l. cum de indebito ff. de prob. hoc tamen fallit in confesſione facta absente parte, in fauorem animæ Bald. & Sal. l. generaliter C. de non num. pec. Bald. Auth. similiter C. ad l. falc. Ant. c. si cautio de fide instrim. Corn. cons. 215. vol. 2. Tertio confesſio facta ad exonerandam conscientiam, etiam parte absente habet vim debiti confessati, tanquam parte præsente fuisset acceptatam Angel.

gel. l. cum quis §. codicillis ff. deleg. 3. Barb. l. cum acutissimi C. de fideicom. Bald. l. generaliter C. de non num. pec.

11

Contractus licet non sit sufficiens ad dandam hæreditatem l. hęreditas C. de pact. conu. piæ tamen causæ per contractum hæreditas dabitur secundum Doct. com. l. tale pactum §. fin. ff. de pact. c. fin. de success. ab intest. Alexan. l. licet C. de collat. cons. 152. vol. 6. similiter fauore animæ ex solo contractu transfertur dominium, quod alias minimè transferri solet absq; traditione l. traditionibus C. de pact. l. si ager ff. de rei vend. Doct. l. fin. C. de sacro sanct. Eccl. not. l. 1. C. de donat. quæ sub modo not. c. 2. de consuet. Bald. cons. 86. lib. 5.

12

Conuentio pænalis nō valet, qua tollitur facultas testādi l. stipulatio hoc modo ff. de verb. oblig. hoc tñ fallit vbi dispositio esset in fauorē animæ Bald. c. 2. de feud. dat. Ias. d. l. stipulatio col. 3. Bald. c. in præsentia col. pen. de probat.

13

Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum regulariter non valet, quia per illam tollitur libera testandi facultas, hoc tamen fallit quando donationis effectus principaliter dirigitur in piam causam, seu in fauorē animæ, secus si principalis effectus dirigitur in priuatum, tamen in quandam consequentiam cedit in cōmodum piæ causæ, vt si quis donaret

Petro omnia sua bona præsentia, & futura, vt teneretur facere elemosinas, tunc .n. non valeret Abb. cons. 48. vol. 2. Bart. Fulg. & Ias. l. fin. C. de pact. not. Auth. ingressi C. de sacro sanct. Eccl. mag. com. dicit Tiraq: tract. de priuil. piæ causæ priuil. 100. Capra cons. 147. Alex. cons. 52. vol. 6. l. iubemus la 2. C. de sacro sanct. Ecclesi. in donatione .n. fauore animæ facta fit latissima interpratatio Bald. cons. 107. lib. 2. l. sunt personæ ff. de relig. & sumpt. funerum l. locum ff. de vsufructu. Secundo donatio facta fauore animæ, valet etiam nemine acceptante Socin. l. his qui §. 1. ff. quod vi, aut clam, & etiã absenti facta Corn. cons. 215. vol. 2. Doct. com. l. illud C. de sacro sanct. Eccl. Bald. auth. similiter C. ad l. Falc. Paul. l. decernimus C. de sacro sanct. Eccl. Tertio donatio nudo pacto facta de iure digestorum non valebat, sed requirebatur stipulatio l. siquis argentum §. sin autem C. de donat. tamen valebat ad pias causas l. si tibi ff. de donat. Bald. d. l. siquis argentum. Quarto donatio excedens summam quingentorum aureorum debet regulariter insinuari l. sancimus l. pæn. C. de donat. hoc tamen fallit in donatione facta fauore animæ, specul. tit. de instr. ed. §. porrò vers. item per l. illud C. de sacro sanct. Eccl. §. fin minus auth. de non alien. rebus Eccl. Iohan. And. c. in præsentia de prob. Doct. com. c. fin. de fide instr. Bald. l. consulta C. de testam. Rom. l. modestinus ff. de donat. Abb. c. relatum col. 1.

de testam. Quinto quamuis donatio non valeat inter virum, & vxorem, tamen bene valebit si conuertetur in piam causam l. si sponsus §. concessa ff. de don. inter vir. & vxor. Gulielm. l. sed & si §. item ff. de iure iur. Bart. l. se ius ff. ad l. Falc. Alex. cons. 152. vol. 2. similiter pater nõ prohibetur donare filio ad pias causas, q alias prohibitum fuisset l. donationes C. de donat. inter vir. & vxor. l. Pomponius ff. fam. hærc. Calc, cõns. 13. col. 4. Sexto licet donata ad certum vsum regulariter possint conuerti in alterum l. si repetendi C. de cond. ob causam l. sed si §. fin, ff. de don. Inter vir. & vxor. Bald. l. pen. C. de donat. not. Clem. quia de relig. Dom. vbi fallit hoc dictum in donatione rei destinatæ ad vsum pium Bald. cons. 183. lib. 1. Abb. cons. 99. lib. 2. in cuius mutatione requiritur superioris auctoritas cap. in comutationibus sess. 22. Conc. Trid.

14

Aedificium regulariter cedit solo §. cum in suo inst. de rerum diuis. si tamen Ecclesia ædificetur in solo alterius, tunc solum ædificio cedit gl. c. apostolicos ver. construxisse 12. q. 2. specul. tit. de empt. & vend. §. tertio loco ver. quid si clericus, Bald. l. in tantum ff. de rerum diuis. dummodo Ecclesia soluat præcium soli Roman. Auth. similiter in 11. special. contract. ne ipsa in iustitiam pariat, locupletando cum alterius iactura c. locupletari de reg. iur. 6.

Editio

15

Editio instrumentorum fieri debet actori ad intentionem fundandum fauore piæ causæ, quę alias fieri non deberet l. 1. l. qui accusare l. fin. C. de edendo, de pia causa loquuntur Doct. com. c. 1. de probat. Rom. d. Auth. similiter in sexto speciali circa iudicia Alex. l. fin. in 16. lim. C. de edendo Ias. l. 1. col. 2. C. eod. tit.

16

Emptio rei factæ de pecunia ecclesię dicitur Ecclesię gl. l. si vt proponis & ibi Doct. C. de rei vend. com. c. in quirēdum de pecul. cleric. gl. c. Apost. 12. q. 2. c. 1. & seq. 14. q. 4. c. fixū 12. q. 5.

17

Exequtor testamenti fieri non potest hoc pacto, constituo titium executorem, & si nolit, vel non possit volo quod alium cōstituere possit l. quidam vbi Bart. ff. de reb. dub. hoc tamen limitatur in exequutore legati ad pias causas cū d. l. quidam per c. cum tibi de testam. Bald. c. in causis de elect. Secūdo licet nemo in vitus fiat exequutor ūltimæ voluntatis Doct. c. pen. de test. poterit tamen fauore piæ causæ quis compelli ab Episcopo etiam citra acceptationem huiusmodi officium exequi, & si non vt executorem saltim, vt delegatum, & commissariū not. l. 1. C. qui pro sua iurisd. c. pastoralis de offic. deleg. specul. tit. de instr. edit. §. nunc vero vers. hic etiam cum cons. 12.

18

Ex hęredare filium suū potest pater est caus. Auth.

Auth.vt cum de appellat. cogn.§.causas coll. 9. Tamen propter fauorem animæ, si filius Monasteriorum fuerit ingressus non poterit à patre ex hæredari ingressus .n. Monasterij delet omnem maculam c. non licet 19. q. 3. Cassan. cathalog. de gloria mundi p. 11. consid.3.vers.7.

19

Extensio fit fauore animę in omni casu ex orbitanti,& correctorio ex idẽtitate rationis,quę aliàs nõ fieret,Doct. c. ex tenore qui filij sint legittimi gl.& Bart.Auth.sacramenta puber. C.si adu.vend.Ant.c fin.lim.1.de consuet.c.sæpe c. cum ad sedẽ de rest.spol.c. ad euidentiá de sent. exc.Doct.c.quamuis de pact.6. Bart. Auth. res quæ C.com. de legat. Alex. l. inter ff.de re iud. Ab.c.quæ sunt de diuort.Barbat.cons.59.lib.2.

20

Falcidia nõ detrahitur de relictis ad pias causas §.si autem Auth.de Eccl.tit.Capra cons.86. Doct.com.Auth.similiter C.ad l.falcid. Ampl. vt nõ detrahatur,nec mediate,neq; immediate, vt si Sempronius hæres institutus debet soluere legatũ Titio, & Titius Ecclesię;certè Sẽpronius nõ detrahitur titio,nã illi detrahendo detraheretur Ecclesię not.l.cũ dotẽ l.si seruus ff.ad l.falcid. l. decem ff.de fideic.libert.& hoc procedit quãdo certũ esset legatũ peruenturũ ad piã causam, secus si in certũ,vt quia hæres est grauatus restituere piæ causæ sub conditione,si decesserit sinè filijs Rom. cons. 206. Alex. l. 1. §. ad Municip. ff. ad l. falcid. Socin. cons.115.vol. 4.

non

non tamen est restituenda illa falcidia iam primum detracta ab hærede Bert. conf.357.num. 7.vol.2. conf.250. num.15.vol.3. fallit tamē quod dictum est falcidiam non detrahi de relictis ad pias causas. Primo nisi pia causa fuerit hæres instituta, quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum, Angel. d. Auth. similiter Sal. Auth. qui rem C. de sacro sanct. Ecel. Alber. l. siquis ad declinandam C. de Episcopis & cleric. ratio est etiam quia quod delegato ad pias causas non detrahatur falcidia introductum est in fauorem animę testatoris, quę ratio cessat quando causa pia est hæres instituta & ideo cessare debet dispositio. Secundo limit. vt nō detrahatur falcidia ex testamento ad pias causas, quando si detraheretur, non posset ad impleri pia voluntas ex eo quod esset reliquum at vbi detracta facidia posset adimpleri legatū, tunc benè detrahitur falcidia §. si autem Auth. de Eccl. titut. l. dotem ff. de fideic. libert. Rom. Auth. similiter col.3. C. ad l. falc. Tertio limitatur, nisi ei, cui est legatum ad pias causas, puta ad alimenta esset etiam relictum aliud ad nō piam causam, puta fundus, quia tunc de tali legato fundi, tantum detrahitur, quantum sufficit ad falc. vtriusq; firman. in tract. de Episcopo 31. q.4. lib.4. Quinto limit. vt quamuis de huiusmodi relictis ad pias causas non detrahatur falcidia tamē ex illis, & alijs ad non pias causas pro rata tantum detrahetur, vt reducantur ad vires patrimonij, verbigratia testator habens

qua-

quadringenta legauit quadringenta ad non pias causas,& centum ad pias,ea centum non debentur integra, sed de illis, atq; etiam de quadringentis nō pię causę deducetur quinta pars,vt reducantur ad vires patrimonij, & ita piæ causæ debentur solum octoginta, & eam quintam partem scilicet viginti hæres tenebit,& de quadringentis legatis ad non pias causas detrahet falcidiam, Iohan. And. in addit. ad specul. tit.de testam.§.1.vers. quid in legatum Bart. Auth.similiter C. ad l. falc. in fine Doct. com. l.si post.ff. eod. tit. Quinto & vlt.limit.vt non detrahatur falcidia, nisi testator aliter disposuerit, disponere .n. potest vt detrahatur not. Auth. sed cum testator C. ad l. falc. Socin. cons. 48. vol.1.

21

Feriato tempore procedi potest in pijs causis specul. tit. de ferijs §. sequitur vers. post authoritatem arg. cap. vtinam 77. dist. c. nunquā de consecr. dist. 1. Bart. l.diuis ff. ad legem falcid. Rom.Auth. similiter in octauo speciali C. ad l. falcid. Bald. cap. fin. de ferijs l. 2. ff. de ferijs, hoc tamen fallit inferijs introductis in honorem dei, Imola & Rom. l. si cum filius ff. de donat. quia per statutum generale non derogatur iuri diuino l. si à matre C. de testam. mil.

22

Fideicommisso relicto ad pias causas ipso iure actiones in fideicommissariū transferuntur, quę alias non transferentor, nisi prius facta restitutione, aut reali aut certè verbali l. 1. l.resti-

tuta

tuta l. facta ff. ad Trebell. §. restituta inst. eod. Bart. l. 1. 6. q. 5. q. principal. C. de sacro sanct. Eccl. Balè. l. id quod q. 17. C. de Episcopis & cleric. l. fin. q. 2. C. de edicto diui Adr. toll. doct. com. cap. cum tibi de test. Paul. conf. 152. vol. 2. Alex. l. 1. §. sed & quoties ff. ad Trebell. Mathes. sig. 42. Bert. tract. de Episcopo q. 31. p. 4. lib. 4. Item quamuis fideicommissum expiret, si hęres moritur viuo testatore, & sciente, & non mutante test. l. tractabatur ff. de milit. test. Bart. l. 1, & l. si pater ff. de vulg. fallit hoc tamen in fidei commisso pio Bald. l. eam quam q. 7. C. de fideicom. Bert. ver. fideicommissum pium ver. 2. & in verbo fideic. expirat. vers. 8.

23

Fideiussor non potest obligari, nisi ex stipulatione l. stipulationum §. satis ff. de verb. oblig. Bald. l. si tibi C. locati, tamen hoc fallit cum fieret in fauorem piæ causę Bald. l. fin. C. ad vell. Doct. com. d. §. satis accepto Roman. d. auth. simil. in 4. spec. contr. C. ad l. falcid.

24

Filius familias, qui alias non potest testari l. tam his §. fin. ff. de donat. causa mort. tamen pro anima testari poterit c. licet §. fin. de sepul. Cass. in Catal. gloriæ mundi p. 11. consid. 3. num. 8.

25

Fori misti sunt relicta ad pias causas, nam in his etiā Episc. iurisdictionē habet Doct. com. c. 1. de empt. & vend. cap. cū sit de foro comp. gl. & Doct. c. si hæredes de test. gl. & Bald. l. hęredi

tas

tas ff. de petit. hæred. §. siquis autẽ auth. de Eccl. tit. Innor. & Iohan. And. c. significantibus de of fic. delegati, & si contingat cognosci per iudicẽ laycum, cognosci debet per iudices reg. non etiam per inferiores l. hæreditas §. defuncto ff. de pet. hæred. gl. l. 1. C. quando imper. inter pupillum & vid.

26

Hęreditate nõ adita relicta ad pias causas de bentur, ac peti possunt, quę alias minimè peti possent specul. tit. de inst. edit. §. nunc verò ver. sed pone not. cap. Iohan. de testam. Doct. com. l. 1. C. de sacr. sanct. Eccl. Bart. l. 1. C. de bon. vac. lib. 10. Bald. l. nulli C. de Episcopis, & cle ric. Angel. & Imola l. si filius ff. de vulg. & pupil lo Anch. c. cum esses de testam. Rom. cons. 55.

27

Hæres quamuis relictum ab eo cui testator nihil reliquit, nõ valeat l. planè la 1. ff. de leg. 1. l. si fuerit ff. de leg. 3. l. ab eo C. de fideic. l. fin. C. com. de leg. l. 1. §. 1. C. de cad. tol. fallit tamen in relicto ad pias causas, ꝙ & si fuerit ab eo relictũ cui nihil testator reliquit, tamen valet, & debe tur ab hęrede Bart. l. alio ff de alim. & ibi leg. & l. libertis §. fin. ff. eod. l. 1. C. de fideic.

28

Hypothecatus dicetur fundus, si testator quis piam in fauorẽ piæ causę assignauerit redditus ex aliquo fundo, qui in quancunq; manũ perue nerit tacitè erit obligatus; & ad illũ agi potest hypotecaria l. 2. & ibi Bart. ff. de alim. & tib. le-

gat.

gat. gl. & Doct. l.Lucius ff. eod. tit. l.Gaius ff. de annuis legatis l. cum hi §. idem ff. de transl.l. fin. ff. de contr. empt. Rom. conf. 388. & sig. 482. quod si alias cum assignantur redditus ex certo fundo ex huiusmodi assignatione non oritur actio hypotecaria, sed tantum personalis l. fin. ff. de contr. empt.

29

Instrumenta inuicem pugnantia in commodum piæ causæ interpretáda sunt Cyn.& Rayn. l.optimam C. de contr. & commit.stipul. Cyn. l.in exercendis C. de fide instr. Doct. c.imputari eod. tit. l.in ambiguis l.libertas ff.de reg.iur.

30

Inuentario non dum confecto potest hęres conueniri à legatarijs in causis fauore animæ, quod alias fieri non posset l. fin. §. donec C. de iure de liber. Doct. com. d. §. donec Bald. l. 1. q. 9. C. de sacro sanct. Eccl. l. nulli C. de Episcopis, & cleric. Angel. & Imola l. hæc stipulatio ff. vt leg. nom.cau. Ias.l.eam quam C. de fideic. similiter quamuis hæres adiens hæreditatem absq; beneficio inuentarij teneatur vltra vires hæreditatis l.fin. §. fin. autem C. de iure de liber. fallit tamen in pia causa hærede instituta Bart. l. 1. 2. lect. 4. q. 4. q. princ. C. de sacro sanct. Eccl. facit Primo ad hoc, quia fiscus nō tenetur vltra vires hæreditatis l. non possunt ff. de iure fisci. Secundo quia iura ciuilia non possunt obligare pias causas vltra vires hæreditarias cum talis obligatio non sit de naturali. Tertio

tio quia ratio quare quis hoc casu teneatur vltra vires est:quia pręsumuntur bona occultasse. §. sancimus Auth. de hæred. & falc. quæ ratio cessat in ecclesia & alijs pijs locis, quarto quia hoc reperitur expressa in iure Auth.sicut alienatio C. de sacro sanct. eccles. vbi nihil potest acquirere ecclesia, ex quo ipsa oneretur vltra quam acceperit Bart. l. fin.§. fin. C. de iure deliberandi.

31

Iracundiæ causa quod fit regulariter non valet doct.l.quicquid.ff.de reg.iur. hoc tamen fallit vbi obligatio fieret in fauorē piæ causæ cap. sunt qui opes 17.q.4.Rom.singul.310. fel.cap. si cautio lim.2.de fide instr. gl.cap.si quis irascitur 13.q.2.doct.cap.dudum de cōuers.coniug. Ias. l.pater.ff.de inofic.test.

32

Iudicandū semper est in dubio in fauorem piæ causæ etiam si gerat vicem actoris not.l.lege.ff.de manumiss. loquens de libertate specular.§.post quam tit.de testibus.Rom.d.Auth.similiter in 2.speciali de iudicijs, Barbat. cap. in præsentia de probat. similiter diuersis sententijs à iudicibus prolatis fauor sententiæ pro pia causa dictæ pręualet not.l.inter pares.ff.de iud. c.fin. eod. tit.l. lege iulia.ff.de manumiss.Rom. Auth.similiter in 2.speciali circa iud.C. ad leg. falcid.in dubio .n. semper sequenda est opinio, quæ fauet animæ,not.l. sunt personæ. ff. de relig.& sumpt.funer.Anch.cons.46.Rom.l.seniū

l. pen. C. qui teſtam. fac. poſſ. cum.conſ. 105. Alex. conſ. 121. lib. 1.

33

Ius Canonicum in diſpoſitis ad pias cauſas ſeruandũ eſt in vtroq; foro, not. cap. 1. de nou. oper. Nunc. Doct. com. cap. relatum de teſtam. in quibus non habetur ratio tantum iuris poſitiui, ſed diuini, & naturalis, Doct. com. l. 1. C. de ſacro ſanct. Eccl. Doct. cap. cum eſſes de teſtam.

34

Legatum ſi conſtet à teſtatore fuiſſe deletũ de induſtria, regulariter non debetur l. 2. de is quæ in teſtam. delentur fallit niſi ad pias cauſas Doct. l. proximè §. 1. ff. de is quæ inteſtam. delentur Bart. & Doct. com. l. ſi vnus C. de teſtam. Socin. reg. 310. priuil. 23. Rom. Auth. ſimiliter in l. ſpecial. vlt. vol. Secundo quamuis regulariter in legatis veniat, quod eſt minus, l. nummis ff. de leg. 3. quia teſtator cenſetur grauare hæredem minus quam fieri poteſt, not. l. legata generaliter ff. de leg. 1. tamen ad pias cauſas, quod maius eſt debetur l. Titia §. vlt. ff. de auro & argento legato. Tertio quamuis per exiſtentiam ſuitatis confirmetur teſtamentum patris, quantum ad ea quæ concernunt vtilitatem ſui hæredis, non etiam quantum ad legata alijs in eo teſtamento relicta l. ſi filius ff. de vulg. & pupill. l. 1. §. fin. ff. vt in poſſ. leg. fallit tamen quantum ad legata relicta pijs cauſis l. cum quas §. ſed ſi ff. de fideic. lib. l. ſciendum ff. de Man.

tenam.

testam. Doct com. d. l. si filius Bald. Auth. hoc amplius col. 2. de fideic. Quarto legata ad pias causas, quamuis caduca sint nō tamen deficiunt Bart. & Florian. l. pater seuerinam ff. de cond. & dem. per l. legatum ff. de vsufructu leg. not. cap. nos quidem de testam. Anch. Clem. 2. de relig domibus, quod legatum aliàs remaneret penès hæredem sine honere l. quidam ff. de iure cod. Quinto legatum factum fauore animæ non extinguitur, licet res legata alienetur, & postea redimatur l. verum ff. de Man. testam. Doct. com. l. qui post. C. delegat. Bart. & Bald. l. placet ff. de liber. & post. Roman. d. Aut. similiter in 23. special. C. ad l. falcidia quod alias extingueretur l. fideicommissa §. si rem ff. de leg. 3. l. rem legatam ff. de adim. leg. §. si rem inst. delegat. l. cum seruus ff. de adim. leg. Ampl. etiam si res non redimatur, vnde si testator mandauerit construi ecclesiam in tali domo, quam postea alienat, nec eam redimat, tamen non extinguitur huiusmodi legatum, quin est construenda Ecclesia in ea domo, si fieri posſit aliàs in alio loco Bart. conſ. 25. Iaſ. l. qui post col. 3. C. de legat. Cotta memor. Ecclesia verſ. Quinto, nam legatum de construendo Ecclesiam intelligitur d. loco quo vis ad hoc Idoneo l. legatum ff. de vsu, & vsufructu leg. Flor. l. cū quidam §. si dies ff. de vsuris Innoc. c. nos quidem de testam. not. Clem. quia contingit de re lig. domibus, nisi aliter expreſsè diſposuerit, Capra conſ. 121. Sexto legatum pro anima re

R 2 lictum

lictum potest per legatarium propria authoritate vendicari, quod alias fieri non posset l. vna C. quorum legatorum Corn. cons. 140. in fine vol. 1. Capra cons. 3. & cons. 302. Septimo legatarius piæ causæ debitor potest contra debitorem sine cessione agere, qui alias non posset l. si ex legato C. de legatis Bald. cons. 151. lib. 3. per l. fin. C. de sacro sanct. Eccl. Octauo in legatis sub modo fauore animæ cautio non est necessaria, nisi modus incõuenienti fuerit adiectus, secus ex interuallo, quæ cautio regulatur in alijs Socin. reg. 310 priuil. 57. l. quibus §. fin. l. eas ff de cond. & dem. l. liberto §. Lucius ff. de annuis leg. not. l. 1. C. de his, quæ sub modo. Nono legatum fauore animæ non extinguitur per maximam capitis diminutionẽ, ꝙ alias extingueretur l. interdicit ff. de cond. & dem. l. Arist. ff. de Man. test. Rom. Auth. similiter in 25. speciali C. ad l. falc. Socin. reg. 310. priuileg. 44. Decimo legatum in certum ratione rei, siuè quantitatis non est validum l. Titia ff. de leg. 2. fauore tamen animæ debebitur inspecta quantitate patrimonij, & qualitate testatoris legantis l. si cui cum gl. & doct. ff. de annuis legat. l. pen. ff. eod. tit. gl. l. quædam ff. de leg. 2. l. si pater l. stichus ff. de leg. 3. l. cum post. §. gener. ff. de iure dot. gl. pen. c. nos quidem de testam. l. priuilegia C. de sacro sanct. Eccl. l. nulli C. de Episcopis & cleric. Vndecimo quamuis etiam legatum in genere non valeat, puta quando est incertum ratione perso-

næ §. in certis inst. delegat. fallit hoc tamen fauore animæ, vt si dicatur lego pauperibus, in genere vel Ecclesię, sine alia adiectione per quam cognosci possit, de quibus senserit testator l. id quod l. siquis l. nulli C. de Episcopis, & cler. l. à Titio ff. de verb. obligat. gl. & Bart. l. quidam ff. de rebus dubijs, cum vero fit mentio Ecclesię, debet intelligi de parrochiali secundum com. opin. de qua per Ias. l. qui in sulam ff. de ver. oblig. Bart. l. quæ conditio §. cum ita ff. de cond. & dem. Similiter de relicto facto pauperibus in genere intelligi deberet de pauperibus proprij domicilij, specul. tit. de instr. ed. §. nunc vero vers. quid si Anch. cons. 214. in spiritualibus. n. incertitudo non vitiat Arch. c. sunt non nulli 2. q. 2. Ant. c. ex parte de censibus Abb. c. 2. de decim. præsertim vbi agitur de fauore animę. Duodecimo legatum factum fauore animæ sub conditione mixta, quæ si nõ fuerit adimpleta propter aliquem fortuitum casum, nihilominus debetur etiam si non stetur per hæredem gl. & doct. l. libertate ff. de Manumissis testam. l. 2. C. de cond. insert. Roman sing. 282. quod aliàs non deberetur ante impletam conditionẽ l. qui hæredi §. vltimo ff. de cond. & dem. l. hæres eod. tit. l. 1. C. de his, quæ sub modo Ampl. procedere cum deficit conditio merę potestatiua, pendente ex facto grauati gl. & Angel. l. 1. C. de inst. & subst. vbi dicitur ꝙ quando testator omnino erat legatum relicturus defectus conditionis non impedit conditionem le

gati,& hoc fauore animę l.sancimus C.de sacro sanct. Eccl. quod legatum aliàs non deberetur l. centesimis §. fin. ff.de verb. oblig.Aret.cons. 93. Decimo tertio quamuis in legatis alias con ditio existens nõ trahatur retro l. 1.§.serui ff ad Syllan.l.potior ff.qui pot.in pign.hab. tamen in legato facto fauore animæ retrotrahitur l. Neratius ff de Man. test.Romanus Auth. similiter in 28. speciali circa vlt. vol. C. ad l.falc. Socin. reg. 310. in 47. speciali Decimo quarto legatũ annuum relictũ in testam.minus solemni fauore animæ,si fuerit præstitũ per tres annos inducitur ex eo in futurum oblig. etiam de iure ciui li l.1.C.de fideic. Doct.com.l 2.C.eod. omnes in l.certis annis C.de pactis, quæ oblig ex alia causa non nasceretur,quia tẽpus non est modis inducendę obligationis l. obligationũ §. placet ff.de act.& oblig. Decimo quinto fauore animę leuior conditio est attendenda l. sub diuersis ff. de cond. & dem. l. quod vulgo ff. de Man. test. Roman.Auth. similiter in 2.. special. inter vlt. vol. Socin. reg. 310. priu. 48. Decimo sexto exequutor legati pij potest relinqui à testatore hoc pacto si nolit, vel non posit,volo ꝙ alium constituere posit,qui modus alias fieri non per mittitur Doct. l. quidam relegatus ff. de reb. dub. Doct. c. 1. de proc.6.not.l.nulli C.de Epi scopis & cleric. cum d. l. quidam relegatus Bal dus c. in causis de elect. & sic valet sub rogatio exequutoris testamenti facta à testatore in lega tis fauore animæ aliàs secus. Decimo septimo

legatũ rei alienæ ignoranter factum regulariter non valet, nec tenetur hęres luere l. non dubiũ §. vlt. ff. de leg. 3. l. cum alienam C. de legat. §. non solum inst. eod. tamen valet etiam de iure ciuili, si fuerit relictum fauore animæ l. quidam § siquis filium ff. ad Trebell. l. Paul. ff. de fideic. lib. Bald. l. 1. col. 14. C. de sacr. sanct. Eccl. c. qui abstulerit 12. q. 2. c. siquis irascitũ 13. q. 2. Imol. c. filius de testam. ibi quamuis com. Doct. contrariũ sentiant, dicentes ibi debere intelligi de coniunta persona, nihilominus mag. com. magisq; vera est, vt intelligatur de pia causa, nam fatentur omnes d. l. cum alienam habere etiã locũ in amico, sed anima est pręciosior, & charior omnibus consanguineis, & ipso corpore l. sancimus C. de sacro sanct. Eccl. Ideo magis verisimile est testatorem id legatum fecisse piæ causę, etiam si rem alienam sciuisset, quam coniunctorum contemplatione. Decimo octauo legata pia ante omnia deducentur veluti æs alienũ, etiã si alijs legatis nõ p. js bona non sufficerent Oldr. consi. 200. Bart. loquens in legato dotis l. 2. § 1. ff de priuil. cred. Paul. l. siquis test. §. apud ff. de leg. 2. ob patrimonij tamen defectum diminuuntur Bart. Auth. similiter C. ad l. falc. sicuti etiam diminuuntur propter debitum iuræ naturæ l. siquis ad declinandam C. de Episcopis & cleric. Decimo nono in legatis fauore animę conditio iuris iurandi non remittitur, remittitur tamen quod in ea conditione positum est l. siquis libertatem ff. de Man. testam. siquis

ita §. qui ita ff. de stat. liber. Roman. Auth. similiter 36. special. vlt. vol. C. ad l. falc. Socin. reg. 310. priuil. 52. quod contrarium est in alijs legatis l. quę sub cōditione §. quoties ff. de cond. inst. l. hęc stipulatio ff. de cond. & dem. Vigesimo legatum annuum perpetuo relictum fauore animæ non restringitur ad spacium centum annorum; in alijs vero secus Ias. l. in annalibus col. 2. C. de legat. l. videamus §. de ferre ff. de in litem iur. l. 2. ff. sol. matr. Bart. l. annua §. à Titia ff. de An. leg. Alex. cons. 60. vol. 1. Vigesimo primo res ostium piæ causę legata, seu donata sub conditione, si in meam peruenerint potestatem valebit l. generaliter §. ostium ff. de fideic. libert. c. Abb. de re iud. 6. Bart. & Ias. l. id quod apud hostes ff. de leg. 1. Bart. l. liber homo la 1. ff. de verb. oblig. Tiraquel. de priuil. piæ causæ priuil. 99.

35

Loco pio legatum relictum, debetur etiam destructo ipso loco Anch. Clem. 2. de relig. dom. & cons. 197. Bald. l. hæreditas q. vlt. de hæred. inst. vnde legatum factum Monasterio, debetur etiam diruto Monasterio, & pro eo capiet Ecclesia Romana, quæ representat Deum vbiq;, idem Bald. l. post mortem C. de fideic. cons. 457. vol. 2. Fel. c. cum dilecta in fine de rescr. quod si aliter fieret, vt puta collegio, vel alteri loco non pio, & destructo deficit legatum l. pater §. Tusculan. ff. de leg. 3. gl. l. annuà §. à Titia ff. de annuis legatis.

Man-

36

Mandatum quamuis generaliter morte mandantis re integra expiret, l. 2. §. ſed quis, vbi Bart ff. de donat. Bald. l. mandatum c. mandati, fallit tamen in mandato fauore animæ Clem. exijt §. in eo de verb. ſign. Bald. Auth. ſiqua mulier C. de ſacro ſanct. Eccl. Roman. conſ. 119.

37

Minori priuilegium conceſſum, conceditur etiam piæ cauſæ l. orphano trophos C. de Epiſcopis, & cleric. Imola Clem. quia quia contingit, §. vt autem de relig. Dom. ſign. 93. Matheſ. not. 44 gl. & Doct. c. 1. c. auditis de in integr. reſtit. not. l. reſpublica C. quibus ex cauſis maiores.

38

Modus ad ſcriptus legato facto fauore animæ habet vim cauſæ finalis not. l. ſi ego ff. de iure dotium, l. ſiquis pro redemptione C. de dònat. Bart. l. 2. §. fin. ff. eod. tit. quamuis, ſi fuerit appoſitus in legato facto in fauorem alterius contineret in ſe cauſam impulſiuam, adeo quod non eſt neceſſe præſtare cautionem de eo implendo ſicuti quando fit fauore animę l. Titio centum ff. de cond. & dem. Bart. l. 2. §. fin. ff. de donat.

39

Mo naſterium ingrediens poteſt hæres inſtitui etiam ſi illegittimus eſſet, qui alias minimè inſtitui poſſet, & hoc fauore religionis l. fin. ff. de is quibus, vt in dign. l. is qui ff. de vulg. Gul.

l. 1.

l. 1. C. de sacro sanct. Eccl. ingressus .n. Monasterij omnem maculam abstergit Auth. de Monacis in princ. præsertim, quia hæreditas transit in Monasteriũ Auth. ingressi C. de sacrosanct. Eccl. similiter ingressus Monasterij abstergit omnem ingratitudinem, ex qua ex hæredari, nõ posset gl. c. non liceat 19. dist. Rom. Auth. similiter priu. 8. vlt. vol. C. ad l. falc.

40

Mora contrahitur sine interpellatione diei, aut hominis, quę aliàs non contraheretur l. magnã C. de contr. & committ. stipul. gl. & Doct. l. in minorum C. in quibus causis in integr. rest. non est necesse l. Titia §. vsuras ff. de leg. 2. Bald. Auth. hoc amplius C. de fideic. Rom. sing. 116.

41

Mulier quę fideiussit in fauorem piæ causæ obligatur, quæ alias regulariter nõ obligaretur l. dotare l. pen. & l. seq. C. ad sen. cõs. vell. Rom. Auth. similiter in 3. speciali contract. Socin. reg. 310. priuil. 3.

42

Mutui datione Eccl. non obligatur, si in vtilitatem eius pecuniæ versæ nõ sint, ꝙ secus est in alijs l. vlt. ff de exerc. not. l. ciuitas ff. si cert. pet. nisi Ecclesia exerceret aliquã negociationẽ Baldus rub. C. de exercit. col. pen. Ias. d. l. ciuitas.

43

Officium iudicis, nemine etiam petente in causis fauore animæ impartitur, quod alias minime concederetur l. 4 §. hoc autẽ ff. de damno in

fecto

fecto Bart.& Doct. l.ne quicquam §.vlt.ff.de of fic. pro conf. l. profectitia §. sed & si ff. de iure dot.l qui erat ff. fam.herc. Innoc.c.ad nostram de iure iur.spec. tit. de testam.§.in primis vers. pone Rom. Auth.similiter 2.priu.ad l. falc.Ab. c. nos quidem de testibus Flor. l. cum quidam §. diem ff. de vsuris.

44

Pignus alienatum ad pias causas, sciente, & tacente creditore censetur ab eodem remissum ꝙ alias nõ esse not.l. 1.C.de remiss. pign.Doct. l.quæ dotis ff. sol. Matrim. Iohan. Andr. c. qui tacet de reg. iur. 6. Abb. c. non ne de præs. Rom.cons.311.Socin. cons. 296. vol. 2. Dec. cons 66. Bald Auth. si seruus C. de Episcopis, & cleric.cap.si seruus 54.dist.

45

Populare iudicium datur pro legatis ad pias causas Ang. l § si verò Auth. de Eccl. tit.. specul. tit. de instr. edit.§. nunc vero Bart.l.siquid relictum ff. de leg.2. Bald.l.nulli C. de Episcopis, & cleric. Auth. hoc amplius C. de fideic. Rom. cons. 69. & cons. 428.

46

Pręscriptio quadraginta annorũ requiritur in rebus concernentibus animam l.fin.Auth. quas act.C.de sacr. sanct.Eccl. §. tẽporibus Auth. de Eccl,tit.Bald l in genero ff.de his,qui not.infamia Abb. & Fel. c.de quarta de pręscript. c. accedẽtibus de priu.cons.54.vol.2.Marian.tract. de oblat.q.5.Ias §. ex maleficijs inst de action. Balb.2.p.5.p.col.2.ver.Ampl 4.de præscr.

47

Probationes fieri possunt post conclusum in causa, vbi animæ periculum vertitur Marf. in praxi. crim. §. sequens num. 40. Cassan. Catalog. de gloria mundi p. 11. consid. 3. num. 2.

48

Quærela non numeratæ pecuniæ, etiam vltra biennium competit, quæ aliàs non competeret l. 1, & tot. tit. C. de non num. pec. Bald. Auth. hoc ius C. de sacro sanct. Eccl. Calcan. conf. 13.

49

Relictũ pluribus coniunctim piæ causæ poterit per vnum impleri, quod aliàs non posset l. pedius §. 1. ff. de arb. Bald. conf. 229. lib. 2. c. religiosus §. sanè de testam. 6. Tiraquel. de priuil. piç causæ num. 166.

50

Repetita censentur ab eius substituto relicta ad pias causas nominatim ab vno hærede, & ab eius debentur gl. & Bart. l. 4. §. Lucius ff. de alim. & cib. leg. Bart. l. Mela ff. eod. tit. Rom. Auth. similiter 15. priuil. C. ad l. falc. dec. conf. 182. & conf. 273. quç si aliàs relicta essent nominatim ab vno non deberentur alteri substit. l. 1. §. id quod l. in ratione §. quod vulgo ff. ad l. falc. Doct. com. l. licet Imperator ff. de leg. 1. l. vnica §. his itaq; C. de Cad. tol. Imola l. duabus §. 1. ff. de leg. 1.

52

Repudians debitoris hæreditatem, non tenetur

tur ad honera hæreditaria,adeo vt ne prælegatum quidem sibi in eodem testam. ob id minuatur, secus est in debitore fisci, & Ecclesiæ, l. hæredes C. de omni agro lib. 11. vbi Bart. & Angel. c. decimæ 16. q. 1. l. fin. C. de sacro sanct. Eccl. gl. §. sancimus Auth. similiter 15. priuil. C. ad l. falc. c. fraternitas 10. q 4.

52

Restitutio integrum datur vbi agitur de fauore animæ Doct. com. c. 1. & seq. de in integr. rest. 6. Anch. c. nulli de rebus Eccl. non alien. Aret. l. 2. C. de sacro sanct. Eccl. Doct. com. c. nisi de præb. l. orphanotrophos C. de Episcopis & cleric. Rom. cons. 407. in principio.

53

Sacrilegium committeret ille, qui propria auctoritate occuparet bona Ecclesiæ, etiam si ita inter partes pactum esset, quod secus esset in alijs rebus, in quibus valeret pactum quod creditor posset propria auctoritate possessionem hypothecatam ingredi l. 3. C. de pignor. not. c. nulli 13. q. 2. Innoc. c. verum de foro compet. Rom. Auth. similiter 19. priuil. contract. C. ad l. falcid.

54

Scripturæ captatoriæ non infirmant legata fauore animæ relicta gl. & Doct. cap. cum tibi de testam. l. fideicommissa libertas vbi Doct. com. ff. de fideic. libert. Cin. in l. senium C. qui test. facere possunt Aret. l. 1. C. de sacro sanct. Eccl. quod alias minimè valeret l. captatorias l.

ille

ille autem l. illa institutio ff. de hęred.inst.l.captatoriæ ff. de leg. 1.

55

Solutum indebitum intuitu pietatis repeti non potest Signor. cons.26. col. 2. l. cum hi §. si in ea ff.de cond.indeb l.ex duobus §. fin.l.Nesennius ff.de neg.gest. l.alimenta C. eod. tit.

56

Stipulari non potest regulariter alter alteri l. stipulatio §.alteri ff.de verb. oblig. potest tamẽ alter piæ causæ & ipsi quidẽ assenti verbis directis stipulari gl.c.quoties 1.q 7.Bal. l.illud col. 2.C.de sacr.sanct.Eccl.& cõs.86.lib. 5. Aret.§. cũ autẽ inst.de adopt.§ alteri inst.de inutil.stip.

57

Substitutiones directę puberibus ad pias causas factę post aditam hæreditatem nõ expirant Bart.l.1.C.de sacr. sanct.Eccl.not.c.si pater de test.6.Abb.cons.32.lib.2.nam & idem à milite fieri potest l.miles § & quia ff.de testam. milit. quæ alias expirarent l. post aditam C. de impuber. similiter Ecclesia substituta non excluditur hac conditione à testatore apposita, si sine liberis decedat, existentibus filijs naturalibus, etiam legitimatis ab Imperatore, quæ alias eua nasceret Doct. com.l.ex facto §. siquis rogatus ff. ad Trebell. l. cũ pater §. dulcissimis l.Lucius §.fin.ff.de leg.2.gl.c.in præsentia de probat. agitur .n. de fauore animę, qui cunctis rebus præferendus esset; Item quamuis substitutio facta sub conditione si institutus ipse ingrediatur Mo-

nasterium,

nasterium, tanquam is sine hærede non videatur decessisse, & propterea non sit locus substitutioni not. c. in præsentia de probat; hoc tamē fallit si p a causā erat substituta §. sed hoc Auth. de sanctissimis Episcopis, Auth. nisi rogati C. ad Trebell. gl. & Doct. c. in præsentia de probat. Alex. cons. 121. lib. 1. cons. 35. lib. 3.

58

Suitatis existentia ęquè confirmat legata pijs causis, in testam. relicta, atq; ipsum testamentū quæ alias licet confirmet testam patris, quantū ad ea, quæ concernunt vtilitatem sui hæredis, non etiam quantum ad legata, alijs in testam. relicta. l. si filius ff. de vulg. l. 1. §. fin. vt in poss. legat. l. cum quasi §. sed si ff. de fid. com. ibi l. sciē dum ff. de Man. testam. Doct. com. l. si filius C. de fideicom Rom. l. apud §. idem ff. ad Trebell. Bart. l. 2. q. 5. C. de sacro sanct. Eccl. Ias. l. eam quam C. de fideic. l. 1. lect. 1. vers. 1. C. de sacro sanct. Eccl.

59

Tempus inceptū fauore animæ habetur pro completo l. si ita fuerit ff. de Man. testam. Rom. Auth. similiter 31. speciali Socin. reg. 310. priu. 38. not l. si cui ff. de leg. 1. l. non putabam ff. de cond. & dem. l. qui filium §. Sabin. ff. ad Trebell. l. 1. C. quando dies leg. ced. ꝙ alias nō procederet, nam regulariter relictum ad certum tempus non debetur ante tempus l. qui hoc l. eum qui ff. de verb. oblig. §. qui hoc inst. de inutil. stipul. similiter, quamuis per tempus morientis

rientis significetur tempus vitæ, fauore tamen piæ causę includitur tempus post mortẽ Socin. l. sed & in illo §. sed & circa ff. de rebus dubijs l.fin.ff. de cond. inst. l. qui duos §.1. ff.de Man. testam. Item tempora distincta, & interpellata fauore animæ coniunguntur etiam contra expressam mẽtem testatoris not.l. Paulus §.Gaius ff. de lib. causa Rom. Auth. similiter 32.priuil. C.ad l. falc. not.l.fideicommissaria l.1.§. fin. ff. de fideic. ibi, vnde si pię causæ relictum fuerit aliquid sub conditione, si continuis annis aliquid fecerit tamen consequetur legatum, si ex pluribus, diuersis separatisque temporibus, simul in vicem coniunctis resultet perfectum tempus, licet non fuerit continuum Rom. l. si stipulatus ff. de verb. oblig. Aret. c. fin. de Iudic.Socin. reg. 310. priuil.56.

60

Testamentum imperfectum imperfectione voluntatis fauore piæ causæ valet Bart. l. in testam. ff. de fideic. libert. Bald. l. in iure C. de Man. test. Anch. cons. 337. Imola l. si is qui ff.de testam.cap.2.eod.tit.Anan.cons.57.Abb. c. pen. de success. ab in test. Paul. cons. 456. lib.1. Aret.§. ex eo inst. quibus mod.testam. in firm.Barb.cons.42.lib. 4. Ang.l. si certis C. de pact. secundum mag. com.opin.de qua per Tiraquel. tract. de priuil. piæ causæ priuil.8. Secundo testamentum in pijs causis nutu,& signis factum valet, quod alias nõ valeret gl. & Doct. l.iubemus C. de testam. c. cum tibi de testam.

Bald. & Aret. l. 1. C. de sacro sanct. Eccl. Bald. l. si post C. de iuris & facti ignor. l. discretis C. qui testam. fac. poss. Imol. l. 2. ff. de testam. Doct. c. 2. de testam. l. iubemus, C. eod. tit. Calder. cons. 4. de testam. fallit quando testator decesserit in statu, qui prima frōte appareat, vt nō sit tractandum de fauore animę, vt quia decessit excōmunicatus, vel in bello illicito gl. c. decernimus de sent. exc. 6. Bertach. tract. de Epo 31. q. 4. p. Tertio mutus, & surdus simul à natura nō prohibentur testari ad pias causas Bald. l. discretis C. qui testam. fac. poss. vbi etiā Cyn. Rom. & Alex. dummodo constet mutum, & surdum intelligere velle testari signis, nempè & indicijs Salic. Corn. & Ias. d. l. discretis. Quarto cæcus si testatur, non requiruntur in eius testam. solemnitates positæ in l. hac consultissima C. qui test. fac. poss. vt inquit Ang. Alex. & Ias. d. l. hac consultissima Bert. cons. 101. lib. 1. Quinto tēporis inscriptio non est substantia testamenti ad pias causas, quæ in alijs requireretur Auth. quod sine C. de testam. Alex. cons. 4. vol. 6. talis enim solemnitas non est iuris diuini, vel Canonici. Sexto quamuis aliàs testamentum inscriptum notis inusitatis, censeatur esse inualidum l. sed cum patrono §. fin. ff. de bon. poss. tamen fauore animæ valet testamentum notis scriptum, siue vsitatis siue inusitatis, modo possit quoquo modo constare de voluntate testatoris Din. l. Lucius ff. de testamento mil. Roman. Auth. similiter 15.

ſpeciali C. ad l. falc. Septimo fauore animæ nõ eſt inconueniens, ꝙ aliquis partim decedat teſtatus & partim inteſtatus Bart. l.1.q.2. C. de ſacro ſanct. Eccl. Anch.& Imola C.cum eſſes de teſtamentis Abb.conſ.32.lib.2.Alex.conſ.105. lib.4. Corn.conſ. 53. lib.2.Dec. l. ius noſtrum ff. de reg. iur. non .n. repugnat æquitati naturali, vnde ſtatutum diſponi poteſt quod aliquis decedat, partim teſtatus partim inteſtatus Ang. Imola, & Alex. l.2.ff. de vulg. Octauo valet teſtamentum, in quo locus pius eſt hæres inſtitutus,& aliquid relinquitur filio titulo legati Bar. & Flor. l. 1. C. de ſacro ſanct. Eccl. Anch. & Imola c. cum eſſes de teſtam. Fulg. l. generali C. de ſacro ſanct. Eccl. Alex. conſ.105. lib. 4. non .n. eſt hoc teſtamentum contra officium pietatis, ex quo filius debitam legittimam conſequitur titulo legati Iaſ. l. hac conſultiſsima §. ex imperfecto C. de teſtam. ꝙ teſtamentũ aliàs eſſet nullum §. aliud quodq; Auth. cum de appellat. cogn. Nono quamuis non valeat teſtamentum ſine inſtitutione hęredis l. 1. & ſeq. ff. de hæred. inſt. §. ante inſt. de legat. valet tamẽ factũ fauore animæ Bart. l. 1. C. de ſacro ſanct. Eccl. Barb. conſ. 8. lib. 1. Abb. c. indicante de teſtam. Paul. conſ.97. lib.2. Bert. tract. de Epiſcopo 31. q.4. p.lib.4. Decimo quamuis Pateṙ miles, aut alias priuilegiatus in teſtamenti factione non poſsit filio impuberi teſtari, vt tale teſtamentum gaudeat eodem priuilegio, quo teſtamentum ipſius patris l. miles §. ex hæredatios
ff.

ff. de mil. teſtam. fallit tamen quando teſtatur filio impuberi ad pias cauſas, Bald.& Bart. l. 1. C.de ſacro ſanct.Eccl. not.c.ſi pater de teſtam. 6. l. in fundum §. fin. ff.deleg. 1. Vndecimo ex duobus teſtamentis id præſumitur poſterius, in quo legatum, ſeu relictum eſt, fauore animę, quod alias ad inuicem confunderetur, & eſſent nulla not. l. fin. C. de edicto Diu.Adr.toll.not. c. de duobus de reſcr. 6. Rom. Auth. ſimiliter 12. ſpeciali C. ad l. falc.not.l.1.C.de iure fiſci, Barb. c.relatum de teſtam. Iaſ. & Dec. d. l. fin. C. de edict. Diu. Adr. facit .n. ratio ad hoc l. ſunt perſonæ ff. de relig. & ſumpt. fun. Duodecimo prius teſtamentum ad pias cauſas factum, non infirmatur per ſecundum minus ſolemne, in quo venientes ab inteſtato inſtituti ſunt hęredes Abb. conſ.11. lib.1. cum conſ.177. Decimum tertium teſtamentum in fauorem animæ conditum, licet minus ſolemne, reuocat prius teſtamentum omni iuris ſolemnitate conſumatum Alex. conſ.105. lib. 4. Doct. c. fin. de ſolut.Iaſ. l. nolumus C. de teſtam. Abb.conſ.11. lib. 1. vnde teſtamentum prius conditum cũ ſolemnitate iuris reuocatur fauore pię cauſę duobus teſtibus Paul. conſ.327. lib. 2. Alex. conſ. 131. vol.7. & hoc probatur in teſtam.militis l. eius militis §. militia miſſus ff.de teſtam. Decimum quartum teſtamentum filijs inſtitutis conditum reuocatur per ſecundum ad pias cauſas, aliquo tamen eis relicto Alex. conſ. 105. lib.4. Doct.Auth. hoc inter C.de teſtam.Rom.conſ.

179. Decimo quinto filius familias in bonis aduentitijs testari potest ad pias causas, quod aliàs facere non posset, etiã de consensu patris l. qui in potestate ff. de testam. l. seniũ C. qui test. fac. poss. Doct. com. d. l. senium Bald. l. 1. §. sed & si ff. de leg. 3. l. hęreditas §. si defuncto ff. de pet. hæredit. ea enim quæ nutu Dei aguntur, non sunt sub lege c. licet de regul. c. duæ sunt 19. q. 2. & hoc maxime procedit in relictis fauore animæ, in quibus non attenditur dispositio iuris ciuilis, sed tantum iuris gentium vel Canonici. Decimo sexto inhabilis ad testandum ad pias causas testari non prohibetur, si non sit defectus intellectus, vel damnatus ad mortem Bart. l. 1. col. 2. C. de sacro sanct. Eccl. vbi etiam Bald. & cons. 244. lib. 1. Alex. cons. 172. vol. 6. Decimo septimo legata non pijs causis relicta in testamento ad pias causas facto non infirmantur, secus in testam. facto ad pias causas, quia si in eo fuerint legata facta, etiam non pijs causis, ea valebunt æquè ac relicta pijs causis Salic. Auth. Cassa q. 9. C. de sacro sanct. Eccl. Auth. quod sine C. de testam. Ant. & Abb. c. quod clericis de foro compet. Alex. cons. 42. vol. 1. cons. 105. lib. 4. Corn. cons. 278. lib. 1. Decimo octauo quamuis exequtor testamenti non possit agere contra hæredem ad legata l. Lucius §. 1. ff. ad Trebell. l. filio §. Matr. ff. de adim. leg. fallit hoc tamen in relictis ad pias causas Doct. com. l. nulli C. de Episcopis & cleric. l. alio ff. de alim. & cib. legat.

gl.

gl.l. Lucius §. 1. l. siquis Titio ff. de leg. 2. Doct.com.c.Iohannes de testam. Card.Clem. 1. q.13.de testam.executores .n. ad pias causas obtinent vices hæredum Innoc. c. cum tibi de testam. Decimo nono Prælatus potest legare Ecclesiæ, vel sibi in fauorē Ecclesiæ, & valebit legatū, secūdum Doct.com. c.cū inter de sent. & re iud. Rom. sing. 349. Mathes.sing.88. Ias. l. 1. §. huius ff. de iust. & iure, & hoc procedit, quando res ipsa remanet pænes Ecclesiam, siue piam causam, vsus fructus verò siuè vsus ipsius prælati Barb. cons. 85. lib. 7. nam licet dicatur, quod relictum sit pro anima, nihilominus quia sibi ad scripsit non valet.

61

Testes duo sufficiunt in testamentis conditis ad pias causas, Doct.com.l.1.C.de sacro sanct. Eccl. Bald.cons.167.vol.2.l. hereditas col.2.ff. de pet.hered.Sal.l.generali C. de sacr. sanct. Eccl.Corn.cons.166.lib.3. similiter testamentum conditū fauore animę corā duobus testibus infirmat primū solemniter nempè septē testibus Paul.cons.262.vol.3.Alex.l.hac cōsultissima §. siquis C.de testam.not.l. 2. ff. de in iusto rupto cons.46.vol.2.& hoc etiā si non sint scripti, dū modo deponant,& probent,nā tali casu inducū tur tantū ad probandnm Bald.l.1.col. 14. C.de sacro sanct. Eccl.& fauore animæ sequimur ius diuinū,secundū ꝙ in ore duorū vel triū stat omne verbū Deut.c.17.hoc tñ declara, vt sufficiāt duo testes cum legatum in mediate,proximeq;

relictum est pijs causis, quia si testator reliquerit cupiam priuato, & illi quidem grauato restituere pio loco, non sufficerent duo testes, vt tale relictum valeat Bart. l. fin. ff. de his, quæ pro non scripto habentur Ias. l. Marcellus ff. ad Trebell. Item quemadmodum in testamentis fauore animæ, non necesse est quod testes ad scribātur, sed satis est quod fuerint præsentes, adeo vt deponere possint, ita etiam non est necesse quod fuerint rogati Iohan. Andr. c. relatum de testam. specul. tit. de instr. edit. §. compendiose Bart. & Bald. l. 1. C. de sacr. sanct. Eccl. Bald. cons. 152. vol. 4. cons. 26. lib. 5. Imol. Abb. & Card. c. relatum ç. cum esses de testam. Paulus cons. 26. lib. 1. Alex. cons. 70. lib. 2. Barb. cons. 42. vol. 4. non obst. quod in c. relatum dicatur testibus requisitis, quia illa verba referuntur ad verbum tractatur, relatum ad iudices, quia denotat futurum tempus, & supponitur ibi testamentum prius fuisse factum, qualitas .n. verbi intelligitur secundum illius tempus l. in delictis §. si extraneus ff. de noxal. act. l. ex facto ff. de vulg. l. Lucius ff. de mil. testam. & ideò loquitur de testibus, qui requiruntur tempore iudicij, scilicet ad probandum testamentum. Quarto fauore animę sola subscriptio testatoris sine testibus vim habet testamenti Imola l. is qui ff. de testam. Corn. cons. 306. vol. 3. Quinto admittitur fæmina testis in testamento condito fauore animæ, Doct. Auth. quod sine C. de test. gl. §. quod sepè Auth. detriente, & semisse l. fin.

C.

C. fam. hærc. Doct. c. quoniam de testibus Baldus conf. 330. lib. 5. Angel. conf. 233. Doct. c. quoniam de testibus, & Paulus conf. 327. lib. 2. Corn. conf. 261. vol. 1. Sexto testamentũ valet fauore animæ, etiam nõ lectũ coram testibus viuente testatore, nec impublicam formam redactum, Din. l. Lucius ff. de mil. test. Rom. Auth. similiter 13. priuil. C. ad l. falc. Doct. l. fidei commissam §. quoties ff. de leg. 3. quod intelligitur, nisi primo testator causas expresserit, deinde fecisset aliud ad pias causas hoc pacto, certè secundum non valebit, nec ex eo censebitur primum reuocatum Oldr. conf. 119. not. §. sed hoc Auth. de sanctissimis Episcopis specul. tit. de instr. edit. §. compendiose Anch. c. cum esses de testam. Barb. conf. 42. vol. 4.

61

Titulus piæ causæ in dubio præsumitur cæteris præferri, Romanus Auth. similiter 13. priuileg. contr. C. ad l. falcidiam, not. Auth. sicut C. de sacro sanct. Eccl. idem est in fisco Bart. l. 1. C. de iure fisci lib. 10. & in dote l. 1. vbi Doct. com. C. de sacro sanct. Eccl. in dubio autem, quando duo sunt instrumenta eodem die confecta, nec constet vtrum illorum sit prius, posteriusuè nullum valet, not. l. 1. §. non autem ff. de bon. poss. sec. tab. l. hac consultissima §. sin autem C. de testam.

62

Trebellianica detrahitur ex fideicommisso vniuersali ad pias causas, Doct. com. §. si autem

Auth. de Eccl. tit. Din. l. 1. §. filij ff. ad Trebell. Auth. similiter C. ad l. falc. not. l. Marcellus ff. ad Trebell. Bart. l. 1. 5. q. 5. princ. C. de sacro sanct. Eccl. Doct. com. c. si pater de testam. 6. Cald. cons. 40. de testam.

63

Tutor per recusationem tutelę non perdit legatum, quod esset restiturus si fuerit relictū fauorę animæ not. l. Thais §. Seio ff. de fideic. libert. Socin. reg. 310. special. 53. quod legatum alias perderet not. l. qui tutelam ff. de test. tutela l. Nesennius ff. de exc. tutor l. post legatum §. amittere ff. de his quibus vt ind. l. pen. C. de legat. cum simil.

64

Vendere tenetur socius rei communis, si ipsa ad piam causam per alterū socium relicta fuerit Bald. l. fin. C. de com. seru. Man. Bertach. in tract. de Episc. 31. q. 4. p. lib. 4. vers. addo, quod secus esset in alijs l. 5. §. 1. & seq. ff. de leg. 1.

65

Voluntas disponentis ambigua pro pia causa est interprętanda, Anch. cons. 79. c. fin. de præb. non Bapt. c. iuuenis de sponsal. Fel. cap. in pręsentia de prob. & cap. dudum de præsumpt. Mars. singul. 151.

66

Vsura quando relinquitur, vt restituatur debetur nihilominus quādo in testamento fuerit filius præteritus Doct. com. l. filio præterito ff. de

ff. de iniusto rupto, quia verisimiliter testator, etiam si sciuisset filium habere, & eum præterijsset pro exhoneratione conscientiæ suæ illud idem reliquisset; quia prima charitas incipit à se ipso l. præses ff. de seruit. & aqua, & anima cunctis rebus præferenda est l. sancimus C. de sacro sanct. Eccl. Doct. com. l. Titius ff. delib. & posth. Doct. com. Auth. ex causa C. de lib. præt.

67

Vulgariter pia causa substituta filio impuberi, excludit matrem à legitima, & hoc ex verisimili mente testatoris, qui præsumitur magis dilexisse animam suam, quam matrem, cum prima charitas incipit à se ipso Doct. Com. l. præcibus C. de impuber. Alex. cons. 38. vol. 1. Aret. cons. 155. Dec. 182. Bald. cons. 457. lib. 2. quod arbitror procedere quando testator substituit pro exhoneratione conscientiæ, videlicet pro rebus male ablatis, alias secus Aret. Angel. & Corn. l. præcibus C. de impub. quibus ita ampliatis, declaratur primo, vt relictum factum ad construtionem monumenti dicatur factum fauore animę gl. & Baldus l. hæreditas §. si defuncto ff. de pet. hæred. Doct. com. l. 1. §. fin. ff. ad l. falcid. similiter si fiat meretrici, vt ad frugem melioris vitæ redeat Baldus l. imperialis C. de nupt. Tertio pro in certis, & male ablatis not. Clem. 1. de pri-
32 uilegio Floren. l. cum quidam §. si dies ff. de vsuris. Quarto si relinquatur pro imagine

ne de pignenda not. l. lineam ff. ad l. falc. & c.
20 fin. de testam. Quinto si relinquatur causa studij Bart. l. 1. in fine vbi Doct. com. ff. sol. matr.
21 Rom. l. donatio §. pater ff. de don. Sexto si fiat relictum libertatis not. l. in testam. ff. de fideic. lib. not. l. contra C. de test. Man. l. ancillam C. de fideic. lib. præsertim quando dicitur amore
22 Dei Bart. l. 1. C. de sacro sanct. Eccl. Septimo hoc idem quando relinquitur pro redemptione captiuorum l. siquis pro redemptione C. de donat. §. si vnum Auth. vt cum de ap. cogn.
23 Octauo legatum alimentorum Doct. com. l. Mela ff. de alim. & cib. leg. l. sancimus C. de sacro sanct. Eccl. §. interdicimus Auth. de Eccl. tit. & hoc quando pauperibus relinquuntur d. l. san
24 cimus. Nono hoc idem cum relinquitur dos pro maritandis virginibus pauperibus Doct. com. l. cum his §. si mulier ff. de cond. indeb. Iohan. Andr. c. tua de decimis Bald. l. illud C. de sacro sanct. Eccl. idem Auth. nisi rogati C. ad Trebell. Barb. conf. 87. lib. 4. Angel. §. siquis
25 Auth. vt cum de appell. cogn. Decimo relictũ confraternitatibus Abb. conf. 31. lib. 1. conf. 32. lib. 2. Dec. conf. 72. Arch. c. siquis 62. di-
26 stinct. Vndecimo si relinquatur pauperibus viduis, & alijs miserabilibus personis, etiam si sint consanguineæ Bald. & Paulus l. illud C. de sacro sanct. Eccl. Abb. c. nihil de prescr. Bert. tract. de Episc. 4. p. 4. lib. q. 31. Aret. l. 1. in fine
27 C. de sacro sanct. Eccl. gl. c. 2. de sepult. Duodecimo & vltimo relictum vnicuiq; loco pio di
citur

citur fauore animæ relictum, & gaudet omne priuilegio competenti piæ causæ ita specul. tit. de instr. edit. §. nunc vero Rom.cons.235. Arch. c. si ex laycis 10.q.2.not.l.orphanotrophos C. de Episc. & cleric. Dec.cons.273. Capra in cons. 18. declaratur tamen procedere dictum quo habetur animam cunctis rebus esse præferendam ex mente Albani cons.29. num.2. Angel.tract.de testibus num.1. Alber. d. tract. nu. 32. Lapus Alleg. 70. num. 7. Gomes. reg. de idiomate q.2. & 5. dixi ego in tract. de leg. & stat. p.3. q.18. num.1.Tobia §. sed hæc num.5. inst. de testam. vt procedat quando ex pluribus sententijs, seu probationibus pugnantibus illa præualeat, quæ fauet animæ, & hoc in dubio intelligendum est, secus autem vbi aliter apparet; nam tunc etiam contra Ecclesiam strictè interpretandum est, nam cum sit adiutrix, & cultrix iustitiæ, non patitur, neq; vult aliquid contra iuris rationem, etiam pro se fieri not. c. 1. §. sed diuersum Auth. de alien. feud. nec debet Ecclesia ditari cum alterius iactura, not. c.suam de pen. immo debet omnibus prodesse, & nemini nocere c. deniq; 13. q.vlt. Asinius l. sunt personæ ff. de relig. & sumpt. funer. num.6. Secundo declaratur, vt quamuis anima præferatur corpori, non tamen pia causa præfertur filjs Socin. Iun. cons. 189. num. 80. vol. 2. Barbat. cons. 42. num. 21. vol. 4. natura
32 .n. hoc suadet vt magis succurratur filijs, quam alijs idque docet ordo charitatis l. præses C. de seruit.

seruit, & aqua,& lex Dei,quæ perficit naturam non destruit, vnde Aug. in sermone de vita cle ric. c. quicumq; 17. q. 4. ibi quicumq; vult, exhæredato filio, hæredem facere Ecclesiam,que rat alterum, qui suscipiat, non Augustinum, immo Deo propitio neminem inueniat, & ita intelligas dictum anima cunctis rebus est præfe
33 renda; vnde cum de ipsius periculo agitur cautius est agendum milleus in praxi. crim. c. 88. num.75. §. cogitatio Auth. vt iud. sine quoq; suffragio l. vbi C. ad l.falc. c.vbi de elect.6.mil leus tit. de prob.nu.25.l.additos C.de appellat.

Summaria in opusculum quintum.

1 *Prior in tempore præferri debet in iure.*
2 *Prior siue prius, quis dicatur.*
3 *Prioritatem allegans, illam probare debet.*
4 *Prioritas duplex.*
5 *Vigilantibus non dormientibus iura succurrunt.*
6 *Principium est potissima pars cuiuslibet rei.*
7 *Prioritas temporis, & ordinis quibus in casibus procedat, latè discutitur.*
8 *Prælatio attenditur in omni dispositione.*
9 *Prior in tempore prefertur in iure, quando est par causa.*
10 *Prior præfertur, nisi aliter cõstet de mẽte disponẽtis?*
11 *Certis non est opus coniecturis, sed incertis.*
12 *Prærogatiua attenditur in enarratione circa actus virtuosos: secus circa actus vitiosos.*
13 *Prioritas non attenditur quando ex precedentibus &*

& sequentibus aliter constat.

14 Prælatio non attenditur quando aliter reperitur expressum in iure.

15 Ordo cum ponitur causa exempli non attendint.

16 Quod semel placuit amplius displicere non debet.

17 Appellatio secunda quomodo tollat primam.

18 Codicilli vltimi præferuntur primis.

19 Contractus secundus quando deroget primo.

20 Consuetudo secunda tollit primam.

21 Clausula vltima derogat primę.

22 Fama secunda preualet primę.

23 Secundum iuramentum tollit primum.

24 Lex vltima derogat primæ.

25 Legatum secundum tollit primum.

36 Mandatum secundum tollit primum.

27 Mora vltima nocet.

28 Opinio secunda præualet primę.

29 Pacta nouissima tollunt prima.

30 Possessio vltima derogat primæ.

31 Postulatio secunda tollit primam.

32 Presentatio secunda preualet primæ.

33 Rescriptum vltimum derogat primo.

34 Sententia interlocutoria prima tollitur per secundã.

35 Lex vltima tollit primam.

36 Testamentum secundum tollit primum.

37 Constitutio vltima Vicarii derogat primæ.

38 Variatio vbicumq; est permissa, secundus actus tollit primum.

OPVSCVLVM QVINTVM.

1 PRior In Tempore Praeferri Debet In Ivre c. qui prior de reg. iur. 6. ibi, qui prior est tempore potior in iure l. quoties ff. de reg. iur. ibi, quoties vtriusq; causa lucri ratio vertitur is præferendus est, cuius in lucro causa tempore pręcedit Conc. Cassan. tract. de gloria mundi p. 12. consid. 99. Euer. in loco ab ordine num. 7. gl. fin. c. susceptum de rescr. 6. l. qui generaliter ff. qui pot. in pign. hab. l. interdum ff. cod. tit. Baldus Auth. item num. 1. C. qui pot. in pign. hab. Bellam. c. neganda 3. q. 11. Anch. cons. 215. nu. 1. Ceph. cons. 289. num. 7. Cassan. cons. Burg. tit. des retens. §. 3. num. 1. Afflict. Decis. 306. num. 3. Capic. Decis. 129. num. 11. Natta cõs. 193. num. 6. Port. cons. 28. nu. 12. Socin. cons. 4. num. 15. vol. 2. Fulgos. Auth. sed iam necesse num. 3. C. de donat. ante nupt. pro cuius opu
2 sculi declaratione. Not. primo quod prior dicitur quem nemo præcedit, licet eundem nullus sequatur Roman. cons. 408. num. 2. Socin. Iun. cons. 159. num. 21. vol. 2. Alberic. in
3 proem. ff. §. discipuli num. 2. Secundo not. ꝙ allegans prioritatem illam tenetur probare Sal. l. cum hic num. 4. ff. de don. inter vir. & vxor.
4 Tertio not. quod duplex est prioritas, & posterioritas;

rioritas; nam quędam eſt ſecundum ordinē ſcripturæ & intellectus, quędam eſt ſecundum ordinem ſcripturę, non ſecundum ordinem intellectus. Vnde vbicunq; in primo contractu ſunt verba derogatoria, licet quantum ad ordinem ſcripturæ ſub ſequatur poſterior contractus, tamen quantum ad ordinem intellectus nō ſub ſequitur, quia deficit in ſecundo cōntractu conſenſus; vnde primus contractus loquendo propriè, non eſt primus contractus, ſed ſolus, quia ſecundus eſt nullus ipſo iure deficiente conſenſu Bald. l. pacta nouiſsima num. 4. C. de pactis;
5 ratio huius regulæ eſt, quia qui primo præuenit vigilantior reputatur, & lex vigilantibus nō dormientibus ſuccurrit, nec non principium
6 dicitur potiſsima pars cuiuſcunq; rei l. 1. ff. de orig. iur. Tiraquell. in præf. de primo genitura num. 64. ex quibus ita ſuppoſitis infertur ad plura.

I

7 Appellans primo prius agere debet, ſpecul. tit. de reconu §. 4. not. c. 2. de ordine cognition. Caſſan. Catalog. de gloria mundi conſid. 99. verſ. ſeptimo Henric. c. cum dilectus de ordine cogn. Bellam. c. neganda il 2. 3. q. 11. ſpecul. lib. 2. tit. de reſcr. §. 4. num. 12.

2

Beneficiū impetrans primo in Eccleſia alius ſecundo, & ſecundus primo litteras pręſentauerit primus debet eſſe potior c. ſi prote c. tibi de reſcr. 6. Din. c. qui prior de reg. iur. 6. Ampliatur

tur etiam si posteriori dicatur cum clausula nō obstante collatione alteri facta, quia intelligitur de inualida Crau. cons. 93. num. 3. Ferrettus cons. 5. num. 1. cons. 339. num. 1. sit igitur regula in præsenti casu, quod tempus datæ attē datur c. eam te de rescr. Clem. fin. eod. tit. c. si super de offic. deleg. 6. c. tibi c. duobus de rescr. 6. Fallit primo in considerandа habilitatē impetrantis, quia attenditur tempus vacationis c. ei cui de præb. 6. vbi ille dicitur idoneus, qui est idoneus tempore collationis, non tempore datæ gl. Clem. 2. ver. constitutus de æt. & qual. vbi .n. personæ habilitas requiritur ad certum actum sufficit ꝙ ad sit tempore exercitij actus, in quem exercitium applicatur. Fallit secundo vbi agitur de cognoscenda in obedientia, vel negligentia, non adimplentis mandatum Apostolicum, quia attenditur dies præsentationis non datæ C. si cap. de concess. præb. 6. not Bart. & alij l. si duas ff. de exc. tutor l. falsus C. de furt. Doct. com. in proem. 6. Card. Clem. fin. de rescr. Fallit tertio in computando anno dato ad vtendum rescripta ad lites, non expiret per secundum impetratum ab aduersario; quia non computatur à tempore datæ, sed posibilitatis præsentandi Oldr. cons. 56. c. si autem c. plerumq; de rescr. Quarto fallit vbi agitur de attendenda collatione vel reuocatione iurisdictionis; quia inspicitur litterarum præsentatio not. c. auditis de rest. spoliat. Quinto fallit in attendenda natura, & qualitate beneficij quia

non

non inſpicitur tempus datæ, ſed hodiernum Old. conſ.58. quidam impetrauit dicens, quod ſi ſcribitur pro beneficio certi valoris, & tempore datæ excedebat; ſed hodie non attenditur tempus præſens, quia tunc quæritur plenũ ius in beneficio c. fin. de conceſſ. præb.6. Fallit ſexto vbi litteræ ſecundę ad beneficia habent clauſulam derogatoriam ad primas, ſicut clauſula ante ferri, quia tunc non inſpicitur data prima c.ſi ſoli de pręb.6.Fel. Conſ. 291. Fel lin. c. eam te num. 18. de reſcr.

3

Citatio pręuentionem inducit, vnde qui primo citauit, potior dicitur in iure Doct.com. l. ſiquis poſtea ff. de iudic. Bald. l. ſi pluribus ff. deleg. 1. l. ſi pluribus ff. de proccurat. Aſin. in praxi iud. c. 1. num. 17. Roman. conſ. 112. nu. 4. Grauatius in addit. ad veſtrum lib. 3. tit. de præuent. c. 11. num. 4. vbi veſtrius num. 2. dicit hoc debere intelligi de citatione legittima, ac valida, alias non induceretur præuentio Caſſan. Deciſ. 5. de reſcr. Corn. conſ. 57. col. 4. vol. 3. Afflict. Deciſ. 294. Gomeſ. tit. de annali poſſeſſ. q. 45. Afflict. Deciſ. 219. num. 3. Rol. conſ. 12. num. 29. Secundo declaratur, vt præueniſſe dicatur ille, qui fecit realem citationẽ, non autem ille qui verbalem tantum Angel. de Malef. ver. iudex commiſsit Guid. Deciſ. 202. & in ſing. 705. dicam infer. ver. præuentio. Tertio declara, vt quando fuerit facta citatio ad petitionem porrigendam, non inducitur litis

pendentia, ad impediendum præuentionem, antequam porrigatur petitio Decis. Neapol. 294. Maranta de ord. Iud. 7. pars num. 71. Ideo (inquit ipse) ista practica citandi non est bona, sed melius est, quod porrigatur primo petitio, & postea super ea porrecta emaneat citatio, & ita practicatur in curijs.

4

Commissio cui primo facta est, dicitur preuenisse Rot. Decis. 802. de commiss. in antiq. vestr. lib. 3. de præuent. c. 9. num. 1.

5

Communis causa præueniendo potest quis liberè disponere de tota, etiam cum præiudicio alterius Bert. cons. 76. num. 59. vol. 1.

6

Creditor Prior, vincit secundũ agendo excipiendo, & replicando Alber. l. creditor num. 1. ff. qui pot. in pign. hab. Din. reg. qui prior nu. 8. de reg. iur. 6. dicam inferius ver. hypotheca.

7

Data prior præfertur secundæ not. Bald. l. 2. col. 3. C. d. ed. diu. Adr. toll. gl. & Doct. c. licet de probat. Cassan. de glor. mundi p. 12. consid. 99. pag. 328. col. 2. in fine, & procedit siue sit diuersitas in diebus siue in horis gl. c. duobus de rescr. 6. Euer. in loco ab ordine num. 6.

8

Dignitatem qui primo acquisiuit debet preferri habenti in parem vt in pluribus Doctoribus, vel Canonicis Bart. l. 1. C. de cons. lib. 10.

12. l. 2. §. prius ff. de vulg. l. 1. & seq. ff. de Alb. scrib. Maranta de ordine iud. in procm. num. 9. & potest dici prior in dignitate, qui primo illam meruit Socin. sen. cons. 70. num. 3. vol. quarto.

9

Dilectus magis censetur primò nominatus Alex. l. Caius num. 6. ff. sol. Matr. Dec. rub. ff. si cert. pet. num. 10.

10

Donatarius primus prior titulo tempore, & possessione potior est secundo, cui prius res tradita fuit Ripa tit. de donat. reip. 3. num. 4. & sequens.

11

Electus primo debet in primo loco poni Baldus 1. const. C. §. quibus col. fin. ver. nota hic de ordine Cassan. de gloria mundi p. 12. consid. 99. ver. 6.

12

Executionem impedit proponens nullitatē, quo casu videtur præuenire eū, qui de inde prætendit executionem faciendam tanquam prior in tempore l. qui prior ff. de iud. Imola cons. 130. num. 7. Soc. cons. 78. num. 4. vol. 3. Natta cons. 217. lib. 1. Lancellottus tract. de attentatis nullitate pendente p. 2. c. 17. num. 84.

13

Feudum competit semper prioribus qui sunt eiusdem lineæ c. 1. de nat. suc. feud. Papiens de forma libelli, quo agitur ad reuocat. feudi §.

nec superstitibus num. 14.

14

Fideicommissum capit primo nominatus, qui præfertur cæteris Dec. cons. 79. num. 1. Gozad. cons. 4. num. 6. Ruin. cons. 167. num. 8. vol. 2.

15

Fidei iussor primò nominatus in contractu præsumitur principalis, secundus autem fideiussor. Quod est verum si secundo nominatus poterat intercedere sed si non posset tunc quilibet præsummitur principalis, nisi contrahatur super re vnius tantum, vel nisi ad vnum tantum res perueniat, vel nisi sit calor quęsitus Bald. Auth. hoc amplius C. de fideic. l. vir. vxor. §. fin. ff. ad vell. Bart. l. eos ff. de duobus reis Alex. l. moribus §. fin. num. 15. ff. de vulg.

16

Fori mutationem impedit qui præuenit Alber. l. si seruus nu. 5. ff. si ex nox. causa agatur.

17

Gradatim procedendum est in cunctis rebus nempè, vt primò primi succedant, & in alijs causis præferantur not. l. vt gradatim ff. de muner. & honor.

18

Hęreditas defertur de gradu in gradum, & proximior præfertur posteriori, & ille dicitur proximus, quem nemo præcedit l. 2. §. hæreditas ff. de suis & legit. l. 1. §. proximus ff. vnde cogn. l. proximus ff. de verb. sign. l. 1. ff. quis ordo in bon. poss. seru. l. 1. ff. de suis & leg. §. hære-

hæreditas inſt. de leg. agn. ſuc.l.1. ff.de ſuc.ed. l.1.ff.vnde lib.pap.in forma lib.pro hær.§. iure proximitatis num.1.

19

Hypotheca prior præfertur poſteriori.l.creditor ff.qui pot.in pign.hab.l.ſi fundum C.eod. titul.

Ampliatur primò non ſolum habere locum in hypotheca expreſſa,ſed etiam in tacita; vnde ſicut habens expreſſam hypothecam anteriorem, præfertur poſterioribus creditoribus habentibus tacitam, vel. expreſſam, ita etiam habens tacitam hypothecam anteriorem, regulariter præfertur poſterioribus creditoribus,non ſolum habentibus tacitam,ſed etiam expreſſam Din.d.reg. qui prior l. 1. §. vt plenius C. de rei vxo.actione not.l.1.C.de pręc.l. pignori C. de remiſſ.pign.l.ſi debitor C.de diſtr.pign.l.ſiquidem C.de don.inter vir. & vxor. l. ſi prædiũ C. de euict.Iaſ.§.itẽ ſeruiana nu.71.inſt.de action.

Secundo ampliatur vt nõ ſolum habeat locũ in principali, ſed etiam in omnibus arretagijs, quæ hodie ſunt loco vſurarum Bart. l. lucius.ff. qui pot. in pign. hab. Bald. l. ſi generaliter C. eod. titu.

Tertio ampliatur etiam ſi fiat nouatio obligationis cum expreſſa repetitione pignorum, quia etiam prior in tempore eſt potior in iure Bart.l.3.ff.qui pot.in pign.hab.

Quarto ampliatur habere locum in pignore conuentionali,& non pręorio Bart.l.cũ vnus.

ff. de bon. Auth. iud. poss.

Quinto ampliatur etiam in pignore prætorio si concurrat cō conuentionali, l.3. vbi Bart. C. vt in. pos. legat. Bologn. l. fundus. ff. de annuis legat Bald. cons. 466. vol. 4.

Sexto ampliatur procedere in pignore iudiciali capto in causa iudicati Bart. l. cum vnus. ff. de bon. Auth. iud. poss. l. si & iure. ff. qui pot. in pign. hab.

Septimo ampl. etiam si prior in tempore habeat priuatam scripturam contra creditorem habentem publicam Bald. & Angel. l. scripturas C. qui pot. in pign. hab. Lanfrancus c. quoniam contra de probat. dummodo, d. scriptura priuata sit munita subscritione testium, vel probetur per testes, qui fuerint præsentes quando talis debitor scripsit talem scripturam.

Octauo ampl. etiam in priuato qui est prior tempore, quia præfertur reip. posteriori l. si fundum C. qui pot. in pign. hab.

Homo ampl. procedere etiam si egerit cum ecclesia quo casu prior priuatus præfertur posteriori etiam si sit ecclesia Ias. §. ex maleficijs inst. de action.

Decimo ampl. in priuato priori tēpore, qui præfertur fisco, l. si pign. ff. qui pot. in pign. hab. l. fin. §. fin. eod. til. l. si fundum C. eod. l. 3. C. de rem. pign.

Vndecimo ampl. etiā si posterior primò possederit rem hypothecam, dummodo alius habeat anteriorem contractum, quia hoc casu di-

citur

citur prior indata quod intellige verum quando à nõ domino datur pignus duobus ſed ſi a diuerſis non dominis, tunc ſecus l.ſi nõ dominus. ff.qui pot.in pign.hab.

Duodecimo ampl. vt non ſolum habeat locum in principali, ſed etiam in re augumentata per alluuionem.l.ſi fundus.ff.de pign.

Decimo tertio ampl. non ſolum habere locum in bonis iam quæſitis tempore hypotecæ, ſed etiam in quæſitis poſt hypotecam Bart.l. ſi. is qui ff.de iure fiſci Bald.l.hac edictali. §. is illud C.de ſec.nup.conſ.364.vol.5.

Decimo quarto ampl. vt non ſolum procedat ſi habeat ius ab illo, qui prætendit ius in re ſecundo ſed etiam ſi habeat ius ſolum ad rem, quoniam ex tempore præfertur ſecundo prætẽdenti ab eodem ius in re Bald.l.3.§.cum ex cauſa ff.qui pot.in pign.hab.

Decimo quinto ampl.habere locum in quarentigia, quoniam etiam licet ipſa principalis prior tempore ſit potior alijs, ita etiam quarentigia,quę eſt in ipſo contractu Bart.l.cum vnus ff.de bon.Auth.iud.poſſ. l. ſi & iure ff. qui pot. in pign.hab.

Sexto decimo ampl. habere locum non ſolum in principali, ſed etiam in acceſſorijs l. pactior. §. ſi de futura. ff. qui pot. in pign. hab. acceſſorium .n. naturã ſequitur ſui principalis C. acceſſorium de reg.iur.

Decimo ſeptimo ampl.habere locum in hypoteca generali, quæ ſi ſit prior tempore pręfertur,

fertur, etiam ſpeciali Bart. l. generaliter ff. qui pot. in pign. hab. l. ſi generaliter C. eod. l. inter eos ff. de re iud.

Decimo octauo ampl. quia ſicut prior tempore prefertur in hypoteca in re principali, ita etiam in melioramentis l. ſi fundus §. 2. ff. de pignor. quod intellige verum quando ille, qui hypotecauit rem, eſt ille, qui fecit melioramenta, ſed ſi alius fecit melioramenta, fortè alius, ad quem res peruenit, non autem ille qui hypotecauit, tunc res non eſſet obligata cum melioramentis l. in his c. de pred. & omnibus rebus Nauic. lib. 11. Bart. & Paulus l. ſi conuenerit ff. de pign. act. Iaſ. l. creditor la 1. ff. ſi cert. pet.

Decimo nono ampl. habere non ſolum locum in principali hypotheca, ſed etiam in expenſis factis, in pro ſecutione hypotecæ principalis, quoniam cum expenſe ſint acceſſoræ ad rem principalem, ſequuntur naturã ſui principalis l. cum principalis ff. de reg. iur.

Vigeſimo ampliatur, vt etiam priuatus prefeватur Principi in pignore maximè conuentionali Bald. l. qui fundum C. qui pot. in pign. hab.

Vigeſimo primo ampliatur in dotibus, quia prior debet preferri l. aſsiduis §. fin. C. qui pot. in pign. hab. Din d. c. qui prior.

Vigeſimo ſecundo ampl. non ſolum habere locum illam regulam in prima obligatione, & conuentione hipothecæ, ſed etiam in obligatione nouante cum ſecundo creditore cuius hypothecæ nouatæ prioritas iungitur cum prima.

Vigesimo tertio ampliatur vt talis prioritas hypothecę pro sit non solum agendo, sed excipiendo, & replicando l. creditor in princ. ff. qui pot. in pign. hab.

Vigesimo quarto ampl. etiam si pecunia fuisset mutuata expresse per posteriorem creditorem debitori ad emendum tales res, quia etiam in illis emptis præfertur prior creditor habens generalem hypothecam; quia secundus creditor, qui mutuauit ad res emendas ex hoc non habet hypothecam in dictis rebus; sed habet solum priuilegium in personali, quo mediante, præfertur alijs creditoribus solam personalem habentibus gl. l. ꝙ qui ff. de priuil. cred. Bart. l. interdum ff. qui pot. in pign. hab. Bald. l. quáuis C. de pignor. l. licet C. pot. in pign. hab. Sal. Auth. quo iure C. eod. dicit com. esse limitatur tamen hoc dictum, nisi mutuans suam pecuniam in contractu mutui accepisset hypothecam omnium bonorũ ab eo cui mutuauit; quia tunc res empta à debitore comprehenditur in d. generali obligatione, & esse hypothecata mutuanti l. fin. C. quæ res pign. oblig. poss. Sal. l. interdum ff. qui pot. in pign. hab.

Vigesimo quinto ampl. vt procedat etiã quãdo vnus mercator vendit merces alteri mercatori pro certo pręcio, de quo fidem habuit, & sic transtulit dominium in ementem, & emptor promisit soluere præcium in certis nundinis, & postea aufugit, & merces venditæ ad huc extant, & concurrunt alij creditores hypotheca-

rij d. emptoris, & mercator, qui vendidit merces. Nam in illis mercibus pręferri debet, tanquã priores, & potiores dicti creditores Doct. com. l. si cum dotem §. fin. ff. sol. Matr. Conc. Cassan. de gloria mundi p. 12. consid. 99. col. 1. & seq. Negusant. tract. de pign. 2. Memb. 5. p. num. 1. & seq. Vital. & in tract. clausul. ver. & specialiter obligauit num. 1. & seq. Ripa l. priuilegia num. 4. ff. de priuil. cred. Din. c. qui prior num. 8. de reg. iur. 6. limitatur tamen hoc dictum multis modis.

Primo fallit in casu, in quo posterior habet hypothecam specialem & generalem, & prior pariter habet diuersam specialem, & etiam generalem, hoc casu, si posit satisfieri primo ex priori speciali, in reliquis præfertur secundus l. 2. C. de pignor.

Secundo fallit quando constat de credito posteriori per veram numerationem, tunc præfertur priori de cuius credito constat per solum confessionem l. Titius ff. quæ res pign. oblig. poss. vnde sis cautus, vt instrumenta cantet de numeratione Ripa d. l. priuilegia num. 23.

Tertio fallit quando de posteriori credito constat per publicam scripturam, tunc præfertur priori de cuius credito non constat, nisi per priuatam scripturam trium testium subscriptione minimè ab notatam l. scripturas C. qui pot. in pign. hab. & hoc ad euitandam fraudem, quę facilè fieri posset Prælato l. 1. §. editionem ff. de edendo, quod ampl. etiam si priuata scriptura iuuetur

iuuetur publico documento in quo contineatur promiſsio de obligando bona Anch. conſ. 28. fallit niſi priuata ſcriptura ex forma ſtatuti habeat vim publici inſtrumenti; tunc præferatur prior Soc. conſ. 140. vol. 2.

Quarto fallit in priore conuento negante, ſe pignus poſsidere tunc in pænam mendacij pręfertur poſterior in poſſeſsione Auth. Item poſſeſſor C. qui pot. in pign. hab. l. fin. ff. de rei vend. intellige priore negante per dolum, vel per latam culpam, ſecus ſi ſine culpa, vt quia nō crederet ſe poſsidere, cum tamen per ſeruum, vel filium poſsideret, item niſi ante litem conteſtatam reuocauerit negotiationem, vel niſi fuerit negotio in alia inſtantia Ripa d. l. priuilegia num. 26.

Quinto intellige vtroq; habente cauſam pignoris ab eodem debitore domino, vel non domino, ſecus ſi vnus habeat cauſam ab vno non domino, & alter ab alio, etiam non domino, tunc præfertur poſſeſſor quamuis poſterior l. ſi non domino ff. qui pot. in pign. hab.

Sexto intellige vtroq; prætendente cauſam pignoris ab eodem; ſecus priore prætendente cauſam à non domino tunc pręfertur poſterior habens cauſam à domino, l. ſi eas res ff. de act. empti & hoc differt, à præcedenti, in quo ita demum præfertur poſterior ſi poſsideat, in hac vero præfertur etiam ſi non poſsideat, item ibi præfertur ſi interſe contendant, & nō contra tertiū Bart. l. ſiue à te §. ſi duobus ff. de public. act.

Se-

Septimo intellige in prætorio pignore, de quo contendunt creditores diuerſorum titulorum, ſecus ſi ſunt omnes eiuſdem tituli, tunc non præfertur prior, ſed omnes ſimul concurrunt l.fin. C. de bon. Auth. Iud.poſſ. in iudiciali tamen pignore ſeruanda eſt regula prioritatis Ripa d. l. priuilegia num. 28.

Octauo fallit fauore fiſci, qui in quæſitis poſt ſuam obligationem præfertur omnibus anterioribus, etiam habentibus hypothecam expreſſam l. ſi is qui ff. de iure fiſci, quem gl. ibi extendit ad remp. gl. l. ſi fundum C. qui pot. in pign. hab. l. ſi ignorante C. de remiſſ. pign. Item extenditur ad mulierē pro dote, vt in poſtea quæſitis præferatur anterioribus habentibus expreſſam ſimiliter extenditur ad Eccleſiam, vt in quęſitis per prælatū præferatur anterioribus Doct. c. ex litteris de pignor.

Nono fallit in poſteriore ex cuius pecunia fuit empta, & illi ſpecialiter obligata, quia in illa re præfertur anterioribus l. licet C. qui pot. in pign. hab. Ideo ſis cautus quando mutuas pecunias colono tuo ære alieno grauato pro emēdis bobus facias illos tibi ſpecialiter obligari, alioquin præferētur priores Cepolla caut. 121. Dec. l. creditor ff. ſi cert. pet. quæ fallentia, ſublimitatur, vt nō præferatur mulieri habenti priorem pro dote gl. §. his conſequens Auth. de equal. Dot.

Decimo fallit in poſteriore ex cuius pecunia fuit empta militia, quæ præferť anteriori Auth. quod

quod obtinet C. de pign. & differt iſta à prȩcedenti in pluribus primo hic prȩfertur etiam mulieri,& non in præcedenti. Secundo hic præfertur in omnibus bonis ille in re empta tantum. Tertio in hac non requiritur ſpecialis hypotheca, cũ ſint bona debitoris facile hypothecata l. fin. C. de pign. ſed in hoc vltimo videtur caſus in cõtrarium in corpore;vnde ſumitur d.Auth.

Vndecimo fallit fauore pupilli, ex cuius pecunia tutor, vel alius rem ſibi emit, nam in illa re pupillus habet tacitam hypothecam cum priuilegio prælationis l.idemq; ff.qui pot.in pign. hab. & differt à præcedentibus, quia fauore pupilli nõ requiritur, ꝙ ſua pecunia fuerit ad hoc ſpecialiter mutuata,prout requiritur in prȩced.

Duodecimo fallit in poſteriore qui credidit, pecuniam ad rem conſeruandam & hic præfertur omnibus anterioribus in illa re l. interdum ff. qui pot. in pign.hab. quod intellige niſi primum habeat hypothecam priuilegiatam.

Decimo tertio fallit in domino ſoli qui pro canone ante ponitur prioribus in ſuperficie l. etiam ff. qui pot. in pign. hab.

Decimo quarto intellige in priore, tam reſpectu principalis obligationis, quàm hypothecæ, ſecus ſi ſit prior in credito, & poſterior in hypotheca l. creditor §. ſi primus ff. qui pot.in pig. hab.

Decimo quinto intellige in priore reſpectu crediti, de quo agitur, ſecus in priore reſpectu vnius crediti, & poſteriore reſpectu alterius,

 de

de quo contenditur l. pen. ff. eod. tit.

Decimo ſexto fallit in poſteriore, qui prior conſenſit rem obligari d. l. creditor §. fin. qui quantum ad illum prior cenſetur remittere ſuã hypothecam l. Paulus ff. quibus mod. pign. vel. hyp. ſolu.

Decimo ſeptimo fallit in poſteriore, qui præfertur priori creditori ſub conditione poteſtatiua quę euenit poſt obligationem ſecundi l. qui balneum §. amplius l. potior ff. qui pot. in pign. hab. tunc .n. conditio poteſtatiua retro non trahitur; ideo tempus exiſtentis conditionis non obligationis inſpicitur l. ſi filius ff. de verb. oblig. l. ſi debitor §. 1. ff. de fideiuſſ. ratio rationis eſt, quia ceſſat æquitas fingendi conditionem retro extitiſſe, cum in eius poteſtate fuerit conditionem antea implere Bart. l. ſi is qui pro emptore q. 5. ff. de vſucap. not. c. ſi prote de reſcr. 6.

Decimo octauo fallit in poſteriore, qui potior eſt prioribus creditoribus ſub conditione cauſali, quæ purificata fuit poſt obligationem poſterioris, eo tempore, quo extrema nõ erant habilia, ſue ex parte debitoris, ſiue ex parte creditoris, ſiue ex parte rei obligatæ Bald. l. quoties ff. de nouat. & ideo ſi res non erat in dominio debitoris tempore exiſtentis conditionis, vt quod fuerit medio tempore acquiſita, & alienata, talis res non cadet in obligatione prioris, quia extrema non ſunt habilia, vt conditio trahi poſsit retro ad tempus obligationis Bald. d. l. qui balneum §. Titia.

Decimo

Decimo nono fallit in creditore poſteriore, qui ſuccesſit in locum prioris, qui ex iure eius, qui ſuccesſit prior reperitur l. ſi prior §. ſi ſimpliciter l. ſi prior §. è Titio ff. eod.

Vigeſimo fallit in caſu l. ſatis C. in quibus cauſ. pign. tac. contr. l. vtilitas C. de primip. lib. 12. Ab. c. ex parte de conſ. vbi creditores poſteriores præferuntur laſciuæ & pōpoſę vxori, cuius cauſa maritus fuit coact. cedere toro.

Vigeſimo primo fallit fauore tributorum, pro quibus fiſcus in rebus tributarij pręfertur alijs anterioribus Ripa d. l. priuilegia num. 45.

Vigeſimo ſecundo fallit in fiſco, qui habet tacitam hypothecā l. certum C. in quibus cauſ. pign. tac. contr. & habet priuilegiatam, vt in præferatur anterioribus habētibus tacitā Bald. l. fin. C. qui pot. in pign. hab. quod verum eſt, pręter quam in pænis fiſcalibus l. 2. C. imp. fiſci cred. pręfer. Doct. com. l. reſcriptum ff. de pact. l. aufertur §. fiſcus ff. de iure fiſci.

Vigeſimo tertio fallit in muliere pro dote, quæ habet tacitam hypothecam priuilegiatam, vt pręferatur omnibus anterioribus l. aſsiduis qui pot. in pign. hab. quod declara, vt præferatur habentibus anteriorem tacitam, non autem expreſſam Doct. com. l. 1. ff. ſol. Matr. Item intellige in vxore ſecus in ſponſa. Item in dote vera. non autem imputatiua, vel confeſſata l. 2. §. ſi ſponſa ff. de priu. cred. Item pręfertur omnibus exceptis filijs primæ vxoris d. l. aſsiduis §. exceptis, vel præter contra aliquem habentem hypo-

hypothecam priuilegiatam l. 2. C. de priuil. fisci. Item intellige in bonis mariti, vel soceri illius mulieris, de dote restituenda non in bonis mulieris vel eius patris, aut alterius dotantis, pro dote promissa viro exoluenda gl. com. recepta l. vnica §. sed plenius ff. de rei vxor. act. §. fuerat inst. de act. Item intellige agente muliere pro dote restituenda, secus agentibus eius heredibus l. 1. cum gl. C. de priu. dot. nisi forte cessionarius ageret ad vtilitatem mulieris, Bart. l. facta §. si hæres ff. ad Trebell. Item intellige pro dote restituenda, non autem ad donationem propter nuptias d. l. assiduis. Item intellige pro dote, & augumento consistente in rebus mobilibus Auth. sed iam necesse C. de don. ante nupt.

Vigesimo quarto fallit in posteriore ex causa funeraria, qui præfertur anterioribus habentibus tacitam l. pen. l. siquis ff. de relig. & sumpt. funer.

Vigesimo quinto fallit, si post obligationẽ secundam fuerit nouata obligatio prioris qua nouatione extinguntur hypothecæ l. nouatione ff. de nouat. nisi in obligatione nouata sint repetita pignora, quæ intelliguntur repetita cũ priuilegio prælationis l. creditor l. si prior ff. qui pot. in pign. hab. vel nisi expresse sit actũ; quod firmæ remaneant priores hypothecæ l. 1. C. etiam ob Chirogr. pec. pign. item verum in nouatione voluntaria, secus in necessaria, quæ fit per litis contest. l. siquis aliã ff. de nouation.

Vige-

Vigesimo sexto fallit in rebus hypothecatis postea sacratis,in quibus ecclesia est potior cre ditoribus,& domino c.comperimus 4.q. fin.Ec clesia tamen tenetur in subsidium ad pręcium creditoribus, Socin. sen. tract. de oblat. in 11. libello & seq.

Vigesimo septimo fallit in re empta ex pecu nia militis, quia etiam illa est tacitè hypotheca ta militi pro sua pecunia, cum eodem priuilegio antelationis gl. l. quamuis C. de pignor. vbi Doct. com.

Vigesimo octauo fallit in hypotheca conditionali competenti pro legatis l. 1.C.com. de legat. quia non trahitur retro, vt ex ea legatarius præferatur habentibus hypothecam in bonis testatoris acquisitam post mortem testatoris ab hærede not. l. si filius ff. de verb. oblig.

Vigesimo nono fallit in pluribus immissis ex primo decreto vigore rei iudicatæ, vel iuris exequibilis; quia omnes sunt æquales, & in eis non habet locum regula qui prior Doct.l.si fini ta §. si plures ff. de damno infecto.

Trigesimo fallit quando secundus offert sol uere primo; quia tunc confirmat sibi pignus, & dimisso priori credito,creditor ipse efficitur an terior l.1.C.qui pot. in pign. hab.l.2. C. de pignor. quibus ita ampliatis & limitatis,ita distin guendum est; aut .n. omnes creditores, præten dunt priuilegium reale, aut personale omnes, aut quidam reale, & quidam personale, aut om nes personale tantum alij nullum, aut omnes

nullum. Primo casu, quando omnes prætendunt reale, aut conuentionale omnes, aut omnes prætorium, aut quidam prætorium, & quidam conuentionale. Et si omnes conuentionale vel quasi, aut omnes expressum, aut omnes tacitum, aut quidam expressum, & quidam tacitum, & si omnes expressum, aut eiusdem temporis, aut diuersorum si eiusdem temporis siquidē simul, & eodem actu, vtriq; sit obligata res, admittitur vnusquisq; pro parte dimidia, si separatum, nec apparet cui primò contra extraneum possessorem potior erit conditio possessoris l. si fundus §. si duò ff. de pignor, si diuersorum habet locum regula qui prior, & l. potior ff. qui pot. in pign. hab. cum fallentijs, & ampliat. super enarratis si omnes tacitum, similiter dic referre eiusdem temporis, vel diuersorum, & si eiusdem non referre eodem, vel diuersis actibus, si non apparet cui primò; nam semper inter se melior erit conditio possidentis contra extraneum occupantis, & si omnes simul ad agendum concurrunt admittuntur vnusquisq; pro parte, l. fin. ff. de pign. si diuersorum temporum tunc qui prior est tempore potior est in iure l. insulam ff. qui pot. in pign. hab. siquidē expressum, & quidam tacitum, aut eiusdem temporis, aut diuersorum & si diuersorum, aut præcedit tacita, & sequitur expressa, aut præcedit expressa, & sequitur tacita, si præcedit tacita & sequitur expressa, præfertur tacita etiam fisco l. 1. C. rem alienam gerentem, si pręcedit expres-

sa; tunc prefertur l. Titius §. negotiatorum ff. qui pot. in pign. hab. l. si ignorante C. de rem. pignor. si eiusdem temporis videtur idem, quod est quando vterq; profert, tacitam, vel vterq; expressam eiusdem temporis, quia tacita, & expressa paribus passibus ambulant. si omnes pretorium, aut sunt omnes eiusdem tituli, aut omnes ex contractu, aut omnes ex causa legati, vel omnes ex causa damni infecti, & tunc non prodest præuenire ex tempore l. si finita §. si plures ff. de damno infecto l. fin. C. de bon. Auth. iud. poss. l. is cui §. qui prior ff. vt in poss. leg. & tunc qui prior ex tempore potior est in iure l. & si §. iure ff. qui pot. in pign. hab. l. si post quam C. vt in poss. leg. secundo casu quando omnes personale, aut sunt eiusdem tituli, aut diuersorum, si eiusdem regulariter concurrunt, non inspecta prioritate, vel posterioritate temporis l. priuilegia de priuileg. cred. l. si hominem §. quoties ff. de positi; fa lit in duabus dotibus ab eadem substantia debitis, in quibus qui prior est tempore potior est in iure l. assiduis §. fin. C. qui pot. in pign hab. Item fallit in fisco l. quod quis ff. de priuileg. cred. si diuersorum si quidē sunt paria priuilegia concurrunt, si disparia magis priuilegiati præferuntur l. si ventri §. in bonis ff. de priuil. cred. In tertio casu, quando quidam reale, quidam personale, reale præfertur l. eos C. qui pot. in pign. hab. l. rescriptum ff. de pact. In quarto casu quando quidam personale, alij nullum præferuntur priuilegiati l. sed

an hic ff. quod cum eo. In quinto quando omnes nullum, aut agitur ad donationem quantitatis, vel speciei, vel generis, aut ad factum. Primo casu, aut erant bona possessa, per creditores, & tunc omnium est æqua conditio, vnde si vni soluatur reuocatur pro rata per alios l. qui autem §. sciendum ff. de his, quæ infr. cred. si vero non erant possessa per creditorem, si debitor soluit, aut soluit auctoritate iudicis intercedente, aut sponte, aut inuitus. Primo casu non est locus reuocationi l. qui autem §. apud ff. quæ infr. credit. Secundo casu, quando soluit sponte, tunc aut omnes creditores pariter instabant, & tunc si debitor vni gratificatus soluat reuocatur pro rata per alios l. pupillus ff. quæ in fraudem cred. si verò omnes instabant, & vni soluatur, aut soluitur à debitore spontè aut extorquetur ab inuito, si soluitur spontè reuocatur per alios l. qui autem §. sciendum ff. quæ in fraud. cred. si ab inuito extorquetur, etiam reuocatur, nisi vbi mora erit periculum allatura, vt debitor, cum pecunia fugiebat, nec haberi poterat iudicis copia l. ait prętor §. si debitorem ff. de his quæ infr. cred. si extorsit iudicis auctoritate, non reuocatur l. qui autem §. apud ff. de his quæ infr. cred. si autem agatur ad factum, aut petitur, & in condemnatione deducitur factum & tunc si simul creditores concurrunt, præfertur qui primo contraxit l. in operis ff. locati; sed si in condemnationem deducitur interesse, idem seruatur quod dictum est serua-

ri debere, quando agitur ad quantitatem l. ope ris ff. de verb. oblig. hæc Din. d.c. qui prior ex quibus dictis eliciuntur hæc conclusiones, quarum prima est, quod quando res fuit obligata duobus simul eodem tempore, si fuit dictum, & expressum quod esset obligata, vel in solidum vel pro parte illud seruandum erit l. si fundus §. si duo ff. de pign. si autem nihil fuit expressum & sic sumus in dubio, & tunc si obligatio facta fuit eodem instanti duobus simul vna cóceptione verborum dicendo obligo talem rem Titio, & Sempronio, tunc erit illa res pro dimidia obligata vtriq; pro suo credito, & hoc siue fiat purè, siue sub conditione Bart. l. idemq; §. 1. ff. qui pot. in pign. hab. quo casu quilibet aget ad hypothecariam ad d. rem tàm inter se ipsos, quam contra alium extraneum pro parte dimidia d. rei, & non ad totam secunda sit conclusio, quod quãdo eadem res fuit ab vno hypothecata duobus eadem die, tamen diuersis momentis, & tunc, aut apparet cui primo, & cui secundo loco fuerit obligata, aut hoc non apparet. Primo casu si debitor notificauerit primam obligationem. Secundo creditori, hoc casu videtur obligasse secundo residuum eius quod restat vltra satisfationem primi, & satisfacto primo creditore res remanebit obligata in solidum secundo l. & quæ non dum §. si res ff. de pignor. idem erit si non certiorauit secundum l. siquis in pignore §. planè ff. de pign. actione. secundo casu quando non apparet, cui primo, & cui secun

do loco res fuit obligata, sed constat quod diuersis momentis, & sub diuersis conceptionibus verborum fuit duobus obligata; sed non potest constare, cui prius, & cui posterius fuit obligata, tunc illa res erit obligata cuilibet in solidum, & quilibet poterit agere in solidum contra extraneum possessorem, sed inter ipsos melior erit conditio occupantis l. si quis à multis ff. de noxal. Tertia sit conclusio, quod vnus ex hæredibus matris posſidens prædium obligatum, pro dote tenetur illud respectu hypothecæ diuidere cum alio fratre, & si illud consequutus fuerit actione hypothecaria debet illud communicare cum altera Neguſ. de pign. & hypoth. 2. Memb. 5. p. num. 38. Quarta conclusio sit ꝙ prior creditor præferri debet secundo, etiam in bonis quæsitis per debitorem post obligationẽ generalem factam secundo, l. fin. C. quæ res pign. oblig. poss. Negusant. d. loco num. 41. fallit in fisco, quia ex priuilegio fisci secundo loco creditor prefertur primo creditori in bonis quæsitis per debitorem post obligationem contractam cum fisco l. si is qui ff. de iure fisci, & qui dicit bona fuisse acquisita post obligationẽ debet illam probare. Quinta cõclusio sit quod si debitor obligauit rem vni, & eodem die eandem rem alteri vendidit, & nõ apparet de prioritate, & posterioritate d. obligationis, & venditionis, & possessor conuenitur per creditorẽ hypoth. tunc honus probandi incumbit creditori agenti, alias non probata per eum prioritate

te ſuccumbet, & vincet poſſeſſor l.de rebus C. de don. ante nupt.

21

Iuramentum primum præfertur ſecundo gl. c. licet de confeſſ. 6. Caſſan. de gloria mundi p. 12. conſ. 90. verſ. 13.

22

Iuriſdictionis cauſa quando illa competit in ſolidum cumulatiuè eſt locus præuentioni Ber. conſ. 22. num. 26. vol. 1. conſ. 76. num. 58. vol. 1. conſ. 20. num. 4. vol. 3. Anch. conſ. 58. nu. 4.

23

Ius patronatus obtinebit primo genitus ſtante conſuetudine, quod ipſe ſuccedat cæteris exclusis; Nam ius patronatus ab hæreditate gubernatur, vt qui eſt hęres illud obtineat, qui nō eſt non obtineat Doct. c. cum ſeculum de iure patr. Innoc. rub. eod. tit. Lambert. de iure patr. 17. art. 2. q. 2. p. lib. 2. Doct. com. c. ex inſinuatione de iure patr. Tiraq. de iure prim. q. 36. ſimiliter ſi conſuetudo extiterit, quod ſenior familæ præſentet, tunc donec ſupereſt quiſpiam ex huiuſmodi familia is habet ius prǫſentandi antè alios extraneos, etiā ſi illis ſit ſenior, ſed ſi conſuetudo haberet, quod ſenior patronus id ius præſentandi habeat, tunc emptor, vel alius extraneus ſucceſſor, ſi ſit cæteris ſenior præſentabit, nō autem ſi iunior Lambert. de iure patr. 8. art. 2. q. 2. p. lib. 1. & art. 16. q. 5. d. 2. p. lib. 1. Tiraq. de tract. de primog. q. 37. præterea nota valere conſuetudinem deferentem ius pa-

tronatus soli primogenito, quæ consuetudo debet esse prescripta spacio saltim quadraginta annorum & ex certa scientia patriæ, & non per errorem introducta, nec vnico actu, sed pluribus introducta ita Tiraquel. d. tract. de primog. q. 38. si tamen primogenitus præscripserit plura beneficia contra matres, non extenditur talis præscriptio ad alia non præscripta, quia præscriptio veluti odiosa non extenditur vltra quam quis reperitur possedisse l. 1. §. siquis ff. de itin. actuq; priu. Tiraq. d. tract. de primog. q. 39.

24

Legatum factum duorum æquitum, quorum vnus detur fratribus minorum, alter vero fratribus prædicatoribus si vnus sit longè præciosior altero, in dubio primò nominati tanquam potiora iura habētes eligere poterunt, Doct. com. l. si ita scriptum ff. de leg. 3. Bart. l. qui duos ff. eod. ex ordine .n. verborum præsumitur voluntas disponentis, & ordo intellectus c. in Christo de cons. dist. 2. & quod prius est in voce, præsumitur prius esse in sensu l. si communis ff. de stip. seru. Doct. c. quoniam Abbas de offic. deleg. sicuti quod prius est scriptum, prius pręsummitur esse factum Euer. in loco ab ordine num. 7. prioritas tamen litteræ non attenditur, vbi actus annullaretur Alc. 3 reg. pręs. in pręs. 34. num. 2.

25

Legatus præueniens ordinariū in causa procedere debet Abbas c. cum Ecclesia num. 5. de appell.

appell. Bald. Auth. qua in prouincia num. 6. C. vbi de crim. ager. oport. sed hodie aliter seruatur, nam dispositum est per Concil. Trid. omnes causas ventilandas esse primo in prima instantia coram ordinario c. causæ sess. 24. de reform. in princ.

26

Litteræ priores in data præferuntur cæteris Fel. c. capitulum col. 3. de rescr. Cassan. de gloria mũdi p. 12. consid. 99. vers. quinto Dec. cons. 609. num. 10.

27

Loqui semper debet maior natus Eccl. 32. loquere maior natu Præpos. c. Episcopos 17. dist. vbi dignior primum votum dare debet Cassan. de gloria mundi p. 2. cons. 19. per totam.

28

Nominatus primo magis censetur dilectus, & honoratus Bald. Auth. hoc amplius C. de fideic. not. c. siquis iusto de elect. 6. l. seruus cõmunis ff. de stip. seru. Cassan. de gloria mundi p. 2. consid. 17. Ias. l. siquis testam. §. apud nu. 4. ff. de leg. 1. gl. c. benè 96. dist. Doct. com. c. sedes de rescr. c. quorundam de elect. 6. not. l. quoties ff. de vsufr. l. hæredes §. peto ff. ad Trebell. Crau. cons. 147. Ideo ex duobus legatarijs primũ nominatus, primo eliget Doct. com. l. si ita ff. de leg. 2. Tiraquell. tract. de iure primogen. q. 19. num. 2.

29

Offerre debet ille, qui est primo genitus, secundo

cundo .n. genitus in oblationibus, & processio nibus cedere debet primogenito Cassan. de gloria mundi p. 1. consi. 18.

30

Ordinarij præferuntur alijs, nam præueniunt omnes in prima instantia c. causę sess. 24. Conc. Trid. quamuis de iure antiquo aliter disponeretur Ber. q. 24. num. 4.

31

Possessio primo accepta est illa quæ præualet inter plures habentes eũdem titulum eodē tempore c. si à sede de præb. 6. & etiam in duobus habentibus diuersos titulos, quia præfertur cui primo tradita est l. quoties C. de rei vend. Cassan. de gloria mundi p. 12. consid. 99. ver. Decimo Ferrettus cons. 5. num. 8. cons. 339. num. 6. c. in pari de reg. iuris 6. ibi, in pari causa, vel delicto melior est conditio possidentis. Ampl. primo si duo emerunt eandem rem à diuersis non dominis, melior est conditio possidentis l. siu autem §. duobus ff. de public. similiter, si duobus obligetur eadem res, & ignoratur, cui prius melior est condirio possidentis l. si debitor ff. de pignor. Tertio si duobus est cō cessum idem beneficium eadem die melior est conditio possidentis c. si à sede de præb. 6. Quarto si plures fuerint præsentati ad idem beneficium melior erit conditio possidentis c. quod autem c. Pastoralis de iure patron. Quinto si duo fuerint prætensi primo geniti, & dubitatur quis fuerit primus, melior erit conditio possidentis

dentis not.l. fin.C.de rei vend. Sexto Ampl. in casu posito à gl.c. afferte de præsumpt. quod si vtraq; mater dixisset, quod altera tantum dixit scilicet date huic infantem viuum,& non occidatur, tunc ei fuisset infans ad iudicandus, qui erat in possessione nisi alia probatio interuenisset Conc. Barb. l. in illa ff. de verb. obligat. Septimo Ampl. cum dubitatur an bona Prælati mortui sint acquisita ex bonis Ecclesię an ex bonis Patrimonij, is præferendus est,qui in possessione est nisi aliter constet gl. c. sint manifesta verb. probantur 12. q.1. gl.& Arch. c.nulli 12. q.5. Abb.c. vnus quisq; de pec. cleric. Octauo diuersis testamentis eiusdem temporis hæredibus institutis præfertur possessor Doct. com. l. fin. C. de edicto Diu. Adr. Tollendo Bart. l.1. §.non autem ff.de bon.poss.sec.tab.Barb. cons. 35. lib. 2. Nono duo sunt instrumenta, vnum scilicet liberationis apud debitorem, alterum autem cessionis, apud alium,nec apparet,quod eorum prius, aut posterius sit confectum erit potior conditio possidentis Doct. d.l.fin.C.de ed. diu. Adr. toll. res .n. incertas,ac dubias decidit possessio Bald. cons. 390. vol.2. Decimo si fuerint duo eiusdem nominis,& cognominis, & vnus possideat instrumentum debiti ille præsumitur esse creditor contentus in illo instrumento, non autem alter eiusdem nominis Ias. l.1. col.2.ff.sol. matr. Tiraq. de iure primogen. q.17.num.11. Vndecimo si facta donatione inter virum, & vxorem dubium sit, vir an vxor

prior mortua fuerit, si hæredes viri vendicent aduersus hæredes vxoris, melior erit conditio possidentis not. l. fin. C. de rei vend. Duodecimo ampl. cum dubium est an feudum sit antiquum statur ab eo, qui est in possessione, siuè is dicat feudum esse nouum, siue antiquum, Doct.com. c. 1. §. fin. de grad. successi. in feud. Card. in proem.feud.in 6.Diuis.Tiraq.in tract. retr. tit. 1. §. 32. gl. 1. num. 93. Decimo tertio Ampl. si duo contendunt de principatu,& ignoratur, vter verè princeps sit, debet in dubio vasallus ei præstare fidelitatem,& homagium,qui principatum ipsum possidet, & ita faciens excusabitur, etiã si alter postea vincatur Guid.cons. 65. & cons. 92. & sing. 326. per §. oportet de Mand. princ. l.cuiuscunq; §. fin.ff.de vsufr. Decimo quarto Ampl. si ignoratur an filius sit alterutrius duarum fæminarum,& præfertur, quę in quasi possessione est pil. q. 19. Brix.q.Dom. 56. Alber. rubr. C. ad Sen. Orphic. Decimo quinto Ampliat. si à diuersis non dominis eadẽ res diuersis etiam vendita est, potior est non is cui priori res tradita fuerit, sed qui rem ipsam nunc possidet gl. & Doct.l.siue autem §.1.ff.de pubi. in re act. gl. l. si ea §.1. ff. de act. empti. Decimo sexto ea vis est possessionis,quod transferat onus probandi contrarium in non possidentem not. l. qui accusare C. de edendo l. 2. l. si possidetis l. matrem C. de probat Bald. l. de rebus C. de don. ante nupt. & ibi ambarum partium testes sint pares pronunciabitur pro

pos-

possessore c. ad aures de præscr. Clem. 1. vt lite pend. Decimo septimo ampliatur procedere etiam contra piam causam, vel aliter priuilegiatam gl. l. matrem C. de probat. Decimo octauo procedit etiam in q. iuris nedum facti, Tiraquel. de iure primogen. 17. q. in 11. opin. num. 25. Decimo nono etiam si possessor sit actor. Aret. c. in nostra de probat. Vnde regula qua habetur reum esse in dubio absoluendū declara procedere cum reus posidet, secus si actor possideat verum, quia rei, vt plurimum posident ideo regula posita est pro illis. Vigesimo ampliat. etiam si primæuus status naturæ repugnet, siue possesioni, siue quasi possesioni Bald. l. Titia col. 2. ff. sol. matr. vbi aut status quem inducit possesio, vel quasi, potest naturaliter in esse ab origine & tunc releuat, ab honere probandi §. circa ff. de probat. aut non potest naturaliter in esse, & tunc refert an posit in esse de iure communi, sine prçiudicio tertij an vero non posit in esse, nisi de iure speciali. Primo casu aut deducitur incidenter, & releuat, ab honere probandi l. sicuti §. sed si ff. si seru. vend. Aut. deducitur principaliter, & tunc possesio non releuat ab honere probandi l. 3. §. hoc autem ff. de itinere, actuq; priu. Oldr. l. pen. ff. de cond. inst. Cyn. l. 2. C. quæ sit longa consf.l. 2. C. vbi causa stat. l. 2. C. de seru. & aqua. Secundo casu quando scilicet status quem indicat, primo non potest in esse. nisi ex priuilegio cum alterius iniuria

ria, & tunc nunquam releuat ab honere probandi; qua habet contra se p æcedentē necessariā veritatem, quæ ex præterito infert in sequentia nisi contra probetur c. ad decimas de rest. spoliat. Vigesimo primo is præferri debet, qui primo possessionem hæreditatis, siue iuris primo geniture nactus fuerit post mortem patris, etiā si is tempore litis contestatæ non possideat l. quoties C. de rei vendic. Tiraquell. de iure primogen. q. 18. in concl. 9.

32

Præstantiæ reddendæ sunt secundum ordinē quo factæ sunt, vt priori mutuatarij prior reddatur Bald. l. vnica §. sed vt manifestatur C. de cad. tolli.

33

Præsentatus primo cæteris paribus est præferendus alijs Iohan. And. c. in re communi de reg. iur. 6. Dec. consil. 129. num. 2.

34

Præuentioni seu præoccupationi locus est cęteris paribus l. siquis postquam ff de iudic. l. pluribus l. si is qui stichum ff. de proc. l. in cola ff. ad Municipal. l. qui prior ff. de iudic l. si pluribus ff. de leg. 1. l. 1. §. sin autem C. de com. seruo Man. c. non iniustè de proccurat. c. si duo eod. tit. 6. c. siquis iusto de elect. 6. gl. l. vnum §. si duos ff. de leg. 2. l. per agrum C. de seru. & aqua. Vnde Bart. l. quo minus q. 5. ff. de fluminibus dicit eum esse pręferendum, qui prior occupauit opus molendini, aut ductus aquè. Vnde

de si duo sunt quorum quilibet habet ius efficax, melior est præuentionis conditio Bald. l. 1. num.43. ff. de rerum diuis. l. si cum emptore ff. de pact. Bellam. c. vt debitus num. 8. de appellat. Mandos. reg. 3. Cancel. q. 5. num. 1. & præuentio maxime locum habet inter æquales iudices Gramm. Decis. 30. num.7. l. 1. ff. de offic. præsid. idem Gramm. Decis. 27. num. 11. pro declaratione huius trigesimæ quartæ Ampliationis notandum est, quod præuentio inducitur pluribus modis, quandoq; scilicet, per citationem, quandoq; per libellum, quandoq; per sententiam Bart. l. si pluribus ff. de leg. 1. Alex. l. si Titius ff. de verb. obligat. not. c. capitulū Sanctæ Crucis de rescr. c. si duo de procur. 6. quę procedunt cum tali distinctione videlicet aut tractatur de occupatione exercitij iurisditionis, & tunc occupasse dicitur per citationē; quia citatio de exercitione iurisd. est l. vbi cęptum ff. de iud. quandoq; tractatur de præuentione in ordine præcedendi. & ille dicitur præuenire, qui dedit libellum, quia de ordine procedendi est l. prior l. tribus ff. de iud. quādoq; tractatur de occupatione respectu eius effectus de quo agitur, & tunc aut plures agunt ad idem aut ad diuersum. si ad idem aut ex eadem causa aut ex diuersa, si ex eadem aut non est possibile illas causas duas esse simul veras, & tunc dicitur primo occupasse, qui prius ad sententiā venit, quia pro illo ius saltem incipit pręsumptiuè constare quod habebat bonam causam l.

is

is à quo ff. de rei vendic. l. pen. ff. de pet. hæred. si vero possunt esse simul verę illę causæ, & sunt, & tunc habuerunt originem eodem tempore, & illæ dicitur occupare, qui peruenit ad litem contestatam l. si pluribus ff. de l. 2. l. si ex duobus reis l. fideicommissam §. interdum ff. de leg. 3. si vero non habuerunt originem eodem tempore, & tunc ille dicitur præuenisse, qui habet prius ius petendi l. in operis ff. locati, si verò non petitur idem, sed diuersum & ex diuersis causis tunc per litis contestationem nemo dicitur pręoccupare quandoq; cuiuslibet petitio tendit ad diuersa, sed oportet quod deueniatur ad sententiam, quæ est causa mediatæ executionis, & ille in executione dicitur præuenisse l. si quis à multis ff. de noxalibus, alia est distinctio; quia aut quærimus de iure quærendo, aut vero de quæsito. Primo casu quo ad iuris noui quærendi exclusionem sufficit præuentio per litis contestationem. Secundo autem casu cum agitur de iure quæsito præferendo fit occupatio per citationē l. si quis postquam ff. de iud. Bart. l. si pluribus ff. de leg. 2. Iodocus in praxi crim. tit. de remissione num. 5. Ias. d. l. si pluribus num. 21. Mars. l. fin. num. 202. ff. de iurisd. omn. iud. is ita suppositis declara, vt pręuentioni non sit locus, quando præuentio est proccurata Aldrob. inst. de excusat. tutor §. item nu. 14. Secundo non est locus præuentioni cum vna causa est maior altera l. contra §. is qui ff. de re iud. Bart. l. 2. §. fin. num. 2. ff. de cust. reis

Oldr.

Oldr. conſ.234. Doc. c.cum parati de appellat. Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 3. caſ. 237. num.18. Tertio præuentio nimis accellerata nihil prodeſt Rebuff. reg. de verif. not. in gl. 5. Quarto non habet locum præuentio, quando fit maleficium in loco communi duarum ciuit. quia ad vtriuſq; ciuitatis poteſtatem cognitio ſpectabat, cum eorum territorium oſtenditur, l.2. §. fin. ff. de his qui de iec. Quinto non habet locum præuentio, cum dubitatur in cuius territorium ſit commiſſum delictum, nam tunc ratione dubij vtriuſq; ciuitatis rector procedere poterit Bart. tract. de iuriſd. omn. iud. num. 14. l. iuris §. cum oriundus num.2. ff. de exc. tutorum. Sexto non habet locum præuentio, quando aliquis in originis loco non fuit benè punitus, quia tunc poterit puniri in loco perpetranti delicti Bald. l. pen. C. de exec. rei iud. q. 7. quod procedit quando minor pæna ordinaria delicti reo imponeretur, quia tunc puniri poteſt in alio loco vſq; ad ſupplementum illius pęnæ ordinariæ. Septimo non habet locum quando vnus iudex præuenit in citatione verbali, & alter poſt modum in citatione reali capiendo reum; quia captura perſonaliter facta, licet ſit poſterior erit potentior verbali citatione Angel. de Malef. ver. iud. commiſsit Cepol. tract. de ſeru. ruſtic. pręd. tit. de mari c.26. num.21. & hoc fallit, niſi quis proccuraſſet ſe capi, vt euitaret iudicium primi iudicis citantis Guid. conſ.153. num.2. Octauum non habet locum,

quãdo aliquis iudex erat impeditus Rom. sing. 141. Bart. l. si maritus ff. de adulter. Nono prȩuentioni non est locus in actu nullo Arch. c. nõ ita 2. q. 6. Angel. l. si quis postea ff. de iud. Decimo hoc idem si citatus fuit contumax in comparendo, quia tunc vterq; iudex poterit procedere Angel. l. euidenter ff. de exc. rei iud. Hyer. de monte tract. de fin. reg. c. 25. num. 16. Vndecimo præuentio iurisditionis contra vnum socium non seruit quo ad alios Cin. & Bald. l. 1. C. qui accus. non pos. Bart. & Alex. l. de nuntiasse §. quæritur ff. de adult. Duodecimo prȩuentio in causa ciuili non inducit præuentionẽ in causa criminali l. de fide C. de fals.

35

Probatio primo facta facit aliquem præcedere in possessionibus not. c. quorundã de elect. 6. Ab. c. Nicolao de appell. c. sedes de rescr. c. Auar. de præb. not. c. fin. de pact. 6. vbi gl. & gl. Clem. vnica ver. regum de Baptismo gl. c. benè 96. dist. gl. si fundum §. his verbis ff. de leg. 1. Euer. in loco ab ordine num. 13.

36

Primo genitus cæteris paribus alijs secundo genitis, magis honorandus est Tiraq. in præf. tract. de iure primogeniorum num. 39. & seq. vbi latè de priuileg. primogeniorum l. semper ff. de iur. Imul. vbi semper veneranda senectus.

37

Priuilegium primum præfertur secundo Baldus cons. 279. vol. 3. Principibus. n. conuenit illud

illud semel locutus est Deus Iob c.23. & debet habere vnum culamum, & vnam linguam, vnde concesſio Principis facta contra primam non valet Roman. conſ. 218. Alex. conſ. 3. vol. 5.

38

Primiſsio primo adimplenda eſt, quę primo fuit facta l. in operis ff. locati Caſſan. de gloria mundi p. 12. conſid. 59. ver. 3.

39

Promotus primo prius præferri debet c. Epiſcopus diſt. 18. c. dictum 23. diſt. Caſſan. d. loco ver. 9.

40

Rex dicitur ille, qui naſcitur primo ex priuato de inde pater factus eſt Rex, & alium ſuſcepit filium, quia licet ipſe ſit natus ante regnum patris interim dum pater eſt priuatus non dicatur filius Regis, tamen cum primum pater Rex fuerit is quoq; filius Regis fuit, ita in puncto Tiraquel. de iure primogen. q. 32. num. 27.

41

Rubricarum ordo attenditur, vnde digniora cenſentur, quæ primo loco poſita ſunt Euer. in loco ab ord. rubr. per totum.

42

Scriptus primo cenſetur magis dilectus not. l. quoties ff. de vſufr. l. generaliter §. quis ergo ff. de fideic. lib. Iaſ. l. 2. §. prius ff. de vulg. Fel. c. cum de reſcr. vnde ſi dicatur quod aliquis dabat rem ad cenſum in Emphyteuſum, ex quo primo dicebatur ad cenſum talis contractus erit iu

dicandus censualis, non Emphyteoticus Ias. l. 2.q.8. C. de iure Emphyt. similiter quod prius est scriptum, prius præsummitur factum, & hoc nisi sic interpretando actus principalis præcedens redderetur nullus, qui si fingatur sequi erit validus, & vterq; actus sortietur suum effectum, tunc .n. debemus conuertere ordinem scripturæ vt valeat dispositio inutroq; Euer. in loco ab ordine num.8.Decis. 9. nu.3. de præb. Cassan.de gloria mūdi p.12. cōsid.99. vers.11. & in consu.& burg.tit.del Betrayct.§.10. nu.5.

43

Sedens in primo loco dicitur magis honorari gl.§. aliam ver. altiori inst. de bon. poss. Cassan. de gloria mundi consid. 12. p.1. Tiraq. de iure primog.in proem.nu.3.Maranta in proem. num. 10.

44

Sententia primo loco data præfertur secundæ l. iudex ff. de re iud. gl. 1. §. 1. inst. quibus mod. test. infirm.

45

Sponsalia prima per verba de præsenti derogant posterioribus, etiam copula carnali subsecuta in secundis c. si inter de sponsal. dummodo prima spōsalia sunt legittima, Cassan.de gloria mundi p.12. consid. 99. vers. 14.

46

Successor prior in gradu quando agitur de successione ex testam. in prælegato excludit nepotem ex fratre Ferrettus cons. 384.num.6.

secus

ſecus b agatur de ſucceſsione legali, quia tunc filius in locũ patris ſuccedit Rol.conſ.68.nu.2.

47

Titulus prior in poſſeſsione & poſterior in tit. priori in ſolo tit. præfertur Sal. l. qui tibi num.1. ff. de hæred. vel act. vend. prior .n. in tit. etiam ab inferiori debet præferri in poſſeſ-ſione adipiſcenda & q. petitorij,quæ requirit in daginem reſeruatur Ferrettus conſ.27.num.4.

48

Vocatus primo magis cenſetur dilectus Socin. Iun. conſ.162. num.16. vol. 2. conſ. 100. num.10.eod.vol. dixi ſuper Ampliat. 28.

49

Vſura prior dicitur eſſe,qui primo fuit in ſorte Alber. l. Lucius num.1. ff. qui pot. in pign.
8 habeatur:hæc pauca dicta ſufficiant pro ampliatione huius regulæ, quæ procedit in vniuerſis ferè diſpotionibus Portius conſ. 28. num.12.in
9 his pręcipuè quorum par eſt cauſa, ſecus ſi fuerit diſpar Cagnol.l.cum quid num.54.ff.ſi cert. pet. Fulgoſ. Auth Sed iam neceſſe C. de don.
10 antè nupt. num. 3. ſimiliter procedit niſi aliter conſtet de mente diſponentis c.pen.de præb.6. in incertis .n. non incertis locus eſt coniecturis
11 l. continuus §. cum ita ff. de verb. oblig. Euer. in loco ab ordine num.12. qui num. 15. d. loci limitat quadrupliciter. Primo quando duo narrantur per ordinem in aliqua conſtitutione cir-
12 ca honeſta, & laudabilia, ſeu circa actus virtuoſos. Tunc .n. ex ordine arguitur prærogatiua;

nam dignior cenſetur pręponi, ſecus autem vbi duo enarrantur circa turpia, vel vbi aliqui notantur de aliquo vitio, tunc .n. à vilioribus, &
13 magis infeſtis eſt incipiendum. Secundo limitatur niſi ex pręcedentibus, & ſequentibus, aut alijs coniecturis colligi poſſet contrarium, Cepolla conſil. 13. præpoſ. c. cum ad verum 96.
14 diſt. Tertio hoc procedit in dubio, ſecus quando aliud reperiretur in iure deciſum gl. c. 1. de
15 iur. col. 6. Quarto fallit quando ordo poſitus eſſet gratia exempli, tunc .n. non curatur ordo c. decernimus de iudic. & ſic habes quomodo procedat regula prioritatis non ſolum reſpectu temporis, verum etiam reſpectu ordinis ſcripturæ, ſiuè alterius diſpoſitionis facit ratio de
16 actu primo, quia quod ſemel placuit, amplius diſplicere nō debet c. quod ſemel de reg. iur. 6.
17 Quæ ratio limitatur primo in appellatione ſecunda, quam ſiquis proſequatur videtur recedere à prima Iaſ. l. qui bis idem ff. de verb. oblig. Doct. l. ſi proccurator §. ſi dominus ff. de
18 oper. nou. nunc. Secundo fallit in codicillis, quia vltimi tollunt priores gl. fin. l. cum proponatur & ibi Bart. C. de teſtam. Tertio fallit in
19 contractibus l. cum in plures §. locator horrei ff. locati l. 1. §. fin. ff. de ſtipul. ſeru. l. clari C. de fideic. adeo vt in ſecundo non ſit neceſſe apponere clauſulam caſſantem primum, nam tacitè intelligitur præſertim inter eaſdem partes
20 Bald. c. 1. de tranſact. Quarto fallit in conſuetudine, quia vltima conſuetudo ſi fuerit perfecta,

cta, seu pręscripta derogat præcedentibus gl. l. nemo §. tēporalis vbi Dec. ff. de reg. iur. Doct. c. fin. de consuet. not. l. fin. C. de seru. & aqua.
21 Quinto declaratur, vt clausula secunda vbi ad concordiam reduci non possit deroget primæ
22 Ias. l. pacta nouissima C. de pact. Sexto declaratur, vt vltima fama tollat priorem gl. l. si mater C. ne de statu defunctorum Bart. l. fin. C. si seruus, aut libertus lib. 10. l. is potest ff. de acq. hæred. Bald. l. sacro sancta C. de sacro sanct. Ec
23 cl. l. fin. ff. de fer. Septimo limit. in secundo iuramento quod præfertur primo l. duobus §. fin.
24 & l. seq. ff. de iure iur. c. tua nos eod. tit. Octauo lex secunda derogat primę l. sed, & posteriores ff. de legibus not. c. 1. de const. 6. Alex. cōs.
25 222. vol. 4. Nono vltima legata tollunt priora l. rem legatam ff. de adim. vel transf. legat. De
26 cimo secundum mandatum derogatur primo l. siquis cum proccuratorio ff. de proccurat. Abb. c. non iuste eod. tit. l. siquis eum §. fin. ff. eod.
27 tit. Vndecimo mora vltima nocet primæ nota gl. l. illud ff. de peric. & com. rei vend. l. ser-
28 uum §. sequitur ff. de verb. oblig. Duodecimo tertio fallit. quando plures opiniones referuntur à lege vel à gl. nam vltima eo in casu censetur approbata alijs reiectis Bart. l. bona fides ff. depositi l. qui filium §. sabinus ff. ad Trebell. nisi prima saperet æquitatem, secunda saperet æquitatem, secunda vero rigorem, vel nisi prima affirmaretur pro vera, secūda autem alij sic.
29 Decimo quarto in pactis, quæ vltima derogant

primis l.pacta nouissima C. de pact. l. 1. §. fin. ff. de stip. seru. Bald. l. Clari C.de fideic. De-
30 cimo quinto fallit in possessione, nam vltima possessio simpliciter attẽditur Bald. c.1. de feu di cogn. Iohan. And. c. cum Ecclesia de elect. Oldr. cons. 313. not. c. cum Ecclesia de causa poss. & propriet.Feder.cons. 234. Calder.cõs.
31 12. de iure patr. Decimo sexto fallit in postulatione, in qua licet variare etiam clerico not. c. bonę il 2. de post. præl.gl.& Abb. c.cum cau
32 sis de elect. Decimo septimo fallit in præsentatione, nam secunda præsentatio pręfertur primæ not. c. cum autem de iur. patr. gl. & Doct. Clem. plures eod. tit. Roch. de curte tract. de
33 iure patr.ver.honorificum q. 9. Decimo octauo fallit in rescriptis; nam primum tollitur per secundum c.1. c. cæterum & ibi Doct.de rescr.
34 Decimo nono fallit in sententia interlocutoria, quæ tollitur per secundam l. quod iussit ff. de re ind. secus tamen est in definitiua, in qua licitum non est variare l.1. C. quando prou. non est necesse Doct. l.nam & postea §.si damnetur ff. de iure iur. c. cum inter de re iud. Din. c. ꝙ
35 semel num. 2. de reg. iur. 6. Vigesimo quem admodum secunda lex derogat prima, ita primum statutum tollitur per secũdum Bart. l.omnes populi vlt. q. 3. q. princ. ff. de iust. & iure
36 Alex.cons.58.vol.4. Rom. cons.57. Vigesimo primo fallit in vltimis voluntatibus, nam primum testamentum tollitur per secundum gl. & Doct. com. §.l. inst. quibus mod. test. infirm.
Din.

Din. c. quod femel num. 13. de reg. iur. 6. l. 3. §. pen. ff. de adim. leg. l. hęc confultifsima §. fiquis autem l. fancimus §. fin autē C. de teftam. c. cum Marthæ de celeber. miff. gl. c. fin. 12. q. 2.
37 Vigefimo fecundo fallit in conftitutione Vicariorum: nam per conftitutionem fecundi reuocatur primus Iohan. Andr. c. fua de offic. vic. c.
38 1. eod. tit. lib. 6. Vigefimo tertio fallit in omni cafu, in quo licitum erit variare, tunc .n. femper vltimus actus derogabit primo, & eft primo validior, & excellentior not. l. prætor ait §. aliquando ff. de nou. oper. nunc. Bart. l. fi fteri lis §. qui domum ff. de act. empti, & ex his fit expeditum hoc quintum opufculum quo habetur quod qui prior eft tempore potior eft in iure c. qui prior de reg. iur. 6.

Summaria in opufculum fextum.

1 *Natura accidenti præfertur.*
2 *Natura eft conftans, & perpetua, accidens vero facile mutatur.*
3 *Ius naturale imutabile.*
4 *Lex imitatur naturam quantum poteft.*
5 *Iura fanguinis nullo iure dirimi poffunt.*
6 *Accidens non mutat naturam fubiecti.*
7 *Naturalia nō debet quis dimittere ꝓpter accidētale*
8 *Naturalis caufa in dubio magis pręfumitur quā accidentalis.*
9 *Naturali vitio parcitur.*
10 *Natura capitur multis modis.*
11 *Accidens quid fit.*

Idiomata

12 *Idiomata plura si concurrant quid prævaleat.*
13 *Domicilii appellatione debet intelligi de originali.*
14 *Filiorum appellatione qui veniant.*
15 *Post homo instituto etiam si filius habere non possit an tollatur primum testamentum.*
16 *Pupillo & furioso simul datur tutor. nõ autẽ curator*
17 *Pater præsumitur amare filium suum.*
18 *Ex heredatio filii præsumitur in iusta.*
19 *Auus presumitur dotare nepotem contemplatione filii.*
20 *Legatum factum rectori alicuius Ecclesiæ consanguineo presumitur factum intuitu sanguinis,*
21 *Alienatio facta à Prelato consanguineo de rebus Ecclesiæ præsumitur in damnum Ecclesiæ.*
22 *Prima charitas incipit à se ipso.*
23 *Naturalis causa concurrens cum accidentali quomodo procedat.*
24 *Ratio naturalis facit præsummi causam finalem.*

OPVSCVLVM SESTVM.

1 ATVRA ACCIDENTI PRAEFERTVR l. qui habent ff. de tutelis in fine ibi, cum magis ætati, quam dementię tantisper sit consulen-
2 dum; vnde natura dicitur constans, & perpetua accidens autem facilis resolutionis, Afflict. Decis. 282. num. 11. sicuti dicitur ius naturale immutabile, ciuile autem secus §. sed naturalia inst. de iure nat. Gent. &

Ciu.

3 Ciu. ciuilis.n. ratio eiuilia iura corrumpere po
test naturalia vero nō vtiq; inst. deleg. agn.tut.
in fine, & quod non potest fieri naturaliter, nō
4 potest etiam ciuiliter Alex. l. possidere §. ex
contrario num. 4. vbi Bart. num. 2. ff. de acq.
poss. immo lex imitatur naturam quantum po-
5 test §. minorem inst. de adopt. hinc est quod di
citur iura sanguinis nullo iure ciuili dirimi pos-
se l. iura sanguineis ff. de reg. iur. accidentalia
.n. non faciunt rem diferre specie Ias. l. Marcel
lus num. 3. ff. ad Trebell. l. 1. num. 32. ff. de
6 acq. poss. nec metuant naturam subiecti l. natu
ralem §. apud ff. de acq. rerum Dom. Ber. c.
Raynutius num. 300. de testam. vnde quis di-
mittere non debet naturalia propter accidenta
7 lia Bald. l. nec ei num. 2. ff. de adopt. & cum du
bitatur an sit causa naturalis, vel ciuilis, in du-
bio potius præsummi debet naturalis, Cassan.
8 in consuet. Burg. tit. des forest. §. 1. num. 7. si-
cuti verba naturaliter, non autem ciuiliter intel
ligi debent Bert. cons. 71. num. 21. vol. 1. cōsi.
22. num. 53. vol. 2. & natura quod negat nemo
fæliciter audet l. amicissimos §. Lucius ff. de
exc. tutor. naturaliq; vitio parcitur gl. l. flumi-
9 num §. vitium ff. de damno infecto Conc. cum
primo axiomate Cassan. tract. de gloria mundi
p. 12. consid. 50. Alex. l. si quis posthumus nu.
2. ff. delib & posth. Angel. l. necessarium nu.
8. ff. de ord. iud. Goffredius l. necem num. 19.
ff. de bon. libert. Ias. l. cunctos populos num.
15. C. de summa Trin. & fide Cath. l. si is qui
pro

pro emptore num. 216. ff. de vſucap. Socin. rub. de iud. num. 3. Natta tract. ſtat. q. 3. nu. 23. Alciat. conſ. 93. num. 12. Bert. conſ. 263. num.
10 5. vol. 10. pro declaratione huius opuſculi notandũ eſt, ꝙ natura capitur multis modis. Primo pro natura naturante, quæ Deus eſt l. ſed & ſi §. fin. ff. de iud. Secundo pro omni eo, ꝙ naturalis ratio comprehendit, ſecundum ꝙ dicitur hoc non eſt in rerum natura §. 1. inſt. de inut. ſtip. Tertio modo accipitur natura pro naturali ratione, quæ non permittit entia de non entibus prędicari non è contrario, & quæ non poteſt facere entia non entia, & quæ entia non comprehendit. Quarto modo accipitur natura pro naturali Dei ordinatione, & ſecundum quam omnia producuntur in mũdum hoc modo monſtruoſa dicuntur contra naturam l. non ſunt ff. de ſtat. hom. Quinto pro re humana, quę in lucem prodijt l. qui in vtero ff. de ſtat. hom. Sexto pro naturali ratione, quæ excepta prima natura naturante primo Deo, cuius ſecreta ſunt inſcrutabilia c. ſi quando de reſcr. omnes comprehendit §. quod verò inſt. de iure nat. Gent. & Ciuil. Bellamera c. bonæ
11 num. 55. de elect. ſecundo notandum eſt quod accidens dicitur quod abeſt, & adeſt præter ſubiecti corruptionem, vnde circunſtantia dicitur accidens not. l. aut facta ff. de pen. Alber. l. per ſeruum num. 5. ff. de vſu & habit. Quibus
12 ita ſuppoſitis infertur. Primo ſi in aliqua prouincia ſint duo idiomata, vnum naturale, alterum

rum autem accidentale, ſiquis ſciens tantum accidentale naturale autem non, & impetrauit beneficium in dicta prouincia an illud ipſe obtine poſsit. Reſp. Quod non, quia verba naturaliter, non autem accidentaliter capi debent Bart. l. 1. §. hoc interdicto de fonte Gomeſ. per hanc reg. in reg. Cancell. de idiom. q. 9.
13 Secundo cum ſit mentio de domicilio debet intelligi de domicilio originis, non autem habitationis l. libertus §. præſcr. verſ. cum ſimil. ff. ad Municip. gl. l. ciues C. de incol. lib. 10. l. 1. C. de Munic. & orig. lib. 10. not. ſpec. tit. de comp. iud. §. 1. verſ. 42. gl. c. ex parte de foro comp. Dom. c. accedens, vt lite non Cont. Doct. c. nullus de tẽpor. ord. 6. gl. Clem. Paſtoralis verſ. orig. de re iud. & hoc niſi ſubiecta materia aliter ſuadeat Alciat. conſ. 53. nu.
14 12. & tract. præſ. reg. 1. præſ. 37. num. 5. Tertin cum ſit mentio filiorũ non cõprehenduntur adoptiui, vbi ſunt verè filij nec legittimati cũ ſit mẽtio de legittimis, & naturalibus, quando adſunt verè legittimi ita Doct. l. ſi is qui pro emptore ff. de vſucapion. Natta tract. ſtat. q. 3.
15 num. 23. Alc. conſ. 53. num. 13. Quarto ſiquis poſthumos, quos per ætatem, aut valetudinẽ habere fortè non poteſt hæredes inſtituerit ſuperius teſtamentum rumpitur, ꝙ natura magis in homine generandi, & cõſuetudo ſpectanda eſt, quam tẽporale vitium, aut valetudo, propter quam ab dicatur homo à generandi facultate l. ſiquis poſthumos, & ibi Doct. Com.

per

16 per hanc reg. ff. delib. & posth. Quinto siquis fuerit pupillus, & furiosus, & peccet in natura, & accidenti dabitur ei tutor, secundum causam naturalem, quę solet dari pupillis, non autem curator ad causam accidentalē, qui solet dari furiosis l. 3. ibi Doct. ff. de offic. assess. l. qui habent ff. de tutelis Brunus tract. de rebus dubijs
17 concl. 1. in fine. Sexto quia pater præsumitur naturaliter amore filium suum, si ipsum verberauerit dicetur hoc egisse correctionis, & causa amoris, non autē odij, nisi atrocitas pęnæ aliud suadeat l. 1. C. de emend. prop. quo casu non potest se defendere, nec filium suum repercutere, quia vbi licita est offensio redditur illicita defensio Bart. l. vt vim ff. de iust. & iure.
18 Septimo ex hæredatio facta de filio à patre præsumitur iniusta, nisi probetur ingratitudo, ex quo naturaliter filij sunt grati parentibus gl. l. fin. de his, quę met. causa l. omni modo C. de Inofic. testam. & sic attenditur quod naturaliter in est, non autem quod accidentaliter extrinsecus
19 sequitur. Octauo auus pręsumitur dotare nepotem contemplatione filij l. dedit de collat. bon. nisi constaret secus de mente dotantis l. auus ff. de iur. dot. in dubio .n. filius naturaliter magis censetur amari, hoc idem si donatio facta fuerit vxori per consanguineos mariti dicetur .n. donatio facta contemplatione ipsius mariti Doct. com. l. sed & si §. in arrogato ff. vulg. Alciat. tract. præs. reg. 1. præs. 18. num.
20 1. Nono siquis legauerit rectori alicuius Ecclesiæ

siæ affini suo præsumitur legasse contemplatione ipsius, non autem Ecclesiæ: propterea poterit rector delegato disponere ad sui beneplacitum Auth. licentiam C. de sacr. sanct. Eccl. not. c. requisisti de testam. Decimo alienatio facta
21 per Prælatum in consanguineum præsumitur esse in damnum Ecclesiæ Auth. quibuscunq; C. de sacr. sanct. Eccl. Vndecimo quilibet præsu-
22 mitur prius res curare proprias, quam alienas, c. qui vult de penit. dist. 3. l. quæ seruandarum ff. de prescr. verb. à natura .n. insitum est homini, vt prima charitas incipiat à se ipsa l. preses C. de seru. & aqua, is ita ampl. distinguendo di
23 cas, quod quandoq; causa accidentalis, & naturalis sunt inuicem repugnantes, & tunc præualet accidentalis, cum natura alteretur l. 1. §. bestias ff. de post. quandoq; verò causa naturalis, & etiam accidentalis possunt simul concurrere, & etiam effectus earum se cōpatiuntur, & tunc vna non præualet alteri l. cum pater ff. de iure dot. addentes ad gl. d. l. qui habent Paulus autem in l. si eadem num. 5. ff. de offic. assessor. dicit, quod accidens mutat naturam, & potius inspicitur accidens, quam natura quod verum est in occurrentibus post accidens, sed in occurrentibus ante inspicitur causa naturalis aliàs origo naturalis, & hoc quando se non compatiuntur, aliàs in concorsu vtriusq; potius inspicitur causa naturalis, quam accidentalis l. filio ff. delib. & posth. & d. l. qui habent, & ista inducuntur ad quæst. si concessę sint repræsaliæ contra Florentinos,

rentinos,& aliquis oriundus de Florentia tranſtulit domicilium ſuum Bonon. vtrum cõtra ipſum poterint exerceri repræſaliæ? Reſp. Quod non per i. ſi eadem ff. de offic. aſſeſſor. quia videtur deſijſſe eſſe Florentinus,& hoc ſi poſt trãſlationẽ domicilij conceſſæ ſunt repræſaliæ,vel euenit cauſa, propter quam ſunt conceſſæ,alias inſpicietur origo ſi prius eſſent cõceſſe, vel cauſa obueniſſet arg.l.ſiquis poſtea de iud.l.Incola ff. ad Munic. quid è conuerſo, ſi Bononienſis tranſtulit ſe Florentiam an poterunt exerceri cõtra eum tanquam Florentinum? Reſp.Quod non,quia licet videatur deſijſſe eſſe Bononienſis, non tamen incipit eſſe Florentinus, cum nõ ſit oriundus, & hoc verbum non verificatur, niſi in oriundo l. ſed reprobari §. hoc amplius ff. de exc. tutor verſ. Cominenſes not.l. 1. ff.de tutor & cur. dat. ab his l. 1. ff. ad Munic. Bart. l. prouinciales ff. de verb. ſign. Paulus d. l. ſi eadem num. 6. ff. de offic. aſſeſſ. & ex his habes declaratum opuſculum præſens, quo habetur

23 naturam accidenti præferri, addas quod ratio naturalis etiam non expreſſa in lege, vel alia diſponere facit præſumi cauſam finalem Tiraq. reg. ceſſante cauſa lim. 1. num. 67. not. l. cum ratio ff. de bon. damn. l. 1. §. in prim. C. de cad. toll. l. 1. §. ſi id quod ff. de act. & oblig. l. itaq; ff.ad l.aquil.l.ſi à patre §.vlt.ff. de pet. hæred. l. 2.§.1.ff.de vſufruc.§. 1. inſt. de nupt. gl. l. 1. de pact.l.1.ff.de leg.preſt.l.reſcripta C.de prec.imper.offer.l.ſi nõ ſorté §. libertus ff.de cond.ind.

Sum-

Summaria in opusculum septimum.

1 *Reus prefertur actori.*
2 *Actor quis dicatur.*
3 *Reus quis dicatur.*
4 *Iudex quando neutra partium velit esse actor, quid agere debeat.*
5 *Possessio lite pendente non potest auferri.*
6 *Actori prefigi potest terminus ad agendum.*
7 *Pronunciari debet in fauorem rei.*
8 *Reus fauetur in probationibus faciendis.*
9 *Actori fauetur, si fouet fauorabilem causam.*
10 *Actori fauetur in præparatoriis iudiciorum.*
11 *Reo non fauetur quando fauori suo renunciauit.*
12 *Actore non probante reus absoluitur.*
13 *Reo fauetur etiam si actor sit valde honesta persona.*
14 *Personæ qualitas non facit recedi à iure communi.*
15 *Probationes in criminalibus debent esse luce meridiana clariores.*
16 *Ius actoris consideratur non autem rei.*
17 *Reus non consideratur ex quo assumit onus probandi, si actor non probauerit.*
18 *Probationes si fuerint pares reo fauendum est.*
19 *Morientis probatio ad absoluendum admittitur non autem ad condemnandum.*
20 *Actor est condemnandus in expensis.*
21 *Actor sequit̃ forũ rei, Ampl. & limit. multis modis.*
22 *Actor si ggerit rei vendicatione, & non probauerit quid sequetur.*
23 *Actori non debet licere, quod reo non licet.*

24 *Actor difficilius moram purgat.*
25 *Actor perdit causam ob productionẽ falsi instrumẽti.*
26 *Actori minus tempus conceditur, quam reo.*
27 *Actor excommunicatus nõ auditur secus est in reo.*
28 *Actoris contum ,cia dicitur maior quam rei.*
29 *Reus etiam si dubie probet quomodo absoluatur.*
30 *Actor in replicatione non potest se fundare iniure tertii, secus est in reo.*
31 *Actor excluditur si non probet etiam quod reus nihil probet.*
32 *Actoris est probare negatiuam non rei.*
33 *Actor non comparens magis nocet, quàm reus.*
34 *Reus potest pluribus vti defensionibus.*
35 *Actor, & reus quando à pari concurrant.*

OPVSCVLVM SEPTIMVM.

1 EVS PRAEFERTVR ACTORI l. fauorabiliores ff. de reg. iur. c. cum sint de reg. iur. 6. in d. l. dicitur fauorabiliores rei potius, quã actores habentur, & in d cap. ibi cum sint partium iura obscura, reo fauendum est potius quam actori, ratio est quia in potestate est actorum, quando prouocent non in potestate reorum quando prouocentur l. pure §. fin. ff de doli exc. Din. c. nullus num. 8. de reg. iur. 6. Pro declaratione huius opusculi
2 sciendum est, quod actor diffinitiuè dicitur, qui alium prouocat in iudicium c. forus §. accusator

tor de verb. sign. c. ex litteris de probat. l. in tribus ff. de iudic. l. inter §. qui familiæ ff. fam. hærcisc. l. iudicium ff. fin. reg. Fel. c. cum inter de except. num. 11. Dec. cons. 478. num. 10. Afflict. Decis. 268. Bart. l. libertus ff. de in ius uoc. quod est verum, etiam si petat dari terminum alicui ad agendum Bart. d. loco, similiter dicitur actor quicunq; necesse habet probare de iure suo Bart. l. si prius ff. de nou. oper. nunciat. Vnde etiam reus in suis exceptionibus dicitur actor, cum eas probare debeat l. 1. ff de exception. l. vnica C. de ijs pot. non Angel. §. 3. diuisio de interd. vlterius actor in causa appellationis dicitur etiam qui fuit in causa princ. Card.
3 Clem. 2. de causa poss. & propriet. Reus autẽ dicitur, qui principaliter in iudicium per citationem prouocatur d. c. forus §. reus de verb. sign.
4 Rom. cons. 217. num. 2. Item not. quod si neutra partium actor esse velit, quando contenditur de possessione, iudex pręfigit terminũ vtriq; ad probandum de iuribus suis, & ei possessionem ad iudicat, qui melius probauerit spec. tit. de libell. concept. §. nunc videndum vers. 22. Innoc. c. cum venissent de inst. Bald. & Paulus l. ordinarij C. de rei vend. Cepolla caut.
5 186. potest etiam iudex se informare, qui possideat parte non citata possessio .n. lite pendente non debet auferri possessori gl. c. 1. vt lite pend. c. quęrelam de elect. c. cum Ecclesia de caus. poss. & propriet. Doct. c. 2. de rest. in integr. regulariter tamen actori potest præfigi ter

minus ad agendum l. diffamari C. de in gen. & man. l. si ea C. qui accusare non poss. l. Titia ff. de accusat. solus tamen terminus assignatus nõ priuat quem actione ad agendum, sed tria requiruntur. Primo quod fiat vna monitio. Secundo quod de illa appareat in actis. Tertio quod iud. super illo interloquatur, & si aliquod eorum de sit non priuabitur actione Angel. rubr. inst. de act. col. 25. latissime per Bartholom. Blareriũ d.l. diffamari C. de ingen. & Man. quibus ita sup
7 positis, ampliatur procedere primum dictum, etiam si probationes ex parte actoris in aliquo excedant, quia in fauorem rei pronunciandum est Dec. d.l. fabiliores. Secundo ampl. etiam si reus per accidens actor efficiatur, vt quia debitor prius compareat, & petat actori perpetuum silentium imponi, per hoc tamen actor non efficitur absolutè, verum iuatur prærogatiua regulæ huius vt tanquam reus in dubio absoluatur not. l. in tribus ff. de iudic. Dec. cons. 487. Tertio ampl. etiam circa probationes faciendas, nãlicet circa acta Medij iudicij pariter vtriq; fauetur Alex. cons. 68. vol. 3. tamen quia respiciunt decisionem causæ ex quo actore non probante reus absoluitur, ideo sibi fauetur eodem modo, quo in decisione causæ, Bald. l. magistratus C. quando prouoc. non est necesse Alex. l. 14 de die ff. qui satisd. cogatur Dec. l. non est nouũ
9 C. de edendo. Fallit tamen primo hoc primum dictum, nisi actor foueat fauorabilem causam, 15 puta matrimonij libertatis testamentis, & similium

lium, fauor .n. causæ præfertur fauori rei, l.in-
ter pares ff. de re iudic. c. fin. eod. tit. de qui-
bus latius dixi superius in opusculis præcenti-
10 bus.Secundo declaratur vt procedat in fine cau
sæ circa decisionem, secus in princ. & in præpa
ratorijs iudiciorum, in quibus magis fauetur
actori, quam reo Bart. l.siquis intentione ff. de
iudic. in medijs autem causæ pariter fauetur
11 vtriq;. Tertio declaratur nisi reus fauori suo re
nunciauerit l. si conuenerit ff. de reo iud. facit
ratio huius opusculi, quia melius est nocentem
absoluere, quàm innocentem condemnare l.ab
sentem ff. de pænis, ex his infertur ad plura, &
12 primo ꝙ actore non probante reus absoluitur
l.qui accusare C.de edendo,& debet absolui ab
obseruatione iudicij, si nihil fuerit actitatum,
quod si fuerit actori assignatio facta ad proban
dum à lege, vel ab homine, tunc absoluitur dif
finitiuè Bald.d.l.qui accusare ampliatur hęc pri
13 ma illatio pluribus modis,& primo etiã si actor
esset persona valde honesta, & reus esset male
conditionis, & famæ,honestas .n. personæ non
facit quod credatur in præiudicium alterius,
attenditur præsumptio bonitatis, ibi agitur de
præiudicio tertij Abb. c. cum in iure de offic.
deleg. nam propter qualitatem personæ non re
14 cedimus à iure communi Dec. c. postremo de
appellat. Secundo ampl.vt maximè locum ha-
beat in criminalibus,in quibus probationes lu-
15 ce meridiana clariores requiruntur l.fin.de pro
bat. quo casu etiam si ciuiliter fuisset mota, da-

to quod actor haberet pręsumptionem pro se, non defertur iuramentum in defectum probationis, sed habet locum ista regula, quod actore non probante reus absoluitur Alex. cons. 66.
16 vol. 1. Tertio ampliatur procedere etiam si con staret reum ius nullum pænitus habere, quia so lum ius actoris cōsideratur l. fin. ff. de rei vend. Quarto ampl. etiam si reus assumeret onus pro
17 bandi, & deficeret, quia per hoc non debet reus condemnari ex quo actor non probauit gl. l. cir ca ff. de probat. Quinto ampl. etiam si probationes essent pares, nam in dubio in fauorem rei pronunciandum est c. ex litteris de probat.
18 Rom. cons. 156. Dec. d. l. qui accusare num. 16. Sexto ampl. etiam in attestatione morientis, nam licet attestatio talis admittatur ad absol-
19 uendum Bald. l. 1. C. com. delegat. per l. Paulus §. 1. ff. de bon. libert. non tamen admittitur ad condemnandum. Septimo ampl. vt actor con-
20 demnetur in expensis l. eum quem temerè ff. de iud. l. properandum §. sin autem C. eod. tit. nisi actor haberet iustam causam litigandi, de qua latè dixi in tract. de reg. iur. p. 2. reg. 7.
21 Secundo infertur quod actor sequitur forum rei l. iuris ordinem C. de iurisd. omn. iud. l. in criminalibus eod. tit. l. fin. C. vbi in rem actio c. cum sit de foro compet. c. si clericus eod. tit. l. 3. ff. de alien. iud. mut. causa facta. Fallit hęc secunda illatio multis modis. Primo in causis matrimonialibus, quæ licet inter laycos agiten tur, tamē per iudicem suum Ecclesiasticum sunt tra-

tractandæ c.1. dist. 10. c. 1. de consang. & affin. c. causam de offic. deleg. c. inter de transl immo siquis dixerit causas matrimoniales non spectare ad iudices Ecclesiasticos, Anathema sit Concil. Triden. sess. 24. Can. 12. de Sacram. Matrim. Secundo in causis Ecclesiasticis, vt sacrilegij c. 1. 3. q. 6. c. cum sit c. conquæstus de foro compet. & hæresis c. ad abolendam de hęret. simoniæ c. 1. & seq. de simon. ex communicationis c. multi 2 q. 1. c. cor ipiuntur 24. q. 3. & vsuræ, cap. pręterea de vsuris. Tertio vbi agitur de pęnitentia ex quacunq; causa, vel in modum denunciationis c. libero dist. 871. c. nouit. de iud. Quarto in iure Patronatus, & in omnibus spiritualibus, & spiritualibus annexis c. decernimue de iud. c. quanto eod. tit. Quinto ratione contractus, nam conueniri debet coram eo, sub quo contraxit, vel vbi promisit l. hęres §. 1. ff. de iudic. c. fin. de foro compet. quod verum est si in loco contractus inuenitur, & nõ aliter potest tamen decernere iudex missionem in possessionem faciendam in bonis, quæ alibi habet c. Romana §. contrahentes de foro compet. in 6. Sexto fallit ratione criminis in aliena iurisditione commissi, quia ibi, vel vbi inuenitur conuenietur c. 1. 3. q. 6. c. 1. de raptor c. postulasti de foro compet. l. 1. C. vbi de crim. agere oport. vbi .n. malum contingit ibi moriatur c. si peccauerit 2. q. 1. & ibi furca figatur vbi crassatus est l. capitalium §. famosos ff. de pæn. L. 3. C. decursu publico lib. 12. Septimo ratio-

ne rei possessionis, in alterius iurisditione constitutæ c. sanè de foro compet. l. fin. C. vbi in rem actio l. actor ff. de iudic. l. sed & si §. fin. l. si prædium C. de præd. Min. Octauo fallit ratione prædij, cuius quæstio sub domino feudi agitatur, si iure feudali agatur c. cæterum de iudic. c. licet de foro compet. Nono fallit ratione recõuentionis c. cuius 3. q. 8. c. ex literis de mut. pet. Decimo fallit si partes consentiant corã nõ suo iudice litigare l. est receptum ff. de iurisd. omn. iud. c. significasti de foro compet. consentire autem videtur, qui sciens se non esse subiectum alicuius iurisditioni, in eum cõsentit l. 2. ff. de iud. Vndecimo fallit ratione priuilegij, vt in mendicantibus, & scholaribus. Duodecimo in causa appellationis c. Peregrina 3. q. 6. Tertio decimo quando Pontifex id iubet c. iudices 11. q. 1. Decimo quarto propter loci oportunitatem, trahitur aliquis ad aliam prouinciam c. fine 23. q. 2. Decimo quinto ratione natalium c. lator qui filij sint legit c. tua de ord. cogn. Decimo sexto fallit in causis decimarũ tot. tit. de decimis. Decimo septimo, in causa pœnitentium quæ ad Ecclesiam pertinent c. aliud 11. q. 2. c. aliud de pœnit. dist. 1. Decimo octauo in causa adulterij, cũ agitur ad separationẽ c. 1. vt lite non contest. Decimo nono in causis miserabilium personarũ, quæ saltim secundario intuitu pietatis pertinent ad Ecclesiã c. 1. & seq. 77. dist. c. extonere de foro comp. c. nouimus de verb. sign. Vigesimo fallit vbi agitur de possessione violata l. vni

ca

ca C. vbi de possess. agi oporteat l. si prædiū C. de præd. minor. Vigesimo primo fallit in causis fidei c. quoties 24. q. 1. Vigesimo secundo fallit cum quis se alibi soluturū promisit c. dilecti de de foro compet. nam ibi dicitur quis cōtrahere, vbi se constituit soluturum l. 3. ff. de bon. Auth. iud. pos. Vigesimo tertio fallit si iudex secularis fuerit negligens c. licet & c. seq. de foro comp. Vigesimo quarto fallit quādo suus iudex recusa tur, vt suspectus c. siquis cōtra de foro compet. Vigesimo quinto fallit in compromissis c. 2. & seq. de arbitr. Vigesimo sexto ratione vltimę voluntatis, vnde fideicōmissum petitur vbi relictū est l. vnica C vbi fideic. pet. potest l. hęres ff. de iudic. & legatū petitur vbi est, nisi hæres dolo eum indè subduxerit, tunc .n. dabitur vbi petetur. Vigesimo septimo fallit in causis rusticorum, & seruorum Ecclesiæ, quorum causæ ad Ecclesiam spectant, & idem in alijs laycis ad forum Ecclesiasticum spectantibus c. iudicatum 89. dist. c Ecclesiarij 12. q. 2. c. nullus de foro compet. Vigesimo octauo in causis peregrinorum c. innouamus de tregua & pace c. siquis 24. q. 1. c. vnico de Peregr. c. excommunicationi de raptoribus c. significantibus de offic. deleg. Vigesimo nono cum agitur de feudo Ecclesię c. verum de foro compet. Trigesimo cum clericus impetrat contra laycum c. fin. de iud. c. fin. de alien. iud. mut. causa fact. c. ex trāsmissa de foro cōpet. Trigesimo primo vacāte Imperio cognoscit Papa, vel eius delegatus

 de

de feudo c.licet de foro compet. Trigesimo secundo cum quid imminet dificile, vel arduum, seu ambiguum recurritur ad iudicem Ecclesiasticum c. per venerabilem §. rationibus, qui filij sint legit. Trigesimo tertio si consuetudo, seu priuilegium dat iurisditionem super familiam c. cum contingat de foro compet. c.fin. de offic. Archid. Trigesimo quarto de causa pacis tunc .n. intromittit se ecclesia c.nouit de iudic. Trigesimo quinto ratione connexitatis cognoscit Ecclesia, & committit c.1. & seq. de donat. inter vir. & vxor. c. ex parte de foro comp. Trigesimo sexto quando ordinarius recusat, quia tunc Episcopus associatur not. Auth. si vero C. de iud. Trigesimo septimo ratione loci. Vnde Romę, quæ communis patra est, quilibet conuenitur l.Roma ff. ad Municipal. c. fin. de foro compet. c. cuncta 9. q.3. Trigesimo octauo ratione professionis l.fin. C.de aduoc. diuers. iud. Trigesimo nono ratione administrationis, vnde argẽtarius ibi cogitur rationem reddere vbi argentariam exercuit l. prætor §. is etiam ff. de edendo. Quadragesimo ratione domicilij l. 1. C. vbi de ratione agi oportet l. 1. ff. de bon. Auth. iud. poss. vbi scilicet quis habet maiorem partem fortunarum suarum, nec inde est discessurus c.fin. de foro compet. quod si debitor vagauerit per mundum, nec habet certum domicilium, videtur quod vbiq; conuenietur alioquin creditor fraudaretur l. quod nisi §. fin. ff. de oper. lib. l. ait prætor §. si debitorem ff. de his

quæ

quæ in fraud. credit. Quadragesimo primo ratione manumis. vnde libertus sequitur forum patroni l.siquis §. nisi ff. ad Munic. Quadragesimo secundo ratione originis propriæ, vel paternæ l.1.§. 1. C. de Municip. & orig. & l.seq. lib. 10. Quadragesimo tertio ratione militæ l.Municipes §. fin. ff. ad Muncip. Quadragesimo quarto mulier sequitur forum viri l. fin. C. de incol. lib. 10. l cum quædam ff. de iurisd. omn. iud. l. exigere ff. de iudic. Quadragesimo quinto ratione cursu decennij, quoquis moratus fuerit in studio l.2. C. de incolis lib. 10. Quadragesimo sexto, si plures sint tutores diuersarum iurisdi-tionum omnes coram vno iudice potest pupillus conuenire l.omnes C.arb.tut. Quadragesimo septimo ratione consuetudinis. Quadragesimo octauo ratione actionis l.fin.C.vbi in rem actio. Quadragesimo nono ratione negociationis l.hęres §.siquis ff.de iud. Quinquagesimo ratione constitutionis l. non vtiq; ff. ad Municip. Quinquagesimo primo ratione temporis l. 2. C. de incolis lib. 10. Quinquagesimo secundo ratione dignitatis l. filij §. pen. ff. ad Municip. Quinquagesimo tertio scholaris conuenietur sub suo præceptore, seu Episcopo loci, vel rectori, sub quo maluerit §. & hæc omnia in proem. ff. Doct. Auth. habita C. ne fil. pro patre. Quinquagesimo quinto Medicus Grammaticus, & professores liberblium artium, & Doctores, legum, & vxores, & familiæ gaudent immunitate, vt nec in iudicium deducantur, vel ex-
hibcantur

hibeantur l. Medicos C. de profes. & Med. lib. 10. specul. tit. de foro compet. per totum & in tit. de reo num. 5. & seq.

22 Tertio infertur quod actor si egit rei vendicatione, & reus excipit, quod actori non competit ius, quia ipse reus est dominus, non solum iudex absoluet reum actore non probante, sed pronunciabit reum dominum si probauerit de dominio. Attamen non posset reus consequi per viam exceptionis quod actor condemnaretur ad sibi aliquid dandum, vel faciendum ipsi reo, nisi per viam æquæ principalis petitionis reconueniret actorem Alex. l. 1. §. in operis col. 2. de operis nou. nunciat.

23 Quarto infertur quod non debet actori licere, quod reo non permittitur l. non debet ff. de reg. iur. c. non licet de reg. iur. 6. immo si actor obtinuerit à Principe commissionem specialem, quod in causa ciuili reus debeat in iudicio personaliter comparere, ipse actor tenetur etiam personaliter comparere, non per proccuratorem Gemin. c. 1. de dolo & cont. 6. Ias. l. fin. C. de ind. vid. toll. gl. Clem. sepè ver. voluerit de verb. sign.

24 Quinto infertur quod actor difficilius moram purgat Bart. l. hæc conditio l. 2. ff. de cond. & dem. Tiraquell. de retr. consang. §. 8. gl. 2. num. 12. Menoch. de arb. iud. lib. 2. cent. 1. q. 45. num. 2. secus est quod ad actionem conseruandam Ripa l. si Insulam num. 102. ff. de ver-

verb. obligationibus.

25 . Sexto actor debet perdere causam ob productionem falsi instrumenti vigore statuti, licet reus produxerit falsum instrumentum; quia in pari turpitudine potior est conditio rei Bald. in rubr. C. de fide instr. col. pen. ver. incidenter quæro.

26 Septimo reo instante, & petente in causa profana dabuntur quadraginta dies, actori vero nisi triginta Decis. in nouis de sequest. & poss. fruct. Decis. 2. num. 4.

27 Octauo actor excommunicatus non potest agere in iudicio, nisi prius absoluatur, secus est in reo, qui comparere potest in iud. etiam si sit excommunicatus, & hoc agere potest se defendendo Afflict. Decis. 268. num. 3. & constituet proccuratorem ad agendum Decis. Capel. Tholos. 143. num. 1. Franc. Marc. Decis. 1233. num. 6. quod procedit in reo necessario secus autem in voluntario Abb. c. cum inter de except.

28 Nono maior dicitur contumacia actoris, quam rei c. causam de dolo, & cont. cum gl. ver. præterea c. fin. tit. de eo, qui mit. in poss. gl. 1. c. 1. de dolo, & cont. 6. Rota Decis. 48. in nouis Dec. cons. 384. Bald. l. si ea C. qui ac cus. non poss. l. cum mulier col. 6. ff. sol. matr. l. si & per emptorem ff. de act. empti, Bert. cons. 267. num. 6. vol. 3.

29 . Decimo reus exceptionem suam probans dubie, etiam si actor probauerit plenè est ab'ol

uen lus

uendus, quando dubia probatio est talis, quę potest facere actum licitum, Iaſ. l. non solum §. sciendum num. 6. ff. de oper. nou. nunc. dicit hanc esse commun. Ruin. conſ. 149. num. 39. & conſ. 150. num. 22. vol. 5.

30 Vndecimo actor, in replicatione non potest se fundare in iure tertij, licet secus sit in reo in sua exceptione Ruin. conſ. 48. num. 12. vol. 4.

31 Duodecimo actor excluditur nisi probet, etiam quod reus nihil probet Socin. Iun. conſ. 47. num. 18. vol. 2. Vnde reus in possessione tuendus est, licet in ea nullum ius habeat, si actor ius in re habere non docuerit idem conſ. 45. num. 19. vol. 1. Iaſ. l. Iulianus num. 11. ff. de cond. indebiti.

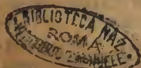
32 Decimo tertio actoris est probare negatiuã, non autem rei Cuman. l. decem num. 11. ff. de verb. oblig. Paul. l. actor num. 2. C. de probat.

33 Decimo quarto actor non veniens, magis offendit, quam reus, nã actoris est causam ampliare & apud iudicem stare, rei autem fugere specul. tit. de cont. §. 2, num. 2.

34 Decimo quinto reus potest simul & diuersis temporibus, proponere plures defensiones, quibus omnibus mediantibus, vel altera eorum excluditur intentio actoris, Item potest negare totũm si actor plus debito petierit, Din. c. nullus pluribus num. 2. de reg. iur. 6. His ita ampliatis, & declaratis additur hæc regula pro concordia eorum, quæ in his discordare videtur quod in his, quę respiciunt litis ordinem,

dinem, fauemus actori, in medio vtriq; in fine vero seu indecisorijs reo Bart. l. de die in princ. ff. qui satisd. cogantur l. fluminum §. item ff. de damno infecto Bart. l. inter stipulantem §. 1. ff. de verb. oblig. Hyer. Buttig. l. 4. §. Cato num. 142. ff. eod. & ex his sit declaratum hoc septimum opusculum.

LAVS DEO.

INDEX RERVM OMNIVM QVAE IN ISTO VOLVMINE CONTINENTVR.

A

D

Dubium

Aequitas

Here-

Inci-

Layci

L

Men-

N

Quarta

Q

R

Reus

Seque-

Testa-

V

Vsurarius

REGISTRVM.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R
S T V X Y Z. Aa Bb.

*Omnes sunt quaterni præter * Aa Bb. qui sunt duerni.*

